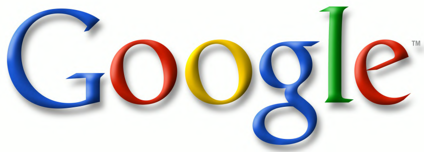
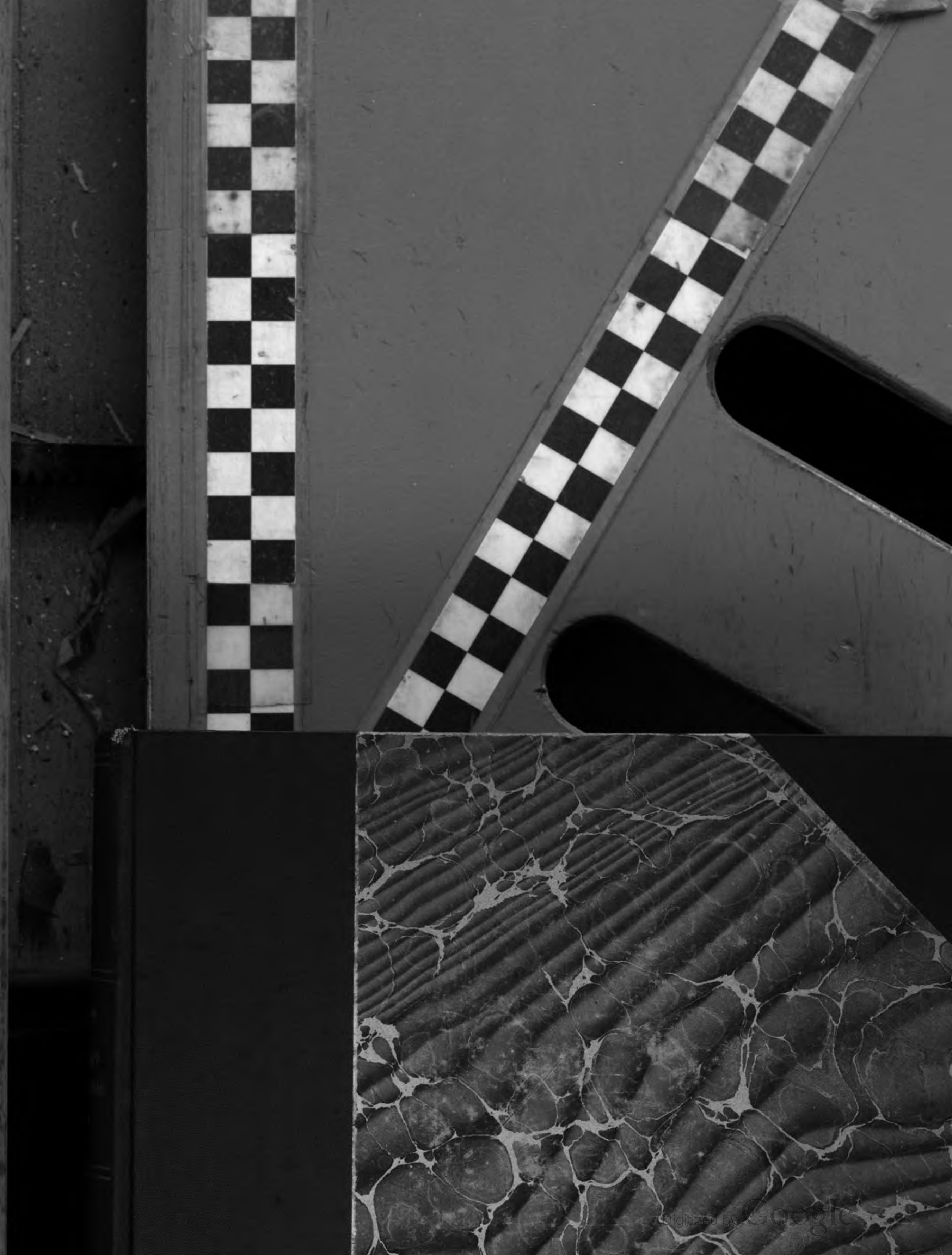

Google

LINKÖPINGS DOMKAPITELS
ARKIV

ARKIVSTUDIER

AF

OTTO HOLMSTRÖM

STOCKHOLM 1901
IDUNS KUNGL. HOFBOKTRYCKERI

TILL

HENRIC WESTMAN

Till Linköpings domkyrkas och biskopssätes historia sluter sig från medlet af trettonde seklet domkapitlets. Dess uppkomst kan nämligen tidigast räknas från 1230- och 1240-talen, men det dröjde länge, innan det fick en annan uppgift än att vara biskopens råd och följe. Den självständigare kapitelverksamhet, hvarigenom arkivet uppstod, inträdde därför senare, och dess första spår böra sökas i domkyrkans urkunder. Af de böcker och handskrifter, hon egt före reformationen, återstå emellertid icke många, och äfven de dokument från den tidigare reformationsperioden, hvilka omtalas i senare handlingar, äro nu förlorade.

Domkyrkan var från kapitlets stiftelse dess naturliga samlingsplats ända till reformationen. Men efter det förfall, hvari hon genom sina egendomars reduktion och tillstötande yttre olyckor sedermera för en tid råkade, lefde domkapitlet på rörlig fot och höll ännu under en stor del af 1600-talet sina sammanträden hos biskopen, domprosten eller andra kapitelsledamöter, hos konsistoriinotarien, i »rev. dni pastoris huus», i domkyrkans eller S:ct Lars kyrkas sakristia, »baak choren i kyrkian» eller till och med (augusti 1672) »wid domkyrkian, norr om». Arkivet, som emellertid ökats med volymer, hvilka ännu finnas i behåll, stannade förmodligen under tiden på sin gamla plats, men inflyttades efter hand »i salen och kammaren» i gymnasium, där domkapitlet omsider fick en fastare bostad.

Vid sidan af kapitelsarkivet uppstod snart nog stiftsbiblioteket, som äfven vuxit upp och utvecklats i domkyrkans hägn. Redan 1667 kunde biskopen vid en synod tillkännagifva, att sakristian blifvit för trång för böckerna, som därför skulle uppställas »in minori gymnasio». Och när det »tjänliga rum, man där låtit afskifta» åt dem, ej längre var tillräckligt, stod domkyrkan åter redo att mottaga biblioteket, som då fick plats i hennes förnämsta kor och därifrån flyttades upp i det vid 1700-talets midt fullbordade tornet, där det kvarstannade till våra dagar. Nu äro stiftsbiblioteket och domkapitelsarkivet inrymda under samma tak, men det finns ett starkare band dem emellan än gemensamhet i bostad, ty arkivet är källan för bibliotekets historia, vare sig det är fråga om dess yttre öden eller dess litterära förvärf.

När min tanke att egna detta arkiv ett närmare studium mognat till beslut, följde jag efter någon tvekan om arbetsplan den anvisning, arkivet genom innehåll och uppställning i detta hänseende själft lämnar. *J. A. Lindelöfs* förteckning öfver *Domkapitels-Arkivet i Borgå*, det enda arbete, jag känner af samma slag som mitt, blef mig genom sin summariska beskaffenhet till föga ledning, då jag ganska snart fann inventarieförteckningens ram för trång för min uppgift. Likaså blef det klart för mig, att en i regestform genomförd redogörelse för en handskriftsmassa, inom hvars olika afdelningar den ena foliantens innehåll till arten föga skiljer sig från den andras, skulle medföra en enformighet, som ensam kunde göra ett annat förfaringssätt önskvärdt. Men, när jag nu för mina studier valt en plan, som, utan att helt och hållet förlora den praktiska uppgiften hos ett inventarium ur sikte, lämnar större frihet i behandlingen af handskriftsinnehållet, har jag också utsatt mig för faran af större ojämnhet i framställningen, än om jag anlagt arbetet efter en inskränktare måttstock.

Det skulle sålunda kunna anmärkas, att redogörelserna för vissa manuskriptafdelningar, i den mån de skridit framåt i tiden, öfvergått till enkla register. Men, om detta är ett

fel, beror det endast därpå, att jag för fullständighetens skull utsträckt förteckningarna öfver dessa afdelningar till och med 1899, ehuru deras senare årgångar ännu icke ha annat än praktiskt intresse.

Och när jag för det öfverflödande materialets skull nödgats låta mina studier tillsvidare stanna inom det *bundna* arkivet, kan det betraktas som ett fel, att jag förbigått diarierna och det registratur, som ej är bundet vid hufvudhandlingarna. Detta har dock ej någon annan grund än den primitiva beskaffenheten hos dessa dokument, hvilkas sena data för öfrigt minska deras värde som vägvisare i det äldre arkivet.

Som en brist måste jag däremot erkänna uteslutandet af de ekonomiska akterna, ehuru det skett med full afsikt. Vid förberedande undersökning fann jag nämligen bland förbisedda arkivalier en så betydande massa obundna räkenskaper, företrädesvis rörande de gamla hospitalen i stiftet, att jag inför det omfattande arbete, deras ordnande skulle kräfva, och med tanke på det ofullständiga skick, hvari kapitlets *acta oeconomica* utan dem skulle te sig, måste finna mig i att lämna denna viktiga del af det bundna arkivet åt framtida undersökning.

Kärnan af domkapitelsarkivet utgöres emellertid af dess protokoll, och en ingående redogörelse för deras innehåll kunde ega sitt intresse. Ty utom de tallösa äktenskapsmål och sedlighets- eller osedlighetsfrågor, som belasta dem, erbjuda de stoff för mindre enformiga kulturhistoriska studier från de tider, då domkapitlens befogenhet att upptaga allt, hvad »lärde och lekte» drogo under deras pröfning, tycks ha varit så godt som obegränsad. Men jag har, med afsikt att framdeles studera arkivet i annat syfte, inskränkt mig till en bibliografisk beskrifning af dessa volymer; och äfven när jag, såsom med den äldsta samlingen, närmare angifvit innehållet, har det stannat vid en mera formel redogörelse. Af konceptprotokollen har jag dock för det historiska intresse, som därmed är förknippadt, anfört ett in extenso, under det att jag endast antydt examensprotokollens beskaffenhet, ehuru ämnet kunnat locka till utförligare behandling.

Bland arkivets öfriga handskrifter äro två varianter af Upsala mötes beslut egnade att tilldraga sig uppmärksamhet. Jag har därför något närmare utvecklat, hvad jag funnit anmärkningsvärdt om och hos dem, men att återgifva dem i hela deras omfattning har jag ansett öfverflödigt, då det genom Emil Hildebrands undersökning bör vara ådagalagdt, att Riksarkivets urkund af mötesbeslutet är den ursprungliga och äkta.

Synodalakterna har jag däremot sammanfört och återgifvit så fullständigt som möjligt. Deras betydelse för stiftets historia synes mig nämligen icke ringa, och äfven ur vidsträcktare kyrko- och kulturhistorisk synpunkt förtjäna de att komma till allmännare kännedom, än de kunna göra genom de sekelgamla folianter, där de bortskymmas af sin tids frågor för dagen. Då de dessutom från och med 1729 äro mer eller mindre fullständigt tryckta i domkapitlets cirkulär, har jag med deras utgifvande från ännu äldre tid äfven haft till syfte att komplettera samlingen af synodaltryck från Linköpings stift efter reformationen. Med afsikt har jag likväl utlämnat officiantlängderna, som genom sin större öfverskådlighet lättare än själfva synodalakterna kunna studeras i urkunderna. Likaledes har jag lämnat »series pastorum», som understundom förekomma i handlingarna, åt forskarne i stiftets personalhistoria, och endast i de fall, där de kunnat belysa ett sakförhållande, har jag meddelat några biografiska uppgifter.

För vår odlingshistoria är det en förlust, att de biskopliga visitationsakterna äro ofullständiga. De äldsta och märkligaste röra Abraham Angermanni beryktade räfst. Då emellertid originalen till dessa icke tillhöra domkapitelsarkivet, utan universitetsbiblioteket i Upsala, har jag så mycket hellre ingått på förslaget att publicera dem bland *Kyrkohistoriska Föreningens Skrifter*, som den kopia, hvilken förvaras i Linköpings stiftsbibliotek och kunde motivera deras utgifvande här, är af tvifvelaktigt värde.

Utom det allmänna intresse, stiftsböckerna ega genom Haqvin Spegels hittills otryckta sammandrag i svenska historien och genom manuskriptet till hans kyrkohistoria, ha de

särskild betydelse för stiftet genom den »jordebok», de innehålla öfver alla dess ecklesiastika lägenheter. Likaledes ha hospitalsböckerna ett allmännare värde som källor för forskning i den svenska fattigvårdens annaler och ett specielare genom den inblick, de lämna i östgötastädernas inre angelägenheter under 1600-talet.

Vid redogörelse för de olika volymernas beskaffenhet och innehåll har jag särskildt antecknat alla lösa handlingar och alla handlingar, som, utan att höra till ett band eller en samling, af någon anledning där blifvit inbundna eller förvarade.

Med olika stilsorter äro de olika titlar och rubriker angifna, som antingen användts för att under deras nummer beteckna volymer och häften eller anförts bland öfriga uppgifter om dessa.

Det är icke af obekantskap med modernare editionsgrundsatser, jag återgifvit urkunder och textställen bokstafligt. Om jag erkänner, att fel och förbiseenden lika litet i äldre skrifter som i yngre ha språkligt eller historiskt-vetenskapligt intresse, och att de således utan skada eller kanske äfven med fördel kunna rättas, anser jag dock, att ett bokstafstroget återgifvande af gamla officiela akter har sitt värde och berättigande. Det är ock lättare att genomföra en viss grundsats för sina rättelser, då man publicerar en enda handskrift, än då man i samma arbete återger ett flertal, som förskrifva sig från olika tider och olika författare. Af dessa och andra skäl har jag noggrant följt urkunderna, både hvad ortografi och interpunktion beträffar, och ej tillåtit mig andra afvikelser, än enstaka ställen i originalen synts mig fordra för att kunna utan svårighet begripas. Det kunde emellertid tyckas, att bokstafstroheten ej behöfde drifvas så långt som att återgifva sådana oriktigheter som *secuntus, ibitem, diacæscos* och *diasæceos* m. fl. Men med den grundsats, jag uppställt för mig, har jag ej velat på annat sätt anmärka dessa fel, än att jag i redogörelsen för det äldsta protokollet, där de företrädesvis återfinnas, betecknat de oriktiga bokstäfverna med andra typer.

Verbala citat ha ock haft till följd, att äfven i ett par af de inledningar, som föregå de särskilda afdelningarna, förekomma sådana former som *concilium*, där man väntat *consilium*, *venerendus* i stället för *venerandus* o. s. v.

Originalens många förkortningar har jag i närmaste anslutning till den princip, jag följt, vanligen icke upplöst, men, när det skett, har jag oftast användt ( ) för att angifva förkortningar, som i manuskriptet varit utmärkta genom särskilda tecken, såsom förkortningerna af *per*, *præ*, *por* och *us* i latin m. m., och [ ] för godtyckligare eller mindre regelbundet återkommande förkortningar, som ej på särskildt sätt markerats i handskrifterna.

Till vanskliga uppgifter, som jag ingalunda kan berömma mig af att i hvarje fall ha löst riktigt, har hört att skilja mellan *a*, *o* och *e* i ändelser samt mellan *y* och *ij*. I manuskripten tycks godtycket ensamt ha afgjort valet. Skrifttecknet *y* har lika ofta i-punkter, som det saknar dem, och typerna ÿ och ÿ, som alltid brukas, där det ej kan råda tvifvel om afsikten att beteckna y-ljudet, ha äfven begagnats såsom tecken för ljud, som åtminstone i det nutida språket återgifvas med *i*.

Den bristande följdriktighet i behandlingen, som torde anmärkas såsom fel i mina arkivstudier, må främst tillskrifvas oundvikliga afbrott, som lagt en lång tid mellan deras början och slut. Men mitt arbete har utan tvifvel äfven brister, som ej ens gynsammare studieförhållanden, än dagliga tjänsteplikter skapa, mäktat afhjälpa.

PROTOKOLL.

Af de protokoll, som under den äldre medeltiden sannolikt fördes i Linköpings liksom i andra domkapitel af skolastikern, återstå i dess arkiv lika litet några spår som af dem, hvilka under medeltidens senare skede torde hafva förts af cancellarien, notarien eller skrifvaren.

Från reformationstiden fanns vid inventering af domkapitelsarkivet 1691, 1694 och 1696 *Et gambalt protocol uti H. S. K. Gustavi 1 tid ifrån Åhr 1514 till 1545 d. 2 Maj.* I det inventarium — *Archivum Consistorii Lincopensis* — som dåvarande dekanen Johan Erik Phoenix på Haqvin Spegels anmodan 1701 upprättat, är detta protokoll N:o 1 bland *Acta Consistorialia.* I protokoll vid inventering 2 maj 1696 är visserligen därom i marginalen antecknadt: »fans icke». Men denna anmärkning är, efter allt att döma, samtidig med en anteckning omedelbart efter protokollets ingress lydande: »genomsågs d. 30 Nov. 1744». Handstilen i båda anteckningarna är And. Ol. Rhyzelii, och om den senare betyder, att inventeringsprotokollet från 1696 lagts till grund för inventeringen 1744, har det gamla protokollet, som funnits, när Spegels inventarium upprättades, gått förloradt mellan 1701 och 1744.

Arkivets nuvarande äldsta protokoll, som börjar i april 1600, är vid de nyssnämnda inventeringarna och i Spegels *archivum* upptaget under N:o 2. Om dess verkliga beskaffenhet ger rubriken protokoll icke någon riktig föreställning. Därför lämnas här en mera detaljerad redogörelse för dess innehåll, hvarvid bör tillläggas, att synodalakterna i detta och arkivets öfriga äldre protokollsband ej sällan inskränka sig till uppgifter om disputationsämnen och officianter vid redan hållna eller förestående möten.

Af protokollen från 1658 finnas endast några fragment, och protokollen 1660—65 saknas alldeles. För tiden mellan april 1671 och januari 1672 återstå inga protokoll, och redan i Spegels inventarium anmärkes, att 1680 års protokoll äro borta. Där lämnas ock om protokollen från 1711 följande upplysning: »Protocoll första delen för 1711 Sal. Dryseens Notariat fins intet men för Not. Walldorfs tid är renskrifvet och inbundet.» Det senare gäller om protokollen från och med 30 augusti till årets slut.

Som ett dokument af allmännare intresse återgifves vid redogörelsen för 1718 års protokoll domkapitlets där intagna protestskrifvelse till Görtz och Upphandlingsdeputationen mot kronans tvångslån af kyrkorna.

Af anmärkningsvärdare art är ock ett bref, som i samtida uppgifter tillskrifves Zinzendorf och förvaras i 1752 års protokoll, vid hvilket det härnedan anföres. Den fruktan och oro, det på sin tid väckte, kan spåras ganska länge i hvarjehanda prohibitiva åtgärder såsom i Petrus Filenii censur af en i domkapitelsarkivet ännu bevarad predikan af okänd man om »Christi Kärleks

Krafft», hvarå han 1769 tecknat: »Upwist i Ven. Consistorio och såsom upfyld med Herrenhutiska tanckar förbuden både at tryckas och återgifwas til den Man i Norrköping, som henne inlemnat, utan bör i Consistorio förwaras».

Alla antydningar om sammanträden i domkapitlet under 1772 saknas före 22 augusti. Det protokoll, som då fördes, är bevaradt i koncept och lämnar till historien om 1772 års statshvälfning ett bidrag, som på sitt ställe återgifves oafkortadt.

Med några undantag förete de senare protokollen ända framåt 1815 luckor, hvilka endast sparsamt fyllas af de konceptprotokoll, som återfunnits.

DOMKAPITLETS ALLMÄNNA PROTOKOLL.

1. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Fol., pergb. (bestående af en latinsk handskrift nästan utplånad), 154 fol.

Innehåller:

Index Libri Primi, continens Casus et acta.*

Index Libri secuntus, continens nomina omnia orator(um præsitum Respondentium et Concionatorum in Actis synodicis.

Index Tertius ad sacrum Ministerii Munus vocatorum et ordinatorum.

Förteckning öfver *landen, Häraden och Prästagälden uthi Linköpingz Stift*, odat.

Linköpings domkyrkas inventarium, dat. *ultimo die aprilis Anno 1600.*

Domkyrkans inventarium 12 juni 1607.

Domkapitlets protokoll *Anno 1600 Mense Aprili die Philippi et Iacobi* — 28 juni, fol. 1.

Acta Synodica Lincopiæ Annj 1600. Mense Junij. Med annat bläck är tillagdt: »*correcta anno 1602. Mense Junij*», fol. 2.

---

* Libri I—II finnas endast i registret, som efter innehållets beskaffenhet är upprättadt i olika afdelningar.

In quibuslibet p(ræ)posituris ostrogothicis a synodo Lincopensi unus saltem pastor domi manebit. Denna förteckning är dat. 29 juni 1600 och bestämmer det antal präster, som i vissa härad skall stanna hemma vid prästmötena, men i fråga om Norra och Södra Möre samt Öland föreskrifves, huru många som skola inställa sig, fol. 3.

Domkapitlets protokoll 29 juni—13 september 1600, fol. 3—4.

Domkapitlets protokoll 12 januari—15 november 1601, ol. 5—8 (andra sid.)

Linköpings domkyrkoförsamlings sockenstämmoprotokoll 22 januari och 5 mars 1602, fol. 9 (andra sid.) och 10.

Förlikning »emillom Her Hindrich i Wålnäs sampt Her Pers effterlefuerska hustru Brijta», fol. 10 (andra sid.)

Acta Synodica Anni 1602 Mensis Iunius, fol. 11.

Anno 1603 Die Petri Acta Synodica, fol. 12.

Anno 1605 Julii 6 och *Eodem Anno D. Bartholomei* (ett äktenskapsmål), fol. 12.

Anno 1604 Acta Synodica, fol. 12 (andra sid.)

Anno 1604 then 8 Augusti (ett äktenskapsmål), fol. 13.

Anteckningar och protokoll rörande åtskilliga i domkapitlet föredragna mål från *ultima junij* till och med 29 november 1605 jämte *acta synodica* s. å., och anteckningar *Ad futuram synodum anni 1606*, samt domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 17 november, fol. 13—18.

Anteckningar och protokoll rörande åtskilliga i domkapitlet mellan 2 januari och *die Michaelis* 1606 föredragna mål jämte domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 26 maj s. å. och *Acta Synodica Anni CIↃ.IↃ.C.VI*, fol. 18 (andra sid.)—25.

Domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 25 januari, domkapitlets protokoll 2 januari—12 maj, domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 7 juni, domkapitlets protokoll 11—27 juni, *acta synodica* och domkapitlets protokoll mellan 27 juni och 25 november 1607, fol. 25—31.

Domkapitlets protokoll 3 mars—25 maj 1608, *Acta syno-*

dialia Lincopensis Anno (1)608 conclusa och domkapitlets protokoll mellan 28 juni och Thomæ dag s. å., fol. 31 (andra sid.)—37.

Domkapitlets protokoll 16—19 januari, domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll »then ytterste Aprilis», domkapitlets protokoll 1 maj—28 juni *(pridie Petri)*, *Acta synodica Lincopens.*, domkapitlets protokoll 29 och 30 juni, domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 1 oktober och domkapitlets protokoll *Do(mi)nica prima Adventus* 1609, fol. 38—46 (andra sid.)

Domkapitlets protokoll 15 januari—19 februari, anteckning om fyra mål, som handlagts i domkapitlet i närvaro af borgmästare och råd 1 april och om två mål 7 och 9 juni, ofullständiga anteckningar om en sockenstämma 10 juni, *Acta synodica Lincopiæ* och domkapitlets protokoll 29 juni—10 november 1610, fol. 47—52.

Anteckningar om i domkapitlet föredragna mål 15, 18 och 30 januari 1611, domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll i mars s. å., *Acta synodica in synodo petrina Anno 1611*, domkapitlets protokoll och andra anteckningar om där föredragna mål *Pridie d. Petri* — 18 augusti samt en anteckning om en i biskopens (Jonas Kylanders) närvaro i Gistad ingången förlikning mellan »wälborne Uddhe Grijs oc H. Olof i Gijstadh» 25 augusti 1611, fol. 52 (andra sid.)—54.

Anteckning om en förlikning 3 dec. 1614 i domkapitlet mellan »Här Olof uthi Gijstadha och hustru Sicilia uthi Ugletorp uthi hans sochn», fol. 54 (andra sid.)

Anteckningar om ärenden föredragna i domkapitlet 6 maj—1 juli 1612, fol. 55—57.

Anteckningar om ärenden föredragna i domkapitlet 18 januari—7 november 1613 jämte domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 26 maj s. å., *Acta synodica Anno 1613* och *Acta synodica Anni 1613 p(ræ)sentis, ad Annum futur(um) 1614*, fol. 58—61.

Anteckningar om mål i domkapitlet mellan 19 mars och 25 juli 1614 jämte domkyrkoförsamlingens sockenstämmo-

protokoll 29 maj s. å. och *Acta synodica Anni currentis ad Annum futu(rum) 1615,** fol. 62—64.

Anteckningar om mål i domkapitlet 16 januari och *Postri die d. Petri Pauli* 1615 jämte *Acta Synodica Lincopiæ conclusa* samt domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 30 augusti och »Then yttersta Novembris» s. å., fol. 65—66 (andra sid.)

Domkapitelsprotokoll mellan 15 januari och 23 december 1616 jämte domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 27 mars och 14 september samt *Acta Synodica Lincop. die Pet. & Pauli Concl.* s. å., fol. 67—71.

Anteckningar om mål i domkapitlet 12 och 27 mars, 14 och 26 juni samt 5 november och 23 december 1617 jämte domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 14 december s. å., fol. 71—72.

Anteckningar om mål i domkapitlet 17 februari *Die Philippi & Iacobi*, 27 september och 2 oktober 1618, fol. 73—74.

Anteckningar om mål i domkapitlet mellan 22 januari och 6 oktober 1619, domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 3 januari och 14 november s. å. samt *Acta Synodica Lincop. tempore Petri & Pauli*, fol. 74—77.

Anteckningar om mål i domkapitlet 15 januari, 12 juni, *die Petri & Pauli* samt 4, 7 och 10 november 1620 jämte *Acta Synodica Lincopiæ tempore Petri & Pauli (1)620 concl.* och domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 10 september s. å., fol. 78—80.

Anteckning om tvenne mål i domkapitlet 14 januari 1621 och om ett annat *Die Philippi & Iacobi* s. å. jämte en »uppå konungzgården här i Linköping den 23 februarij», då biskop och domkapitel voro kallade dit, till lagmannen Lindorm Ribbing afgifven berättelse i anledning af enkedrottning Christinas begäran, att »Benedictus (i Björsäter) motte åter komma

* Bland officianterna nämnes *D. Johannes in Askesund,* hvilket med en handstil, som eljest långt senare blir synlig i handlingarna, är upprepadt i marginalen, förmodligen såsom något anmärkningsvärdt, därför att Askersund äfven då låg utom Linköpings stift.

till sitt Prästa Embete igen», samt domkyrkoförsamlingens sockenstämmoprotokoll 4 oktober s. å., fol. 80 (andra sid.)—83.

Anteckning om ett mål i domkapitlet 14 januari 1622 samt *Anno 1622 Acta Synodica Lincopiæ 22 Junij conclusa*, fol. 84.

Anteckningar om mål och ärenden i domkapitlet från och med 7 februari t. o. m. *Die Sancti Thomæ* 1623 jämte *acta synodica* s. å., fol. 85—87 (andra sid.)

Anteckningar om mål i domkapitlet 19 januari—23 juli 1624 samt *Acta synodica Lincopiæ 28 Junii Ao 1624 conclusa*, fol. 88—90.

Anteckningar om mål i domkapitlet 19 april—25 november 1625 jämte *Acta synodica Lincopiæ 28 Junii Anno 1625 conclusa*, fol. 90 (andra sid.)—93.

Anteckningar om mål i domkapitlet 16 januari—30 september 1626 jämte *Acta synodica Lincopiæ 28 Junii Anno 1626 conclusa* samt »Biskopens och Capitularium förklaringh på hofrettens frägan, om pers hanson och hans hustru Malin benemdh huilka badhe hoor giort haffuer och ahra i Skärkind herredh boandhes — *Scriptum Lincopiæ 10 Octobris Ao 1626*», fol. 93 (andra sid.)—96.

Anteckningar om mål i domkapitlet från och med 24 mars till och med 18 oktober 1627 jämte *Acta synodica Lincopiæ Ao 1627 28 Junii conclusa*, fol. 97—98.

Anteckningar om mål i domkapitlet mellan 9 februari och 11 september 1628 jämte *Acta synodica Lincopiæ 28 Junij Anno 1628 conclusa*, fol. 98 (andra sid.)—103.

Anteckningar om mål och ärenden i domkapitlet 12 mars —21 december 1629 jämte *Acta synodica Lincopiæ 27 Junij ann. 1629 conclusa*, fol. 104—109.

Anteckningar om mål i domkapitlet och utförligare protokoll rörande vissa bland dem 2 januari—13 april 1630, fol. 109 (andra sid.)—116. Därefter: *Finis*, hvarpå följer: *Obligatio nuper initiatorum s(an)cte præstanda*, fol. 117, med fortsatt förteckning öfver prästvigde och deras aflagda förbindelser under åren 1624—1630 samt 1645, 1648 och 1649 till och med fol. 121.

Ransakning »i Frijestadh i Tåby Sokn» den 2 augusti 1630 angående »Twist och tumult som sig hade tilldragit emellan kyrkoherden h. Botwidh i Skällewijk, Capellanen och församblingen dersammastädes 14 dagar för Petri och Pauli dag först om en Onsdagh och sädan på en Söndagh medh stoor förargelse», fol. 122.

Hwadhför herreder hwars hospital genom bedderen besökias skal uthi Linköpingz Stifft, fol. 123.

Förpliktelser och löften (ämbetseder) af invigde präster jämte förbindelser af Linköpings stift icke tillhörande ordinandi att ej eftersträfva befordran inom stiftet. Den första (på latin) dat. 5 juli 1628, den äldsta, fol. 125 (på svenska) dat. 6 december 1604, den sista (på latin) dat. 18 februari 1624, öfriga dat. 1605—1606, 1608—1622 samt 1624 och 1628, fol. 124—131.

Anteckning om ett äktenskapsmål 26 maj 1630, fol. 132.

Acta synodica conclusa Lincopiæ Anno 1630, fol. 132 (andra sid.)

Anteckningar om tio i domkapitlet handlagda mål »Anno 1630 Petri & Pauli tijdh», fol. 132—134.

Anteckning om ett mål i domkapitlet *Die Petrj & Pauli* 1629, fol. 135.

Anteckningar om fem i domkapitlet handlagda mål 20 juli, 24 augusti, 29 september (två mål) och (sist) 6 september (1630?), fol. 135—136.

Anteckningar rörande lektorslönejord och prebenden 14 och 29 september (1630?), fol. 136 (andra sid.)—137.

Därefter afhandlas ett mål »Anno 1631 den 23 Aprilis», fol. 137 och (samma fol. andra sid.) ett annat »den 4 Octobris» utan årtal.

Främst å fol. 138 är under den 3 november (1630) antecknad en begäran af D(omi)nus Petrus Choræus om rekommendation till en viss öfverste Drummer.

Sedan följa under öfverskriften *Anno 1631*, men utan ordning i fråga om data, sju mål (det äldsta från 17 januari och det yngsta från 7 november), fol. 138—144.

Därefter: *Copia af witnesbörden gifuin D. Canuto in Wickenstadh den* Octobris 1631.* (Intyg af domkapitlet, att aflidne kyrkoherden O. Petri i Vikingstad hustru, som blifvit afrättad för horsbrott, före sin död frikallat Herr Knut, som nu var pastor i Vikingstad, från beskyllningen att, medan han var hennes mans kapellan, hafva stått i brottsligt förhållande till henne), fol. 144 (andra sid.) — Jfr protokoll 17 november 1629, fol. 107 (andra sid.)—108.

Acta synodica conclusa Lincopiæ 28 Junii Anno 1631, fol. 145.

Fortsättning af akterna för 1631, 28 juni—7 november, fol. 145—148.

Copia af then förlijkning som giordt ähr emella(n) Peer Nilson i Fyresiö och hans hustru hijt förschickat till Capitlet, dat. 22 november 1631, fol. 149.

Anteckningar om sju ärenden, som afhandlats i domkapitlet mellan 23 februari (det första dat. 26 februari) och 6 maj 1632, fol. 149 (andra sid.)—150.

Acta Synodica Lincopiæ Conclusa 28 Junii Anno 1632 och

Acta synodica aliter conclusa et disposita ab ipso Reverend. D(omi)no Episcopo (Iohannes Bothvidi) *12 Decemb. ejusdem Anni*, fol. 151.

Anteckningar om sju ärenden, som afhandlats i domkapitlet 28 och 29 juni, 20 juli och 11 augusti 1632, fol. 151 (andra sid.)—152.

Acta synodica Lincopiæ conclusa 28 Junii An. 1633, fol. 153.

Anteckning om *Synodus studiosorum Ubsaliensium, ex diæcesi Lincopensi ortorum.* 8 augusti 1633, fol. 153 (andra sid.)

Anteckning om ett aftal 16 mars 1635, hvarigenom »de fattiges Mölnare uthi Tannefors, Anders i Gropen benemd, skulle hafua lof till att nederrijfwa det gamble Cwarnhuuset, och vpsettia itt nytt», fol. 154.

På främre pärmens insida är upptecknad en djäknegångs-

* Datum saknas.

ordning, *Distributio Diacœseos inter stipendiarios*. Framför denna står: »circa 1629», skrifvet af samma hand, som längre ned antecknat: »Obs. Fol. 99 deest — 1794 R. N.»* På bakre pärmens insida finns, utom ekonomiska anteckningar, följande odaterade uppgift, som synes förskrifva sig från den första tiden af Kalmar superintendentias tillvaro, innan gränserna mellan henne och det gamla stiftet vunnit slutlig stadga: »Wthi Östergötlandh pastores sampt medh städerna 93. Uthi Smolandh, undantagandes Norre och Södre Mör(e) sampt Ölandh pastores — 67. Su(mm)a 160.»**

Oskrifna blad och sidor förekomma flerstädes.

2. ACTA CONSISTORIALIA AB ANNO 1632 LINCOPIÆ HABITA.

Fol., pergb., 250 fol. registr. Titel på främre pärmen: *Acta Consistor. 1632 til 1637.* Ryggtitel (nästan oläslig): *Protocoll 1632—1637 inclusive.*

---

* *Ragvald Nicolai* född 1754, prom. 1782, docent i Upsala 1784, teol. kand. och präst 1786, lektor i grekiska vid Linköpings gymnasium 1790, död 12 februari 1798. Har inlagt stora förtjänster om domkapitelsarkivet.

** Utgifvaren har hvarken i protokollen eller i andra domkapitlets akter funnit någon officiel handling rörande Kalmar stifts uppkomst. Dess tillvaro räknas från 31 mars 1603 och grundar sig på Carl IX:s förordnande för *Mäster Nils Petri* i Stora Mellösa att vara prästerskapets på Öland och i Kalmar län superintendent och förman, en urkund, som finns i Palmskiöldska samlingen på Univ. bibl. i Upsala och enligt Löfgrens *Kalmar och dess Stift i Småland* II: 19 har följande lydelse:

»Wij Carl m. m. gjöre wetterligt at efter Wårt dragande Embete af oss fordrar och kräfwer att Wij oss therom wijnlägge och befljte att Guds ord må uthi wårt k. Fädernesland blifwe rent och klart förkunnat och utspridt, och all ting skickeliga och ordentliga så i thet andliga som werldsliga Regementet tillgå; Så aldenstund Linköpings Biskopsdöme är widtbeläget så at Biskoppen faller för swårt, så ofta sjelf at visitera och besökja de orter, som widt aflägsna ähro, som thet sig böör, theraf följer at wid gräntzen så hoos Lärare som Åhörare store feel och oordning finnes, derföre hafwe Wji för nyttigt och rådsamt ansedt det en Superintendent uti Calmar måtte förordnas, som om the näst-omliggande Härader inspection hade. Hwarföre hafwe Wij till samma

Innehåller domkapitlets protokoll i löpande följd från och med 3 september 1632 till och med 20 december 1637 samt *acta synodica*, visitationsakter och förteckningar öfver invigde präster jämte deras ordinationsförbindelser. Afslutas med en anteckning 5 oktober 1639 om att en viss Andreas Ungius blifvit i Linköpings domkyrka ordinerad »*sub titulo Ecclesiæ Cathedralis Scarensis* effter Capituli Scarensis förskrifft.»

Flera blad och sidor äro oskrifna.

3. ACTA CONSISTORIALIA AB ANNO 1638 LINCOPIÆ HABITA.

Fol., pappb., med perg.rygg, 190 fol., registr. Ryggtitel: *Protocoll 1638—1642 inclusive.*

Fol. 45 saknas, hvilket är å främre pärmens insida antecknadt 1794 af R. N.*

Innehåller utom domkapitlets protokoll från och med 30 januari 1638 till och med 22 december 1642, *acta synodica*

Embete tillskickat, som Wij ock härmed tillskicke och anförtro Oss älskelig, hederlig och wällärdr Mester Nils Petri, och skall han wara Kyrkoherde ther i Calmar sampt ock ther hafwa sitt hemwist, ock uppå Öland och uthi Calmare Län hafwa inspection med Presterskapet, och så wäl han predika Guds rena och klara ord, såsom ock med the andre inseende hafwa at the thet ock göra, och sig beflita at hwar någon smet ännu hos undersåtarne af then Papistiske surdegen eller annan willfarande Läro finnes, må blifwa borttagen och de af Guds ord rätt warda underwiste och rättade. Thesslikest skall han sjelf, såsom ock hålla the andre thertill at the förmana folket till trohet och hörsamhet emot sin Öfwerhet, såsom och tillsee, at alt må skickeligen och ordenteligen tillgå uti Församblingarne. Begäre förthenskull af Presterskapet uppå Öland och uti förbem:te Calmare Län att the anamme och bekomme förbem:te mester Nils för theras Superintendent och förman, bewisandes honom hörsamhet och lydno. Såsom ock biude Borgerskapet uti Calmar at the anamme honom till theras kyrkjoherde, willeligen utgjörande honom then del the efter Lagen, Kyrkjo-Ordningen, så ock en god gammal sedwane äro theras rätte kyrkjoherde skyldige och plichtige. Thet hwar i sin stadh wet sig att efterrätta. Datum Nykjöping d. 31 Mars 1603.»

* Se noten sid. 11.

samt, mellan fol. 169 och 170, fem opaginerade blad med anteckningar om prästvigningar och uppgifter om konsistoriales, som jämte biskopen bevistat riksdagarna 1635, 1638, 1640—1644 och 1649. Mellan fol. 162 och 127 finnas två lösa blad 4:o, innehållande protokoll i ett äktenskapsmål.

4. ACTA CONSISTORIALIA AB ANNO 1642 LINCOPIÆ HABITA.

Fol., pergb., 205 fol., registr. Titel (tryckt) på främre pärmen: *Acta Con: Ab Anno 1642 Ad* (skrifvet) *1645;* Ryggtitel: *Protocoll 1642—1645 inclusive.*

Innehåller domkapitlets protokoll från och med 10 januari 1642 till och med 26 december 1645 jämte *acta synodica* och domkyrkoförsamlingens i Linköping sockenstämmoprotokoll. I 1644 års protokoll, som afslutas 7 oktober, finns mellan 6 mars och 3 april en lucka på tre och en half samt mellan 3 april och 1 maj en annan på två och en half sidor. På främre pärmens yttersida finns en nästan utplånad skrift (namnförteckning?) och på sista sidan en förteckning på lägenheter, som »Predicant under Cavallerijt besitter och brukar i Tiust och Thuna lähn», samt en öfverskrift på bref (formulär?) till Per Brahe d. y. lydande: »H. K. Maij:tz wår allranådigeste drottningz och Sweriges Rijkes troo Man, Råådh, drottzet och Präsident i dhen Kongelige Hoffrätt i Stockholm, sampt Laaghman öfwer Bergzlagen och dalerna den Högwelborne Her Peder Brahæ Grefue till Wijsingzborg, Frijherre till Rydboholm och Lindholme(n) etc.»

5. ACTA CONSISTORIALIA AB ANNO 1646 LINCOPIÆ HABITA.

Fol. pergb., 149 fol., registr. Titel på främre pärmen (skrifven): *Acta Consist. ab Anno 1646 ad Ann(um) 1651.* Ryggtitel: *Protocoll 1646—1651.*

Innehåller i oafbruten följd domkapitlets protokoll från och

med 14 januari* 1646 till och med 16 och 17 december 1651 jämte *acta synodica*, *acta synodica in conventu diaconorum* och *acta synodalia*. Fol. 84 saknas, och andra sidan af fol. 83 är oskrifven. Afslutas med: »*Jovæ Litentur Sempiternæ Laudes.*»**

6. IN NOMINE JESU. ACTA CONSISTORIALIA BASILICÆ LINCOPENSIS, AB ANNO 1652, ET SEQVENTIB(US), HABITA. PRÆSIDE REVERENDISSIMO DOMINO, DN. M. ANDREA IOANNIS PRYTZ EPISCOPO LINCOPENSI: CONSISTORIALIBUS SEV SYNEDRII ECCLESIASTICI ADSESSORIB(US) ADMODUM REVERENDO, REVERENDIS & CLARISSIMIS VIRIS, DN. DN. M. MAGNO HARALDI WALLERSTADIO, PRÆPOSITO, UTR. ECCL. LINC. P. CONSISTORIJ SENIORE. M. BENEDICTO N. FIGRELIO, POENITENTIARIO, S. S. THEOL. LECT. PRIMARIO ET PASTORE IN SKIEEDA. M. NICOLAO N. LANGELIO, S. S. THEOLOGIÆ LECTORE ET PASTORE IN SLAAKA. M. LAURENTIO BENED. RISTELIO, PHYSICES ET LOGICES LECTORE ET PAST. IN RYSTAD. M. LAURENTIO LAURENTIJ LAURINO, HISTORIARUM ET POETICES LECT. ORDINARIO. M. ANUNDO NICOLAI PALM GRÆCÆ LINGVÆ LECT. ORD. ET CONSIST. P. T. DECANO. ADIUNCTO JOHANNE SCHLINTZELIO LINCOPENSE, CONSISTORIJ NOTARIO.

Fol., pergb. (skadadt i ryggen), 553 pag., registr. Titel på pärmen (nästan utplånad). *Acta Consist. ab*

* Spegels inventarium har, orätt, 26 dec.

** Vanlig afslutning af de prot., som förts af konsistorienotarien Johannes Schlintzelius till och med 1657.

Anno 1652 Ad A — — — 1657. Ryggtitel: *Protocoll för 1652—1657 inclusive.* Vackert manuskript.

Innehåller i oafbruten följd domkapitlets protokoll från och med 7 januari 1652 till och med 23 december 1657 samt *acta synodalia.* Protokollen afslutas med följande anteckning: »*Actorum Sexennalium Liber explicit. Unius insuper Anni Acta literis a me consignata, in superiori prostant. Tempora sic transeunt; Et nos interea qvasi temporarij cum tempore transimus. Antecessorum Solertiam et præcedentium nitorem si non vicisse, (qvod fateri debeam) mihi satis e(st), si consecutum fuisse, vel saltem imitasse videar. Lector æqvus ex æqvo et bono arbitratur singula, iniqvus stringit. Verum nihil ferme tam politum, tam perfectum, limam et amplioris illustrationis desiderium qvod non admittat. Qvi v. adeo culpat et desiderat, ante explosionem meorum experiatur ipse. Imo experiri mavelim istuc alium, qvam mihi memorarier. Johannes Schlintzelius Consist. Lincop. p. t. Notarius.*»

Efter protokollen följa nio opaginerade blad innehållande *Obligatio Nuper Jnitiatorum sancte et sincere præstanda* samt uppgift på vigde präster från och med 17 december 1650 till och med 13 juli 1656.

7. ANTECKNINGAR (delvis öfverstrukna) OM I DOMKAPITLET HANDLAGDA ÄRENDEN MELLAN 9 JANUARI OCH 21 JULI 1658.*

Ett häfte om 22 sidor, af hvilka de tre första äro paginerade. Elfva upptagas af protokollsanteckningarna, och tio äro oskrifna. På näst sista bladet finns ett koncept till bref, dat. 23 februari 1659 från biskopen (Samuel Enander) till en icke namngifven pastor angående ett äktenskapsmål.

---

* I Spegels inventarium följa efter prot. 1652—57 under N:o 8 »*Protocol från 1657 23 Dec. till 1666*» med anteckningen: »thesse äro fattade af Not. Olao Joh(anni)s men ey ren skrefne, så wähl som och några *Visitations acter* öfwer förflutne åhren, mycket confust». I marg. är vid en senare, ej dagtecknad, inventering af annan hand (And. Ol. Rhyzelii?) tillagdt: »Fans för 1658 och 1659».

Häftadt i ett väl bibehållet blad af en pergamentshandskrift, fragment — ur 3 Mosebok — af en bibelafskrift; Jfr afd. *Kongl. br.*, årg. 1420—1673.

8. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1659.

Åtta foliohäften, lösa, utan titel, sakna pag. eller fol. Protokollsföljden är oafbruten från och med 5 januari till och med 8 december.

9. IN NOMINE JESU. ACTA CONSISTORIALIA LINCOPENS: AB ANNO 1666. ET SEQUENTIBUS AD 1675, 5 MAII* PRÆSIDE REVERENDISSIMO EPISCOPO LINCOPENSI, DN: M. SAMUELE NICOLAI ENANDRO. CONSISTORIALIBUS SEU ADSESSORIBUS, PLURIMUM REVERENDO, REVERENDIS ET CLARISSIMIS VIRIS, DNN. M. BENEDICTO NICOL. FIGRELIO, PRÆPOSITO CATHEDRALI, UTRUISQ. ECCL. PASTORE, ET CONSISTORII SENIORE. M. ANDREA AIALINO, PŒNITENTIARIO PUBL., S. S. THEOL. LECT. PRIMARIO, ET PAST. IN LANDERY. M. GUSTAVO IANSSONIO, S. S. THEOL. LECTORE 2, ET PASTORE IN SLAAKA. M. ERICO SIMONIO, ELOQV. LECTORE ORDIN. ET PASTORE IN SKEEDA. M. CHRISTIERNO CHRISTOPHORI, HISTORIARUM ET POESEOS LECT: ORDINARIO. M. PETRO SIMONIO, PHYSICES ET LOGICES LECTORE, ET H. T. DECANO. M. SIMONE NICOLAI, MATHEMATUM LECTORE ORDINARIO. ADIUNCTO CHRISTIERNO JOANNIS NORSTRÖM, NORCOP. CONSISTORII NOTARIO.

* I Spegels inventarium upptaget under N:o 9 med rubrik »*Protocol från 1666. 20 jan. till 1670*» hvilka data äro oriktiga.

Fol., pergb., 618 pag., registr. Titel på pärmen: *Acta Consist. ab Anno 1666.* Ryggtitel: *Protocoll 1666 —1671.*

Innehåller domkapitlets protokoll i oafbruten följd från och med 20 juni 1666 till och med 8 april 1671 * (icke 5 maj 1675, som titelbladet uppger) jämte synodalhandlingar (gemensamma för hela prästerskapet och särskilda vid *synodus Pastorum*, *Rectorum* och *Conrectorum* samt *synodus Comministrorum* och *Diaconorum*).

10. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Fol., pappb., med perg.rygg, oregistr. Titel på pärmen: *Acta Consist. Lincopensis Anno 1672, 1673, 1674.* Ryggtitel: *Protocol 1672, 73, 74.* Saknar pag. eller fol.

Första protokollet i detta band är dat. 8 januari 1672 och det sista 2 september 1674. Åtskilliga protokoll äro ofullständiga med lämnadt utrymme för afslutning, och flera inskränka sig till helt summariska memorialanteckningar.** Föröfrigt finnas i detta band åtskilliga i domkapitlet föredragna bref och handlingar, hvarjämte förekomma protokoll och anteckningar vid biskopsvisitationer och rörande examina i Eksjö skola samt *acta synodalia* och *acta in conventu præpositorum.*

11. VEN. CONSISTORIJ ECCLES. LINCOPENSIS ACTA ANNO 1674, 1675, 1676, 1677, 1678. PRÆSIDE ET EPISCOPO, REVERENDISSIMO ET AMPLISSIMO DOMINO, DN IOANNE ELAI TER-

* Spegels inventarium upptar äfven under N:o 10 ett »*Protocol från 1670 till 6 April sama Åhr*», men i marg. är vid senare inventering (af And. Ol. Rhyzelius) anmärkt: »Fans intet».

** I Spegels inventarium är efter N:o 11, »*Protocol från 1672 till d. 8 jan. (?) 1674*», anmärkt: »Not. M. Christ. Norström, äro ey ren skrefne».

SERO, S. S. THEOL: DOCT: CELEBERRIMO; UT ET CONSISTORII ADSESSORIBUS, VIRIS PL. REVERENDIS ET PRÆCLARISSIMIS, M. BENEDICTO FIGRELIO, CONSIST: SEN: PRÆP. PAST: LINCOP: M. PETRO SIMONIO, S. S. THEOL: LECT: PRIM: POENIT: PUBL: ETC. M. ERICO STYRENIO, S. S. THEOL: LECT: ET PAST: IN SLAKA. M. SAMUELE WERELIO, ELOQ: ET POES: LECT: M. ZACHARIA REUSERO, LOG: ET PHYS: LECT: PAST: IN LANDERY: M. OLAO WÅNG, HIST: LECT: M. ERICO PHOENIX, GR: LING: LECT: M. ERICO DURÆO, MATHEM. LECT. NOTARIO JONA WIJKMAN.

Denna afdelning omfattar tiden mellan 8 september 1674 och 15 januari 1679, 723 pag., registr.

Därefter följer i samma band:

VEN. CONSISTORII ECCLES: LINCOPENSIS ACTA, ANNO 1679, PRÆSIDE ET EPISCOPO REVERENDISSIMO ET AMPLISSIMO DOMINO, DN: OLAO SWEBILIO, S. S. THEOL: DOCTORE CELEBERRIMO; UT ET CONSISTORII ADSESSORIBUS, VIRIS PL. REVERENDIS ET CLARISSIMIS, M. BENEDICTO FIGRELIO, CONSIST: SENIORE, ET UTRIUSQ. ECCL: PAST: M. PETRO SIMONIO, S. S. THEOL: LECT: PRIM: ET POENITENT: PUBL: M. ERICO STYRENIO, S. S. THEOL: LECT: M. ZACHARIA REUSERO, LOG: ET PHYS: LECT: M. OLAO WÅNG, HISTOR: LECT: M. ERICO PHOENIX, ELOQ: LECT: M. ERICO DURÆO, MATHEM: LECT: NOTARIO JONA WIIKMAN.

272 pag., första protokollet dat. 22 januari, det sista 17 december, registr.

Fol., perg.rygg. Ryggtitel: *Protocoll 1674—1679.* Vackert manuskript.

Innehåller äfven *acta in conventu præpositorum.*

Afslutas sålunda:

»Dass haupt, die füss und hände
sind fro, dass nun zum ende
die arbeit kommen seij:
Hertz frew dich du solt werden
Vom elend dieser erden,
und von der sündenarbeit freij.*

Gloria Deo Patri, Filio et Spiritui Sancto In Secula Seculorum Amen!»

12. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.**

Första protokollet dat. 12 januari 1681, det sista 17 december 1684.

Fol., perg.rygg, pag. Ryggtitel: *Consistorii Protokoll För Åren 1681, 1682, 1683 och 1684.*

1681 års protokoll omfatta pag. 1—144, registr. En lucka från 14 april till 5 maj är på bandets första sida anmärkt af Ragvald Nicolai*** med anteckningen: »Lacune 81 a 14 Apr. ad 5 Maij». Han har ock på samma ställe med anmärkningen: »Defin. d. 5 nov.» antydt, att dessa protokoll sluta med den dagen, hvilket emellertid är så till vida oriktigt, som en ingress till ett protokoll 16 november upplyser, att då hölls »extra ordinarie konsistorium», utan att dock uppgifves, hvad som därvid förekommit.

1682 års protokoll omfatta 243, 1683 års 331 och 1684 års 359 pag. Alla registr.

Vid protokollet 1 juli 1684 är bilagdt ett löst häfte med öfverskrift: »*1684 Conceptprotocoller*». Dessa koncept innehålla ett 18 sid. starkt diskussionsprotokoll i ett mål, som började 30 juni mot en soldat, Per Nilsson, för »hans dubble giffter-

---

* Femte strofen af Paul Gerhardts Abenlied »Nun ruhen alle Wälder», öfversatt af Haqvin Spegel. Jfr Sv. Ps. 1819 N:o 442 v. 5 och Beckmans Ps. hist. 860 o. f.

** I Spegels inventarium anmärkes, att detta prot. är »orenskrifvet».

*** Se noten sid. 11.

måhl». Därefter följa 14 oskrifna sidor, af hvilka 2 äro öfverkorsade.

13. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 14 januari 1685, det sista 14 december 1687.

Fol., perg.rygg, 955 pag. Ryggtitel: *Consistorii Protocoll För Åren 1685, 1686 och 1687.*

1685 års protokoll omfatta pag. 1—351, 1686 års pag. 353—631 och 1687 års pag. 633—955. Protokollet 9 maj 1687 är oafslutadt.*

Bandet inledes med register, som hänvisar till pag. i alla tre årgångarna. Vid dess slut är antecknadt: »Uppsatt vid Bandets genomläsning 1795 i Sept. R. Nicolai».**

Innehåller äfven synodalhandlingar.

14. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 18 januari 1688, det sista 7 maj 1691.

Fol., perg.rygg, 1123 pag. Ryggtitel: *Consistorii Protocoll För Åren 1688, 1689, 1690 och 1691 ad d. 7 Maij inclusive.*

1688 års protokoll omfatta pag. 1—346, 1689 års pag. 347—592, 1690 års pag. 593—925 och 1691 års pag. 927—1123.

Bandet afslutas med register, på hvars sista sida är antecknadt: »Paginer: et Registr: under Genomläsn. af R. Nicolai.** Obs! I registr. gå Numr. hundradetal i ordn., et införas blott en gång vid hvart Namn. Linköp. d. 29 Mart. 1796».

---

* På främre pärmens insida är af Ragvald Nicolai anmärkt: »N. B. p. 736 är en Lacuna 9 maji til 1 jun.»

** Se noten sid. 11.

15. AUSPICE DEO TRIUNO ACTA CONSIST. LINCOP. AB ANNO MDCXCI D. XIII MAJI.

Fol., pergb., 533 pag., registr. Ryggtitel: *Consist. L. Protocoll pro A:o 1691.*

Första protokollet dat. 13 maj, det sista 16 december. Innehåller äfven synodalhandlingar. Vackert manuskript.

16. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Innehåller: 1) *Acta Consistorii Lincopensis Anno 1692 a Mense Ianuario,* 779 pag., registr. Fullständiga protokoll från och med 13 januari till och med 24 december.

2) *In Nomine Iesu Acta Public. Consistorii Lincopensis Anno 1693,* 365 pag., af hvilka de två sista äro oskrifna, registr. Sista protokollet dat. 23 juni och oafslutadt.

Fol., pergb. Ryggtitel: *Protocollum Anni 1692 et 1693 a. d. 23 Iunii.*

17. ACTA CONSISTORII LINC. ANNI 1693 A. D. 26 JUNII.

Denna rubrik är tecknad på ett för bandets båda årgångar gemensamt titelblad.

1693 års protokoll, som börja 26 juni, fortgå utan luckor till och med 29 december, omfatta 406 pag. och afslutas med »*Soli Deo Gloria quod labor huius anni feliciter sit ad finem perductus*».

Därefter följer i samma band:

PROTOCOLLUM ANNI 1694 EPISCOPO ET PRÆS: DE HAQUINO SPEGEL S. S. THEOL. DOCT: AMPLISSIMO. ET CONSISTORIALIBUS PAST ET PRÆP: CATHED: M. OLAO WÅNG. M. ERICO PHOENIX. M. OLAO LANGELIO. M. CHRIST. NORSTRÖM. M. BOTHVID GLADHEM. M. AND: SIMONSSON. M. CONSTANTI COLLIN. NOTARIO ARVID BORÆNIO, pag. 407—856.

Första protokollet i denna årgång är dat. 3 januari och

det sista 20 juni. Pagineringen fortgår i riktig följd från och med 407 till och med 469, sedan kommer ånyo pag. 450 med därifrån fortlöpande ordningsföljd till bandets slut utan andra oegentligheter än att pag. 531, 532 och 634 förekomma två gånger.

Fol., pergb., registr. gemensamt för båda årgångarna. Ryggtitel: *Consist. L. Protocoll Ann. 1693 a. d. 26 Iunii ad 20 Iun. 1694.*

Bandet innehåller äfven synodalakter.

18. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 28 juni 1694, det sista 25 juni 1695.

1694 års protokoll omfatta pag. 1—472 och 1695 års pag. 473—923.

Fol., pergb., gemensamt register för båda årgångarna. Ryggtitel: *Consist: L. Protocoll: Ann: 1694 a. d. 28 Iunii ad 25 Iunii 1695.*

Innehåller äfven synodalakter.

19. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 28 juni 1695, det sista 30 december 1696.

Fol., pergb., registr. Ryggtitel: *Consistorii L. Protocollum ab Anno 1695, d. 28 Iun. ad Ann: 1696 D. 30 Dec.*

1695 års protokoll omfatta fol. 1—201 och 1696 års (till och med 29 april) fol. 202—424. Därefter följa register och fortsättning af 1696 års protokoll (från 4 maj), fol. 1—397. Återstående 12 sidor sakna fol. eller pag. och efterföljas af nytt register. I protokollet 22 juni 1696 finns en lucka på tolf sidor.

Innehåller äfven synodalakter och afslutas med *Soli Deo Gloria!*

20. ACTA CONSISTORII LINCOPENSIS ANNI 1697.

Fol., pergb., 550 fol., af hvilka tre äro oskrifna, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopen: Protocollum Ann: 1697 a die 1:ma Ianuarii ad idem tempus anni sequentis.*

Innehåller äfven handlingar rörande prostkonvent i domkapitlet.

21. ACTA CONSISTORII LINCOPENSIS ANNI 1698 A. D. 4 IANUARII.

Fol., pergb., 615 fol., af hvilka de fyra sista äro oskrifna, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocollum Ann: 1698 a. d. 1 Ianuarii ad idem tempus anni sequentis.*

22. ACTA CONSISTORII LINCOPENSIS ANNI 1699 A. D. 4 IANUARII.

Fol., pergb., 476 fol., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopens: Protocollum Anni 1699 a die 2 Ianuarii ad 15 Decemb.*

Innehåller äfven synodalhandlingar (sammanträde med »Biskopen och det andra prästerskapet»).

23. ACTA CONSISTORII LINCOPENSIS ANNI 1700 A DIE 3 IANUARII.

Fol., pergb., 451 fol., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincop: Protocoll pro A:o 1700.*

Sista protokollet dat. 19 december.

Innehåller äfven synodalakter och afslutas med *Soli Deo Gloria.*

24. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 2 januari, det sista 20 december 1701.

Fol., pergb., 419 fol., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocollum Pro A:o 1701.*

Innehåller äfven synodalakter och handlingar rörande prostkonvent i domkapitlet.

25. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 2 januari, det sista 22 december 1702.

Fol., pergb., 386 fol., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincop: Protocoll Anno 1702.*

Innehåller äfven synodalhandlingar.

26. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 7 januari, det sista 16 december 1703.

Fol., pergb., 473 pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopens: Protocoll Anno 1703.*

Innehåller äfven protokoll vid prostkonvent i domkapitlet.

27. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 4 januari, det sista 30 december 1704.

Fol., pergb., 724 pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincop: Protocoll pro Anno 1704.*

Före registret i bandets början är antecknadt: »Observeras: at i denna Boken, är, igenom inbindarens förwållande, en oordning i paginerandet. Ty länder til rättelse wid någon saks efftersökjande, at ifrån pag: 28 exclusive, finnes de paginer, som följa i ordning längre fram Neml. pag: 84. hwarest är emillan wikit af I. S. V. Callerholm t: s.(?) v: Not.»

28. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 4 januari, det sista 20 december 1705.

Fol., pergb., 791 pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Linc. Protocoll pro anno 1705.*

29. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 3 januari, det sista 19 december 1706.

Fol., pergb., 723 pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Linc. Protocoll pro Anno 1706.*

Innehåller äfven synodalprotokoll och anteckningar om prostkonvent i domkapitlet.

30. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 2 januari, det sista 20 december 1707.

Fol., pergb., 628 pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincop. Protocoll år 1707.*

31. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 8 januari, det sista 30 december 1708.

Fol., pergb., 629 pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincop. protocoll A:o 1708.*

Registret afslutas med denna anteckningen: »Upsatt vid genomläsn. i Jan. 1797 et inskrif. d. 7 Febr. — Obs. Obetydl. namn på tvistande makar m. m. äro förbigångne, sås. nu aldeles umbärlige Ragv. Nicolai.*

Sista protokollet är oafslutadt.

32. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 4 januari, det sista 29 december 1709.

Fol., pergb., 578 pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocollum Anno 1709.*

Registret afslutas med följande anteckning: »Upsatt vid

* Se noten sid. 11.

genomläsningen, och inskrif. d. 16 Febr. 1797. — Obs. Obetydl. namn, af Trolof. etc. äro, såsom för Efterverlden aldeles likgiltige, förbigångne Ragv. Nicolai.» *

I detta band finns ett löst häfte om tolf blad (3 oskrifna), som innehåller utförligare diskussionsanteckningar till protokollen den 15 (en del), 17, 22 och 29 dec. 1709 och afslutas med en blyertsanteckning om ofullständiga konceptprotokoll, som nu saknas.

33. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 5 januari, det sista 30 december 1710.

Fol., pergb., 464 pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocoll 1710.*

Innehåller äfven synodalhandlingar.

34. CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLLS-BOK IFRÅN AUGUSTI MÅNAD ANNO 1711.

Första protokollet dat. 30 augusti, det sista 22 december.

Fol., pergb. med perg. rygg, 171 pag., registr. Ryggtitel: *Protocoll 1711.*

Protokollen från början af året till 30 augusti saknas.**

35. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 10 januari 1712, det sista 18 december 1713.

Fol., pergb., pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Protocoll 1712 och 1713.*

Årgången 1712 omfattar 363 pag. och slutar med »*Prosit laus honor et gloria in sempitærna secula!*» Årgången 1713 omfattar 283 pag.

* Se noten sid. 11.
** Jfr sid. 2.

36. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 8 januari 1714, det sista 14 december 1715.

Fol., pergb., pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Protocoll 1714 och 1715.*

Särskilda rubriker:

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL PÅ ÅHR 1714, 356 pag.

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL, HÅLLET ÅHR 1715, 433 pag.

1715 års protokoll innehålla äfven synodalakter.

37. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 11 januari 1716, det sista 21 december 1717.

Fol., pergb., pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Prot. Åhr 1716 och 1717.*

Årgången 1716 omfattar 630 pag. och årgången 1717, som har rubriken PROTOCOLLUM CONSISTORII LINCOPENSIS ANNI 1717, 682 pag.

1717 års protokoll innehålla äfven synodalakter.

38. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 8 januari 1718, det sista 31 december 1719.

Fol., pergb., pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocollum pro Annis 1718 et 1719.*

Särskilda rubriker:

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLLUM A:NI 1718, pag. 1—423.

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL 1719, pag. 424—931. Registret finns i ett löst häfte.

Årgången 1718 innehåller utom protokoll koncept till skrifvelse (pag. 158), dat. 25 april 1718, från domkapitlet till

Görtz och Upphandlingsdeputationen i anledning af kronans tvångslån af kyrkorna.*

1719 års protokoll äro såtillvida felaktigt paginerade, att efter pag. 709 komma pag. 1710, 1711 o. s. v. till och med 1756, hvilken paginering delvis är rättad genom första siffrans öfverstrykning, men delvis kvarstår oförändrad.

Årgången 1718 innehåller äfven synodalprotokoll.

39. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 2 januari 1720, det sista 20 december 1721.

Fol., pappb. med perg.rygg, pag., delvis registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis protocollum 1720 & 1721.*

1720 års protokoll omfatta från början till och med en del af protokollet 12 oktober 440 pag., därefter saknas till årets slut

* Skrifvelsen lyder:

»Högwälborne Her Baron och geheim Råd Præsident samt Hög och Wälborne Herrar Deputerade.

Til Consistorium inkomma dagligen the af Presterskapet, som hafwa at beklaga sig theröfuer, at wid det lån, som i fölie af höga ankomne ordres här giöras til Kongl. Maj:ts tienst af Kyrkomedlen, äskas fast mehra af Cronobetienterna, än som tohls och umbäras kan, icke anseende det, at penningarne på sombliga ställen äro myckit ringa, och nödtorfften deremot så stor, at icke allenast deras egne til kyrkornas oumgängliga reparationer och widmachthållande betarfwas; utan skulle också någon hafwa nödigt, förse sig med lån och hiälp af andra, så framt Guds huus skall bestå, och icke ruineradt warda, hvilket doch hans Kongl. Maj:ts ömma hierta och guds ähra icke lärer kunna tillåta, utan i det möjeligaste afwärja. Hwarföre och ehuruwäl Consistorium icke annat förstår, än sträcker sig Kongl. Maj:ts förordning om lånet allenast til them, som sedan the aftaget hwad för sig pröfwas nödwändigt och omisteliget wara hafwa råd att utsätia resten på intresse; böra thet framför någon annan åth Kongl. Maj:t updraga och ospart hålla; likawist, som detta klagomåhl som oftast föres och Consistorium icke förmår det på något sätt afhiälpa, föranlåtes man Eders Excellence och den Höglofl. Kongl. Deputationen sådant wid handen gifwa jemte tienstödmiukste anmodan, at häröfwr winna des högrättwjsa utlåtelse och handräckning som wid dessa och förefallande widare sljke händelser

pag. eller fol. Denna årgång är oregistrerad. I protokollet 30 augusti finns en lucka från och med pag. 333 till och med pag. 341. Protokollen från 1721 omfatta 786 pag. och äro registrerade. Protokollet 3 maj är ofullständigt och slutar med en hänvisning å pag. 316 till följande pag., som emellertid är oskrifven. I protokollet 7 oktober är pag. 675 oskrifven, men protokollet är fortsatt och afslutadt af annan hand på ett sedermera inskjutet häfte, som äfvenledes börjar med pag. 675, hvilken således förekommer två gånger.

Årgången 1721 innehåller äfven synodalprotokoll.

40. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 10 januari 1722, det sista 19 december 1723.

Fol., pappb. med perg. rygg, pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincop. Protocollum pro A:o 1722 & 1723.*

---

och förfrågningar kunde lända til efterrättelse, så för them som medlen fordra som them hwilke them utgifwa skola. Ty at förrådet hos mäste parten kyrkiorna icke kan wara stort besynnerligen på thenna orten ther Sochnarna äro myckit små och hafwa utom wjnsäden ingen inkomst utan den lille gåfwo penningen i håfwen och hwad vid begrafningar plägar gifwas, kan och bewisas deraf, at the 1711 til Kongl. Maj:ts tienst giordt en ansenlig försträckning, warande icke möjeliget, at the inan nu så kort tids förlopp kunnat samka sig något ansenliget capital, utan allenast hwad till åhrliga reparationer utgånget. Är och sedan den sista Specificationen derpå til Hr Landshöfdingen 1716 öfwergafs, på åtskilliga ställen mycken bristfällighet* wid kyrkiorna förspord,* som intet ljda långt utdragande af tiden, förr änn the botas måste. Men deremot giöra ock de gärna lånet som äro i bättre stånd, och se sig ändå hafwa sin utkomst til hwilket Consistorium ej hafwer underlåtit them förmana och råda. Thetta är hwaröfwer Consistorium afwachtar Eders Excellences och Höglofl. Kongl. Deputationens höggunstiga swar, jempte stadigt förblifwande. d. 25 Apr. 1718.»

---

* Ursprungligen: »stora felachtigheter — — — försporde», hvilket ändrats, under det att texten i öfrigt (»ljda — — — the») fått kvarstå oförändrad.

Särskilda rubriker:

IN NOMINE IESU PROTOCOLLUM CONSIST: LINCOP. ANNI 1722, 550 pag.

IN NOMINE ALTISSIMI. — 1723 ÅHRS PROTOCOLLUM, 519 pag.

Protokollet 27 april 1722 är ofullbordadt, större delen af pag. 139, med hvilken det slutar, är oskrifven likasom följande sida, som är paginerad med 140 & 141.

1722 års protokoll innehålla äfven synodalakter.

Bandet slutar med anteckningen: »Ände på 1723 åhrs Protocoll *Soli Deo gloria* Joh. Thun Con. Lin. Not.».

41. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokoll dat. 8 januari 1724, det sista 21 december 1725.

Fol., pappb. med perg.rygg, pag. registr. Ryggtitel: *Protocollum A:nis 1724 & 1725.*

Särskilda rubriker:

IN NOMINE IESU CONSISTORI PROTOCOLL 1724, 620 pag.

IN NOMINE ALTISSIMI CONSISTORII LINCOP. PROTOCOLL PRO ANNO 1725, 556 pag.

Till 1724 års protokoll den 8 juli § 12 finns en flera sidor stark bilaga, som innehåller redogörelse för en ransakning i Söderköpings hospital 25 juni 1724 i anledning af vissa klagomål af hospitalshjonen. Protokollet 21 oktober s. å. är ofullbordadt, likaså protokollet 28 april 1725. Å pag. 163 är antecknadt: »d. 4 Maji Protocollum Consistorii Lincopensis ifrån d. 4 Maji 1725». Återstoden af sidan är oskrifven, likaså följande sida, som är opaginerad. Därefter kommer ånyo pag. 163, hvarpå pagineringen fortlöper i ordning till bandets slut.

Innehåller äfven synodalakter och afslutas med *Soli Deo Gloria.*

42. PROTOKOLLSBOK innehållande domkapitlets protokoll 1726 och 1727 enligt följande särskilda

titelblad (utom specialrubriker å första sidan) för hvarje årgång:

IN NOMINE JESU. PROTOCOLLUM CONSISTORII LINCOPENSIS AN. 1726 HABITUM, PRÆSIDE REVERENDISSIMO DOMINO DOCTOR TORSTANO RUDEEN, EPISCOPO EMINENTISSIMO, UT ET CONSISTORIALIBUS, ADMODUM REVERENDIS ET PRÆCLARISSIMIS DN. DN. MAGR ANDREA OL. RYZELIO ARCHIPRÆPOS. T. CAT. MAGR JACOBO WALDORF S. THEOL. LECT. PRIM. ET PAST. IN SLAKA DN. BOTVID RISING S. TH. LECT. SECUND. ET PAST. IN SKEDA MAGR PETRO MILLBERG MATHES. LECT. ET PAST. IN LANDERY M.R JOHAN THUN GRÆC. LING LECTORE. MAGR. CAROL. ECHMAN LOG. ET METAPH. LECT. — NOTARIO ARVID JOHAN RYDEN. 403 pag.

I. N. I. CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLLUM PRO ANNO 1727 SUB. AUSPICIO REVERENDISSIMI DOCTORIS ET EPISCOPI DN. TORSTANI RUDEEN, IN CONVENTU CONSISTORIALIUM ADMODUM REVEREND. ET PRÆCLARISS:MOR. DN. DN. MAGR. ANDREÆ OL. RYZELII ARCHIPRÆPOS. MAGR. JACOB WALDORF S. THEOL. LECT. ET PAST. IN SLAKA DN. BOTVID RISING S. TH. LECT, SEC. PAST. IN SKEDA MAGR. PETR. MILLBERG MATHEM. LECT. PAST. IN LAND. M.R JOHAN. THUN. GRÆC. LING. LECTOR. M:R CAROL. ECHMAN LOG. ET METAP. LECT. HABITUM AB ARVIDO JOHANNE RYDEN NOTARIO. 328 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Protocoll pro annis 1726 & 1727.*

1726 års protokoll innehålla äfven synodalakter.

43. PROTOKOLLSBOK innehållande:

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL PRO ANNO 1728 NOTARIO ARVID JOHAN RYDEN, 312 pag.

PROTOKOLL FRÅN 1729, som på första sidan ha öfverskriften: Q. F. F. Q. E. D. T. O. M., 306 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocoll Pro Annis 1728 & 1729.*

Båda årgångarna innehålla äfven synodalakter och afslutas med *Soli Deo Gloria.*

44. PROTOKOLLSBOK innehållande:

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL PRO ANNO 1730 NOTARIO ARVID JOHAN RYDEN, 267 pag.

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL PRO ANNO 1731, 279 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll 1730, 1731.* *

Innehåller äfven prästerskapets i Linköpings stift beslut den 27 oktober 1730 ang. »theras Herredagsmäns waal och underhåll — — — til lag och rättesnöre nu och framdeles».

Registret till 1730 års protokoll börjar med bokstäfverna Ä och Ö, hvarpå följer textad titel och vanlig bokstafsordning till och med Å.

Bandet bär märken efter försegling, ** hvilket förklaras af följande anteckning på första sidan af årgången 1731: »Detta protokoll för Åhr 1731 är utj Riksens Högloffl. Ständers protokolls Deputation igenom Läset, betygar Stockh. d. 30 November 1734 admandatum Carl Johan Ekeroth.» ***

Afslutas med *Soli Deo Gloria.*

45. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 12 januari 1732, det sista 12 december 1733.

Rubrik på första sidan af årgången 1732:

QUOD FELIX FAUSTUMQ. SIT! CONSISTORII LINCOP. PROTOCOLL FÖR ÅHR 1732, 326 pag.

Särskild titel för årgången 1733:

PROTOCOLLUM CONSISTORII LINCOPIENSIS PER ANNUM 1733. NOTARIO MAGN. ELGH, 340 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consist. Protoc. 1732—1733.*

---

* I Spegels inventarium anmärkes om dessa protokoll, att de äro »renskrefne doch oinbundne».

** Samma förhållande eger rum med flertalet af de efterföljande protokollen under Frihetstiden.

*** I Spegels inventarium är antecknadt: »1756 d. 22 Maji (vid inventering) Funnos protocollerne ifrån 1732 til 1751 inbundne uti elfwa band och de fyra följande årens woro, til och med 1755, wid Riksdagen i Stockholm».

Årgången 1732 afslutas med:

ברך יהוה יום יום

יעמס לנו אלהי והושיענו

סלה׃ *)

Protokollet 13 september 1732 afbrytes på sid. 203 med en hänvisning till konceptboken. De därefter följande sid. 204—209 och 230 (som kommer omedelbart efter 209)—233 äro oskrifna. På sid. 234 fortsättes det afbrutna protokollet med § 11 och slutar ofullbordadt på sid. 237. Bandet afslutas med »Förteckning på the Kongl. Remisser och bref, hwaröfver Consistorii underdåniga förklaringar, betenckiande och swar affordras».**

46. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 9 januari 1734, det sista 17 december 1735.

Rubrik på första sidan af årgången 1734:

בשע LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOCOLL FÖR ÅR 1734, 328 pag.

På första sidan af årgången 1735:

B. C. D. LINKÖPING DOM CAPITULS PROTOCOLL ÅR 1735, 381 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Protokoll för År 1734 och 1735.*

Vid protokollet 17 januari 1735 finnas lösa bilagor rörande ett omtvistadt prästval i Linderås.

47. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 14 januari 1736, det sista 19 december 1737.

Särskilda rubriker:

J. D. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOCOLL ÅR 1736, 472 pag.

J. N. I. C. PROTOCOLL HÅLLIT I LINKÖPINGS DOM CAPITEL ÅHR 1737, 383 pag.

* Dav. Ps. 68: 20: Texten är oriktigt återgifven i manuskriptet.

** Jfr afd. *Kopieböcker* N:o 33.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Linkopensis Protocoll åren 1736 och 1737.*

Registret till 1736 års protokoll (4:o) är löst. Protokollen 16 maj och 26 oktober 1737 synas vara oafslutade. Båda årgångarna innehålla äfven synodalakter.

48. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 11 januari 1738, det sista 19 december 1739.

Särskilda rubriker:

PROTOCOLL FÖR LINDKÖPINGS DOMB-CAPITUL, HÅLLET IFRÅN D. 1 IANUARII 1738 TIL D. 1 IANUARII 1739, 282 pag.

LINKIÖPINGS DOMB CAPITELS PROTOCOL FÖR ÅR 1739, 382 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocoll åren 1738 och 1739.*

Innehåller äfven synodalhandlingar.

49. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 9 januari, det sista 17 december 1740.

Rubrik på första sidan:

LINKÖPINGS DOMB-CAPITULS PROTOCOL FÖR ÅHR 1740.

Fol., 360 pag., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocoll pro A:o 1740.*

Slutar med »Förteckning på Hospitalssollicitanter».*

50. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 7 januari 1741, det sista 15 december 1742.

Särskilda rubriker:

LINKÖPINGS DOMKAPITULS PROTOKOLL ÅR 1741, 339 pag.

* En under flera följande år vanlig uppgift i domkapitlets allmänna protokoll, sedan fattigvårdsärenden efter hand upphört att behandlas i speciella hospitalsprotokoll.

LINKÖPINGS DOM CAPITULS PROTOCOLL ÅR 1742, 331 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocoll åren 1741 och 1742.*

Argången 1742 innehåller äfven synodalhandlingar, i hvilka (12 augusti § 6) protesteras mot d. v. domprosten And. Ol. Rhyzelii åtgärd att, clerus och kapitlet oåtsporda, publicera och egenmäktigt ändra »Prästerskapets i Linköping enhälleligen fattade beslut ang:de Thes Herre-dags-Mäns wal och vnderholl etc.» (sid. 32 härofvan). Jfr det tryckta »Beslutet» (Link. P. Pilecans boktr. 1730) och »Vtdrag af Prestemötes Handlingarna i Linköping then 2 Julii år 1742» med tillägg, båda i domkapitlets tryckta cirkulär.

51. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 3 januari 1743, det sista 19 december 1744.

Särskilda rubriker:

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL FÖR ÅR 1743, 388 pag.

LINKIÖPINGS DOM CAPITULS PROTOCOLL FÖR ÅR 1744, 237 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocoll åren 1743 och 1744.*

Bandet afslutas med »Prästemötes Handlingarne i Linköping d. 6 september år 1744», 21 pag.

52. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 9 januari 1745, det sista 15 december 1746.

Särskilda rubriker:

LINKIÖPINGS DOM CAPITULS PROTOCOLL ÅR 1745, 304 pag.

LINKIÖPINGS DOMCAPITULS PROTOCOLL ÅR 1746, 277 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis protocoll åren 1745 och 1746.*

53. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 2 januari 1747 det sista 19 december 1748.

Särskilda rubriker:

באלהים CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL ÅR 1747. 308 pag.

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL ÅR 1748, 238 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocoll pro A:o 1747 och 1748.*

På främre pärmens insida är antecknadt: »1752 den 27 Maji återkommo Protocollen ifrån Riksdagen för åren 1747, 48, 49, 50, 51».

På första bladets insida upplyses, att »Registret til 1747 års Protocoll finnes, per errorem, inhäftadt ytterst i thetta band.»

54. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 12 januari 1749, det sista 20 december 1750.

Särskilda rubriker:

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL ÅR 1749, 378 pag. (från och med 224 till och med 298 fol.)

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL ÅR 1750, 257 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocoll pro A:o 1749 och 1750.*

Sist i bandet förekommer en anteckning om prästvigning 24 december 1748.

55. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 9 januari, det sista 24 december 1751.

Särskild rubrik:

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOKOLL ÅR 1751.

Fol., pappb. med perg.rygg, pag. och fol., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopens. Protocoll pro A:o 1751.*

Bandet är pagineradt till och med sid. 98 och folieradt från och med sid. 100 till och med slutet, sid. 461, dock är äfven denna afdelning på åtskilliga ställen paginerad.

På första pärmens insida finns samma anteckning om protokollens återställande från Riksdagen som i bandet 53.

Slutar liksom flera af de följande och en del af de föregående protokollen, om hvilka intet annat är särskildt anmärkt, med *S(oli) D(eo) G(loria)*.

56. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 8 januari, det sista 30 december 1752.

Särskild rubrik:

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL ÅR 1752, 332 pag.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll 1752.*

Vid protokollet 19 augusti § 12 är bifogadt ett tryckt bref, fol. med följande likaledes tryckta utanskrift: »Dn Jonas Tranberg Pastor in Mörlunda & Tweta.* Mein lieber Mit-Pilger! Da hast du einen Brieff, Welchen ich mit einem vollen Hertzen, und mit vielen Thränen um deine Seligkeit, an dich geschrieben habe, Und das Lamm Gottes Hat ihn mit seinem Blut besprenget, dass er dir gut seyn wird, Wenn du bey deinem Hertzen bist, oder findest dein Hertze».

Brefvet har följande handskrifna underskrift: »nach algemeiner meinung ist der author Nils Ludvig Graf von Zinsendorff», och denna underskrift fanns, enligt hvad protokollet upplyser, vid brefvets ankomst till Tranberg.**

---

* Tryckt på särskildt papper och påklistradt, återstoden af utanskriften är däremot tryckt på själfva brefvets baksida.

** Detta bref, som åstadkom mycket bekymmer hos domkapitel och prästerskap, har följande lydelse:

»Mein lieber Bruder oder Schwester!

Ich habe dich herzlich lieb. Denn überhaupt ists mir in meine Natur gelegt. Ich bin ein Mensch; und du auch; und wir haben also einen ganz andern Zusammenhang mit einander, als alle andere Creaturen. Wir haben nicht nur einen Schöpffer, sondern wir sind von einem Geschlechte, unsterbliche Geister, in einem Schrancken eingeschlossen von Fleisch und Bein, genannt den Leib oder das Haus dieser

57. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 20 januari 1753, det sista 23 december 1754.

Särskilda rubriker:

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL ÅR 1753, 219 pag.

CONSISTORII LINKOPENSIS PROTOCOLL FÖR ÅR 1754, 214 pag.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll 1753—1754.*

58. PROTOKOLLSBOK utan titelbad.

Första protokollet dat. 15 januari, det sista 19 december 1755.

Rubrik på första sidan:

LINKIÖPINGS CONSISTORII PROTOCOLL ÅR 1755, 323 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll 1755.*

Hütte; der uns so wesentlich angepasst ist, dass er nicht nur dem Geist keine Hinderniss machen dürffte zu handeln, sondern auch auf vielfältige Art dazu dienete, biss wir ihn einmahl ablegen, und in der Erde ausbessern lassen. Da ich nun vermuthe, weil ich dich sehe, dass du ein Iude oder Christen-Mensch bist, und von was vor einer Religion, das lasse ich mir gleichgültig seyn. Denn vors Erste habe ich keine Zeit, mit dir durchzureden: dazu seyn wir nicht lange genug beysammen; und darnach bin ich kein Richter über deine Führung. Bist du denn ein Iude, so bist du entweder unter deinem Bann verschlossen, dass es nicht anders seyn kan, oder du bist unter den 144.000 auserwählten Iuden, so sehe ich dich einmahl in der Freude. Bist du aber ein Christen-Mensch, so bist du getaufft: da habe ich ein Recht an dich, und du an mich. Denn der Nahme meines Gottes ist auf dich gelegt: und darum, mein liebes Hertze! so weiss ich, dass du seelig werden kanst und darffst. Bist du es schon, so ist mirs desto lieber. Weil wir aber uns nicht kennen, so wolte ich dir doch ein paar Worte schreiben; weil ich nicht weiss wie viel ich dich sprechen kan: ists Gelegenheit, so können wir über meinen Brieff auch zusammen sprechen. Ich will dir also gantz, kurtz sagen, was das vor ein Mensch ist, den du hast angetroffen auf deiner Reise: darnach magst du sehen, ob ich dir eine Gelegenheit zum Nutzen bin. Ich bin ein Mensch, der das gute

59. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 15 januari, det sista 15 december 1756.

Rubrik på första sidan:

CONSISTORII LINCOPENS. PROTOCOLL FÖR ÅR 1756, 438 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Linkop. Protokoll 1756.*

60. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 12 januari, det sista 21 december 1757.

Rubrik på första sidan:

DOM-CAPITLETS I LINKÖPING PROTOKOLL HÅLLIT ÅR 1757, 388 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistor. Linkop. Protocoll 1757.*

Lamm Gottes lieb hat, und geht mit Gnade zu Bette, und steht mit Gnade auf, der in seiner Jugend getaufft worden ist. Ich habe in meiner Kindheit davon reden hören und das, was ich so nach und nach eingenommen, davon will ich dir einen kurtzen Begriff auf einmahl geben.

Unser Vater im Himmel, der ein unendliches Wesen, und an sich unbegreifflich ist, hat eine unaussprechliche Liebe in sich, und ist immer in lauter guten Arbeiten begriffen: sein Hertze ist voll Güte. Nachdem er nun nicht allein gantze Ewigkeiten sich mit dem heiligen Geist, und dem lieben Sohn, den er aus seinem Wesen gezeuget hat, erfreuet und erquicket; sondern auch durch den Sohn, und mit dem heiligen Geiste, viele Welten und Reiche geschaffen hat, ihnen eine Art von Glückseeligkeiten geniessen zu lassen; und Millionen Geister um sich herum gemacht hat, die seine Liebe ausüben gehen, so ist ihm, nach Menschen-Art zu reden, eingefallen noch eine Creatur zu schaffen, die erstlich so wäre wie seine heilige Geister um ihn herum: damit sie aber die Creaturen auf der Erde sehen und geniessen möchte, so solte sie sichtbar seyn; und über das wolte er ihr seinen Sinn, Art, Autorität und Gleichheit schencken, dass er seine Freude an seinen Geschöpffen haben könnte. Es waren etliche von den guten Geistern ungehorsam worden und gefallen: man nennt sie Satan; und stiffteten lauter Böses

61. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 2 januari, det sista 20 december 1758.

Rubrik på första sidan:

DOM-CAPITLETS I LINKÖPING PROTOCOLL HÅLLIT 1758, 368 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistor. Linkop. Protocoll 1758.*

62. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 10 januari, det sista 19 december 1759.

Rubrik på första sidan:

DOM-CAPITLETS I LINKÖPING PROTOCOLL HÅLLIT ÅR 1759, 460 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistor. Linkop. Protocoll 1759.*

---

weil sie Gott nicht vertilgen will, aber auch jedermann wider sie hilfft, ders nicht mit ihnen hält. Da war nun Gott bekannt, das dieses neue Geschöpffe sich von ihnen würde verführen lassen; und es war nur die Frage: wenn die Creatur solte verlohren bleiben; so sey sie unglückseeliger, als wenn sie nicht wäre; wenns ihr aber geschencket würde, so habe der böse Geist zu expostuliren als straffe Gott nicht mit gleicher Gerechtigkeit.

Nun er wird einen verführen, sagte der Sohn Gottes: Ich bin Gott, weil du mein Vater bist, und habe dein Wesen: seine Kinder werden Menschen seyn, weil er sie gezeuget hat, und wenn einer verführt wird, so wird sein gantz Geschlecht mit verderbt. Es ist recht; aber denn ists auch recht, dass nur einer gestrafft wird, weil nur einer gesündiget hat, und den andern allen die Straffe geschenckt wird. Wir wollen den Satan mit seiner eigenen Sünde straffen. Er wird verführen: ich will ein Mensch werden: er wird mich auch verführen wollen: das will ich ihm abgewinnen. Er wird mich umbringen wollen: ich will mich umbringen lassen: wir wollen meinen Tod zum Sühn-Opffer vor die Menschen machen, und er soll zur Straffe, dass er mich auch hat verführen wollen, und dass er mich getödtet, das Recht an allen Menschen verliehren. Und weil die Menschen freye Hertzen haben, und sich immer von neuem verführen lassen; so will ich doch zum Schmertzens-Lohn etliche behalten, die soll er nicht kriegen, die sollen mein

63. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 9 januari 1760, det sista 23 december 1761.

Särskilda rubriker:

DOMCAPITLETS I LINKÖPING PROTOCOLL FÖR ÅR 1760, 417 sid.

DOMCAPITLETS I LINKÖPING PROTOCOLL ÅR 1761, 456 sid.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincop. Protoc. Pro annis 1760 et 1761.*

1760 års protokoll är pagineradt till och med sid. 289, därefter omväxlande pagineradt och folieradt. Tre blad af dess register, från och med bokstafven N, äro lösa. Årgången 1761 är omväxlande paginerad och folierad. Vid pag. 310 är bilagd *Cathalogus öfwer framledne Ärchiebiskopens Eric Benzelii M. S. S.* Katalogen är folierad (311 a—d) och slutar med följande anteckningar: »Desse på andra sidan uptecknade M. S. S. aflemnas af min K. Hustru och Barn efter

---

besonders Erb-Gut seyn; und auch alle andere, so viel ihrer sind, sollen können durch mein Verdienst seelig, von ihm errettet und wieder erstattet, werden. Wilst du mich lassen Mensch werden, lieber Vater? wilst du mich begleiten und durchbringen, du Geist, der du vom Vater ausgegangen bist? Also hat Gott die Welt geliebet, dass er seinen eingebohrnen Sohn gab, auf das alle, die an ihn glauben, nicht verlohren würden, sondern das ewige Leben hätten. Es ist gut, sagte der heilige Geist, thue ihm also: ich will dir auf dem Fuss folgen, und will denen Menschen dein Leyden und deinen Tod predigen in ihre Seele hinein, dass es erstaunlich seyn soll: ich will dir dein Erbtheil bewahren biss an jenen Tag.

Darauf ward beschlossen, dass der Sohn Gottes solte besonders Gott von allen Menschen seyn: er solte die Erde schaffen, und alle ihre Creaturen darauf, nach sich selber: er solte sie führen, besuchen, straffen, zurechte bringen. Erst wolte er zum Vorbilde seiner allgemeinen Herrschaft einen Mann ruffen, dessen unzehlige Kinder solten sein sichtbahres Volck seyn und sein Vater solte ihn durch den heiligen Geist in einer Jungfrau aus diesem Volck zum Menschen machen: darnach wolte er wie ein anderer Mensch leben unter ihnen, den Satan überwinden, die Welt seine Macht fühlen lassen, und zu seiner Zeit leyden, sterben, begraben werden und aufferstehen: darnach solte der heilige Geist über seine Jünger kommen, dass das Leyden überall geprediget würde

min död, så framt de då i mitt Huus befinnes, hvarförutan de för dem ej kunna wara answarige. Som betygas Lund d. 16 August. 1761 Carl Iesper Benzelius (L. S.)», och: »Originalet, som med denna afskrift är lika lydande, wara til Gymnasii Bibliotequet uti Linköping inlemnat betygar Link. d. 26 Dec. 1761 Pehr Lidén».*

64. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 4 januari, det sista 18 december 1762.

Rubrik på första sidan:

DOM-CAPITLETS UTI LINKÖPING PROTOCOLL ÅR 1762, 531 fol.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistor. Lincopens. Protocoll p. a:o 1762.*

Därunder med annan stil: »Jgenomsett».

Protokollet 10 mars synes vara oafslutadt.

---

und weil es ein unbegreiffliches Wunder ist, so solte es der heilige Geist überall in die Hertzen bringen. Inzwischen solte der Sohn Gottes als wahrer Mensch den Menschen selbst sagen, wer ihres Gottes sein Vater und Gehülffe wäre: die gantze helige Dreyeinigkeit, nach deren Gleichniss sie geschaffen wären. Verwundere dich nicht, liebes Hertze, dass ich dir erzehle, was Gott unter einander geredt hat: so ists alles geschehen, und der heilige Geist sagt, dass es ein vorbedachter Rath gewesen ist, darum habe ich dir kein Mährlein erzehlt. Nun will ich weiter fortfahren. Der Sohn Gottes, der auch Jehova heisst und unser Gott, befohl dem Himmel und der Erde, dass sie seyn solten mit allen ihrem Heer. Da sie fertig waren bauete er eine Person aus einem Erden-Kloss und bliess ihr einen lebendigen Othem ein, und hiess sie Mensch: kurtz darauf bauete er einen Gehülffen vor ihm, aus des Menschen eigenem Leibe, und die 2. zeugten mit einander Söhne und Töchter, von denen hernach viele Millionen andere Menschen, und unter denselben du und ich, auf die Welt kommen sind. Mein lieber Bruder oder Schwester! du kanst leicht dencken, dass es alles so geschehen ist wies Gott gedacht hat. Der Mensch hatte eine grosse Freyheit zu handeln und zu dencken, welches vor Gott einerley ist: er konnte aber nichts Gutes thun als mit willigem Hertzen. So ists mit allen Creaturen: denn was sie thun, wenn sies nicht von Hertzen thun, so ists alles böse. Der liebe Gott erinnerte den ersten Menschen, er solte sich vor der

* Jfr Linköpings Bibl. Handl. I, sid. 313.

65. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 5 januari 1763, det sista 23 december 1764.

Särskilda rubriker:

I. N. I. LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL 1763, 545 pag.
DOM CAPITLETS I LINKÖPING PROTOCOLL ÅR 1764, 668 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Protocoll Pro annis 1763 och 1764.*

Vid pag. 423 i 1763 års protokoll finns en lös skrifvelse från magistraten i Skeninge angående kollekt- och stambok för staden efter dess ödeläggelse genom eldsvåda, och vid pag. 646 i årgången 1764 är inhäftad en vidlyftig skriftväxling rörande kyrkoherden i Vinnerstad Petrus Vilhelm Lithzenii medelförvaltning under den tid, han var konsistoriinotarie.

Gelegenheit hüten; und das geschiehet noch. Wir werden nicht zu der Zeit vor der Sünde gewarnet, wens wir schon drum und dran sind; sondern allemahl vor der Gelegenheit. Das ist grosse Treue; denn wenn wir schon so nahe bey der Sünde sind, ists zu spät vor uns umzukehren, da seyn wir unser nicht mehr mächtig. Der Mensch war von Natur sehr hübsch, einfältig, heilig, lieblich, mächtig, unsterblich, kindlich. Die Frau war ein wenig schwächer, weil sie nicht unmittelbar von Gott erschaffen war, sondern durch den Mann; doch hatte sie eine Mittheilung des Bildes Gottes. Sie waren beyde unschuldig, liebe Seelen; und der Mann das Haupt. Sie liess sich aber betrügen vom Satan: und der Mensch wuste es wohl besser, aber der Frau zu Liebe ward er wissentlich ungehorsam. Augenblicklich zog sich die Herrlichkeit Gottes von ihnen ab und schied aus den beyden Leuten, als wie die Seele vom Leibe: Gott hatte auch gesagt, welches Tages ihr davon esset, werdet ihr des Todes sterben. Damit gieng das mühseelige Leben auf der Welt an ohne Geist, ein halber Tod: und es wäre ein Unglück gewesen, wenn der Mensch unsterblich geblieben wäre. Sie zeugeten darauf Kinder die waren nicht mehr nach Gottes Bilde gemacht, sondern ihrem Bilde gleich.

Weil denn unsere Eltern Gnade kriegten und sehr hertzlich; so geschahe es, dass sie ein paar Söhne kriegten, die ihres Sinnes waren: der Erstgebohrne aber nach der Sünde war ein böser Mensch. Und

66. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 3 januari 1765, det sista 23 december 1766.

Särskilda rubriker:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL ÅR 1765, 476 pag.

a·/.ω CONSISTORII LINCOPIENSIS PROTOCOLL 1766, 398 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincop. Protocoll För År 1765 och 1766.*

På bandets första sida är antecknadt: »Åhr 1769 wid Riksdagen i Stockholm äro dessa protocoll uti Riksens ständers Protocolls Deputations Andra Utskott behörigen öfversedda. testor I. Mandorff Paulsson».

67. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 3 januari 1767, det sista 17 april 1769.

---

daraus sind 2. Religionen entstanden, Gottes und des Satans Leute. Uber den einen konnte Cain Herr werden, den machte er zum ersten Märtyrer; über den andern aber nicht, der setzte das Geschlecht der armen begnadigten Sünder fort. Und als der Herr endlich die gantze Cains-Welt mit einander ersäuffte; so blieben 8. Leute von dem guten Geschlechte auf Erden; theilten sich aber gleich wieder in die 2. Religionen die noch sind, Sems und Cains-Gottes und des bösen Geistes.

Als Sems Geschlecht auch anfieng zu wancken; ruffte der Sohn Gottes dem Abraham, und machte ihn zu einem neuen Menschen, zum Vater seines ausgezeichneten Volcks, und zu einem Fürbilde der vielen Kinder Gottes aus allen Nationen auf Erden, in der zukünfftigen Zeit.

Da war nun der Satan nicht müssig Abrahams Kinder fiengen wieder die zweyerley Religionen an. Des Sohnes der Verheissung Kinder machtens eben so, nehmlich Jacob und Esau. Jacobs Kinder taugten fast keiner nichts; aber der Herr bewiess die Treue an ihnen, und behielt in diesem Geschlecht immer Leute, wenns auch noch so wenig waren, welche sich von ihm seelig machen liessen, und mit denen er von Zeit zu Zeit umgieng. Zu Mosis Zeiten, der Heerführer war von Abrahams Kindern, der sie aus einer grossen Gefangenschaft führte, kams unter 600,000. Männern auf 2. an, die blieben doch; und er

Särskilda rubriker:

CONSISTORII LINCOPIENSIS PROTOCOLL 1767, 318 pag.

a·/.ω LINKÖPINGS CONSISTORII PROTOCOLL ÅR 1768, 471 pag.

CONSISTORII LINCOPIENSIS PROTOCOLL ÅR 1769, 150 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consist. Lincopiens. Protocoll 1767, 1768, 1769 til d. 17 April.*

Protokollet 14 september 1768 § 18 innehåller förteckning öfver böcker funna i en »brädlåre» vid försäljning af Phoenixska grafven i domkyrkan till dåvarande professorn och lektorn Samuel Älf.

På bandets första sida finns samma anteckning som på motsvarande ställe i näst föregående årgång.

---

hatte mit dem Volck grosse Gedult, und liess ihnen wissen, dass er ihr König seyn wolte, bliebs auch eine lange Zeit: und da war immer ihr Glück, wenn er ihr Herr war und ihre Straffe, wenn andere Herren über sie herrscheten, biss sie ihn ordentlich abdanckten. Das liess er geschehen: denn da ihre Hertzen von ihm ab waren, achtete er ihren äussern Dienst nicht. Es bekam ihnen sehr übel: und es gieng einmahl so bund unter ihnen, dass Elias, ein heiliger Mann, glaubte, nun wäre nur er allein von der guten Religion übrig; aber es waren noch 7000. Bey dem gäntzlichen Untergang von den 10. Stämmen, die den Herrn lange verlassen hatten, von denen man nicht mehr weiss wo sie hin kommen sind, liess er noch einen bleiben, und in demselben durch alle Zeiten hindurch immer etliche von der wahren Religion. Die baueten ihnen ihre Stadt wieder, und brachten ihnen alles wieder in den Stand; so, dass sie das Zepter behielten von Zeit zu Zeit, und ihren Meister in ihrem Volck, biss das die Zeit kam, da er ihnen hatte versprochen selbst anzukommen. David redete von einem seiner Nachkommen, der sein Herr seyn würde.

Iesaias hat von einem Kinde geschrieben, dass der Vater der Ewigkeit ist, das die gantze Welt-Last auf seinen Schultern hat, das aber weisslich thut, sich selbsten erniedrigen, und für sein Volck büssen würde, denn solte er einen Lohn haben von grosser Menge.

Der Prophet Daniel hat ihn mit Nahmen genannt; hat die Jahre ausgerechnet, und aufgeschrieben, wenn er kommen würde; alsdenn spricht er, wird die Missethat versöhnet, die Sünde zugesiegelt und der Allerheiligste gesalbet werden, und von jetzt an biss auf den Fürsten

68. CONTINUATION AF LINKÖPINGS DOMCAPITELS PROTOCOLL FÖR ÅR 1769.

Denna för hela bandet gemensamma titel rör blott en mindre del af dess innehåll.

Första protokollet dat. 19 april 1769, det sista 12 juni 1771.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopiensis Protocoll 1769 del. 1770 1771. del.*

Särskilda rubriker för årgångarna 1770 och 1771:

a·/.ω. CONSISTORII LINCOPIENSIS PROTOCOLL ÅR 1770, 340 pag.

a·/.ω. CONSISTORII LINCOPIENSIS PROTOCOLL FÖR ÅR 1771, 167 pag.

På första sidan är antecknadt: »Åhr 1772 wid Riksdagen i Stockholm behörigen igenomsedd af Protocolls-Deputationens Andra Utskott betygar På befallning Olof Beure».

69. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 15 juni 1771, det sista 29 december 1773.

Christus sind 490. Jahre. Da die Zeit da war, wars so. Das Volck Gottes hatte gleich den letzten Fürsten gehabt aus seiner Nation: es hatten sich etliche fremde Herren den Königlichen Titul gekaufft, und denen war vor nichts bange, als vor dem Hause Davids, mit dem es die Juden doch heimlich hielten. König Davids Hauss war aber so herunter, dass ein Mann, der in gerader Linie von Salomo abstammte, das Zimmer-Handwerck trieb, und sein Leben davon erhielt. Im Geistlichen stund es schlecht. Es gab noch etliche fromme Priester: und sonderlich waren ein paar gottseelige Leute zu Jerusalem, ein alter Greiss, der so sehnlich auf des Davids Verheissung gewartet hatte, dass ihm würchlich das Wort war gegeben worden, er solte noch erleben, dass der Fürst Christus solte gebohren werden. Eine Prophetin im Tempel redete auch beständig von ihm, und tröstete alle Leute, die auf ihn hoffeten. Inzwischen hatte der Zimmerman Joseph resolvirt, sich mit seiner Muhme Maria, einem gottseeligen Mädchen, das von des Königes Davids Sohn Nathan in gerader Linie abstammte, aber so arm als er war, zu verheyrathen. Da war es nun Zeit, dass der Herr

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel *Consistorii Lincopiensis Protocoller Åren 1771 d. 15 Jun. 1772 och 1773.*

Protokollen från 1771, 15 juni—30 december, sakna pag. eller fol. Pagineringen af 1773 års protokoll, som i öfverensstämmelse med en blyertsanteckning på dess första sida är komplett, börjar 5 april på sid. 193 och fortgår oafbrutet till årgångens slut med sid. 802. För 1772 saknas alla protokoll, och den del af det digra bandet, som afsetts för dem, är oskrifven.

Jfr afd. *Konceptprotokoll.*

70. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 5 januari, det sista 21 december 1774.

Rubrik på första sidan:

CONSISTORII LINCOPENSIS PROTOCOLL FÖR ÅR 1774.

Fol., pappb. med skinnrygg, omfattar till och med 20 juni § 14 727 pag., saknar därefter pag. eller fol., oregistr. Ryggtitel: *Consistorii Lincop. Protocoller år 1774.*

Är, i öfverensstämmelse med anteckning på första sidan, komplett.

---

seinen Rath ausführte, ehe diese Ehe vollzogen wurde. Er schickte desswegen einen Engel zu dieser Jungfrau, der ihr sagen muste, dass sie in kurtzen einen Sohn haben würde. An sich selbst war der Maria solch wunderbahrer Besuch nicht unbekannt, und dass Weiber aus diesem Volck Erretter des Volcks gezeuget hatten: weil sie aber von keiner Heyrath nichts wuste, sagte sie zum Engel, sie wäre eine Jungfrau. Er sagte ihr, dass sie das Kind von dem heiligen Geist haben würde, und dass sie keinen Mann dazu nöthig hätte. Sie ergab sich in den Willen des Herrn: und als sich Joseph darauf mit ihr versprach, sie aber noch nicht genommen hatte, merckte sie bald darauf, dass des Engels Wort wahr worden war, und eröffnete es ihm. Er begriffs nicht gleich, wurde aber von dem Engel bedeutet: nahm sie inzwischen zu sich, hielt mit ihr Hauss: und diese heilige Handelung kam in einer sanfften Stille zu Stande ohne Auffsehen und Schein des Bösen. Der heilige Geist machte den Sohn Gottes zu einem Menschen in dem Leibe dieser auserwehlten Tochter des Abrahams, und sie gebahr ihn als ihren Sohn in der grösten Armuth und Elend. Seine geringe Geburth machte

71. CONSIST. LINCOP. PROTOCOLL FÖR ÅREN 1775 OCH 1776.

Första protokollet dat. 11 januari 1775, det sista 11 december 1776.

Särskilda rubriker:

DEO DUCE PROTOCOLL FÖR ÅR 1775.

1776 ÅRS PROTOCOLL WID CONSISTORIUM I LINKÖPING.

Fol., pappb. med skinnrygg, omfattar till och med 22 Febr. 1775 § 8 133 pag.,* saknar därefter pag. eller fol., oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii protocoll ifrån d.** Jan. 1775 till d. 1 Jan. 1777.* Titelbladet 4:o.

Oskrifna sidor och blad förekomma. Bandet innehåller äfven konceptskrifvelser.

72. CONSIST. LINCOP. PROTOCOLL FÖR ÅREN 1777 OCH 1778.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll från d. 1 jan. 1777 till d. 1 jan. 1779.*

---

glechwohl so viel Aufsehen im gantzen Lande: und der fremde Titular-König nahm sichs so sehr zu Hertzen, weil die Priester bezeugten, dass es so in der Bibel stünde, dass er viel 100. Kinder in der Gegend, wo er solte gebohren seyn, umbringen liess, um seinen gefürchteten Thron-Folger zu vertilgen, der aber unter dem Schutz seines Vaters im Himmel schon in Sicherheit gebracht war.

Von dem Moment seiner Menschwerdung an hatte der Sohn Gottes seine Herrlichkeit und Göttlichkeit völlig suspendirt: und ob sie gleich in seiner Menschlichen Natur leibhafftig war, so hatte er doch alle ihre Gewalt gäntzlich abgebrochen, gebrauchte sich derselben nur wenn es nöthig war, und eben als wenn er sie von einem andern erbitten müsste: er redete von sich selbst sehr bescheiden: und wenn er seinen nächsten Bekannten gleich ums Künfftige willen manchmahl was sehen und hören liess, so wickelte ers doch so ein, dass sie niemahls einen gantzen Zusammenhang kriegten, vielweniger mit einer Unfehlbarkeit wissen konnten, dass er der wesenliche Gott sey.

* Sid. 113—120 äro opaginerade.

** Datum saknas.

På ett efter titelbladet, hvars nedre del är bortrifven, inhäftadt stycke papper är med blyerts antecknadt: »Början defect renskrifves». Renskrifning och komplettering ha dock uteblifvit. Af protokollen 16 och 18 januari 1777 finnas endast fragment, och första protokollet 1778, som, att döma af en nästan oläslig öfverskrift, är hållet den 21 januari, är äfven ofullständigt. Sista protokollet i samlingen är hållet juldagen 1778 »i morgonstunden», hvarvid »upsattes circulaire bref N:o 143 och lemnades på trycket».*

Bandet innehåller äfven konceptskrifvelser.

73. CONSIST. LINCOP. PROTOCOLL FÖR ÅREN 1779 OCH 1780.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll ifrån d. 1 Jan. 1779 till 1 Juni 1781.*

På en promemoria i bandets början är med blyerts antecknadt: »Incompl. renskrifves». Renskrifningen synes dock

Alle Mühseeligkeit des menschlichen Lebens, alles Kränckeln der Hütte, alle Kleinigkeiten der menschlichen Verrichtungen, alle Anfälle von den Sünde, alle Abwechselung des Gemüths, liess er sich gefallen. Er war sehr arm, er war ser kräncklich, wozu sein vieler Gemüths-Kummer manches beytrug. Er hielt sich bey seinen Eltern auf, lernte seines Pflegevaters Handverck, und triebs biss in das 30. Jahr zu Nazareth, wo er etwa der ordentliche Zimmermann im Orte war. Er war versucht allenthalben wie ein Mensch: ja er erfuhr in einer Wüsten, bey völliger Leibes- und Gemüths-Schwachheit, eine satanische Versuchung. Er war ein treuer und zärtlicher Freund: und weil er in dem Gebet und kindlichen Anhalten bey seinem Vater treu war, und das Exempel unserer ersten Eltern immer in den Augen hatte, sich selbst nichts zutraute, noch mit einigen Worten zuschrieb, sondern alles von der Gnade seines Vaters und heiligen Geistes erwartete, von denen er auf diese Zeit gleichsam verreiset war, so überwand er Tod, Sünde und Teufel. Er erzehlte den Menschen, dass er einen Vater habe, und dass sein Vater wesentlicher Gott sey. Er versprach ihnen den heiligen Geist: und nachdem sich sein Vater und der heilige Geist öffentlich zu ihm bekannt hatten, predigte er sie und sein Leyden in

* Innehåller endast tacksägelse för drottningens återvunna hälsa.

endast hafva sträckt sig till en del af 1779 års protokoll. Återstoden af dessa jämte protokollen för 1780 lämna i fråga om fullständighet åtskilligt att önska. Så följer efter det oafslutade protokollet den 16 augusti sistnämnda år ett, som inskränker sig till rubriken: »År 1780 den 20 augusti», och därefter komma sex af annan hand skrifna, delvis öfverkorsade protokoll, af hvilka ett (6 sept.) äfven innehåller en inlaga till protokollet vid biskopsval (efter Filenius) i domprosteriet den 29 augusti. Under den 14 december förekomma anteckningar om afgångna expeditioner af det slag, som eljest tillhöra konceptbok eller diarium.

74. CONSISTORII LINCOP. PROTOKOLL FÖR ÅR 1781.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protokoll för år 1781.*

Titelbladet är ett söndrigt makulaturpapper, hvarpå med blyerts är antecknadt: »Defect Renskrifves efter Concept

dem Lande herum. Endlich er grimmte der Satan uber ihn: fuhr in einen seiner Jünger, und verführte denselben seinen Herrn zu verrathen: der es um so viel eher that, weil er nicht glaubte, dass ihm was geschehen könnte, darinnen er sich aber betrug. Der Herr Jesus machte 2. Anstalten vor seinen Tode. Erstlich stifftete er seine Religion, befahl sie seinen Boten an, wusch sie zuvor von ihren Unarten, und gab ihnen darauf eine Mahlzeit, die bestund aus Brod und Wein, unter welche sich ein grosses Wunder (aber was ist ihm unmöglich!) sein Leichnam, der für sie geschlachtet ward, und sein Blut, das für sie vergossen ward vereinigte und vermengte, und sie dadurch zu Gliedern seines Leibes, zu seinem Fleisch und zu seinem Gebein, machte. Er that darauf ein Gebet, dass dieses Testament und alle seine Verheissungen fortwähren möchten, biss an seine Zukunfft, bey allen, die an ihn glauben würden.

Darauf trat er einen erschrecklichen Buss-Kampff an: suchte Gnade für sich zu seinem Leyden, und für das gantze Geschlecht der Menschen, in einer solchen Höllen-Marter und Confusion seines Gemüths, dass er nicht mehr wuste wo er war, und ihm das Blut zu den Schweiss-Löchern heraus gieng.

Er ward darauf absolvirt, und von einem Engel getröstet: und das war die General-Beichte und Absolution für gantze Welt.

Protoc.» Kompletteringen har dock uteblifvit, och bandet innehåller mellan 23 maj och 1 augusti ett antal ofullständiga och till tidsföljden omkastade protokoll.

75. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 2 januari, det sista 31 december. Rubrik på första sidan:

I. N. D. LINKÖPINGS DOM-CAPITELS PROTOKOLL FÖR ÅR 1782, 698 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel (guldtryck): *Domkapitlets protokoll för År 1782.*

Jfr afd. *Konceptprotocoll.*

76. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 18 januari 1783, det sista 23 december 1784.

Darauf ward Jesus gefangen, gecreutziget, begraben, und stund wieder auf. Der heilige Geist fieng sich gleich sachte zu regen an nach seinem Wort: Jesus wiess seinen Jünger einem, dass er wahrhafftig sein gecreutzigter Herr wäre. Der Jünger sahe sich die Wunden an, und, erkannte seinen Herrn, und erkannte ihn auch ohne weitere Frage für Gott. Und von derselben Minute an, wird er von allen denen, die an ihn gläubig werden, nicht anders für Gott erkannt, als durch seine Menschwerdung: und wenn sie in Betrachtung seiner Wunden kommen, so steht ihnen seine Gottheit für den Augen: denn es sagt ihnen ihr Hertze, dass sie mit seinem Blut kein anderer retten oder versühnen könnte als Gottes Einer (1 B. Mos. III) Dazumahl vergab er Petro ohne Busse seine schreckliche Sünde, und gab seinen Jüngern das Recht alles zu absolwiren, was sie wolten.

Ehe er in Gegenwart seiner Jünger gen Himmel fuhr, befahl er, dass zum ewigen Andencken der heiligen Dreyeinigkeit alle Menschen, die an ihn glauben würden, solten mit Wasser getaufft werden; und wenn das geschieht, so kommt er dazu nicht mit Wasser allein, sondern mit Wasser und Blut. Er befahl, dass es in dem Nahmen des Vaters, des Sohnes und des heiligen Geistes, geschehen solte; und die Herrlichkeit des dreyeinigen Gottes solte von dem an ruhen auf diesen Menschen. Damit fuhr er auf seine Jünger fielen auf ihr Angesicht, huldigten ihm und beteten ihn an, als den wahrhafftigen Gott, und das ewige Leben: giengen mit noch einigem Brüdern und Schwestern nach

Särskilda rubriker:

J. N. D. LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FÖR ÅR 1783, 522 pag.

LINKÖPINGS CONSISTORII PROTOCOLLER FÖR ÅR 1784, 460 pag.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr. Ryggtitel (guldtryck): *Domkapitlets Protocoll För År 1783—1784.*

Protokollet 28 juli 1784 är oafslutadt, och septemberprotokollen s. å. inskränka sig till daganteckningar om utgångna expeditioner m. m. Sådana anteckningar förekomma ock på flera andra ställen i bandet. Jfr afd. *Konceptprotokoll.*

77. CONSIST. LINCOP. PROTOCOLL FÖR ÅREN 1785, 86 OCH 87.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll från 1 Jan. 1785 till 1 Jan. 1788.*

Titelbladet består af ett stycke af ett Kongl. bref och har på baksidan Gustaf III:s sigill.

Jerusalem, und warteten einige Tage auf seine Verheissung: und da sie einmüthig beysammen waren, fiel der heilige Geist auf sie, wie zuvor auf Jesum bey seiner Tauffe: und diese sichtbahre Ausgiessung hielt lange Zeit an, und pflegte sich gemeiniglich bey der Tauffe zu zeigen; bey denen es sich aber auch nicht sichtbahrlich zeigete, geschiehets doch unsichtbahr: und das Kennzeichen davon ist, wenn man fühlet dass der Sohn Gottes für uns gestorben ist; wenn man weiss, dass man der Verdammniss werth ist; wenn man die Vergebung seiner Sünden um Jesu Verdienstes willen glaubt; wenn man sich vor einen elenden Menschen hält, der täglich viel sündigen könnte, aber auf das Leyden des Sohnes Gottes und seiner hertzlichen Liebe traut, er werde einen nicht lassen, weil man ihm so sauer geworden ist; er werde einen nicht vor dem Satan beschämen, er werde einen bewahren biss an seinen Tag. Das kan niemand so glauben, und so haben, der den heiligen Geist nicht hat: der ist dann Tag und Nacht über einer solchen Seele, er salbet sie, er betet mit ihr, er behütet sie, er siegelt sie der Sünde und aller Noth der Erden zu, er lässt nicht viel andere Gedancken in ihr auffkommen, als dass der Sohn Gottes gecreutziget ist, und sein Blut vergossen hat für uns arme Würmelein. Um dieses gantzen Pro-

1785 års protokoll äro i förhållande till de båda andra årens anmärkningsvärdt fullständiga.

Årgången 1786 karakteriseras af inbindningsfel och annan oordning, som företrädesvis framträder under senare delen af året. Ett memorialprotokoll från 8 augusti är det första i den månaden. Därefter följer ett ofullständigt protokoll från den 3 och sedan ett mera utarbetadt från den 8. Öfriga protokoll för augusti månad inskränka sig till korta anteckningar. Från september finnas endast ett fullständigt protokoll, dateradt den 2, och fragmentariska anteckningar från ett sammanträde den 28. Omedelbart därefter följer ett memorandum (§ 28 i protokollet 7 oktober?) om ett beslut i en räkenskapsfråga rörande domkyrkan med anteckning om justering 22 november. Protokollet 7 oktober slutar med en lucka efter anteckningen: »§ 28». Därefter omnämnes ett ärende, som förehafts den 12 s. m., och sedan kommer »Utdrag af Protocollet, hållet i Linköpings Dom Capitel 16 okt. 1786», men originalprotokoll för den dagen saknas. »Den 30 Oktober 1786 kl. 9 f. m.» är antecknad en besvärsanmälan af en viss Olof Eschelsson i Västervik. Därpå följer nyssnämnda § 28 den 7 okto-

cesseswillen wird der Sohn Gottes das Lamm, und das Buch, darein er, da er sich zu der Sache entschlossen, seinen bestimmten Lohn sorgfältig und mit Rahmen (Nahmen?) hinein schreiben liess, das Buch des Lammes genennt. In dem Buche stehen ist mehr, als alles: und wie die Jünger einmahl mit Wunder und Zeichen gecrönet nach Hause kamen, sagte er: Freuet euch nicht, das euch die Geister unterthan sind, freuet euch aber, das eure Nahmen im Himmel angeschrieben sind. Das macht eine Gleichheit unter allen Kindern Gottes: und du darffst kein Lehrer seyn, wie ich keiner, du darffst nur seelig seyn wie ich auch, und alle Gläubige, so bist du, du seyst Knecht oder Magd, ein Bauer oder ein Bettler, so bist du ein Fürst der Herrlichkeit, gezieret mit Gerechtigkeit; du lebest bey Tag und Nacht in seiner Liebe; du bist um seinet willen, bist ehelich oder leedig, Kind, Mutter, Vater und was er sonst haben will; du bist auf der Erde, so lange er will; du verlässt sie mit Freuden so bald du darffst, und Zeuchst hin zu deinem Bruder, dem Menschen Jesu, der auf dem Thron der Gottheit auf deiner Stelle sitzt, biss er mit allen deinen Seeligkeiten zu Stande ist, und das Reich dem Vater übergiebet, nachdem er seine Brüder vollendet hat. Er wird kommen

ber, öfverstruken, men försedd med anteckning om justering. Under 1786 förekomma sedan endast protokoll eller anteckningar om mål i domkapitlet 4 och 22 november samt 9 december, hvarefter följa två tabellariska förteckningar öfver röster vid biskopsval efter Uno v. Troil.

Protokollen från 1787 äro icke mönstergillare. De inskränka sig alltsomoftast till illa affattade daganteckningar. För 16 och 18 januari äro de nedskrifna på ett löst halft ark och delvis öfverstrukna. På flera ställen äro blad bortskurna, och ej sällan förekomma betydliga luckor. Tredje paragrafen i protokollet 14 november afbrytes midt i en mening af ett annat protokoll, som är dateradt den 3 samma månad och börjar med § 3 samt slutar med § 10. Därefter komma protokoll från den 5 och 9. Först därpå följer fortsättning af den afbrutna tredje paragrafen i protokollet den 14. Efter protokoll af den 16 och 19, som sedan följa, komma protokoll från den 1 och 2 och efter dessa början till det ofvan-

---

die Welt zu richten, aber dich nicht, wenn du ein begnadigter Sunder bist und nichts hast, das er loben könnte, weil du das Gute nicht thust; sondern er fiendet auch nichts, dass er verdammen könnte, weil du sein Lohn bist. Ja, sprichts du, ich bin der Mensch nicht, dem das angehet. Bist du es nicht, so werde es doch dem Augenblick zu Ehren seiner heiligen Wunden. Kanst du es nicht gleich werden, weine von Hertzen drum. Er sahe einmahl ein Weib weinen, und es jammerte ihn derselben.

Lieber Bruder oder Schwester! das habe ich dir erzehlen wollen, nicht als ob du es nicht wüsstest, du weist es vielleicht besser als ich; sondern weil es ja schön ist von solchen lieblichen und seeligen Sachen mit einander zu reden. Es reissten einmahl ein paar Jünger nach Emaus, redeten von Jesu Leyden; und er war gleich dabey, und halff ihnen auf die Materie, dass ihnen das Hertz brannte.

Mein lieber Heyland! Wenn einer dieses Brieffgen liesst, so sey du ihm nahe mit deinem heiligen Geiste, den du verheissen hast! Und du seelige Mutter der Kirche, du heiliger Geist, segne diesen Discurs, und lass davon just das in meines lieben Bruders oder Schwester Hertz fallen was ihm bleiben soll; vergieb ihm seine Sünden, so gross sie seyn um Jesu Verdienstes willen. Aber, du liebes Hertze! Seufftze von Grund der Seelen, und dencke oder sprich: Christe, du Lamm Gottes, der du trägst die Sünde der Welt: gieb mir deinen Frieden!

nämnda protokollet den 14 med ingress och §§ 1 och 2. — De handlingar, som därefter följa till den 28 samma månad, utgöra snarare en del af årets bref- eller kopiebok, som börjar med pag. 161 och 162, hvarpå följa i ordning pag. 147—160. Protokollet 28 november efterföljes af ett från 21 december, med hvilket bandet afslutas.

78. CONSIST. LINCOP. PROTOCOLL FRÅN 1 JAN. 1788 TILL 1 MAJI 1793.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll ifrån d. 1 Jan. 1788 till d. 1 Maji 1793.*

Titelbladet (4:o) består af ett stycke af ett bref.

1788 års protokoll äro på många ställen ofullbordade och inskränka sig ej sällan till knappa anteckningar om föredragna mål. Justering antydes undantagsvis i annan form än: »vidi J. L.» (Jac. Ax. Lindblom). Ett och annat protokoll saknar datum.

Under 1789 förekomma luckor i anmärkningsvärdt antal, och med de protokoll, som finnas, omväxla hvarjehanda dag-anteckningar och koncept till expeditioner.

Det första verkliga protokollet för 1790 är dat. 31 mars. Före och efter detta finnas fragmentariska anteckningar, ofullbordade protokoll, protokoll utan början och afslutade protokoll med större och mindre luckor. Kortast är protokollet 9 november, som består af en promemoria eller föredragningslista på 6 punkter, skrifven af Jac. Ax. Lindblom.

1791 års första protokoll är dat. 5 februari. Af det därpå följande finnas endast §§ 10 och 11. Mellan 21 juni och 14 september äro protokollen ersatta af konceptskrifvelser i omkastad tidsföljd, och mellan protokollen 26 oktober och 4 november finnes ett protokoll, hållet vid ett högtidligt sammanträde i Slaka 5 november 1792, då Jac. Ax. Lindblom till församlingen öfverlämnade en donation af Johan Henric Lidén enligt testamente, som är bifogadt protokollet.

1792 års protokoll äro, oaktadt förekommande ofullständigheter, ej så litet noggrannare än de föregående årgångarnes i detta band, men då det är föga troligt, att domkapitlet icke sammanträdt någon gång mellan 14 juli och 22 september, för hvilken tid alla anteckningar saknas, äro sannolikt flera af detta års protokoll förkomna.

1793 års protokoll inledas med ett memorialprotokoll och en föredragningslista af samma innehåll, det första dat. 18 och den senare 16 januari. Af de följande protokollen och skrifvelserna äro flera på ett eller annat sätt ofullständiga. Sista protokollet är dat. 25 maj, hvilket icke öfverensstämmer med bandets ryggtitel.

79. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 1 maj 1793, det sista 29 april 1795.

Särskilda rubriker:

DIARIUM FÖR LINKÖPINGS DOM CAPITEL FRÅN OCH MED DEN 1 MAJI 1793, pag. 1—286.

DIARIUM WID LINKÖPINGS DOM CAPITEL ÅR 1794, pag. 287—427.

DIARIUM WID LINKÖPINGS DOM CAPITEL FRÅN OCH MED D. 1 MAJI 1794, pag. 1 (ny följd)—349.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköp. Consist. Protocoller från D 1 Maji 93 till s. d. 95.*

Dessa protokoll utmärka sig i motsats till de närmast föregående för stor noggrannhet och fullständighet. Rubriken *diarium* för detta och åtskilliga följande band upphäfver icke deras egenskap af protokollsböcker.

80. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 6 maj 1795, det sista 29 april 1797.

Särskilda rubriker:

DIARIUM VID LINKÖPINGS DOM CAPITEL FRÅN OCH MED D. 1 MAJI 1795, pag. 1—266.

DIARIUM UTI LINKÖPINGS DOM CAPITEL FÖR ÅR 1796, pag. 267—410.

DIARIUM VID LINKÖPINGS DOM CAPITEL FRÅN OCH MED D. 1 MAJI 1796, pag. 1 (ny följd)—377.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköp. Consist. Protocoller från D 1 maji 95 till s. d. 97.*

81. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 3 maj 1797, det sista 31 december 1798.

Särskilda rubriker:

DIARIUM VID LINKÖPINGS DOM CAPITEL FRÅN OCH MED D. 1 MAJI 1797, pag. 1—276.

DIARIUM FÖR LINKÖPINGS DOM CAPITEL ÅR 1798, pag. 277—466.

DIARIUM VID LINKÖPINGS DOMKAPITEL FRÅN OCH MED D. 1 MAJI 1798, pag. 1 (ny följd)—378.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Link. Consist. Protocoller från D. 1 maji 97 till 98 års Slut.*

82. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 5 januari 1799, det näst sista 20 december 1800. Det sista är odat. (»År 1800 hölls Consistorium — — —»).

Särskilda rubriker:

DIARIUM WID LINKÖPINGS DOMCAPITEL FÖR ÅR 1799, pag. 379 (forts. från föregående band)—916.

DIARIUM FÖR LINKÖPINGS DOMKAPITEL ÅR 1800, 565 pag.

I detta som i flera af de följande banden förekomma årgångsrubrikerna äfven tecknade på särskilda titelblad.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköp. Consist. Protocoller från D. 1 Jan. 99 till 1800 års Slut.*

83. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 5 januari 1801, det sista 28 april 1803.

Särskilda rubriker:

DIARIUM FÖR LINKÖPINGS DOM CAPITEL ÅR 1801, 416 pag.
DIARIUM VID LINKÖPINGS DOMKAPITEL FÖR ÅR 1802.

Fol., pappb. med skinnrygg. Protokollen för 1802 innehålla till 1 maj 138 pag., därifrån (ny följd) till och med en del af § 5 i protokollet 8 november 336 pag. Återstoden saknar liksom protokollen för år 1803 pag. eller fol. 1801 års protokoll äro registrerade, öfriga oregistrerade. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoller från Jan. 1801 till 1 Maji 1803.*

För 1803 års protokoll till och med 28 april saknas särskild titel eller rubrik.

Vid protokollet 18 augusti 1802 är bilagdt ett löst, odat. utslag i mål angående Rystads komministersboställes kostnader för strömrensning vid Norsholm.

Jfr afd. *Konceptprotokoll.*

84. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 4 maj 1803, det sista 30 april 1806.

Särskilda rubriker:

LINKÖPINGS CONSISTORII PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJI 1803, pag. 1—443.

LINKÖPINGS CONSISTORII PROTOCOLLER FRÅN OCH MED DEN 1 MAIJ 1804 TILL SAMMA TID ÅR 1805. pag. 1 (ny följd)—594.

PROTOKOLL HÅLLIT I LINKÖPINGS DOM CAPITEL FRÅN DEN 1 MAIJ 1805 TIL DEN 1 MAIJ 1806, pag. 1 (ny följd)—619.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii protokoller från 1 Maij 1803 till 1 Maij 1806.*

1804 års protokoll till och med 30 april omfatta pag. 444—660 och sakna särskild titel eller rubrik.

Afdelningen L—Ö af 1806 års register består af lösa papper.

Jfr afd. *Konceptprotokoll.*

85. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 14 maj 1806, det sista 30 april 1808.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protokoller från 1 Maj 1806 till 1 Maj 1808.*

Protokollen omfatta från och med maj till årets slut pag. 1—565, därifrån till maj 1807 pag. 565—806, men äro från maj 1807 till maj 1808 opaginerade.

Jfr afd. *Konceptprotokoll.*

86. LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FR. D. 1 MAJI 1808 TILL 1:STA MAJI 1810.

Fol. (titelbladet 4:o) pappb. med skinnrygg. 1808 års protokoll äro paginerade till och med sid. 193, återstoden af bandet saknar pag. eller fol., oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll ifrån d. 1 Maji 1808 till d. 1 Maji 1810.*

I detta band finnas flera parallelprotokoll, därigenom att konceptprotokoll blifvit inbundna jämte de utarbetade och renskrifna.

Protokollet 12 oktober 1809 är ofullständigt, och protokollet 11 april 1810 förekommer först renskrifvet till och med § 11 och därefter i form af konceptprotokoll från och med § 8 (som således likasom §§ 9 och 10 finns två gånger) till och med slutet (§ 40). Titelbladet och ryggtiteln öfverensstämma så tillvida icke med innehållet, som sista protokollet i bandet är dat. 17 april.

Jfr afd. *Konceptprotokoll.*

87. LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN 1:STA MAJI 1810 TILL 1:STA MAJI 1813.

Fol. (titelbladet 4:o). 1810 års protokoll äro paginerade till och med sid. 261, återstoden af bandet saknar pag. eller fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll från d. 1 Maji 1810 till d. 1 Maji 1813.*

Åtskilliga protokoll inskränka sig till daganteckningar. Efter protokollet 29 augusti 1812 ligger ett löst utdrag däraf, hvartill motsvarande originalparagraf saknas.

Jfr afd. *Konceptprotokoll.*

88. LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN 1:STA MAJI 1813 TILL 1:STA MAJI 1817.

Årgången 1813 omfattar pag. 1—342 och årgången 1814 (till och med 30 april) pag. 343—492.

Därefter följa specialtitlarna:

DOMCAPITLETS I LINKÖPING PROTOCOLL FRÅN D. I MAJI 1814 TILL D. I MAJI 1815, pag. 1 (ny följd)—400.

CONSISTORII PROTOCOLL FRÅN DEN I MAJI 1815 TILL SAMMA DAG 1816, pag. 1 (ny följd)—382.

DOM CAPITLETS I LINKÖPING PROTOCOLL FRÅN DEN I MAJI 1816 TILL S. D. 1817, pag. 1 (ny följd)—463.

Fol. (titelbladet 4:o) pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll ifrån d. 1 Maji 1813 till 1 Maji 1817.*

Jfr afd. *Konceptprotokoll.*

89. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 3 maj 1817, det sista 29 april 1820.

Specialtitlar:

DOM CAPITLETS I LINKÖPING PROTOCOLL FRÅN D. I MAJI 1817 TILL SAMMA DAG 1818, 435 pag.

DOM CAPITLETS I LINKÖPING PROTOCOLL FRÅN D. 1 MAJI 1818 TILL S. D. 1819, pag. 1 (ny följd)—453.

DOM CAPITLETS I LINKÖPING PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1819 TILL SAMMA DAG 1820, pag. 1 (ny följd)—459.

Fol., pappb. med skinnrygg, ofullständigt registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protokoll från den 1 Maji 1817 till s. d. 1820.*

90. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 1 maj 1820, det sista 30 april 1823.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL IFRÅN DEN 1:STE MAJI 1820 TILL DEN 1 MAJI 1821, 304 pag.

DOM CAPITLETS I LINKÖPING PROTOKOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1821 TILL DEN 1 MAJI 1822, pag. 1 (ny följd)—371.

DOM CAPITLETS I LINKÖPING PROTOKOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1822 TILL DEN 1 MAJI 1823, pag. 1 (ny följd)—526.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll från d. 1 Maji 1820 till s. d. 1823.*

91. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 14 maj 1823, det sista 27 april 1825.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1823 TILL S. D. 1824, pag. 1—507.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1824 TILL S. D. 1825, pag. 1 (ny följd)—482.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll från d. 1 Maji 1823 till s. d. 1825.*

92. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 4 maj 1825, det sista 25 april 1827.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOMCAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1825 TILL 1 MAJI 1826, pag. 1—489.

LINKÖPINGS DOMCAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1826 TILL D. 1 MAJI 1827, pag. 1 (ny följd)—574.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel *Dom Capitlets Protocoll från den 1 Maji 1825 till s. d. 1827.*

93. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 1 maj 1827, det sista 30 april 1829.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOMCAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1827, pag. 1—766.

LINKÖPINGS DOMCAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1828 TILL SAMMA DAG 1829, pag. 1 (ny följd)—623.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoll från den 1 Maji 1827 till s. d. 1829.*

94. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 9 maj 1829, det sista 21 april 1831*.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1829 TILL SAMMA DAG 1830, pag. 1—531.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJI 1830 TILL S. D. 1831, pag. 1 (ny följd)—583.

Fol., pappb. med skinnrygg, protokollen för 1830 ofullständigt registr., för 1831 oregistr. Ryggtitel: *Dom-Capitlets Protoc: från den 1 Maji 1829 t. s. d. 1831.*

Åtskilliga af dessa protokoll inskränka sig till daganteckningar.

* Flera af de näst föregående protokollen äro af yngre datum.

95. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 2 maj 1831, det sista 28 april 1835.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOMCAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN I MAJI 1831 TILL SAMMA DAG 1832, pag. 1—570.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN I MAJI 1832 TILL S. D. 1833, pag. 1 (ny följd)—500.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN I MAJI 1833 TILL SAMMA DAG 1834, pag. 1 (ny följd)—475.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN I MAJI 1834 TILL S. DAG 1835, pag. 1 (ny följd)—506.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protokoll Från den 1:e Maj 1831 till s. d. 1835.*

Efter sid. 183 i 1831 års protokoll (som har den öfverstrukna rubriken: »Den 7 September 1831 § 4») följa åtta oskrifna sidor och efter dem ett protokoll 31 augusti. Af detta stå de två första sidorna och början af den tredje inom parentes, och i marginalen är anmärkt: »Uttagen vid justering». Den uttagna delen är ersatt af ett löst ark, som har öfverskriften: »Den 31 Augusti 1831, § 1», och afhandlar konsistoriinotarietjänstens tillsättande efter Kongl. bibliotekarien J. Janzon.

Flera protokoll i detta band inskränka sig till daganteckningar.

96. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 6 maj 1835, det sista 30 april 1838.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN I MAJI 1835 TILL SAMMA DAG 1836, pag. 1—449.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN I MAJI 1836 TILL SAMMA DAG 1837, pag. 1 (ny följd)—547.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOKOLLER FRÅN DEN I MAJ 1837 TILL S. D. 1838, pag. 1 (ny följd)—523.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protokoller från den 1:ste Maj 1835 till s. d. 1838.*

97. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 5 maj 1838, det sista 28 april 1841.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOKOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1838 TILL SAMMA DAG 1839, pag. 1—435.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOKOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1839 TILL S. D. 1840, pag. 1 (ny följd)—351.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1840 TILL SAMMA DAG 1841, pag. 1 (ny följd)—450.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protokoller från den 1 Maj 1838 till s. d. 1841.*

98. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 5 maj 1841, det sista 30 april 1844.

Särskild titel:

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1841 TILL SAMMA DAG 1842, 457 pag.

Protokollen från maj 1842 till maj 1843 omfatta 546 och och protokollen från maj 1843 till maj 1844 402 pag. Båda årgångarna sakna titel, men på den senares första sida är med blyerts antecknadt: »Titelblad 1843—1844».

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protokoller från den 1 Maj 1841 till s. d. 1844.*

99. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 4 maj 1844, det sista 28 april 1847.

Protokollen från maj 1844 till s. m. 1845 (å första sidan är med blyerts antecknadt: »1844—1845») omfatta 439 pag.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS CONSISTORII PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1845 TILL SAMMA DAG 1846, pag. 1 (ny följd)—506.

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1846 TILL DEN 1 MAJ 1847, pag. 1 (ny följd)—546.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoller från den 1 Maj 1844 till s. d. 1847.*

100. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 1 maj 1847, det sista 24 april 1850.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1847 TILL DEN 1 MAJ 1848, pag. 1—499.

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1848 TILL DEN 1 MAJ 1849, pag. 1 (ny följd)—608.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FÖR TIDEN FRÅN DEN 1 MAJ 1849 TILL DEN 1 MAJ 1850, pag. 1 (ny följd)—593.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoller från den 1 Maj 1847 till den 1 Maj 1850.*

101. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 1 maj 1850, det sista 30 april 1853.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FÖR TIDEN FRÅN DEN 1:STE MAJ 1850 TILL DEN 1:STE MAJ 1851, pag. 1—541.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJ 1851 TILL DEN 1 MAJ 1852, pag. 1 (ny följd)—508.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJ 1852 TILL DEN 1 MAJ 1853, pag. 1 (ny följd)—486.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoller från den 1 Maj 1850 till den 1 Maj 1853.*

102. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 4 maj 1853, det sista 30 april 1856.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJ 1853 TILL DEN 1 MAJ 1854, pag. 1—529.

LINKÖPINGS CONSISTORII PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1854 TILL DEN 1 MAJ 1855, pag. 1 (ny följd)—511 jämte en opag. sida.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1855 TILL DEN 1 MAJ 1856, pag. 1 (ny följd)—505.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoller från den 1 Maj 1853 till den 1 Maj 1856.*

103. PROTOKOLLSBOK utan titelblad.

Första protokollet dat. 3 maj 1856, det sista 29 april 1859.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1856 TILL DEN 1 MAJ 1857, pag. 1—467.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJ 1857, pag. 1 (ny följd)—515.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1858 TILL DEN 1 MAJ 1859, pag. 1 (ny följd)—546.

Fol., pappb. med skinnrygg, registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protokoller från den 1 Maj 1856 till d. 1 Maj 1859.*

104. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOCOLL FRÅN DEN 1 MAJ 1859 TILL DEN 1 MAJ 1860.

Fol., pappb. med skinnrygg, 618 pag., registr. Rygg-

titel: *Linköpings Consistorii Protocoller fr.* 1/5 *1859 till* 1/5 *1860.*

105. LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1860 TILL DEN 1 MAJ 1861.

Fol., pappb. med skinnrygg, 557 pag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoller* 1/5 *1860*—1/5 *1861.*

106. LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1861 TILL — — — (1 maj 1862).

Fol., pappb. med skinnrygg, 654 pag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoller* 1/5 *1861*—1/5 *1862.*

107. LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1862 TILL DEN 1 MAJ 1863.

Fol., pappb. med skinnrygg, 547 pag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoller 1862—1863.*

108. LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1863 TILL DEN 1 MAJ 1864.

Fol., pappb. med skinnrygg, 488 pag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoller 1863—1864.*

109. LINKÖPINGS DOM CAPITELS PROTOKOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1864 TILL DEN 1 MAJ 1865.

Fol., pappb. med skinnrygg, 511 pag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protocoller 1864—1865.*

110. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1865 TILL DEN 1 MAJ 1866.

Fol., pappb. med skinnrygg, 560 pag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Konsistorii Protokoller 1865—1866.*

111. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOCOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1866 TILL DEN 1 MAJ 1867.

Fol., pappb. med skinnrygg, 574 pag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Protokoller 1866—1867*

112. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOKOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1867 TILL DEN 1 MAJ 1868.

Fol., pappb. med skinnrygg, 630 pag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Konsistorii Protokoller 1867—1868.*

Af pag. 555—560, som innehålla en promemoria af P. U. Stenhammar om läroverksbyggnaden i Linköping, står genom inbindningsfel pag. 559 främst.

113. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOKOLLER FRÅN DEN 1 MAJ 1868 TILL DEN 1 MAJ 1869.

Fol., pappb. med skinnrygg, 390 pag. jämte konceptbok 149 pag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protokoll* och *Brefbok fr.* $^{1}/_{5}$ *till* $^{31}/_{12}$ *1868.*

Titelbladet är oriktigt, enär bandet, som ryggtiteln anger, afslutas med 1868. Från och med detta band är konceptboken inbunden tillsammans med protokollen.

114. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOKOLLER ÅR 1869.

Fol., pappb. med skinnrygg, 561 pag. med brefbok, 204 pag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protokoll* och *Brefbok 1869*.

Från och med detta band äro protokoll och brefböcker afslutade och bundna för kalenderår.

115. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOKOLL ÅR 1870.

Fol., pappb. med skinnrygg, 511 pag. med brefbok, 159 pag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protokoll* och *Brefbok År 1870*.

116. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOKOLL ÅR 1871.

Fol., pappb. med skinnrygg, 460 pag. med brefbok, 165 pag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protokoll* och *Brefbok 1871*.

117. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOKOLL ÅR 1872.

Fol., pappb. med skinnrygg, 451 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protokoll och Brefbok 1872*.

118. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOKOLL FÖR ÅR 1873.

Fol., pappb. med skinnrygg, 394 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protocoll och brefbok 1873*.

119. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOCOLL FÖR ÅR 1874.

Fol., pappb. med skinnrygg, 491 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protocoll o. Brefbok 1874.*

120. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOCOLL FÖR ÅR 1875.

Fol., pappb. med skinnrygg, 600 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protokoll och Brefbok 1875.*

121. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOCOLL FÖR ÅR 1876.

Fol., pappb. med skinnrygg, 506 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protocoll och Brefbok år 1876.*

122. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1877.

Fol., pappb. med skinnrygg, 464 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel saknas. Från och med detta år saknas äfven i regel titelblad.

123. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1878.

Fol., pappb. med skinnrygg, 607 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protokoller och Brefbok år 1878.*

124. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1879.

Fol., pappb. med skinnrygg, 556 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protokoll 1879.*

125. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1880.

Fol., pappb. med skinnrygg, 596 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel saknas.

126. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1881.

Fol., pappb. med skinnrygg, 576 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels protokoll med Brefbok för år 1881.*

127. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1882.

Fol., pappb. med skinnrygg, 556 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protokoll 1882.*

128. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1883.

Fol., pappb. med skinnrygg, 584 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Konsistorii Protokoller och Brefbok År 1883.*

129. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1884.

Fol., pappb. med skinnrygg, 546 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels protocoll för år 1884.*

130. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1885.

Fol., pappb. med skinnrygg, 525 pag., brefboken opag., registr. Ryggtitel: *Protokoll 1885.*

131. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1886.

Fol., pappb. med skinnrygg, 274 pag. till och med juni månad, brefbok opag., registr. till och med juni månad. Ryggtitel: *Protokoll 1886.*

Från och med 1 juli detta år är registraturet öfverflyttadt

från protokollet till diariet, som hänvisar till det ställe i protokollet, där hvarje inkommet ärende är antecknadt. I sammanhang med denna förändring har ock pagineringen af protokollet upphört. Som bilagor äro från samma tid under särskilda titlar inhäftade koncept till fullmakter och skiljobref samt uppgifter till Kongl. Justitiedepartementets byrå för statistiska ärenden och till Kongl. Statistiska Centralbyrån rörande utfärdade skiljobref.

132. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOKOLL 1887.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Protokoll 1887.*

Från och med detta år äro domkapitlets utslag, som förut varit intagna i protokollstexten, under särskild titel inhäftade näst efter brefboken.

133. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1888.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Protocoll 1888.*

134. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1889.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Protocoll 1889.*

135. LINKÖPINGS DOMKAPITELS PROTOCOLL 1890.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Protokoll 1890.*

136. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1891.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protokoll 1891.*

137. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1892.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protokoll 1892.*

138. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1893.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protokoll 1893.*

139. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1894.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protocoll 1894.*

140. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1895.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protokoll 1895.*

141. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1896.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protokoll 1896.*

142. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1897.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protokoll 1897.*

143. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1898.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protokoll 1898.*

144. DOMKAPITLETS PROTOKOLL 1899.

Fol., pappb. med skinnrygg. Ryggtitel: *Linköpings Domkapitels Protokoll 1899.*

KONCEPTPROTOKOLL.

Bland oordnade papper af olikartadt innehåll har på stiftsbibliotekets vindar påträffats en mängd lösa ark och häften, innehållande protokoll, som, efter en anteckning på ett af häftena, här upptagas under ofvanstående rubrik. De kunde riktigare kallas originalprotokoll, ty dels äro de försedda med kapitelordförandenas anteckningar om justering, som saknas i de motsvarande renskrifna och inbundna protokollen, och dels innehålla de ledamöternas egenhändiga vota och andra originalbilagor. Meningen synes emellertid hafva varit att ersätta dem med andra, bättre skrifna och mer omsorgsfullt utarbetade. Så har ock skett under vissa perioder, medan under andra renoveringen afstannat eller uteblifvit.

Förnärvarande inrymmas dessa konceptprotokoll i fem kapslar och äro följande:

1771: 3 häften, ett löst ark och sex lösa blad. Börja 7 augusti med § 5 och sluta 30 december, innehålla 15 bilagor.

1772: 8 smärre häften. Börja 22 augusti och sluta 30 december.

Omväxlande med protokollen, som stundom äro skrifna på lösa lappar, förekomma brefkoncept och diariianteckningar om utgångna expeditioner. Oredigt och delvis svårläst manuskript.

Det första protokollet, hvilket lika mycket genom sin utförlighet skiljer sig från de öfriga i samlingen som genom sitt innehåll från alla domkapitlets protokoll, lyder:

»År 1772 den 22 augusti sammanträdde uppå Hans

Kongl. Höghet Prins Fredrich Adolphs gifne nådigste befalning Cons:ii i Staden warande ledamöter H. Hgl. Doct. och domprosten, Prof. och Lect. Doct. Älf, Lect:ne Magistri Fröling, Boræn och Melander tillika med Cons:ii Notarien M:r Wallenberg och Amanuensen M:r Sam. Gust. Harlingsson, som nu war från Upsala hitkommen, då Consistorium straxt därefter hade den nåden at emottaga högstbem:te hans Kongl. höghets besök, som uti et kort tal nådigst behagade förständiga huruledes sedan Partie, et tygellöst mångvälde, och et aristokratiskt tyranie icke allenast mer än tillförene, hotadt Fäderneslandet, plågadt undersåtarne och satt dem i osäkerhet om sin egendom, utan och wågat med hot af fängelse förgripa sig mot Hans Kongl. Maj:ts egen dyra Person. Så hade hans Kongl. Maj:t warit nödsakad, at wedertaga sådana mått och steg, som räddade Kongl. Maj:t och Riket ifrån en fara, som war i närmaste beredskap, at störta både Konung och Fädernesland. Så angelägen Kongl. Maj:t i nåder wore, at å ena sidan återskaffa Rikets lagl. och gla Frihet och derom försäkra alla sine trogne undersåtare, så nödigt ansåg tillika H. K. Maj:t allas deras plikt, at bistå H. K. maj:t i et för rikets bestånd så wäsendteligit företagande och wore fördenskul Kongl. M:ts nådige och alfwarlige wilja och befallning til samtel. dess trogne undersåtare, at endast åtlyda de bud och befallningar, som af kgl. m:t i nåder utfärdades eller å dess wägnar af deras kgl. högheter arffurstarne dem kungöras. Til bestyrkande hwaraf högst bem:te hans Kgl. höghet nådigst behagade genom hans Excellence H. Hgl. grefwe Liewen låta Cons:o föreläsa h. maj:ts d. 19 hujus til thess Lif gardie, artillerie, och samtl: undersåtare i Stockholm aller nådigst gifne Försäkran såsom och dess under samma dato utgifne nådige kungörelse och warning angående några emot Kongl. Maj:ts Lagl. Rättigheter samt Rikets Sjelfständighet och rätta Frihet yppade skadliga Försök så lydande som närlagda aftryck* utwisa: Efter hvilkets upläsning H. K. Höghet behagade befalla samtel. consistoriales med Betjen-

* Saknas i protokollet.

ningen aflägga en med ändamålet öfverensstämmande interims Ed efter det formulaire som H. Kgl. Höghet själf behagade framlemna och genom Notarien låta förestafwa; som straxt derefter återtogs; hvaruti Consistorium i underdånighet förband sig, at till fredande af Kongl. Maj:ts och Rikets wäl och Sjelfständighet antaga och efterlefwa den Regeringsform K. M:t utgifwandes warder, samt uptäcka, om något ther mot kunde stämplas.

H. Kgl. Höghet afträdde häruppå med dess höga Svite sedan Hr Doct: och domprobsten i et kort tal förkunnadt Consistorii underdåniga fägnad öfwer H. Kgl. Högh: nådiga besök, och försäkrat om Consistorii underdåniga nit och önskan, at den allra högste nådel. täcktes bistå H. Kgl. Maj:t i et för h. m:t så ärofult och för Fäderneslandet högst nödigt och gagnande wärf».

1782: 14 häften. Börja 2 januari och sluta 31 december, innehålla 15 bilagor.

1783: 93 ark. Börja 18 januari och sluta 20 december, innehålla 12 bilagor.

1784: 101 ark. Börja 3 januari och sluta 23 december, innehålla 7 bilagor.

1801: 10 häften, rubrik på första häftets första sida: *Diarium för Linköpings Dom Capitel År 1801.* Börja 5 januari och sluta 23 december. Pag. till och med sid. 105, oregistr., innehålla 24 bilagor.

I åtskilliga protokoll är paragrafföljden omkastad och oredig. Stundom förekomma anteckningar om ärenden, som blifvit under hand afgjorda mellan sammanträdena.

1802: 12 häften, rubrik på första häftets första sida: *Diarium vid Linköpings Dom Capitel för år 1802.* Börja 13 januari och sluta 20 december*, innehålla 22 bilagor.

* Det protokoll, som då fördes, är ej justeradt förrän 28 september 1803. Att döma af de efterföljande årgångarna justerades protokollen vid lämpliga tillfällen och då i större antal. Sålunda justerades samtidigt vid ett sammanträde i november 1803 en stor del af årets dittills förda protokoll.

Trenne bilagda utdrag af protokollet 24 mars, §§ 23, 24, 25, och två utdrag af protokollet 7 april, utan paragrafnummer, sakna antingen originalparagrafer i protokollet eller öfverensstämma icke med dem, där de finnas. Sista paragrafen i protokollet 27 oktober är skrifven af annan hand än det öfriga protokollet.

1803: 14 häften. Börja (i sista häftet af årgången 1802) 12 januari och sluta 30 december, innehålla 27 bilagor.

Paragrafföljden är flerstädes omkastad och mindre redig. Femte häftets första sida har rubriken: *Linköpings Consistorii Protocoller från den 1 maj 1803.*

1804: 11 häften. Börja 18 januari och sluta 21 december, innehålla 20 bilagor.

1805: 10 häften. Börja 9 januari och sluta 31 december, innehålla 21 bilagor.

1806: 9 häften. Börja (i sista häftet af årgången 1805) 8 januari och sluta 17 december, innehålla 11 bilagor.

1807: 5 häften. Börja 10 januari (i sista häftet af årgången 1806) och sluta 29 december, innehålla 16 bilagor.

1808: 9 häften. Börja 9 januari (i sista häftet af årgången 1807) och sluta 21 december, innehålla 28 bilagor.

1809: 5 häften, ett löst ark och två lösa blad. Börja 11 januari (i sista häftet af årgången 1808) och sluta (efter många luckor) 20 december, innehålla 15 bilagor.

1810: 9 häften och fyra lösa blad. Börja 17 januari och sluta 22 december, innehålla 9 bilagor.

1811: 7 häften. Börja 5 januari (i sista häftet af årgången 1810) och sluta 18 december, innehålla 20 bilagor.

1812: 8 häften. Börja 14 mars och sluta 23 december. Häft. 3 har på särskildt blad titeln: *Linköpings Dom Capitels Protocoll från och med den 30 Aug.*

1812 till 1813 års slut jämte anmärkningen: »Renskrefne». Med samma häfte börjar paginering, som slutar på sidan 148 (i sista häftet). Innehålla 8 bilagor.

1813: 10 häften. Börja (i sista häftet af årgången 1812) 2 januari och sluta 2 december. Pagineringen börjar med 149 (forts. från föreg. år) och slutar med 280 i protokollet 29 april, efter hvilket följer protokollet 22 september. Innehålla 9 bilagor.

1816: 2 häften, som börja med protokollet 6 november och sluta 28 december samt innehålla 4 bilagor.

I samma häfte finns ett protokoll 8 januari *1817*.

EXAMENSPROTOKOLL.

Sjunde afdelningen af Spegels inventarium upptages af *Protocollum Examinum*, hvarom meddelas, att det »Jnnehåller the frågor och swar, som äro förestälte af examinantibus och gifna af examinatis, så wähl them, som skola antaga thet H. Prädiko-Embetet, som *Capellaner* etc. som willja blifva *Pastores*», och att »thetta är begynt uti H:s H:het B: D:r *Haqvini Spegels* tid och så widare som föllier

1. ifrån 1693. d. 22 Jul: ad ann: præs. 1701*.
2. ifrån d. 11 martii 1710 til 17(34 incl.**)»

---

* Öfverstruket och ersatt med 1710, som i sin ordning af And. Ol. Rhyzelius rättats till »1709 incl.»

** Tillagdt af And. Ol. Rhyzelius.

Den äldre af dessa båda folianter är 574 fol. stark, bunden i skinn och börjar med en registerserie, som omfattar (fol. 1—3) bokstäfverna A:ä—Z och efterföljes af en annan omfattande A, B, F, H, L (fol. 4—5) samt R, S (fol. 7). Ryggtitel: *Examinum Protocollum*. Första protokollet dat. 19 juni (icke som ofvan säges 22 juli) 1693, det sista 26 november 1709.

Den yngre, som är bunden i pergament och oregistrerad, saknar pag. eller fol. och är mindre än den äldre. Dess första protokoll är dat. *die undecimo Martii* 1710 och det sista 11 februari 1735 (icke som ofvan uppgifves 1734). Ryggtitel: *Examinum Protocollum*.

Dessa protokoll kunde snarare kallas liggare, där examina — oftast utan att det angifves, om hvilket slag det är fråga — antecknats i den ordning, de egt rum. Ämnena voro teologi i en mångfald discipliner, af hvilka *teologia polemica* och den sida af kyrkohistorien, som handlade *de controversiis*, intogo en framskjuten plats, samt latin, grekiska, hebreiska, logik och metafysik, retorik och *computus ecclesiasticus*. Examen började på morgonen och fortgick med något kortare afbrott hela dagen. Frågorna voro tämligen stereotypa. Största omväxlingen finner man *in controversiis* och *in casibus conscientiæ*, inom hvilket område spörsmålen föröfrigt ej sällan erinra om medeltiden. I logiken rörde examen sig med förkärlek inom slutledningsläran, och man kan af protokollen få den föreställningen, att dess uppgift mindre varit att ådagalägga examinandernas verkliga insikter än examinatorernas förmåga att, vanligen med utgångspunkt från någon kyrklig lärosats, framkalla betänkliga felslut.

Svaren återgifvas i regel icke. Till deras beskaffenhet och examens utgång får man sluta af examinatorernes vitsord, som merendels helt kort lyda: »*bene*, *recte*, *mediocriter*, *male*, *nihil*, *aliqvid*». Någon gång heter det: »*optime*» eller, om en synnerligen framstående examinand: »*egregie se præstitit*», ej sällan med tillägget: »*reliqvi sese accusarunt*». Andra ut-

förligare omdömen förekomma äfven, såsom då det om en examinand i grekiska säges: »*legere qvidem — potuit, sed explicatio erat ipsi difficilis. Agnovit etiam suam in hac lingua imperitiam*». Att det ej alltid gick efter önskan, finner man ock däraf, att det stundom heter om någon examinand: »*iterum examen subiit*».

Alla protokollen äro förda på latin. Undantagsvis förekommer svenska, såsom när det på ett ställe frågas: »Huru kom til at then första menniskan, som war så wis, kunde falla?» och på ett annat heter: »Sidst frågades (en examinand) hvad böker han föllier oc hvad Systema».

HOSPITALSPROTOKOLL.

I Spegels inventarium finns äfven en afdelning med rubrik: "*Hospitals Protocol*", hvilka uppgifvas omfatta åren 1692—1711 och upptaga två band. Vid efterforskning saknades de i arkivet, men återfunnos liksom konceptprotokollen och de i inventariet likaledes omnämnda domkyrkoprotokollen på stiftsbibliotekets vindar. Före och efter hospitalsprotokollens tid äro ärenden, som röra sjuk- och fattigvård, såvidt de varit föremål för domkapitlets åtgärder, afhandlade i dess allmänna protokoll.

Dessa hospitalsprotokoll äro:

1. I. N. I. LINKIÖPINGS OCH THE ANDRA HOSPITALERS PROTOKOLL.

»Ther uti uptecknat finnes alt hwad Hospitalet i Linkiöping,

Sörkiöp och Wadst: samt Norkiöp: angående uti Consistorio andragit och resolverat är, ifrån d. 8 Junii 1692. tå Högwyrdige och Höglärde Herr Biskopen S. S. Theol: Doctor *Haquinus Spegel* tillika med Consistorio godt och rådeligt fan et slijkt särskilt Protocoll för Hospitalerne at inrätta.»

Fol., skinnb., pag. till och med sid. 264, därefter fol. till och med sid. 610 (slutet), registr. Ryggtiteln i det närmaste utplånad.

Det register, som finns i bandets början, är synnerligen utförligt. Icke dess mindre förekommer i slutet ett supplement efter samma plan och uppställning. Protokollen äro mycket noggranna och fullständiga.

2. HOSPITALSPROTOKOLL FRÅN OCH MED 3 JANUARI 1700 TILL OCH MED 13 MAJ 1715.

Fol., pergb., pag. till och med sid. 403 (nära hälften af bandet), saknar därefter pag. eller fol., oregistr. Ryggtiteln nästan utplånad.

Protokollen äro till och med 1710 omsorgsfullt utarbetade och fullständiga, men få därefter karakter af mera tillfälliga anteckningar.

De ofvannämnda domkyrkoprotokollen, som i ett band med titel *Templi Cathed: Lincop: Protocoll* omfatta tiden 8 juni 1692—19 november 1718, höra till domkyrkans arkiv.

KOPIEBÖCKER.

Under denna titel finnas i arkivet sjutiosex vol., af hvilka de flesta ha ett betydligt omfång. De omfatta tiden mellan december 1666 och maj 1868 och upptagas till större delen af utdrag ur domkapitlets protokoll och koncept till utgångna skrifvelser. Då de emellertid äfven inrymma Kongl. bref och andra dokument, som *inkommit* till domkapitlet, är deras verkliga beskaffenhet icke exakt angifven i Spegels inventarium, där de uppgifvas innehålla »the bref, resolutioner och extracter, som tid efter annan ifrån Consistorio äro utfärdade». Domkapitlets tryckta cirkulär äro ock under sin tidigare tillvaro intagna i konceptsamlingarna.

De från tiden före december 1666 bevarade koncepten äro antingen nedskrifna i protokollen eller lösa och återfinnas i senare fallet bland de handlingar af olikartadt innehåll, som, ordnade i tidsföljd, till stort antal förvaras i kapslar. Efter 1 maj 1868 bilda koncepten ej vidare självständiga manuskriptsamlingar, utan äro som bilagor sammanbundna med protokollen.

I kopieböckerna ha flere af Linköpings framfarne biskopar efterlämnat egenhändiga minnen af sin stiftsstyrelse.

1. KONCEPTBOK utan titelblad.

Fol., oregistr., bandet bortslitet.

Innehåller 177 numrerade konceptskrifvelser från domkapitlet, den första dat. 3 december 1666, den sista 8 mars 1688, och dessutom lösa: två notarialbevis »*ex protocollo*» och »*ex decreto Ven. Consistorij*»: det ena, dat. 7 juni 1671, rörande soldathustrun Bothil Eriksdotters rätt att ingå nytt äktenskap, det andra, dat. 11 augusti s. å., om tillstånd för Daniel Laur. Dalenius att predika i Virserum, samt ett delvis öfverstruket bref af Ioannes Elai Terserus till biskopen i Vexiö (Johannes Bazius?) angående ett äktenskapsmål, dat. Eksjö 12 juni 1673, ett bref af Olaus Swebilius till riksrådet Magnus Gabriel De la Gardie om en viss M. Joh. Lothigii befordran till någon »honorabel lägenhet här i stiftet», dat. 2 januari 1680, och ett annat af samme Swebilius till Kongl. Maj:t angående tillsättningen af Säby och Vimmerby pastorat, dat. 2 sept. 1681. —

Af konceptet N:o 94 (till »Edel och wälb. her Nicolas Guldenadler» i anledning af en kyrkoherdeenkas begäran att återfå »een hoop förähringer som Sal. Hr Biskopen — Samuel Enander — skall af hennes man bekommit») följer slutet först efter N:o 106.

2. COPIEBOK PRO 1691 (ryggtitel).

Fol., pergb., titelblad saknas, 481 pag., registr.

Utom koncept till afgångna skrifvelser och utfärdade fullmakter innehåller detta band resolutioner i äktenskapsmål af det slag, som eljest tillhör protokollet. Dessutom finnas (pag. 145) transsumt af »Kongl. Maij:ts bref angående Präst-Enkiornas underhåld af Prästerskapet», dat. Kungsör 13 augusti 1685, och (pag. 341) kopia af Kongl. bref 3 september 1691 rörande allmän tacksägelse i anledning af en »fördelaktig Seger, hwilken den aldrahögste guden nyligen haar förlänt den Keyserliga Stridzhären öfver christenhetens arffiende Turken wijdh Salankemen uthi Ungarn».

Vissa pag. äro upprepade flera gånger. Pag. 445—46 äro tecknade på ett löst protokollsutdrag. I slutet af bandet finnes ett löst häfte om 29 pag. med titel »Copier 1691 till 1692», men åtskilliga af dessa äro dat. mellan 20 januari och 15 juni 1692. Ett opagineradt löst ark innehåller »Consistorii declaration» 4 november 1692 angående ändring »uthi dhen löningzstat, (för gymnasii- och skolstaten) som författad är An. 1652 d. 24 decemb.»

Ofullbordade koncept, oskrifna blad och blad af annat format än de öfriga finnas i detta band.

3. COPIOR AF DE BREF SOM UTUR CONSISTORIO LINCOPENSI UTFÄRDADE ÄRO A:O 1692 IFRÅN D. 13 IANUARI.

Fol., pergb., 743 pag., registr. Ryggtitel: *Copiebok pro a(nn)o 1692.*

Pag. 3, 11—12, 59—62, 232 och 709—712 äro tecknade på lösa koncept. Lösa opaginerade koncept finnas vid sid. 64 och 232. Pag. 55 innehåller en kopia af Kongl. bref 28 november 1691 angående borgaren i Kongelf Hans Nilssons enka beviljad kollekt i rikets kyrkor för utlösen af hennes son, som »uthaf dee Algirske Siöröfwarne är blefwen opbrachter, Huilka fordra att afsäja sigh den Christeliga Lähran, så frampt han will undslippa et hårdt och OChristeligit Slaffwerij».

Oskrifna blad och sidor samt mindre papper med konceptanteckningar, uträkningar och annotationer af blandadt innehåll förekomma i detta band. Pagineringen är understundom, särskildt på 300-talet, mycket oredig.

4. COPIOR AF DE BREF SOM ÄRO GÅNGNA IFRÅN CONSISTORIO LINCOPENSI ANNO 1693 IFRÅN D. 9 IANUARII.

Fol., pappb. med sämskskinnsrygg, illa medfaret, 1373 pag., registr. Ryggtiteln oläslig.

Detta band innehåller ej blott koncept till utgångna skrifvelser utan äfven åtskilliga till biskopen ingångna. Pagineringen, som vid bandets slut öfvergår till foliering, är noggrannare än i föregående band, dock är ett stort antal sidor opagineradt, utan att ordningsföljden därigenom blifvit afbruten. På sid. 1 börjar koncept till en skrifvelse till konungen, hvaraf fortsättning följer på pag. 13. Pag. 1172 innehåller kopia af Kongl. bref 7 mars 1694 rörande skyldighet för präster, som blifvit befordrade efter 11 mars 1687, att erlägga Chartæ Sigillatæ-pengar jämte föreskrifter om framtida stämpelafgifter. Vid pag. 1315 finns en tryckt cirkulärblankett för meddelande, att domkapitlet efter kallelse förordnat viss prästman till »Capellanstienst och Embete» i en församling. Efter pag. 1367 följer »Oförgripeligt betänkiande öfwer the rum utj Psalterio som Högw. H. Archibiskopen hafwer behagat communicera med Episcopo och Consistorio Lincopensi», 14 opaginerade sidor, efter hvilka pagineringen återupptages och fortlöper i ordning.

Registret har följande titel på särskildt blad: »Register öfwer the bref och Skrifter, som ifrån *Consistorio* utgångne äro ifrån d. 1 Ianuari 1693 och til d. 20 Julii Anno 1694, och thet efter Personernes namn, til hwilke brefwen äro utgångne eller hwilke the angå». — Sista konceptet i samlingen är emellertid icke dat. 20 juli utan 20 juni 1694. — Bandet innehåller liksom det förra jämte oskrifna blad och ofullständiga koncept åtskilliga anteckningar af mera tillfällig natur.

5. COPIE BOK IFRÅN D. 5 IULII ÅR 1694 TIL D. 22 DECEMBR 1695 (ryggtitel).

Fol., pappb. med perg.rygg, 427 fol., titelblad saknas, registr.

Detta band, som jämte en och annan promemoria och

åtskilliga anteckningar på smärre lappar endast innehåller koncept till utgångna skrifvelser är i allmänhet ganska svårläst. Mellan fol. 206 och 207 finns på ena sidan af ett löst konceptfragment (som äfven har fol. 207) ett bref, dat. 18 mars 1695, till en icke namngifven »välboren fru» rörande tillsättande af Svanshals sacellani, hvartill hon framställt anspråk på jus patronatus.

Oberäknadt spridda oskrifna sidor, finnas luckor mellan fol. 130—140 och 150—160.

6. COPIE BOK IFRÅN D. 3 JAN. 1696 TILL D. 30 DECEMB 1696 (ryggtitel).

Fol., skinnb., 512 fol., titelblad saknas, registr.

I detta band finns en stor mängd oskrifna sidor. Vid fol. 74 ligger »Underdånig berättelse om Hospitalerna samt domkyrkans och några andra Stadskyrkors tillstånd i Linköpings stift år 1696», lösa ark omfattande 10 opag. sidor.

7. KONCEPTBOK utan titelblad.

Första skrifvelsen dat. 8 januari, den sista 21 oktober 1697.

Fol., skinnb., 449 fol., registr. Ryggtiteln utplånad utom årtalet 1697.

Innehåller ett stort antal oskrifna blad med och utan foliering. Flera fol. förekomma upprepade gånger, och från 378 till 383 är en lucka. En del koncept äro synnerligen svårlästa.

8. COPIE BOK PRO ANNO 1698 (ryggtitel).

Fol., skinnb., 969 pag., titelblad saknas, registr.

Efter registret följer en förteckning öfver kyrkorna i stiftet, hvilken afslutas med följande anmärkning, som lämnar

upplysning om dess ändamål: »Thesse 206 kyrkior hafwa betalt hwarthere •4 daler S:m till Psalmboken,* som gör 824 daler** — men the öfrige 6 äre för sin meddellöshet skul förskonte näml — Jursdala — 2 Näsby. 3 Lillekyrke — 4 Trähörne — — KrookEk — Borrums. ch. Förutom thesse äro Hospitalskyrkior i Link. Norkiöp. Sörkiöp. Wadstena hwarest och är krigzmanshus kyrkian hwilke i lika måtto äre för then utgiften befriade».

9. KONCEPTBOK utan titelblad.

Första dagtecknade konceptet (fol. 20) är dat. 4 januari, det sista 13 december 1699.

Fol., skinnb., 500 fol., saknar titelblad, registr. Ryggtiteln oläslig.

Sid. 1—19 upptagas af uppgifter till »then allmänna contributionens erläggande pro anno 1699» från ecklesiastikstaten i stiftet.

Vid fol. 490 ligger ett löst ark, som innehåller »Förteckning på the Capellaner uti Linkiöpingz Stifft, hvilka genom Kongl. Maijtz höga nåd hafwa bekommit boställe men beklaga them, för åtskilliga ordsaker skull wara så obeqwäma, at the icke förmå them byggia eller häfda, och fördenskull i underdånigheet sökia them emot andra som något bättre belägna äro förbyta».*** Bandet har flera oskrifna sidor och ofullständiga koncept.

10. COPIE BOOK PRO ANNO 1700 (ryggtitel).

Fol., skinnb., mycket skadadt, 482 fol., saknar titelblad, registr.

Flera blad äro oskrifna. Det äldsta konceptet i bandet (fol. 18) är dat. 3 januari. Före detta finnas (fol. 1—17) sex

* Af år 1695.
** Jfr 1698 års Synodalakter och Kongl. br. 28 juli 1696.
*** Jfr Synodalakterna 1691, 1697, 1698.

koncept, af hvilka det första är dat. 8 augusti, det tredje 2 maj, det fjärde 11 s. m. och de öfriga odat. · Mellan registr. och fol. 1 finnas tre koncept, af hvilka det första är dat. 31 augusti och de öfriga 4 oktober. Vid fol. 269 finns samma tryckta cirkulärblankett, som omnämnes under N:o 4 härofvan. Sista konceptet är dat. 22 december.

Hela vol. är illa skrifven, full af öfverstrykningar och svårläst.

11. KONCEPTBOK utan titelblad.

Första konceptet dat. 3 januari, det sista 20 december 1701.

Rubrik:

ANNO 1701. IN NOMINE I. E. S. U. — I. N. I.

Fol., pergb., 447 fol., registr. Ryggtitel: *Copie Book Pro Anno 1701.*

Koncepten i detta band äro, oaktadt oskrifna blad och sidor, ganska fullständiga, men genom stilens beskaffenhet och omkastning vid inbindningen stundom rätt svårtydda. Afslutas med Spegels formulär för *venia concionandi.**

12. COPIE BOOK 1702 (ryggtitel).

Fol., pergb., 805 pag., titelblad saknas, registr.

Mellan fol. 783 och 785 äro införda: »Een kort och sanferdig Specifikation ifrån Södre Widbo härad och Contract

* Lyder med oförändradt återgifvande af äfven de grekiska uttrycken:

»Qvum in omni, quod *δικαιοπραγία παντελὴς* appellari merebitur, valde necessaria sit *ἄσκεσις* sive exercitatio, tum præsertim in sacro verbi Divini ministerio, ut candidati ejus ea proferre adsvescant, *ἁ πρέπει τῇ ὑγιαινούσῃ διδασκαλίᾳ;* Quoniam igitur Doctissimus Juvenis N. N. *χαρίσματα* sibi concessa concionando experiri summopere cupiat, pium ejus desiderium rev. Dnn. Pastoribus in N. N. tanto enixius commendare debeo, qvanto certius confido operam ejus et Deo gratam et Ecclesiæ utilem esse futuram».

på dhe pastores som ifrån åhr 1680 äro igenom döden afgångne och hwilcke dhem succederat hafwa intil närwarande tijd» (dat. 11 nov. 1702) samt »Specification på the Herrar Kyrkioherdarne som uti Norra Wedbo härad Församblingarna förestådt ifrån Åhr 1680 til 1697 d. 17 Iunij» och »Förteckning på Kyrkoherdarne uti Linköpings Län som äro döde el:r tilsatte ifrån år 1680 til 1697», 20 sid. opag.

Denna årgångs allmänna beskaffenhet är öfverhufvud densamma som den näst föregåendes.

13. 1703 ÅHRS CONCEPT EL:R COPIE-BOOK (rubrik).

Fol., pergb., 623 pag., registr. Ryggtitel: *Copie Book 1703.*

14. COPIE BOK ÅR 1704 (ryggtitel).

Fol., pergb., 805 pag., registr., saknar titelblad.

15. COPIE BOOK PRO ANNO 1705 (ryggtitel).

Fol., pergb., 698 pag., titelblad saknas, registr.

Vid pag. 227 och 694 finnas lösa papper med fragmentariska anteckningar. Sist i bandet förekomma anmärkningar på latin i tre afdelningar eller upplagor öfver en afhandling af en viss *Præpositus.* Första afdelningen består af knapphändiga memorialanteckningar vid afhandlingens första läsning i domkapitlet. Andra afdelningen har öfverskriften: »*Perlecta vener: Dn: Præpositi disputatione existimavit Consistor. Lincopense seqventia ab illo I Observanda — — — II Omittenda — — 3 Immutanda — —*». Framför tredje afdelningen har Spegel egenhändigt tecknat ingressen: »*Disputatio venerandi Dn. Præpositi secunda vice perlecta occasionem*

hæc levia admonendi suppeditavit — — —». 52 opag. sidor, af hvilka några äro oskrifna.*

16. COPIE BOOK PRO ANNO 1706 (ryggtitel).

Fol., pergb., 719 pag., utan titelblad, registr.

17. COPIE BOOK ÅR 1707 (ryggtitel).

Fol., pergb., 685 pag., utan titelblad, registr.

Åtskilliga sidor äro oskrifna.

18. COPIE BOK ÅR 1708 (ryggtitel).

Fol., pergb., 559 pag., saknar titelblad, registr.

Utom det register, hvarmed bandet inledes, finns (pag. 554) ett löst »Register öfwer 1708 Åhrs Lille Copiebook» (half fol.). Om med »lille Copiebook» afses någon nu obefintlig konceptsamling, måste den hafva öfverensstämt med skrifvelserna i denna årgång, ty innehållet i det lösa registret är det samma som i det inbundna, och dess hänvisningar öfverensstämma med pagineringen i detta band.

Denna årgång är särdeles fullständig.

19. COPIE BOK ÅR 1709 (ryggtitel).

Fol., pergb., 502 pag., saknar titelblad, registr.

Bandet börjar med anmärkningar (på latin) vid en afhandling** af prosten Barthold Duræus i Norra Vi, inledda med

* Hvarken författarens namn eller afhandlingens titel anföres. Af innehållet vill det emellertid synas, som denna kritik gällt 1705 års synodalafhandling *De Magistratu Politico* af *Petrus Asp, P. & P. Norcop*. Se prästmöteshandlingar i Link. Stiftsbibl. sign. *Hq Spegel*. Jfr ock åtskilliga ställen i föreg. och efterföljande kopieböcker, där dylika anmärkningars egenskap af censur af synodalafhandlingar är uttryckligen angifven.

** Vid prästmötet 1709. Jfr Synodalafhandlingar i Link. Stiftsbibl. sign. *Hq Spegel*.

öfverskriften »*In disputatione Pl: Reverendi Dni Præpositi Magistri Bartholdi Duræi de Resurrectione mortuorum hominum hæcce pauca amice admonuit Vener. Consistorium*», 12 sid. opag.

20. I. N. S. S. T:TIS RESOLUTIONERS OCH BREF BOK FÖR ÅR 1710 (rubrik).

Fol., pergb., 415 pag., registr., ryggtitel: *Copie B.* år *1710*.

21. COPIE B. 1711 (ryggtitel).

Fol., pergb., 483 pag., utan titelblad, registr.

Vid pag. 423 är inhäftadt ett ark (4:o), som äfven har pag. 423 och innehåller ett specialutlåtande och tillägg i fyra punkter till en skrifvelse från domkapitlet till Kongl. Maj:t »om Danska Krigsfångens Leutnanten Baron Henning Otto de Lützous Brått och des afstraffande, hwilken genom skriffteligit contract förbundit sig diefwulen.»*

22. COPIE BOOK 1712 OCH 1713 (ryggtitel).

Fol., pergb., 1712 års koncept 368 och 1713 års 303 pag., utan titelblad, registr.

Lös handling: bref till landshöfdingen i länet angående ett krafmål för Linköpings hospitals räkning, dat. 6 november 1713.

23. COPIE BOK 1714 OCH 1715 (ryggtitel).

Fol., pergb., 1714, 416 pag., saknar titelblad. Årg. 1715, 354 pag., har rubriken: *Consistorii Linconpensis Copie Bok Åhr 1715*. Registr.

Lösa handlingar i årgången 1714: vid pag. 68 två skrifvelser angående räkenskapen vid Linköpings hospital för 1710 och vid pag. 166 en skrifvelse till konungen i anledning af

* Jfr afd. *Kongl. br.* (N:o 7, — 1692—1715).

klagomål från »några Socknemän i Dagzberg och Krokek» öfver ett kyrkoherdeförslag.

24. COPIE BOK 1716 OCH 1717 (ryggtitel).

Fol., pergb. (grönmåladt). Årgången 1716, 446 pag., har rubriken *Copie Bok A:o 1716*, årgången 1717, 427 sid., de två sista opag., är bunden främst i bandet och har rubriken *Copie Bok på Åhr 1717*. Registr.

Mellan pag. 220 och 221 i 1716 års koncept är inskjutet ett renskrifvet och undertecknadt bref till Konungen »om den af Fienden Ryssen häfdade och omchristnade flychtingzqwinnan Lijsa Michelsdotter, huruwijda det sammanlag, som hon under sitt fångenskap i Wasa, är nödgad worden med en Rysk Capitein at pläga samt den henne tilfogade Ryska Smörjelsen, såsom och det derwid påtwungna Echtenskapet med en Rysk Kypare kunna henne imputeras», 7 sid. opag. Vid pag. 180 i årgången 1717 finns ett löst utdrag af domkapitlets protokoll 19 juni s. å. i ett äktenskapsmål. Det öfverensstämmer emellertid icke med motvarande ställe i originalprotokollet.

25. COPIEBOK PRO ANNIS 1718—1719 (ryggtitel).

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

Rubriker:

COPIE BOK 1718, pag. 1—390.

COPIE BOK 1719, pag. 391—820 (flera oskrifna).

Vid pag. 354 finns på ett löst blad ett bref med öfverskrift: »Högwälborna Fru grefwinna» (Lillie?) rörande jus patronatus till Kimstad. — Registret är från början till och med *V.* affattadt i ett löst häfte.

26. CONSIST. LINCOP. COPIE BOK PRO A:NIS 1720 & 1721 (ryggtitel).

Rubriker:

COPIE BOOK ÅR 1720, pag. 1—594.

COPIE BOOK 1721, pag. 1 (ny följd)—721.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, oregistr.

27. CONSIST: LINCOP: COPIE BOK PRO A:IS 1722 & 1723 (ryggtitel).

Rubriker:

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE BOOK ÅHR 1722, pag. 1—562 (de 7 sista ej utsatta).

COPIE BOK PRO ANNO 1723, pag. 1 (ny följd)—482.

Fol., pappb. med perg.rygg, registr.

Samma pag. förekommer stundom upprepade gånger, och en sida i årgången 1722 är paginerad med 372, 373 och 374. Åtskilliga sidor äro oskrifna.

28. CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK PRO A:O 1724 ET 1725.

Rubriker:

IN NOMINE ALTISSIMI CONSISTORII COPIE BOK ANNO 1724, pag. 1—556 (de 13 sista ej utsatta).

IN NOMINE ALTISSIMI 1725 ÅHRS CONSISTORII COPIE BOK, pag. 1 (ny följd)— 180.

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE BOOK IFRÅN D. 4 MAJI A:O 1725, pag. 181—549.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr. Ryggtitel: *Copie Bok An:s 1724 et 1725.*

Pag. 545 (1724) innehåller ett tryckt cirkulär af 16 december s. å. om prästerskapets skyldighet att lämna uppgifter till mantalsskrifning och om kollekt »för 7 Scholars in-

rättande i Lappmarken.»* Pag. 209 (1725) förekommer två gånger, och däremellan finns transsumt af Kongl. bref, dat. 16 okt. 1725, med »resolution uppå Krigsbefälets Besvär af de indelta Regementerna till häst.»

29. CONSISTORII COPJE BOK PRO ANNIS 1726 & 1727 (ryggtitel).

Specialtitel:

CONSISTORII LINCOPENSI MISSIV-BOK PRO A:O 1726 NOTARIO ARVID JOHAN RYDEN, pag. 1—551.

Rubrik:

COPIE BOK PRO A:O 1727, pag. 1 (ny följd)—390.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

Efter pag. 342 i 1726 års koncept följa 16 opaginerade sidor, efter hvilka pagineringen fortsättes från och med sid. 357. Mellan sid. 458 och 474 s. å. saknas pag.

Årgången 1727 afslutas sålunda: »*Deo Trinuo*** *Laus et gloria.*»

30. CONSISTORII LINCOPIENS: COPIE-BOK. PRO ANNIS 1728 & 1729 (ryggtitel).

Specialtitel:

LINCOPINGS CONSISTORII COPIE-BOOK PRO A:O 1728 NOTARIO ARVID JOHAN. RYDEN, pag. 1—348.

Rubrik:

J. N. S. S. T. 1729 ÅHRS MISSIV-EL. COPIE BOK pag. 1 (ny följd)—310.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad registr.

---

* Efter denna tid äro exemplar af de tryckta cirkulären i regel intagna bland konceptskrifvelserna, hvilket i det följande anmärkes utan angifvande af deras innehåll och datum.

** Jfr sid. 21 N:o 15 (titeln).

31. CONSIST: LINKOP. COPIE-BOK PRO A:IS 1730 & 1731 (ryggtitel).

Specialtitlar:

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK PRO ANNO 1730 NOTARIO AR. JOH. RYDEN, pag. 1—343 (de 22 sista ej utsatta).

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK PRO ANNO 1731 NOTARIO ARVID JOHAN RYDEN, pag. 1 (ny följd)—333, (flera oskrifna.).

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

Efter registret i 1730 års koncept följa »Oförgripliga anmärkningar wid den nya Lagboken»*, 8 opag. sid. Bandet har liksom flera af de efterföljande varit förségladt.**

Årgången 1731 slutar sålunda: »*Soli Deo laus et honor!*»

32. CONSIST. LINKOP. COPIE-BOK PRO A:IS 1732 & 1733 (ryggtitel).

Rubrik:

IN NOMINE JESU CHRISTI! CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK PRO ANNO 1732, pag. 1—412.

Specialtitel:

CONSISTORII LINKOPIENSIS COPIE-BOK PRO ANNO 1733 NOTARIO MAGN. ELGH, pag. 1 (ny följd)—457.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

Samma pag. förekommer flera gånger i årgången 1733, som till och med sid. 145 är paginerad och därifrån folierad till och med sid. 155, hvarefter pagineringen återkommer och med mindre afbrott fortgår till bandets slut.

Årgången 1732 afslutas med samma citat af Dav. Ps.

---

* Jfr *J. A. Posse: Bidrag till Svenska Lagstiftningens Historia*, sid. 277 och 305.

** Se noten sid. 32.

68: 20, som är anfördt i motsvarande årgång af protokollen*

33. CONSIST: COP: BOK FÖR ÅR 1734 OCH 1735 (ryggtitel).

Rubriker:

כעע

LINKÖPINGS DOMKAPITULS COPIE-BOK FÖR ÅR 1734, pag. 1—428.

B. C. D.

LINKÖPINGS DOMKAPITULS COPIE-BOK ÅR 1735, pag. 1 (ny följd)—330.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

Mellan pag. 4 och 5 (1734) finns en »Förteckning på Kongl. nådiga Remisser och bref, som ankommit sedan d. 1 Januarii 1733 intil samma års slut ther öfwer Consistorii vnderdånige vtlåtelse betenckiande och swar äro affordrade el:r el(je)st thes afgiörande öfwerlåtne», 3 opag. sid.** I samma årgång (pag. 337 och 352) finnas tryckta cirk. Årgången afslutas med (fragment af) en tjänsteberättelse »Til underdånigt fölie af Ed. K. M:ts nådigste befalning uti Ed. K. M:ts nådigst stadfästade Riksdagsordningen 13 §», pag. 404—428, därefter 12 opag. sid. Årgången 1735 afslutas med »Prestmöteshandlingar i Linköping d. 11 Sept. 1735», 14 opag. sid. Registret till årgången 1734 finns i dubbla exemplar, af hvilka det ena (4:o) är opagineradt.

34. CONSISTORII LINKOPENS: COPIE-BOK ÅREN 1736 OCH 1737 (ryggtitel).

* Sid. 33 N:o 45.

** Sådana förteckningar jämte redogörelser för det sätt, hvarpå Kongl. påbud och förordningar blifvit verkställda i stiftet, förekomma under en lång följd af år i kopieböckerna. Jfr sid. 33 (prot. N:o 45).

Rubriker:

J. H. N.

LINKÖPINGS DOMKAPITULS COPIE-BOK FÖR ÅR 1736, pag. 1—465.

COPIE BOK HÖRANDE TIL LINKÖPINGS DOMKAPITULS PROTOCOLL ÅHR 1737, pag. 1 (ny följd)—403.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

Registret till årgången 1736 består af ett löst häfte, 4:o.

35. CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE BOK ÅREN 1738 OCH 1739 (ryggtitel).

Rubriker:

COPIE BOK HÖRANDE TIL LINKIÖPINGS DOMB-CAPITULS PROTOCOLL ÅHR 1738, pag. 1—287.

COPIE BOK HÖRANDE TIL LINKIÖPINGS DOMB-CAPITULS PROTOCOLL ÅR 1739, pag. 1 (ny följd)—355.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

36. COPIE BOK HÖRANDE TIL LINKIÖPINGS DOM CAPITULS PROTOCOLL ÅHR 1740, (rubrik).

Fol., pappb. med perg.rygg, 427 pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopensis Copie-Bok 1740.*

Vid pag. 231 finns ett tryckt cirk. och vid pag. 381 N. Gyllenrams och Catharina Juliana Kugelhielms testamente (original, två lösa ark) dat. Gerstorp 8 augusti 1740, hvarigenom räntan af skatte-frälsehemmanet Tororp, ett halft mantal i Bobergs härad och Klockrike socken, anslås till »Garviska grafvens i Kaga kyrka och Chorkyrkans på Motala Sochne kyrko» med därunder och framför altaret varande grafvars vidmakthållande »framdeles och så länge werlden står».

37. CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK ÅREN 1741 OCH 1742 (ryggtitel).

Rubriker:

LINKIÖPINGS DOMB-CAPITELS COPIE BOK 1741, pag. 1—325.

LINKIÖPINGS DOM CAPITULS COPIE-BOK FÖR ÅR 1742, pag. 1 (ny följd)—254, saknar titelblad, registr.

Vissa pag. i detta band förekomma upprepade gånger. I årgången 1741 finnas tryckta cirk. vid pag. 68, 227 och 295 samt i årgången 1742 vid pag. 29, 195 och 255.

38. CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK ÅREN 1743 OCH 1744 (ryggtitel).

Rubriker:

LINKÖPINGS DOM CAPITULS COPIE-BOK FÖR ÅR 1743, pag. 1—304.

LINKÖPINGS DOM CAPITULS COPIE BOK FÖR ÅR 1744, pag. 1 (ny följd)—261.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

Vid pag. 304 i årgången 1743 finns ett löst, odat. koncept till en skrifvelse till konungen rörande prästerskapets beskattning. Bandet afslutas med en skrifvelse dat. 19 december 1744 »Til Kongl. Maij:ts och Rik:s Cancellie Collegium om Studiers vidkom:de och thy ang:de wid Linkop:s Gymnasium», 4 sid., opag. Tryckta cirk. finnas i årgången 1743 vid pag. 141 och 235 samt i årgången 1744 vid pag. 13, 38, 89 och 167.

39. CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK ÅREN 1745 OCH 1746 (ryggtitel).

Rubriker:

LINKIÖPINGS DOM CAPITULS COPIE-BOK FÖR ÅR 1745, pag. 1—215.

α & *ω*. LINKJÖPINGS DOM CAPITULS COPIE-BOK ÅR 1746, pag. 1 (ny följd)—241.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

I årgången 1745 äro pag. 31—34 tecknade på lösa handlingar. I årgången 1746 förekomma vissa pag. upprepade gånger, och tryckta cirk. finnas vid pag. 19, 32, 44, 116 och 286.

40. CONSISTORII LINCOPENS. COPIE BOK PRO A:S 1747 OCH 1748 (ryggtitel).

Rubriker:

בשם אלהים

LINKIÖPINGS CONSISTORII COPIE-BOK ÅR 1747, pag. 1—316.

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE BOK ÅR 1748, pag. 1 (ny följd)—175.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

Vid pag. 165 i årgången 1748 finns »General-Förteckning På then Lön som Docentes wid Gymnasium och Scholorna i Linkopings stift af Cronen åtniuta samt Disciplarnas antal», 1 sid., opag. Tryckta cirk. finnas i årgången 1747 vid pag. 11, 45 och 77 och i årgången 1748 vid pag. 20, 27, 51, 116, 172 och 174.

41. CONSISTORII LINCOPENS. COPIE BOK PRO ANN. 1749 OCH 1750 (ryggtitel).

Rubriker:

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK ÅR 1749, pag. 1—288.

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK ÅR 1750, pag. 1 (ny följd)—226.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

I årgången 1749 äro vissa pag. flera gånger upprepade. Tryckta cirk. finnas i denna årgång vid pag. 35, 37, 47, 108 och 160 samt i årgången 1750 vid pag. 3, 22, 111, 136, 141 och 185. Vid sistnämnda pag. finns äfven en lös promemoria på Kongl. förordningar och prejudikat m. m.

42. CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE BOK FÖR ÅR 1751 (rubrik).

Fol., pappb. med perg.rygg, 269 pag., registr. Ryggtitel: *Consistorii Lincopens. Copie Bok pro A:o 1751.*

Efter pag. 73 komma ånyo pag. 71—73, därefter pag. 69—73 (öfverstrukna), därpå pag. 74—78, och efter dem följer pag. 83 (öfverstruken); därefter komma sju opaginerade sidor, och sedan fortgår pagineringen utan andra afbrott, än att vissa pag. ej äro utsatta, eller att samma pag. förekommer två gånger. — Tryckta cirk. finnas vid pag. 4 (med forts. vid 24), 41, 59, 63, 89, 117, 167, 221 och 261 (med forts. vid 266). Slutas med *Soli Deo Gloria.*

43. CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE BOK ÅR 1752 (rubrik).

Fol., pappb. med perg.rygg, 262 pag., registr. Ryggtitel: *Linköps Consistorii Copie Bok 1752.*

Paginering och foliering omväxla, och samma pag. förekomma stundom flera gånger. Oskrifna sidor finnas. Tryckta cirk. äro inhäftade vid pag. 51 (med forts. vid 75), 79 (med forts. vid 103), 111 (med forts. vid 123), 138, 174, 175 och 248 (med forts. näst före registret).

44. LINKÖP:S CONSIST:II COPIE BOK 1753—1754 (ryggtitel).

Rubriker:

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE BOK ÅR 1753, pag. 1—159.

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE BOK FÖR ÅR 1754, pag. 1 (ny följd)—154.

Fol., pappb. med perg.rygg, titelblad saknas, registr.

Efter pag. 8 (1753) följa fem opaginerade sidor och därefter pag. 10 o. f. Vissa pag. äro upprepade två eller flera gånger och somliga afdelningar folierade.

Tryckta cirk. finnas i årgången 1753 vid pag. 23, 41 (med forts. vid 48), 58, 78 (med forts. vid 86), 104 (med forts. vid 108), 130 (med forts. vid 136), 148, 153 och i registret samt i årgången 1754 vid pag. 25 (med forts. vid 53), 70, 77, 86, 118 (med forts. vid 126) och 154.

45. LINKIÖPINGS CONSISTORII COPIE BOK FÖR ÅR 1755 (rubrik).

Fol., pappb. med perg.rygg, 254 pag., registr. Ryggtitel: *Linköp:s Consistorii Copie Bok år 1755*.

Bandet är omväxlande pagineradt och folieradt. Tryckta cirk. äro inhäftade vid pag. 38, 130, 142, 182 och 238. Har flera oskrifna blad och sidor.

46. CONSISTORII LINKOP. CONC. BOK 1756, 1757 (ryggtitel).

Rubriker:

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE BOK ÅR 1756, pag. 1—263 (omväxlande med fol.).

LINKÖPINGS DOMKAPITELS CONCEPT-BOK 1754, pag. 1 (ny följd)—149 (omväxlande med fol.).

Fol., pappb. med perg.rygg, titelblad saknas, registr.

Tryckta cirk. äro bundna i slutet af båda årgångarna, och bland dessa finns ett exemplar (N:o 17) af Riksdags Tidningar, dat. 25 Junii 1756.

47. CONSISTORII LINKOP. CONC. BOK 1758, 1759 (ryggtitel).

Rubriker:

LINKÖPINGS DOMKAPITELS CONCEPT-BOK Å. 1758, pag 1—158 (omväxlande pag. och fol.).

α-ω. LINKÖPINGS DOMCAPITELS CONCEPT-BOK ÅR 1759, pag. 1 (ny följd)—241 (omväxlande pag. och fol.).

Fol., pappb. med perg.rygg, utan titelblad, registr.

Vid pag. 169 (1759) finns afskrift af »Kongl. Maj:ts nådiga Resolution uppå the Enskildta Beswär och ansökningar som Linköpings Stifts Prästerskap genom Thess Fullmäktige vid nu påstående Riksdag i underdånighet andragit. Gifwen Stockholm i Rådkammaren th 17 Septembris 1756» och vid pag. 173 s. å. »Kongl. Maij:ts dom» i sak mellan d. v. domprosten P. Filenius och guldsmeden Nils Dahl angående bådas anspråk på tre tunnland arf- och egen jord inom Linköpings stads område.

Tryckta cirk. finnas i slutet af båda årgångarna.

48. CONSIST. LINCOP. COPIE-BOK PRO A:IS 1760, 1761,1762 (ryggtitel).

Rubriker:

LINKÖPINGS DOMCAPITELS CONCEPT-BOK FÖR ÅR 1760. pag. 1—171 (omväxlande pag. och fol.).

DOMCAPITLETS I LINKÖPINGS CONCEPT BOK Å. 1761, pag. 1 (ny följd)—223 (omväxlande pag. och fol.).

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK ÅR 1762, pag. 1 (ny följd)—239 (omväxlande pag. och fol.).

Fol., pappb. med perg.rygg, utan titelblad, registr.

Årgången 1760 kan synas vara afslutad redan på sid. 133, ty på nästa och därefter följande sida finnas koncept dat. januari (på sid. 137 juli) 1761. Men sedermera förekomma åter (efter tre blanka sidor) skrifvelser dat. november och december samt (fol. 151) ett utslag dat. 15 januari 1760, det senare med marginalhänvisning till protokollet 17 november 1759. Pag. 163 o. f. innehålla handskrifna »Prästemötes Handlingar i Linköping then 20 sept. 1759». Tryckta cirk. finnas i slutet af hvarje årgång.

På bakre pärmens insida finns rörande jus patronatus i Ed en hänvisning till årgången 1761 pag. 35. Det kan anmärkas, att samma fråga afhandlas i årgången 1762 pag. 190.

49. CONSIST. LINCOP. COPIE-BOK PRO ANNIS 1763 ET 1764 (ryggtitel).

Rubriker:

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK 1763, pag. 1—265.

DOM CAPITLETS UTI LINKÖPING COPIE BOK ÅR 1764, pag. 1 (ny följd)—352.

Fol., pappb. med perg.rygg, utan titelblad, registr.

Tryckta cirk. finnas vid årgångarnas slut.

50. CONSISTORII LINCOP. COPIE BOK FÖR ÅR 1765 OCH 1766 (ryggtitel).

Specialtitel:

CONSISTORII LINCOPENSIS COPIE-BOK FÖR ÅR 1765, pag. 1—341.

Rubrik:

a/ω CONSISTORII LINCOPIENSIS COPIE BOK ÅR 1766, pag. 1 (ny följd)—255.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

Tryckta cirk. finnas vid slutet af hvarje årgång.

51. CONSIST. LINCOP. COPIE-BOK 1767, 1768, 1769 EN DEL (ryggtitel).

Rubriker:

1767 ÅRS COPIE BOK, pag. 1—290.

1768 ÅRS COPIE BOK, pag. 1 (ny följd)—250.

a/ω CONSISTORII LINCOPIENSIS COPIE BOK ÅR 1769, pag. 1 (ny följd)—174.

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar titelblad, registr.

Sista konceptet i den del af årgången 1769, som tillhör detta band, har titeln *Consistorii Lincopensis Beswär wid 1769 års Riksdag* och saknar, datum men är enligt anteckning uppläst i domkapitlet 24 maj 1769.

Tryckta cirk. afsluta de båda fullständiga årgångarna.

I detta band ligger ett i grå makulatur bundet häfte utan pag. eller register. På omslagets främre yttersida står: »Consistorialia» och på innersidan: »Memorial och Concept Bok 1767». Innehållet består, utom koncept till åtskilliga utgångna skrifvelser, af lösa handlingar rörande Strelings latinska grammatika och originalskrifvelse med bilagor från Vexiö domkapitel »i anledning af den beklageliga belägenhet i hvilken cassan» — Prästeståndets Änke- och Pupillkassa — »försatt blifwit».

52. CONSIST. LINCOP. COPIE BOK 1769 EN DEL; 1770; 1771 EN DEL (ryggtitel).

Specialtitlar:

CONTINUATION AF CONSISTORII LINCOPIENSIS COPIE-BOK 1769 och på ett annat titelblad: CONSISTORII LINCOPIENSIS COPIE-BOK FÖR EN DEL AF ÅR 1769, pag. 175 (forts. från föreg. band)—357.

CONSISTORII LINCOPIENSIS COPIE-BOK ÅR 1770, pag. 1 (ny följd)—302.

CONSISTORII LINCOPIENSIS COPIE-BOK ÅR 1771 FÖRRA DELEN, pag. 1—174.

Fol., pappb. med perg.rygg, titelblad saknas, registr.

Jämte pag. 175—357 förekommer i den hithörande delen af 1769 års koncept pagineringen 1—205. Denna är öfverstruken, men i registret är anmärkt, att det är »inrättadt efter den öfwerstrukne pagineringen». Vid pag. 357 upplyses, att »Här borde de tryckte Circulairbrefven blifwit inbundne, men Bokbindaren har försedt sig och satt in dem längre fram pag. 205 och de följande» (efter registret).

Vid pag. 72 (1771) finns (löst och vidhäftadt med knappnål) »Consistorii Lincopiensis Vnderdånigste Condoleance-Bref öfwer Hans Kongl. Maij:ts Konung Adolph Friederichs dödeliga bortgång; Til hennes Kongl. Maij:t Wår AllraNådigste drottning Sophia Magdalena», opag.

Tryckta cirk. afsluta de särskilda årgångarna.

53. COPIE BOK ÅREN 1771 D. 5 JULII, 1772 OCH 1773 (ryggtitel).

Specialtitlar (efter fortsättningen af 1771 års konceptbok):

CONSISTORII LINCOP. COPIE-BOK, FÖR ÅR 1772, pag. 1 (ny följd)—223, därefter 56 opaginerade sidor.

LINKÖPINGS CONSISTORII COPIE-BOK FÖR ÅR 1773. Saknar pag. eller fol.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad, oregistr.

Fortsättningen af 1771 års konceptbok, från och med 5 juli till och med årets slut, omfattar pag. 175 (forts. från föreg. band)—341. Slutet är folieradt utom de åtta sista sidorna.

1772 års koncept ha luckor både i text och paginering. I årgången 1773 förekomma åtskilliga oskrifna sidor. Bland koncepten 7 april finns en lös »Räkning öfwer uttagna Penningar i Riksens Ständers Banco för Maxime Ven. Consistorium uti Linköping».

54. COPIE-BOK ÅREN 1774 OCH 1775 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad och pag. l. fol., oregistr.

Innehåller bland februarikoncepten 1774 en lös promemoria af Petrus Filenius angående vissa expeditionsgöromål.

Luckor och inbindningsfel förekomma på flera ställen.

55. COPIE-BOK ÅREN 1776, 1777, 1778 OCH 1779 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad och pag. l. fol., oregistr.

I årgången 1776 börjar pagineringen på trettonde sidan med pag. 1 och fortgår till och med pag. 7.

Den kronologiska ordningen mellan koncepten i bandet är mycket godtycklig. —

56. COPIE-BOK ÅREN 1780, 1781, 1782 OCH 1783 (ryggtitel).

Rubriker:

CONSISTORII LINCOPIENSIS BREFBOK FÖR ÅR 1780.

J. N. D. LINKÖPINGS DOM CAPITELS COPIE BOK FÖR ÅR 1782.

Kopieböckerna för 1781 och 1783 sakna rubrik.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad och pag. l. fol.

Svårigheten att vägleda sig i detta band, som saknar pag. och register, är så mycket större, som den kronologiska ordningen mellan dokumenten är väsentligt rubbad genom en synnerligen vårdslös inbindning. Mångfalden af handstilar i denna liksom i de flesta domkapitlets manuskript-

samlingar från den tid sedermera andre teologie lektorn Marcus Wallenberg var konsistoriinotarie* försvårar också läsningen.

Af 1781 års koncept finnas i årgången 1780 ej mindre än tjugo stycken, som äro dat., ett den 7 och ett den 14 mars, två den 21 juni, åtta den 15, två den 22 och två den 29 augusti, två den 5 och ett den 29 september samt ett den 7 oktober. Sista skrifvelsen i årgången 1782 har datum 5 juli, ehuru konceptsamlingen för det året synes vara fullständig och omfatta alla månaderna. Bland 1783 års koncept finnas tjugoett från 1784, dat., fem den 4, ett den 9, ett den 12, ett den 14, två den 15, ett den 16, fem den 18, ett den 21 och fyra den 25 februari. Blanka sidor och ofullständiga skrifvelser äro icke sällsynta i detta band. En del koncept bära ock spår af mindre vanlig yttre vanvård före inbindningen.

57. COPIE BOK ÅREN 1784, 1785, 1786, 1787 OCH 1788 (ryggtitel).

Specialtitlar:

COPIE-BOK ÅR 1785, saknar pag.

LINKÖPINGS CONSISTORII COPIE-BOK FÖR ÅR 1786, pag. 1—192, 8 sid., opag.

J. G. N. CONSISTORII LINCOPIENSIS COPIE BOK FÖR ÅR 1787, pag. 1 (ny följd)—181.

J. G. N. CONSISTORII LINCOPIENSIS COPIE BOK FÖR ÅR 1788, pag. 1 (ny följd)—187.

Kopieboken för 1784 saknar titel och pag.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad, oregistr.

Oskrifna sidor och ofullständiga skrifvelser förekomma, synnerligast i årgången 1785. Flera af de paginerade sidorna ha samma ordningsnummer, och i årgången 1787 komma

* 1772—1783. Han var fader till biskopen Marcus Wallenberg, som var konsistoriinotarie 1802—1805.

pag. 163 o. f. omedelbart efter pag. 146. Den kronologiska ordningen mellan koncepten är äfven i detta band otillfredsställande.

58. COPIE-BOK ÅREN 1789, 1790, 1791, 1792 OCH 1793 TILL D. 1 MAJI (ryggtitel).

Rubriker:

CONSISTORII LINCOPIENSIS BREF-BOK FÖR ÅR 1789, pag. 1—189.

LINKÖPINGS CONSISTORII COPIE-BOK ÅR 1790, pag. 1 (ny följd)—206, de fyra sista sidorna opaginerade.

I. G. N. LINKÖPINGS CONSISTORII COPIE-BOK FÖR ÅR 1791, pag. och fol. 1—50 (5 januari—25 maj).

I. G. N. LINKÖPINGS CONSISTORII COPIE-BOK FÖR ÅR 1792, pag. och fol. 1—48 (7 januari—29 mars).

I. G. N. CONSISTORII LINCOPIENSIS COPIE-BOK FÖR ÅR 1793, pag. och fol. 1—57 (9 januari—20 februari).

Fol., pappb. med skinnrygg, titelblad saknas, oregistr.

Mellan pag. 120—121 i 1789 års koncept finnas åtta opaginerade sidor, af hvilka fyra äro oskrifna. Mellan pag. 106—107 i årgången 1790 finns ett löst fragment af en skrift, rörande tvist mellan magistraten i Norrköping och kyrkorådet i S:ct Olai om två kollekter, och mellan pag. 12 och 14 i 1791 års årgång finnas fem opaginerade sidor. Somliga pag. äro upprepade flera gånger. Den kronologiska ordningen mellan koncepten är genom omkastning och inbindningsfel rubbad.

59. LINK. CONSIST. BREF-BOK FRÅN D. 1 MAJI 93 TILL S. D. 97 (ryggtitel).

Specialtitel:

LINKÖPINGS DOM-KAPITELS BREF-BOK FRÅN D. 1 MAJI ÅR 1793 TIL SAMMA DAG ÅR 1794.

Rubrik:

DOM-CAPITLETS I LINKÖPING BREF-BOK 1794.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS BREF-BOK FRÅN D. 1 MAJI ÅR 1794 TIL D. 30 APRIL ÅR 1795.

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS BREF-BOK FRÅN D. 1 MAJI 1795 TIL SAMMA DAG 1796.

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS BREF BOK FRÅN D. 1 MAJI 1796 TIL SAMMA DAG ÅR 1797.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad och pag., oregistr.

60. LINKÖP. CONSIST. BREF-BOK FRÅN D. 1 MAJI 97 TILL S. D. 1801 (ryggtitel).

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM-CAPILES BREF-BOK FRÅN D. 1 MAJI ÅR 1797, TIL S. D. ÅR 1798.

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS BREF-BOK FRÅN D. 1 MAJI 1798 TIL SAMMA DAG 1799.

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS BREF-BOK FRÅN D. 1 MAJI 1799 TIL SAMMA DAG ÅR 1801.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad och pag., oregistr.

I bandet finns löst ett utlåtande af Jac. Ax. Lindblom på två ark, dat. 18 januari 1798 »rörande Scholæverket» (om åtgärder mot »öfwerhandtagande Luxe fåfänga och Sinnlighet, som ej kunna wara verklösa mer hos den uppväxande ungdomen än hos den dem omgifwande allmenheten»).

Slutar med *Gloria in excelsis Deo!!!*

61. LINKÖPINGS CONSISTORII BREFBOK FR. D. 1 MAJ 1801 TILL SAMMA DAG 1806 (ryggtitel.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREFBOK FR. D. 1 MAJI 1801.
LINKÖPINGS CONSISTORRII BREFBOK FÖR 1802.

Rubrik:

LINKÖPINGS CONSISTORII BREFBOK FRÅN 1 MAJI 1803.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad och pag.

Specialtiteln för årgången 1802 är vilseledande, så tillvida som det årets brefbok fortgår utan angifvande af årsskifte till 1 maj 1803. Den konceptbok, som därefter börjar, fortlöper utan afbrott till 1 maj 1806, Bland 1803 års koncept förekomma två lösa ark med fragment af skrifvelser.

62. LINKÖPINGS DOMKAPITELS BREFBOK FR. D. 1 MAJI 1806 TILL 1 JAN. 1812.

Rubrik:

LINKÖPINGS CONSISTORII BREFBOK FRÅN OCH MED D. 1 MAJI 1806.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS CONSISTORII BREFBOK FRÅN OCH MED I:STE MAJI 1807.

De öfriga årgångarna sakna både titlar och rubriker.

Fol., (titelbladet 4:o), pappb. med skinnrygg, opag., oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Brefbok ifrån den 1 Maji 1806 till d. 1 Jan. 1812.*

63. LINKÖPINGS DOM CAPITELS EXPEDITIONER FR. 30 AUG. 1812 TILL 1 MAJI 1817.

Rubrik:

LINKÖPINGS CONSISTORII EXPEDITIONER FRÅN OCH MED DEN 30 AUGUSTI 1812, pag. 1—135.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS CONSISTORII EXPEDITIONER FRÅN OCH MED DEN 1:STE MAJI 1813, pag. 1 (ny följd)—228.

DOM CAPITLETS I LINKÖPING BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJI 1814, pag. 1 (ny följd)—145.

CONSISTORII EXPEDITIONER IFRÅN DEN 1 MAJI 1815 TILL S. D. 1816, pag. 1 (ny följd)—169.

DOM CAPITLETS I LINKÖPING BREF BOK IFRÅN DEN 1 MAJI 1816 TILL S. D. 1817, pag. 1 (ny följd)—210.

Fol. (titelbladet 4:o), pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel: *Linköpings Consistorii Brefbok ifrån d. 30 aug. 1812 till d: 1 Maji 1817.*

Vid pag. 168 i 1817 års koncept finnas jämte andra lösa handlingar bref till d. v. biskop C. v. Rosenstein och konsistoriinotarien J. Janzon.

Sista konceptet i nästföregående band är dat. 16 december 1811, och, då detta band börjar 30 augusti 1812, finns alltså en lucka i konceptskrifvelserna för tiden 17 december 1811—29 augusti 1812.

64. L. D. C. BREFBOK FRÅN D. 1 MAJI 1817 TILL S. DAG 1820 (ryggtitel).

Specialtitlar:

DOM CAPITLETS I LINKÖPING BREFBOK FRÅN D. 1 MAJI 1817 TILL SAMMA DAG 1818, pag. 1—174.

DOM CAPITLETS I LINKÖPING BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJI 1818 TILL S. D. 1819, pag. 1 (ny följd)—166.

DOM CAPITLETS I LINKÖPING BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJI 1819 TILL SAMMA DAG 1820, pag. 1 (ny följd)—133.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr.

65. L. D. C. BREFBOK FRÅN D. 1 MAJI 1820 TILL S. D. 1824 (ryggtitel).

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOMCAPITELS BREF BOK FRÅN DEN I:STA MAJI 1820 TILL D. 1 MAJI 1821, pag. 1—115.

DOMCAPITLETS I LINKÖPING BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJI 1821 TILL SAMMA DAG 1822, pag. 1 (ny följd)—142.

DOMCAPITLETS I LINKÖPING BREF BOK FRÅN 1 MAJI 1822 TILL SAMMA DAG 1823, pag. 1 (ny följd)—190.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJI 1823 TILL S. D. 1824, pag. 1 (ny följd)—190.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr.

66. DOM CAPITLETS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJI 1824 TILL SAMMA DAG 1828 (rygg- och pärmtitel).

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOMCAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJI 1824 TILL S. D. 1825, pag. 1—118.

LINKÖPINGS DOMCAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJI 1825 TILL S. D. 1826, pag. 1 (ny följd)—118.

LINKÖPINGS DOMCAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJI 1826, pag. 1 (ny följd)—189.

LINKÖPINGS DOMCAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJI 1827 TILL S. D. 1828, pag. 1 (ny följd)—205.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr.

67. BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJI 1828—1831 (ryggtitel).

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJI 1828 TILL SAMMA DAG 1829, pag. 1—159.

LINKÖPINGS DOM CAPTIELS BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJI 1829 TILL S. D. 1830, pag. 1 (ny följd)—96.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJI 1830 TILL S. D. 1831, pag. 1 (ny följd)—174.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr.

68. BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJ 1831 TILL S. D. 1836.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN I MAJI 1831 TILL S. D. 1832, pag. 1—252.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN I MAJI 1832 TILL S. D. 1833, pag. 1 (ny följd)—160.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN I MAJI 1833 TILL S. D. 1834, pag. 1 (ny följd)—154.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN I MAJI 1834 TILL SAMMA DAG 1835, pag. 1 (ny följd)—118; därifrån till bandets slut 27 april 1836 (denna afdelning saknar titel) pag. 119—262.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr. Ryggtitel: *Bref Bok från 1 Maj 1831 till s. d. 1836.*

69. LINKÖPINGS CONSISTORII BREF BOK FR. 1 MAJ 1836 T. S. D. 1840 (ryggtitel).

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF-BOK FRÅN DEN I MAJ 1836 TILL S. D. 1837, pag. 1—173.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF-BOK FRÅN DEN I MAJ 1837 TILL S. D. 1838, pag. 1 (ny följd)—178.

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS BREF-BOK FRÅN DEN I MAJ 1838 TILL SAMMA DAG 1839, pag. 1 (ny följd)—200.

LINKÖPINGS DOM-KAPITELS BREF-BOK FRÅN DEN I MAJ 1839 TILL S. D. 1840, pag. 1 (ny följd)—184.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr.

70. LINKÖPINGS CONSISTORII BREF BOK FR. D. 1 MAJ 1840 T. S. D. 1847 (ryggtitel).

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS BREF-BOK FRÅN DEN I MAJ 1840 TILL S. D. 1841, pag. 1—108.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREFBOK FRÅN DEN I MAJ 1841 TILL DEN I MAJ 1842, pag. I (ny följd)—222.

Konceptboken maj 1842—april 1843 omfattar pag. I (ny följd)—200 och saknar titel.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN I MAJ 1843 TILL DEN I MAJ 1844, pag. I (ny följd)—120.

LINKÖPINGS CONSISTORII BREF BOK FRÅN DEN I MAJ 1844 TILL SAMMA DAG 1845, pag. I (ny följd)—100.

Konceptböckerna maj 1845—april 1846 och maj (22 april) 1846—april 1847 sakna titlar och omfatta, den förra pag. I (ny följd)—193, den senare pag. I (ny följd)—153.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr.

71. KONCEPTBOK utan titelblad och ryggtitel.

Afdelningen 3 maj 1847—19 april 1848 saknar titel och omfattar pag. 1—190.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREFBOK FRÅN DEN I MAJ 1848 TILL DEN I MAJ 1849, pag. I (ny följd)—122.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREFBOK FRÅN DEN I MAJ 1849 TILL DEN I MAJ 1850, pag. I (ny följd)—280.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREFBOK FRÅN DEN I MAJ 1850 TILL DEN I MAJ 1851, pag. I (ny följd)—247.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN I MAJ 1851 TILL DEN I MAJ 1852, pag. I (ny följd)—218.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr.

72. LINKÖPINGS CONSISTORII BREF-BOK FRÅN DEN I MAJ 1852 TILL DEN I MAJ 1858 (pärmtitel).

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN I MAJ 1852 TILL DEN I MAJ 1853, pag. 1—175.

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJ 1853 TILL DEN 1 MAJ 1854, pag. 1 (ny följd)—178.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF-BOK FRÅN DEN 1 MAJ 1854 TILL DEN 1 MAJ 1855, pag. 1 (ny följd)—204.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF-BOK FRÅN DEN 1 MAJ 1855 TILL DEN 1 MAJ 1856, pag. 1 (ny följd)—64 (till och med 11 september), därefter opag.

LINKÖPINGS DOM-CAPITELS BREF-BOK FRÅN DEN 1 MAJ 1856 TILL DEN 1 MAJ 1858, opag.

Fol., pappb. med skinnrygg, oregistr.

73. KONCEPTBOK utan titelblad och ryggtitel.

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJ 1858 TILL DEN 1 MAJ 1859.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJ 1859 TILL DEN 1 MAJ 1860.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJ 1860 TILL DEN 1 MAJ 1861.

Fol., pappb. med skinnrygg, opag., oregistr.

74. LINKÖPINGS CONSISTORII BREF BOK FRÅN 1/5 1861 TILL 1/5 1863 (ryggtitel).

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJ 1861 TILL DEN 1 MAJ 1862, pag. 1—275.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJ 1862 TILL DEN 1 MAJ 1863, pag. 1 (ny följd)—263.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad, oregistr.

75. LINKÖPINGS KONSISTORII BREF BOK 1863 1/5—1866 1/5 (ryggtitel).

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJ 1863 TILL DEN 1 MAJ 1864, pag. 1—215.

LINKÖPINGS DOM CAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJ 1864 TILL DEN 1 MAJ 1865, pag. 1 (ny följd)—181.

LINKÖPINGS DOMKAPITELS BREF BOK FRÅN DEN 1 MAJ 1865 TILL DEN 1 MAJ 1866, pag. 1 (ny följd)—221.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad, oregistr.

76. LINKÖPINGS KONSISTORII BREFBOK 1866—1868 (ryggtitel).

Specialtitlar:

LINKÖPINGS DOMKAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJ 1866 TILL DEN 1 MAJ 1867, pag. 1—244.

LINKÖPINGS DOMKAPITELS BREFBOK FRÅN DEN 1 MAJ 1867 TILL DEN 1 MAJ 1868, pag. 1 (ny följd)—277.

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar titelblad, oregistr.

Till konceptböckernas afdelning höra ock tre vol., i hvilka afhandlas ärenden, som falla under biskopens och efori särskilda ämbetsförvaltning. Före och efter den tid de omfatta återfinnas sådana mål i domkapitlets allmänna protokoll.

De äro:

I. BREF BOK FÖR EPISCOPAL- OCH EPHORAL ÄRENDER. LINKÖPING 1844—(1860).

Fol., pappb. med skinnrygg, pag. 1—70 (till och med 4 november 1844), oregistr. Ryggtitel: *Brefbok för Episcopal- och Ephoralärender från 1/6 1844 till 1/5 1860.*

Ryggtiteln är så till vida oriktig, som första konceptet är dat. 4 juni 1844 och det sista, som jämte två andra är nedskrifvet på ett löst ark, 18 april 1860.

II. BREFBOK FÖR EPISCOPAL- OCH EPHORALÄRENDER FRÅN DEN 1 MAJ 1860.

Fol., pappb. med skinnrygg, 549 pag., oregistr. Ryggtitel: *Brefbok för Episkopalärenden 1860—1868*.

Första konceptet är dat. 12 maj 1860, det sista 31 december 1868.

III. BISKOPENS BRFFBOK 1869—1882 (rygg- och pärmtitel).

Fol., pappb. (skadadt), opag., oregistr.

Specialtitel:

BREFBOK FÖR EPISKOPAL- OCH EFORS ÄRENDER ÅR 1869.

De öfriga årgångarna följa därefter utan titlar eller rubriker.

Bandet är egentligen i öfverensstämmelse med ryggtiteln afslutadt 1882 med ett koncept, som är dat. 20 december, men efter detta ha två eforsutlåtanden tillkommit, det ena af 23 februari 1888 och det andra af 13 januari 1893.

KONGL. BREF.

Domkapitlets Kongl. bref äro antingen samlade och bundna eller lösa. I senare fallet förekomma de mer eller mindre talrikt i nästan alla arkivets dokumentsamlingar. De bundna Kongl. brefven omfatta för närvarande fyrtiofyra vol., af hvilka de på Spegels tid befintliga i hans *archivum* rubriceras såsom *Kongl. Brefböcker* (fol. 7), *Placater*, *Riksdagsbesluter* och *Kongl. Resolutioner* (fol. 54 o. f.). De tre senare rubrikerna beteckna endast register, i hvilka de särskilda dokumenten antecknats, allt eftersom de inkommit, men under den första upptagas åtta vol., som uppgifvas omfatta tiden från 1529 till 1715. Inventariets tidsuppgifter öfverensstämma dock ej med bandens ryggtitlar — de enda titlar, som i regel förekomma inom denna manuskriptafdelning. Detta kan emellertid bero därpå, att under en senare tid nya ryggtitlar blifvit skrifna öfver de gamla. Anmärkningsvärdare är bristen på öfverensstämmelse mellan rygg- och inventarietitlarnas och själfva dokumentens data.

Äfven i sina innehållsuppgifter missvisa titlarna, ty dessa band innehålla med få undantag jämte Kongl. bref skrifvelser från myndigheter, ämbetsverk och en-

skilda personer samt skrifvelser till olika ämbetsverk från andra myndigheter än domkapitlet och koncept, som enligt sin natur tillhöra kopieböckerna.

---

1. KONGL. BREF FRÅN ÅHR 1420 TILL 1673 (ryggtitel).

Fol., pergb. med skinnrygg, 1412 pag., registr.

Bandet är illa medfaret. Till pärmar har användts en pergamentshandskrift* af *Versio Vulgata*, hvaraf ännu fragment af 1. Joh. 5. äro läsbara. Vol. inledes med en innehållsförteckning, som registrerar pag. 1—857 och synes vara noggrann, men stundom uppger som original handlingar, hvilka tydligen äro kopior. I slutet finns ett realregister. Den nästan oläsliga ryggtiteln är vilseledande både i afseende på tiden, såtillvida som mellan den första handskriften — kopia af Knut Stenssons i Vesterlösa gåfvobref på Yxtabordet till pastor i Rogslösa 1420 — och nästföljande urkund ligga 125 år, och i fråga om innehållet, alldenstund bland de till antalet visserligen öfvervägande Kongl. brefven förekomma nyssnämnda och andra gåfvobref, bref från hertig Johan af Östergötland, från kollegier och andra ämbetsverk samt från enskilda personer jämte koncept till utgångna skrifvelser från biskoparna och domkapitlet. Den yngsta handlingen i samlingen är dessutom icke daterad 1673 utan 24 juli 1687. Pag. 212 och 213 saknas.

* Denna handskrift utgör möjligen jämte två likaledes till omslag använda blad af 3 mosebok (se sid. 16) återstoden af den »Biblia på Latin schriffwen på Pargamenth», som vid Johannes Bothvidi visitation Linköping 14 och 15 september 1634, då äfven förteckning öfver gymnasii böcker upprättades, är antecknad bland domkyrkans inventarier.

2. KONGL. RESOLUTIONER 1672—1686 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, 731 pag., registr.

Bandet, som är illa medfaret, har på främre pärmen en längre titel, hvaraf nu endast kan läsas: *Kongl. Maij:ts Resolutioner gifna Prästerskapet uppå Rijkzd—g——ne deels Originaliter d—ls vidimerade* — — — — — —.

Detta titelfragment är emellertid lika vilseledande i fråga om innehållet, som den synbarligen i senare tid skrifna, nu otydliga, ryggtiteln i fråga om tiden. Bandet innehåller nämligen en mängd handskrifter, som icke kunna hänföras till Kongl. bref, och ej få af dem förskrifva sig från 1500- och förra hälften af 1600-talet. Främst förekommer en synnerligen väl bibehållen afskrift på pergament af Upsala mötes beslut, dat. 20 mars 1593.

Lösa handlingar:

Kopia af Johan III:s bekräftelsebref för kyrkoherden »Bengtt Jönsson i Flysby å Tu ödebohl», dat. Swartsjö 11 februari (15)85;

Kopia af Johan III:s bref rörande förläning af ödejorden Bredebolen på behaglig tid åt kyrkoherden i Flisby Michell Erici, dat. Stockholm 13 januari 15——.

Drottning Christinas bekräftelsebref på förmyndarestyrelsens åtgärd att medgifva vissa hemman af Åby, Linderås och Säby socknar rätt att vid Trehörna bygga egen kyrka. Original, dat. Stockholm 31 juli 1652;

Carl XI:s förmyndareregerings bref med ett exemplar af det omtryckta Upsala mötes beslut samt Carl X Gustafs Religionsstadga af 1655 och »hwadh wj nyligen vthi Wår Christelige Religions- och Kyrckiowäsendet, för åthskillige widh närwarande tijdher infallande orsaker schuld hafwe nödigt funnit adt Stadga och förordna».* Original, dat. Stockholm 9 december 1663.

Kongl. Maj:ts resolution på besvär af allmogen i Kinda

* Dessa dokument saknas i samlingen.

och Ydre angående den vissa tionden, dat. 10 november 1686, kopia.

3. KONGL. MAJ.TS BREF TIL CONSIST. L: IFRÅN 1672 TILL 1690 (ryggtitel).

Fol., pergb., 1499 pag., registr.

Innehåller, utom Kongl. bref i original och afskrifter, skrifvelser från myndigheter och ämbetsverk, gåfvobref och andra af enskilda personer utfärdade handlingar samt koncept till utgångna skrifvelser och har två register. Det ena i början med titel: »Register öfwer denna book» har första bladet löst, det andra i slutet har titeln: »Register öfwer dhenne Konglige Bref-Book, hwilket utwijsar Personernes nampn som Kongl. Brefwen angå, sampt hwariehanda saker, hwilka antingen uti dhe Kongl. eller hoosfogade bref och Documenter inneholles».

4. KONGL. BREF IFRÅN A:O 1680 TIL 1696 (ryggtitel).

Fol., pergb., 873 pag., registr.

Ryggtiteln är oriktig. Det första brefvet, kopia af nåd. resolution, »gifwen biskopen i åbo på någre thes underdånige insinuerade desiderier», är nämligen dat. 20 september 1681 och det sista 8 januari 1696. Bandet innehåller utom Kongl. bref remisser från Kongl. Maj:t af böneskrifter och andra suppliker, bref från och till pfalzgrefven Adolf Johan på Stegeborg samt ett bref, utfärdadt i hans och hans son Gustaf Samuels namn, skrifvelser från myndigheter och enskilda personer, koncept till utgångna skrifvelser från domkapitlet, ett bref till borgmästare och råd i Eksjö (kopia), dat. 23 april 1688 och undertecknadt *Bengdt Månsson* och *Eric Dahlberg* med erinran om »Kongl. Maij:ts Nådige willie och stränge befalning det inga lijk skola mehr uhr huusen i

Städerna uthsiungas än det på Landet skieer», samt ett tryckt »Pass för Swent(ienere)n Per Anderss(o)n und(e)r Rytmester Gyllenbreders Comp(agni)e» med Carl XI:s egenhändiga underskrift och sigill.

Lösa handlingar: Kopia af kallelse till Carl XI:s kröning och riksdag i Upsala den 15 augusti 1675, dat. 18 juni s. å. och kopior af två Kongl. bref, 1 oktober 1687 och 4 december 1688, till ärkebiskopen (Olaus Swebilius) »om Cathechismo».

Bandet är något skadadt af råttor och texten på några ställen förstörd genom sigillens bortskärande.

5. KONGL. MAIJ:TS BREF FRÅN 1682 TIL 1726 (ryggtitel).

Fol., pergb., saknar pag. eller fol. och register.

Innehåller endast Kongl. bref och skrifvelser, af hvilka somliga hafva supplikskrifter, edsformulär m. m. till bilagor (vid ett bref från 1724 är bilagdt »Extract af Riksens ständers specification på tjenstlösa prester»).

Ehuru bandet icke innehåller andra än till domkapitlet *ankomna* Kongl. skrifvelser, synes det, att döma af liknande försegling, som varit anbragt å protokollen från frihetstidens början, hafva undergått granskning vid riksdagen, hvilket äfven varit förhållandet med de Kongl. brefven under N:ris 9 och 10 härnedan.

Lös handling: »Förteckning på dhe Kl. Bref och förordningar som effter skiedd repartition Consistorierna emillan på Consist: i Lindkiöping ankomma att låta afskrifwa och til Kongl. högsta Ombuds Embetet insända.»

Tre manuskript (från september 1726) äro skadade af fukt.

6. KONGL. BREF 1685—1697.

Fol., skinnb., 267 fol., registr.

Af den nästan utplånade ryggtiteln kan med möda skönjas *Kongl. Bref.* Denna titel är dock oriktig, ty endast 115 af bandets 267 blad upptagas af Kongl. bref, af hvilka det första är dat. 20 maj 1685 och det sista, som dock icke är det yngsta, 11 mars 1697. Större delen af de återstående manuskripten består af skrifvelser med och utan bilagor från landshöfdingar och landshöfdingämbete i Östergötlands län till biskopen och domkapitlet, men där förekomma äfven bref till kapitlet från Kammarkollegium, Likvidationskommissionen, ämbets- och tjänstemän samt enskilda personer äfvensom bref *till* landshöfdingen och landshöfdingämbetet i Linköping från landshöfdingämbetet i Bohus län (om kollekt för utlösen af en svensk fånge i Alger)*, från Likvidationskommissionen, från »Samptl. wid St:s Banco förordnade Commissarier» och från präster i stiftet jämte bref från landshöfdingen Lars Eldstierna till en länsman i anledning af påminnelser från Spegel att »låta lagföra och till dombs komma dett qwinfolk, som — — — skal wara kommen up ifrån Stockholm och födt barn på Haddorp».

Bland de Kongl. brefven finnas två handskrifna cirkulär från Spegel till prästerskapet i stiftet.

Åtskilliga af handskrifterna äro kopior. Registret hänvisar både till de Kongl. brefven och de öfriga manuskripten.

7. KONGL. MAIJ:TS BREF OCH RESOLUTIONER FRÅN ÅR 1692 TILL OCH MED 1715 (ryggtitel).

Fol., pergb., 1424 pag., delvis registr.

Handskrifterna i detta band äro numrerade och registret, som är upprättadt efter numreringen och icke hänvisar till pag., omfattar liksom denna ej mer än 152 sidor. Mellan pag. 707 och 708 finnas 18 oskrifna blad.

Minsta antalet manuskript består af Kongl. Bref. Rikets Kollegier, Banken, Statskontoret, Den Kongl. Senaten, Högste

* Jfr sid. 84.

Ombudsmannen, guvernörer, landshöfdingar, hofrätter samt Kongl. kommissioner och andra mera tillfälliga ämbetsverk, m. fl. myndigheter ha jämte enskilda personer (suppliker och ansökningar, som återkommit med påtecknad Kongl. res.) lämnat de flesta bidragen till denna digra vol. Från riksänkedrottningen Hedvig Eleonora finnas äfven åtskilliga bref, som hufvudsakligen röra kyrkliga förhållanden i hennes lifgeding i Östergötland. En del andra skrifvelser äro ställda till andra domkapitel (Vexiö, Kalmar och Amiralitetskonsistorium i Karlskrona) eller till landshöfdingen i Linköping och till guvernören öfver Vadstena län m. fl. Föröfrigt förekomma utdrag och afskrifter af »Professorernes Mag. Elvii* och Mag. Kroks** ingifna förslag till Almenackernes inrättande och öfwerseende» samt »Kongl. Cancellie Collegii notification till Secreteraren och Antiqvarien Johan Peringskiöld angående dess Bibliske Slächtregister» jämte »Biskoppens i Scara D:r Iesperi Swedbergs bref till Prästerskapet i Scara Stifft, angående deras begrafningar, som dö af pestilentien», och — som det synes — fullständiga handlingar från underrätterna i målet mot danske krigsfången, löjtnanten Henning Otto de Lützou (eller Lützow), som för kontrakt med djäfvulen dömdes till döden***.

Af koncept till utgångna skrifvelser har detta band jämförelsevis få.

Manuskripten äro till stor del kopior.

8. KONGL. BREF IFRÅN A:O 1694 TILL 1700 (ryggtitel).

Fol., pergb., 265 fol., registr.

Ryggtiteln är oriktig, ty första brefvet är dat. 21 maj 1693 och det nästa 24 maj s. å. Därefter följer ett tredje

---

* *Per Elvius* d. ä., professor i Astronomi i Upsala, död 1718.

** *Samuel Krook* (eller Krok), född på 1660-talet, professor i Pernau 1701, men tillträdde aldrig tjänsten. Död 1716.

*** Jfr sid. 91.

från 12 mars 1689, hvarpå kommer ett från 30 maj 1694, som i sin ordning närmast efterföljes af en samling från 1697 och sedermera bland andra af ett från 11 mars 1687 (fol. 114). Det sista är dat. 29 november 1700.

Som redan registrets rubrik anger, innehåller bandet ej uteslutande Kongl. bref. De skrifvelser, som förekomma utom dessa, äro dock få och bestå af bilagor samt bref och cirkulär från ämbetsmyndigheter. En del af de Kongl. brefven äro kopior.

9. KONGL. ORIG. BREF FRÅN 1719 TIL 1738 (ryggtitel).

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Ryggtitelns uppgift: *Kongl. Orig. Bref* är icke fullt riktig, ty bandet innehåller äfven fyra kopior, af hvilka två med bilagor äro bundna i de originalbref, af hvilka de äro afskrifter.

Anmärkningsvärdast bland bilagorna äro de, hvilka åtfölja Fredrik I:s bref 22 mars 1736, som äfven förklarar orsaken till deras befintlighet i domkapitlets arkiv. Det heter nämligen: »Aldenstund Wij emot förmodan och med största missnöje försport, huruledes åtskillige afskrifter af et och annat wid franska underhandlingen ingifwit *Document*, så wäl här Staden som på landet blifwit kringspridde, utan at man ännu kunnat igenfinna rätta upphofsmannen dertil — — — — — fördenskuld, ehuru ogierna Wij skridit til kundgiörande af några skriftvexlingar med främmande machter doch som de utom och emot Wår wilja redan äro utkomna, och ännu skola kringföras och utdelas Ty kunde Wij fuller med största fog genom trycket straxt utgå låta så wäl samma afskrifters rätta *Originaler*, som de derpå å Wår sida följde swar; Dock hafwe Wij för denna gången welat låta beroo wid wichtiga afskrifters öfwersändande til Eder, med nådig befallning, hwarjom

och enom, som det åstundar, at genomläsa samt afskrifwa låta, — — — — — —».*

De åberopade afskrifterna äro:

1) *Convention:* L'amitié et la bonne intelligence — — — — — —. Fait à Stockholm ce $^{25}/_{14}$ Juin 1735.
2) *Memoire du Comte de Casteja***: Sire! Il seroit inutile — — —. Stockholm ce 18:de Janv. 1736.
3) Reponse du Roy au Memoire de Ms le Comte de Casteja, fait à Stockholm ce 8:e mars 1736.
4) *Copie de la lettre de Mons. le Garde des Sceaux:* La demande que fait actuellement — — — —. Odat.
5) *Reponse à la lettre de Monsieur le Garde des Sceaux:* Treshumble rapport — — — —. Odat.
6) Öfwersättning af De uppå Kongl. May:sts nådiga befallning, den härwarande Franske *Ambassadeuren* Hr Grefwe *Casteja* meddelte *reflectioner* på et honom här upwist bref, som Hr *Garde de Sceaux* till honom den 21 Julij 1735 skrifwit.
7) *Convention.* Såsom den wänskap och det goda förtroende — — — —. Stockholm den $^{14}/_{25}$ Junii 1735.
8) Öfwersättning af Hr *Garde de Sceaux* Bref, dat. d. 21 Julii 1735.
9) Öfwersättning af franska *Ambassadeurens* Gref *Castejas Memorial* til Hans Kongl. May:st af den 18 Januari 1736.
10) Öfwersättning af Kongl. Maij:sts swar på Franska *Ambassadeurens* Grefwe *Castejas* d. 19 Januari 1736 här ingifne memorial. Dat: Stockholm d. 8 Martii 1736.

Angående denna sak heter det i domkapitlets protokoll 6 maj 1736 § 4: »Sedan thetta den 22 Apr. ankom är thet Kringsendt til H:r Consistoriales. Skall och i nästa circulairbref til Presterskapet införas». En redogörelse förekommer också i ett af Eric Benzelius d. y. den 7 juli 1736 utfärdadt cirkulär, som under det handskrifna numret 28 är in-

* Jfr Geijer Saml. Skr. (Sthm 1874) VI (Frihetstiden), sid. 50.

** *Charles Louis Biodos*, grefve *de Casteja,* född 1683, fransk ambassadör i Stockholm 1728—1737.

fördt i And. Ol. Rhyzelii exemplar af domkapitlets cirkulär m. m. 1729—1756.

Lösa handlingar:

Kongl. bref angående »Ryske fångarnes giftermåhl med Swenska Qwinfolck», dat. 5 november 1719, original.

Kongl. bref rörande förvaltningen af donationer *ad pios usus*, dat. 5 november 1723, kopia.

10. KONGL. ORIGINALE BREF ÅREN 1727—1732 (ryggtitel).

Fol., pappb. med perg.rygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Samtliga inbundna bref äro, som ryggtiteln anger, original.

Lös handling:

Kongl. bref »angående en wiss Tiondesätnings inrättande öfwer hela riket», dat. 17 augusti 1727, kopia.

11. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER ÅR 1735 TILL 1761 (ryggtitel).

Fol., pappb. med perg.rygg, 258 fol., registr.

Vissa fol. förekomma upprepade gånger, hvilket ock är förhållandet med de nummer på manuskripten, som stundom ersätta folieringen. Ett flertal af brefven äro kopior och ha — liksom en del här inbundna, till domkapitlet remitterade, originalskrifvelser — bilagor. Vid fol. 18 finns ett koncept af Eric Benzelius d. y. om regementspastorers tillsättning — uppsatt på baksidan af »Callmars Stifts Prästerskaps wid 1738 åhrs Ricksdag i underdånighet andragne enskylte beswär.» — och vid fol. 51 ett utdrag af »Rijksens Höglofl. Ständers Protocolls Deputations Andra Utskotts Protokoll, hållet vid Rijksdagen i Stockholm d. 9 April 1741» — rörande gransk-

ning af domkapitlets protokoll. Bandet innehåller äfven andra skrifvelser, som icke äro hänförliga till Kongl. bref.

Lös handling:

Kongl. bref 18 december 1734 om kollekt för skolväsendet i Lappmarken.

12. KONGL. BREF 1751—1766 (ryggtitel).

Fol., pergb.*, utan pag. eller fol., oregistr.

Bandet innehåller Kongl. bref i original, kopior och tryck, Kongl. utslag och till domkapitlet remitterade originalskrifvelser med och utan bilagor äfvensom enskilda personers skrifvelser till domkapitlet rörande frågor, som afhandlats i de Kongl. brefven. Dessutom finnas här utdrag af protokoll i Andra Utskottet af Riksens Ständers Protokolls Deputation med anmärkningar vid granskning af domkapitelsprotokollen samt en allmän tacksägelse att »af Predikestolarne i alla församlingar i Riket — — — med första afläggas» och sedan årligen hållas på midsommardagen, med anledning däraf att det revolutionsförsök, som gjordes 21 juni 1756, blef undertryckt. Om denna sak finns ock en skrifvelse från statssekreteraren Carl Arnell med ett nummer (17) af Riksdagstidningen 1756.

Lösa handlingar:

Kongl. bref 19 juli 1737 till Strengnäs domkapitel med erinran om biskoparnas rätt att ensamme nämna kontraktsprostar, kopia.

Kongl. cirk. 12 januari 1757 angående dubbla tjänstår för predikanter vid lifgardet och artilleriet, original.

Kongl. bref 12 juli 1775 angående stadfästelse af vissa tyska församlingens i Norrköping äldre privilegier, original med bilaga.

---

* På främre pärmens insida finns bokbindarens kvitto à 18 daler kopparmynt för bandet.

13. KONGL:A BREF OCH RESOLUTIONER: 1766 . . . 1780 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

På ett vidhäftadt mindre papper i bandets början finns följande oklara titel: »Kongl. Bref och Resolutioner till och med 1766 till och med 1775 från 1776 till och med 1780.»

Bandet innehåller Kongl. bref i original med bilagor samt Kongl. utslag och till domkapitlet från Kongl. Maj:t remitterade handlingar. Af originalbrefven äro två, — ett af 20 november 1766 rörande prästval i städer, med hvilka landsförsamlingar äro förknippade, och ett af 13 januari 1770 med resolution på § 7 af allmogens i Norra och Södra Tjust besvär vid 1769 års riksdag — ställda till *Konsistorium i Callmare*. — Dessutom förekomma här en egenhändig nyårsskrifvelse från kronprinsen Gustaf (Gustaf III) till domkapitlet, dat. 25 januari 1767, och hans svar på domkapitlets nyårsönskningar 1768—1770 samt ett bref af 22 april 1771, undertecknadt *Sophie Madeleine*, med anledning af domkapitlets lyckönskan till hennes och Gustaf III:s tronbestigning.

Kongl. brefvet 22 augusti 1772 om trohetsed i anledning af regementsförändringen är ett af konungen underskrifvet koncept med öfverstrykningar och öfverskrifningar.

14. KONGL:A BREF OCH RESOLUTIONER FRÅN 1781 TILL OCH MED 1790 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Bandet innehåller i original och afskrifter eller tryck Kongl. bref och utslag med och utan bihang samt ett odateradt handbref från Gustaf III till biskop Uno von Troil — om lämpligheten af att hålla tacksägelsegudstjänst för ovanligt ymnig skörd under året (1784?) — och ett handbref från hertig Carl (Carl XIII) till Jac. Ax. Lindblom, dat. 29 juni

1789, med rekommendation för pastorn vid Storamiralsregementet Carl Fredrik Hjertstedt.

Sigillen å större delen af de under Kongl. Maj:ts sekret utfärdade resolutioner och utslag äro borttagna.

Ryggtiteln är i denna och de två närmaste vol. upprepad på smärre lappar, som synas hafva varit afsedda för bokbindaren, men blifvit inhäftade i bandens början.

15. KONGL:A BREF OCH RESOLUTIONER 1791 .... 1800 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, utan pag. eller fol., oregistr.

Bandet innehåller endast Kongl. originalbref — somliga med bilagor — och utslag samt hertig Carls och änkedrottning Sofia Magdalenas svar 12 april och 19 juni 1792 på domkapitlets kondoleansbref i anledning af Gustaf III:s död.

16. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1801 .... 1805 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, utan pag. eller fol., oregistr.

Samtliga bref i detta band äro original, och till ett af dem från 8 september 1803 — om brottslingars aflösning i vissa fall — finns en bilaga.

17. KONGL:A BREF OCH RESOLUTIONER 1806 .... 1812 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

På ett stycke makulatur i början af bandet är tecknad titeln *Kongl. bref ifrån och med 1806 till och med 1812.*

Innehåller äfven utslag i original och kopior med och

utan bilagor samt ett handbref till biskopen (Magnus Lehnberg) från excellensen M. Rosenblad, dat. 13 december 1806 med Gustaf IV Adolfs befallning, att om kyrkobetjänte i någon församling använde sådana kappor, som blifvit påbjudna för infanteriet, de skulle aflägga eller låta ändra dem.

Från och med detta band förekomma bland de Kongl. brefven regelbundet ämbetsnoter eller handbref från föredraganden i ecklesiastikärenden.

18. KONGL:A BREF OCH RESOLUTIONER 1813 .... 1819 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller Kongl. bref och utslag i original och afskrifter. Ett af brefven (original), dat. 4 december 1818, rörande ett äktenskapsmål i Gladhammar, är ställdt till konsistorium i Kalmar.

19. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1820—1824 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller i original och afskrifter Kongl. bref och utslag samt en Kongl. dom (i revisionssak mellan domkapitlet och postinspektoren Nils Magnus Rulanders sterbhus rörande en stipendiedonation) jämte bilagor till Kongl. bref 26 mars 1823 med förslag till ständig lönestat vid rikets läroverk äfvensom formulär och stadganden till efterrättelse vid skriftväxling med Kongl. Krigskollegium (tryckt).

20. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1825—1828 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller i original och afskrifter Kongl. bref — af hvilka ett från 8 juni 1825 angående kollekt för Valdenserne har en bilaga: »Underrättelse om Waldensiska Församlingarna i Piemont» —, utslag och ett till domkapitlet remitteradt betänkande af 10 mars 1825 (nåd. remissen dat. 29 augusti s. å.) om inrättande af skolor för allmänna folkundervisningen.

Lös handling: Kongl. bref 30 november 1827 angående dispens för Collega Scholæ P. A. Arosenius.

21. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1829—1832 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller Kongl. bref och utslag i original och afskrifter, tryckta Kongl. cirkulär samt en bilaga till cirkulär 29 april 1830 angående förbättring af elementarlärarnes löner.

Lös handling: Nåd. cirkulär 28 maj 1830 angående frivilliga öfverenskommelser om såväl ordinarie som extra ordinarie prästrättigheters utgörande.

22. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1833—1836 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller Kongl. bref, resolutioner och utslag i original och afskrifter samt tryckta Kongl. cirkulär. Ett af brefven (kopia), dat. 23 april 1836, är ställdt till domkapitlet i Kalmar och rör ansökan om gratifikationer till gymnasiirektorerna under åren 1833—35 med anledning af deras ökade arbete m. m. vid gymnasii- och skolhusbyggnaden därstädes.

23. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1837—1840 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller Kongl. bref, cirkulär (tryckta), resolutioner och utslag i original och afskrifter, somliga med bilagor, samt Kammarkollegii utslag 17 november 1837 på besvär öfver markegångssättning i Östergötland och ett bref från ärkebiskopen C. F. af Wingård 14 december 1839 angående tjänstårsberäkning för lärare vid växelundervisningsskolor.

24. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1841—1844 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller Kongl. bref, cirkulär (tryckta), resolutioner, utslag och domar i original och afskrifter med och utan bilagor.

25. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1845—1848 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller Kongl. bref, cirkulär (tryckta), resolutioner och utslag i original och afskrifter med och utan bilagor. Detta och några efterföljande band innehålla ock ämbetsskrifvelser från chefen för finansdepartementet om val inom prästerskapet af statsrevisorer och revisorer för granskning af »Banco Discont Werkets samt Stockholms Handels- och Närings-Disconts» räkenskaper och förvaltning.

26. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1849—1852 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller Kongl. bref, cirkulär (tryckta), resolutioner och utslag i original och afskrifter.

27. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1853—1856 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller Kongl. bref, cirkulär (tryckta), resolutioner och utslag i original och afskrifter, somliga med bilagor.

Lösa Kongl. bref:

Resolution på framställning om indragning af komministerstjänsten i Törnevalla, dat. 30 maj 1855.

Resolution på boställshafvares ansökan om förlängd amorteringstid för husrötemedel vid komministersbostället i Pelarne dat. 8 juli 1856.

28. KONGL. BREF OCH RESOLUTIONER 1857—1859 (ryggtitel).

Fol., pappb. med skinnrygg, saknar pag. eller fol., oregistr.

Innehåller Kongl. bref, cirkulär (tryckta), resolutioner och utslag i original och afskrifter med och utan bilagor samt Kammarkollegii skrifvelse 18 maj 1858 om ersättning för den pastorsbostället Ycke i Ulrika åliggande ordinarie roteringen.

29—44. KONGL. BREF 1860—1898.

Sexton band, fol., pappb. med skinnrygg, sakna pag. eller fol., oregistr.

Innehålla liksom de närmast föregående banden Kongl.

bref, cirkulär (tryckta), resolutioner och utslag i original och afskrifter.

Ryggtitlar: för årgångarna 1860—1881: *Kongl. Bref och Resolutioner;* för årgångarna 1888—1898: *Kongl. Bref.* Årgångarna 1882—1885 sakna titlar. Från och med 1899 äro de Kongl. brefven tillsvidare obundna.

UPSALA MÖTES BESLUT
1593.

Af Upsala mötes beslut eger domkapitelsarkivet i Linköping två editioner, som båda äro bekräftelseurkunder ehuru af annat slag än de, som trycktes 1593—94, ty den ena är en pergaments- och den andra en pappershandskrift. Så långt inventarieförteckningarna öfver arkivet gå tillbaka, omtalas pergamentshandskriften med den stående uppgiften *Concilium Upsaliense på pergament skrifwit finnes i den Gambla Kongl. resolutionsboken**. Denna handskrift, som är ett vackert och väl bibehållet dokument, består af ett i nyssnämnda vol. inhäftadt, sammanviket pergamentsblad om 53 cm. bredd och 48 cm. höjd.

Pappershandskriften, som nu förvaras i Linköpings stifts bibliotek, föreligger i bokform, 16 sid. fol., och har på främre pärmen titeln *Prästerskapets aff Linköpings Stifft egenhändige underskrifft och Signeten uprättad i Linköping den 25 Aprilis, hwarutinnan Biskopen Capitulares, Proster, Kyrckioheerdar och Capellaner eendrächteligen gilla, samtyckia och bejaka Concilium Upsaliense A:o 1593 ·/. den 25 februarii.*

* Jfr sid. 120.

I den äldsta inventarieförteckningen, af 12 maj 1675, kallas denna handskrift *Cleri Dioecesani egenhändige underskrifft till Decretum Upsal:*, men i de följande, af 11 maj 1691, 1 maj 1694 och 2 maj 1696, är dess verkliga egenskap icke lika tydligt angifven. Det kan till och med ifråga sättas, om de uppgifter dessa förteckningar lämna rörande Upsala mötes besluts-skrifter afse denna urkund. De upptaga nämligen i detta hänseende utom pergamentshandskriften endast ett dokument under rubriken *Concilium Upsaliense* med tillägg *in originali* och upplysning, att det igenfunnits i domkyrkans sakristia af konsistoriinotarien Norström. Tidpunkten för fyndet är icke uppgifven, men kan ej förläggas senare än till 1675, då Norström lämnade sin befattning. Dessförinnan upprättade och underskref han emellertid det ofvan nämnda äldsta inventariet af 12 maj s. å. Och då det är lika osannolikt, att han uraktlåtit att däri införa en af honom upptäckt originalurkund af Upsala mötes beslut, som att han gifvit ett så betydande aktstycke den underordnade rangen af bekräftelseurkund af stiftets prästerskap, har man anledning att antaga, att de senare inventariernas »Concilium Upsaliense in originali», som återfunnits af konsistoriinotarien Norström, är identiskt med pappershandskriften.

Spegels inventarium, af 1701, omnämner endast pergamentshandskriften. Bekräftelsemeningen i denna har följande lydelse:

»Wij Effterschriffne Riddersmen Och Adel, sampt Presterskap Köpstadzmen Och menigheet Vthi linköpingz Stifft, Göre Witterligen, att effter Wij fulkomme-

ligen och Welwilligen gille, Jake och samptycke then Cristelige handel som besluten Wardt Vthi thet frija och allmenne möthe i Vpsala hölz Anno 1593 i *Februarij* och *Martii* Månader, Och icke alle hade rum och tillfälle thet förseglade och Vnderschreffne hufuud-brefwit som ther På giordes försegle eller Vnder-schriffwe. Hwarföre haffwe wij På Linköpingz Stiftz Wägne, thenne afschript, hwilken Ordh ifrå Ordh med hufuud breffwet offwer eens stemmer med egne hender Vnderschrifwit, och medh Städernes sampt Häraders Signeter låtid Witterligen försigle, att thet i samme krafft för Oss och Wåre Effterkommande, som Sielffwe hufuud Breffwet Wara och Ewerdeligen blijffwa må.

Riddersmän, Adell och häredzhöfdinger försigh och menigheten På Landzbygdenn.

Borgmestere och Rådhmän för sigh och menig-hetenn.

Jn civitatibus Verbi Divini ministrj».

Namnunderskrifter saknas.

Fattar man efter bokstafven försäkringen om af-skriftens ordagranna öfverensstämmelse med hufvud-skriften, måste man låta tanken, att Riksarkivets ur-kund af mötesbeslutet* är original till denna kopia, fara. Den ortografiska oliketen dem emellan är näm-ligen i ögonen fallande, och språkbehandlingen är äfven i öfrigt så olika i de båda dokumenten, att det inga-lunda faller af sig själft att ställa dem i det inbördes förhållandet af hufvudskrift och afskrift. Värre är dock, att deras innehåll skiljer sig i ett så väsentligt stycke,

* Till grund för jämförelsen ligger *Uppsala Mötes Beslut den 20 Mars 1593* af Emil Hildebrand. Sthm 1893.

att ensamt däraf kunde förklaras, hvarför, om Riksarkivets pergamentsbref är original, Linköpingsurkunden aldrig blifvit bekräftad med underskrifter.

Den mellan hertig Karl och mötet omtvistade punkten om exorcismen slutar nämligen i den senare sålunda: »Doch så att man her medh icke thess heller fördömer the församblinger i fremmande land, eller höge Personer her Jnrijkes, som thenne icke så bruuke. Vthan then sig haffwe förbehollen, och elliest medh Oss *oens* i trona äre». I Riksarkivets urkund heter det däremot: »— — — och elliest med oss äre *ens* i trona».

Skillnaden är betydande, men behöfver ej bero på något annat än en afskrifvares misstag — förklarligt nog, då det lika ofta skrefs *eens* som *ens* och kunde vara lätt att, om man ej bekymrade sig om innehållet, läsa *o* i stället för *e*. Då emellertid urkunden i Riksarkivet oomtvistligen har formen *ens*, vinner man icke heller med denna förklaring visshet om, att pergamentshandskriften i kapitelsarkivet i Linköping är en afskrift af denna. Därmed ökas dock ej sannolikheten för, att en annan, om man så vill mera äkta, hufvudskrift än Riksarkivets ligger till grund för pergamentskopian, ty det ligger i sakens natur, att mötesbeslutet, huru det för öfrigt affattats, ej kan på det omtvistade stället hafva haft uttrycket *oens*, och öfriga afvikelser torde böra skrifvas på tidens sätt att verkställa afskrifter i allmänhet.

Äfven pappershandskriftens öfverensstämmelse med urkunden i Riksarkivet lämnar ur språklig synpunkt åtskilligt att önska. Skiljaktigheterna äro dock icke

af den art, att de på något ställe inverka på innehållet.

Som redan titeln anger, är detta dokument en bekräftelseurkund uteslutande af prästerskapet i stiftet. I enlighet därmed har ock dess bekräftelsemening en annan lydelse än pergamentshandskriftens. Det heter:

» *Vij vnderschrifne Capitulares, Proster, Kyrkeherdar* och *Capellaner i Städer och på landzbygdenn,* vthij linckiöpingz Biskopzsticht, nu här i linckiöping, i the helge trefallighetz nampn, *på then 25 Aprilis* församlade, till att öfuerssee och med all flijt betenckie och öfueruäge, thenne före:ne sandfärdige och Christelige *Confession,* som then högborne furste här Karll, Sueriges Rijkes arffurste, härtigh till Södermanland, närijke och wermeland, wår nådige herre, sampt the ädle velborne herrer Rijckzens Rådh, Biskoper och the förnemste af Presteskapet i hele Rijket j thet almenelige möthe som hållit blef i vpsala then 25 februarj näst förliden, hafue schriftteligen författe latitt; Göre vitterligit och vppenbarlige bekenne, att efter vij, eftter vårt ytterste förstånd och noge ransakning, inthet annet vthi för:ne *Confession* och alle hennes punchter befinne kunne, en thet som aldeles kommer öfuer eens med Gudz rene, klara och saliggörande ordh, Såsom och i alle motte efterlåtter oss vår Christelige frijheet, som vår Käre herre Christus oss föruerfueth hafuer, hafue wij förthen skull alle samptligenn och *eendrechteligen samtyckt, gillat och beiaket, och oss förplichtet,* vid henne med Gudz hielp och biståndh *enfallelige* (enhällelige?) *faste och stadige in i döden blifue vele,* Och oss ther ifrå *aldrigh någen tidh locka,*

tuinga eller trenge låthe, huarkenn *genom gåfuer*, *gunst*, *venskap*, *hoot*, *ogunst eller vndsägilse,* Och på thet wij thetta obrotzligenn hålle vele, hafue wij thenna wår samhollige meningh, *otuingade*, *onödde med betenckt och beråt modh veluilligen och af alt hierta gerne medh våra vnderschrifninger och förseglinger stadfäst.*

Actum loco Anno et die vt supra».

Härefter följa 268 underskrifter, af hvilka 262 äro bekräftade med sigill.

SYNODALAKTER.

Linköpings stifts äldre synodalhandlingar äro icke några självständiga urkunder*, utan återfinnas i domkapitlets allmänna protokoll och skilja sig ej på något i ögonen fallande sätt från deras öfriga innehåll. Däraf torde det komma sig, att förteckningen öfver dem i Spegels inventarium är inskränkt till en rubrik, oaktadt de, synnerligast i fråga om de icke-lärda förhandlingarna, vanligen äro ganska utförliga och, äfven i motsatt fall, sällan saknas helt och hållet för ett år, då möte egt rum.

Ett af de äldsta kända synodalbeslut efter reformationen och sannolikt det första efter Upsala möte fattades i Linköping 1594. Originalakten har ej kunnat återfinnas i domkapitelsarkivet, och där finns ej heller något, som antyder, när den kan hafva gått förlorad. Beslutet återgifves här efter en i Kalmar gamla gymnasiibibliotek befintlig afskrift, som före-

* I det ena af det i två exemplar upprättade protokollet vid domkapitelsarkivets inventering 11 maj 1691 är liksom i inventeringsprotokollet 1 maj 1694 utan ordningsnummer upptaget: »Synodals Protocoll noteradt d. 26, 27 junii 1690. dito (1)691. dito (1)693» med tillägg: »(1)692 war intet Synodus». Dessa protokoll saknas nu.

kommer på sista bladet i ett foliohäfte om fyra ark, hvilket äfven innehåller notiser om kyrkoherdar i åtskilliga Kalmar stifts församlingar och en släkttafla öfver »Familia Valleriana». Ingen anteckning upplyser, hvarifrån dokumentet är kommet, men då häftet, där det finns, utgör en del af samlingen *Frigeliana*, kan man så mycket hellre antaga, att det härrör från prosten Petrus Frigelius*, som handstilen bekräftar denna förmodan.

Därmed är dock ingenting utrönt om den urkund, efter hvilken afskriften kan vara tagen. I detta afseende torde däremot attesten, hvarmed denna afslutas, lämna någon vägledning. Det heter nämligen: *Hic est tractatus, quem Petrus Jonæ Gerslösensis Ecclesiæ Pastor et Borealis Olandiæ tractus Præpositus, juxta sui Venerendissimi domini D. Episcopi Lincopensis Magistri Petri Benedicti mandatum et inscriptionem inter utrosque Olandiæ fines expedivit et præfinivit. Anno 1594 circa festum Matth:*

Att detta tillägg funnits i själfva originalakten och därifrån öfvergått till afskriften i Kalmarbiblioteket, är åtminstone föga troligt, och då det af Frigelius åberopas som stöd för hans egna biografiska uppgifter, kan det ej heller betraktas som en af honom själf lämnad upplysning. Det sannolika torde vara, att Frigelius, som på sina studieresor i Kalmar stift i medlet af 1700-talet aftecknade kyrkor och afskref pärmebref och andra äldre handlingar, äfven påträffat och afskrifvit Petrus Jonæs exemplar af synodalakten, som vid

* Född 1708, konsistoriinotarie i Kalmar 1739 och lektor 1742; död som kyrkoherde i Madesjö och kontraktsprost i Södra Möre 1791.

den tiden kan hafva funnits i behåll i Gärdslösa kyrkas arkiv, fastän det nu är förloradt*.

Mötesbeslutet är efter den Frigeliska afskriften tryckt i Clerus Calmariensis**.

De af Johannes Baazius d. ä. anförda *Acta Eccl. in comitijs Lincop. An. 1600****** och *Acta Eccl. tractata Norcopiæ An. 1604*† öfverensstämma icke med dessa års synodalhandlingar i domkapitelsprotokollen, utan synas vara affattade efter riksdagsbesluten från samma tid††.

De icke-lärda synodalakterna återgifvas här till och med 1728, efter hvilken tid de tämligen regelbundet äro helt och hållet eller i utdrag tryckta i domkapitlets cirkulär†††, till dess de ännu senare — första gången 1787 — öfvergå i de fullständigare redogörelser, som numer utgifvas under titel *Handlingar rörande Prästmöte i Linköping*.

---

* Enligt Utg. meddelad upplysning af pastorsämbetet i Gärdslösa.

** *Tjenstemän wid Församlingarne och Lärowerken uti Kalmar Stift, från äldre till närvarande tider* af N. I. Löfgren. Kalmar 1836—1841. III, sid. 627.

*** Johannes Baazius d. ä:s *Invent. Eccl. Sveo-Goth.* Link. 1642. Lib. V, cap. 1, pag. 589.

† Samma arbete. Lib. VI, cap. VII, pag. 606.

†† *Linköpings riksdagsacta 1600* och *Riksdagsacta (Comitia Norcopiana) 1604*, båda i Riksarkivet.

††† Dessa ha utgifvits sedan 1719. Undantagsvis trycktes de dock äfven före den tiden, ty i en (af Olof Wigius) handskrifven »Specification på — — Consistorii Tryckta Circulair-Bref, och Synodal-Handlingar, som tid efter annan — — utkommit, och ibland Lill-Kyrkjos och Gistads Lilla Boksambling — och Documenter förwarade finnas», (bunden i And. Ol. Rhyzelii cirkulärsamling 1729—1756 i domkapitlets arkiv) är det äldsta cirkuläret dat. 2 augusti 1693; och en af konsistoriinotarien S. G. Harlingson till kapitelsarkivet skänkt cirkulärsamling börjar med ett tryckt cirkulär af 27 juni 1673, hvilket är egenhändigt underskrifvet af Terserus. —

De lärda förhandlingarna, som intagit ett betydande rum vid synoderna, upptecknades redan tidigt af särskildt förordnade *notarii* eller *notatores*. Deras anteckningar ha emellertid icke influtit i kapitelsprotokollen och torde ej heller numer återfinnas utom dessa.

Af äldre *tryckta* synodalhandlingar eger Linköpings stiftsbibliotek en samling omfattande två kapslar och sex band. Den ena kapseln innehåller sex synodalafhandlingar, 12:o, från tiden 1694—1700. Den andra femtiotvå tryckalster af olika innehåll och format: predikningar, orationer öfver afhandlade disputationsämnen, hälsnings- och afskedstal, betänkanden och förslag m. m., fol., 4:o, 8:o och 12:o, det äldsta från 1715, det yngsta från 1853. De sex banden, alla 12:o, innehålla afhandlingar från synoder mellan 1701 och 1767 och ha de handskrifna ryggtitlarna *Hq. Spegel, Lang, N:o 26—35 Th. Rudén an. 1717—29 N:o 26 —35, E. Benzelius, Rhyzelius, Filenius.* Dessutom finnas två kapslar, som innehålla dupletter af vissa bland dessa afhandlingar.

Ännu äldre synodaltryck från Linköpings stift finns i Kongl. Bibliotekets samlingar af *Synodaltal.*

1594.

Articuli aliquot, qui sunt tractati in publica Synodo Lincopiæ tempore Petri Anno 94.

1. De Baptismi summa reverentia, quæ posthac circa Baptisterium in templo, et non domi tractabitur, ad Cujus testimonium vel testificationem homines fide digni vocentur.

2. Concio, cum præcatione non extendatur latius, quam ad horæ saltem spatium, et diligenter orandum est pro Pastoribus, hoc præsertim tempore, in quo maxime Sectarium tentationes exortæ sunt.

3. Deligenter urgendum, caute tamen & sapienter, de Sacramenti altaris Elevatione, quod illa omnino non est necessaria, ideoque e medio tollenda, quod Vulgus publicis Sigillis consenserat.

4. Linteamine): Röclinio in posterum non esse utendum.

5. Nulla festa admittantur, cujuscumque fuerint apellationis, nisi illa quæ sunt a Luthero in Calendarium relata. Tollantur ideoque Marci, Lucæ, Sixti, Laurentii, Botolphi, Mariæ nativitatis et ascensionis, Mariæ Magdalenæ, et si quæ alia certas historias non habentia nec ædificationi ecclesiæ inservientia.

6. Tres Dies post Dominicam Rogationis teneamur sanctis & diligentibus precibus consumere unanimiter, et ad Eleemosynas, liberali manu tribuendas cohortari.

7. Tempore Quadragesimali et quatuor Septimanis Nativitatem Christi proxime præcedentibus, partes Catechese*ωσ* tradantur.

8. Conversatio Tartaris circum agrantibus omnino interdicitur, et ab omni Sacro Ministerio Ecclesiastico abarceantur, infantes eorum non baptizentur, mortui eorum non sepeliantur, neque infirmi eorum per nos visitentur, nec Conjugio nostra opera copulentur, et ratio hæc est, quod contra legem naturæ enormiter peccant.

9. Qui stipulatam Viciaverit Virginem expendat tres marcas.

10. Quæ longo tempore corrupta fuerit et corona in publicum prodire non veretur, expendat viginti marcas. Si vero jam pridem corruptioni notata est, conceditur corona cum conditione tegendæ crinis et expendat tres marcas.

11. Prohibitur ne aliqua fiat Stipulatio quo minus diutina et bene præmeditata utriusque partis præcesserit deliberatio et consultatio, et tandem dato consensu perfectionem conjugii ultra anni terminum extendere non conceditur, juxta mulctam trium Thalerorum.

12. In. Curiis Sacerdotalibus extruendis adhibeant Pastores

attentionem et accuratim de omnibus Ecclesiastialibus justam rationem reddere noverint.

13. Tenentur Prepositi ex mandato Venerandi Episcopi singulis annis conventus provinciales conscribere atque in Pastorum præsentia casus ad statum Ecclesiasticum pertinentes et alludentes acurate examinare et absolvere.

14. Ebrietas et conversatio temerariorum hominum a pastoribus omnino fugienda, ne tamquam morsu serpentino læsi, eorum contaminatione inficiantur.

15. Pastores qui nundinas et convivia frequentant, Sacellanum domi relinquant, ne silentia propter causas tam leves comittantur.

16. Quicunque reperitur inter membra Ecclesiæ, qui dies festos juxta Calendarium ligneum ocio et torpore conterunt, Christi fideles hoc suo malo exemplo scandalizantes, et a labore licito et necessario retrahentes solvunt tres marcas, primam templo, secundam Pastori, tertiam Præposito.

17. Qui occæcata propria sua versutia se absentant integro mensis spacio ab Ecclesiæ institutione, doctrina et informatione et hoc suo pestifero opere santissimum santissimi Dei ministerium contenuantes et depravantes, per tres dies ergastulo continentur atque pane sola et aqua pascentur et solvunt tres marcas. Excipiuntur morbo corrupti et justis & legitimis ac necessariis profectionibus occupati.

18. Qui ab Episcopo vel Præposito ad dies comitiales vel sacros conventus visitandos designatus fuerit, et pertinaciter profectioni instare recusaverit, privabitur officio et solvat sex thaleros.

19. Quicumque Contractistarum ad provinciales Conventus venire retractaverit, nisi legitimis occupationibus impeditus, solvat Præposito semiduos thaleros.

20. Tandem monendi sint Pastores, ut invigilent sanctis suis functionibus, diligentia et attentione, et sint memores reddendæ rationis animarum ipsis a Deo Optimo et maximo concreditarum: poenam negligentiæ Observantes et pertimescentes, nec non præmium veluti gratuito promissionum sine omni hæsitatione affectantes, sperantes et expectantes.

1600.

ACTA SYNODICA LINCOPIÆ ANNJ 1600 MENSE JUNIJ CORRECTA ANNO 1602. MENSE JUNIJ.

1. Att Presterne så well som församblingerne igönom Presternes flitige förmaningh skole wara enhellige vthij wåre Religions artichler, ath the ingelunde ther ifrå afwijka efther thz besluut som skedde *in comitijs Lincopienis**.

2. Att Presterne skulle granneliga achta på alla saker som vthij theras församblingh henda kunne, såsom ähr Hoor, Moordh, Menedere, Bolerj trosspillinger. och sedan gifua sine Proster thet tilkenna, och Prosterna sedan *Episcopo* och huilken thet icke effterkommer uthan antager sådana misdådare vthij sine Sochner och them kyrkiothienst bewijser eller dölia theras misgerning(a)r skall warda priveredt.

3. Att inge Misdådare skole skickas hijt till Capitelet vthan *pastoris* bref, vthi huilka the grannelige skole alle saker tilkenna gifua, Och skole sådana misdådare komma hijt om Tiisdagz afftonen. Och om Pastor försumar thet skall han böthe 3 marker.

4. Att Lönskekonor icke skole strax tagas vthi kyrkia, och skole the tilförene settie lyfite för sigh om boot och bettringh, kommer hoon anna(n) reso igen skall handlas alwarsamblinge(n) medh henne vthij församblinge(n) och sendes till Landzprosten; kommer hon tridie reso igen, sendes till Domkyrkion att Slijtha Rijs.

5. Att ingen skall hålla flere helgedagar ähn kyrkioordninge(n) förmäler *sub poena privationis*.

6. Att i alla församblinger skola hållas enhällelige Songer och thoner som komma öfuereens mz then Songen som brukas i Domkyrkan.

7. Att the olaglige gifftermål skola afskaffade warde, som skee när allt för gammal och vng komma tilhopa.

8. Att Pastor skall warda tilstädes när nogra trolofninge(r) skee skola, och skall pastor förmane sin församblingh att the fråge hono(m) till rådz ther om, på thz allt motte laglign tilgåå

* Af 1594.

festningh och wigningh skola följes åth, then som någor folk fester och icke wijer skall böthe 3 marker: Trolofningen bör ske i kyrkian.

9. Att pastor icke skall hafua wåld att Skilia them åht, som ähre laglige trolofuede thy thet skall skee wijd dom kyrkian.

10. Att *pr(æ)positi* skola denga vthij sit Prosterij och förmane församblinge(n) att hon legger aff alle Liusen, effter the inge nytto haffua med sigh, Och om så behöfues må *præpositus* taga 1 eller 2 prester med sigh.

Men om församblingen will förneka presteno(m) althere legiet för Liusen skull eller och klockaren sin rettighet skola the warda förmante atte blifua Samhellige wijd richzens besluut.

Så och om Bönderne icke wilie blifua wijd thet besluut om kyrkioseder, som skedde vthij vpsala och sedan stadfest på Linköpijngz herredagh Anno 1600, Dem skola Pastores anteckna atte settia sigh vp emoth richzens besluut.

12. Att pastores icke thuinge församblinge(n) till större Testamente ähn the sielfue mz en god wilie wele gifua.

13. Att Bönedagar skole skee en reso i wekan ther som vnum altare ähr och tuå resor ther thuenne *altharia* ähre.

14. Atte dödes Been tå lijk iordes kastes åther i grafuen igen eller i Beenhuset, och icke så förachteliga liggia för hundar och Swin. Kyrkior och Kyrkiogårdar hålles skickelige och rene.

15. Drinkerij och Brennewijns seliande under messon pastores förbiude skole, och om the effter en och annan förmaningh icke lyda göra messefal.

Därefter förordnades officianter till nästa möte och tillkännagafs, att dess disputation skulle handla *de bonis operibus*.

Den 28 juni 1601 lämnas uppgift på officianter till följande synod, men nämnes ingenting om ämnet för dess disputation.

1602.

ACTA SYNODICA ANNI 1602.

1. Först att Presterna icke skulle fordra större Testamente af bönderne ähn the förmå eller wilia uthgöra, *sub poena privationis officij et beneficij*.

2. Att Pastores icke skulle för Påskaöres skull hålla nogon af församblingen ifrå *Sacramentet, sub eadem privationis poenâ.*

3. Blef och beslutijdt och bewiliadt att *D(omi)ni Pastores* skulle her *in Ostrogothia* lefuerere 1 mark *ab legatis ad Comitia.*

4. Wthlofuede *D(omi)nj Pastores* att the Sielfue wilie nästkommandes höst wara behielplige *studiosis 4 in Germania degentibus.* Och ther hoos förmana sine försambling(e)r att the och thz samma göre, och ther till skall brukas en tynna och settias uthi wåkenhuset, Och når thz ähr församblat skole *Praepositi* taga thz till sigh och lefuerere till domkyrkion, och sedan skall thz deles emellom the *D(omi)ni DAnielem. Laurentium, Magnum, och Birgerum.*

5. Blef och beslutidh af alt p(re)sterskapet. Att *Præpositi* skole göre *œconomo Lincopensi* beskedh medh deras undertrychte signeter huart domkyrkiethynnerne ähre komne och skole the lefuerere honom pening(a)r therföre. och *œconomus* skall lefuerere the pening(a)r till trycket. Men af *Ölandh et Moringijs* skall *D(omi)n(u)s Holgerus* i Calmare pening(a)r anamma och samalunda lefuerere till trycket och taga ther quittens och senda henne hijt till Biscopen. Jthem skall bewijs thagas huru mykit som Sochnerne anammadt hafua. och thz præsentere *apud serenissimum Principem.*

Därefter följer uppgift på officianterna till nästa möte, hvars disputationsämne däremot icke omnämnes.

Under *anno 1693 die Petri* äro antecknade *acta synodica,* som endast upptaga förteckning på officianter till nästa möte. Detta hölls 1694, och handlingarna därom innehålla endast förteckning på officianterna till följande synod och underrättelse om att det då disputerats *de coena Domini.* —

1605.

ANNO 1605 ACTA SYNODICA.

1. Wart alvarliga samtyckt att ingen Helgedagh skall acktad warda Heligh. eller medh någen kyrkiotienst *celebrerad* warda, uthan allenast the som i kyrkioordningen påbudna och *approberade* ähre, och haffua sina wissa Historier aff Euangelistis till

at förklaras. Och the kyrkiomesse dagar som icke ähre Landzhelige skytes antingen på then nästföregångande eller effterföliande söndagh.

2. *Marci* och *Lucæ evangelistarum festa* ähre och *improberade*, oanset the wore Euangelister.

3. *Ad testes baptismatis* ähre inge *facinorosi* eller wppenbara missdedare effterlåtna, uthan sådana ähre affuisande.

4. Enär någre ligger i Lönskeläger, skall första gången bliffua *absoluerad* hemma hooss *pastorem loci*. Om then samma personn andra gången på samma sätt faller skall absolveras hooss *D. præpositum*. Synder then samma tredie resan, skall uthan all gensäielse samma *reus* förskickas till domkyrkian.

5. Wart och aff *R. D. Episcopo* aluarliga befalat at döpelsen skall skee effter thz sät som J kyrkioordningen föreskriffuit ähr, nämbligen att *auditores* skola förmanas *de pec(ca)to Originis* effter then form som kyrkioordningen innehåller, och at samma *forma* skall skriffuas in wthi Handbochen. så och *explicatio Evangelii Marci*.

Samma tidh bleff uthi allas *pastorum* näruarelse klagat, att *Dom[inus]* Jonas *sacellanus* wthi Styrsta bleff uthan *R. D. Episcopi* och *capitularium* befalningh falskeligen och orätferdeligen utskaffat medh Welb. Nils Erichsons fane åått Lifflandh, J then stadh D: Jonas *sacellanus* J Steen* skulle warit samma fane fyliactigh: Och mente någre at någre ryttare skulle låtit sigh aff H. Jons Hustru J Steen* muta och leia till att emot *D. Episcopi* befalningh taga medh sigh för:de *sacellanum* J Styrsta. Och föruägrade sigh Welbördige Nils Erichson at kunna så hastigt förskaffa budh till then prädikant honom tilförene förordnat war benämbdh *D. Jngolphus Petri*, then tå stadder war wthi Hörda J Smålandh.

Samma tidh wart Peder Hemmingh son beklagat aff then quinnesperson han hade troloffuat på Kåreholm, J Welbördne H. Jahan Gabrielsons och sin faders Hemmingh Pedersons näruarelse, att han icke wille fulkomna sitt äcthenskap medh henne, uthan henne för sin farliga siukdom skull nämbligen *lue venerea*

* Nu Vestra Stenby.

öffuergiffua, huilken icke heller han kunde beuisa henne haffua bekommit gönom någer lösactighz. Och suarades här till så, att hon skulle bekomma breff aff *Capitlet* att hon war hans troloffuade hustru, och skola doch wara sär till thes man kan försökia om hon kan gönom Gudz hielp bliffua helbregda, så skall ther om widare ransakas om the icke kunna fördragas, och komma tillsammans.

Handlingarna rörande detta möte afslutas med uppgift på officianter och disputationsämne — *de sacra coena Domini — ad futuram synodum 1606.* Det årets synodalhandlingar lämna enahanda uppgifter för därpå följande möte, med den skillnad att i stället för disputationsämnet uppgifves ämnet för synodalorationen — *de poenitentia.* I öfrigt äro underrättelserna om hvad, som förekommit vid detta möte, inskränkta till notisen: *Hoc tempore præpositus constitutus est D. Johannes in Normlösa.*

Af 1607 års synodalakter får man veta, att ämnet för följande års synodaldisputation skulle blifva *locus prædestinationis.* För öfrigt innehålla dessa möteshandlingar endast uppgift på officianter.

Från 1608 års möte finns icke heller antecknadt annat än namnen på de blifvande officianterna vid nästföljande synod och ämnet för dess disputation — *de persona Christi.* Samma disputationsämne uppställdes 1609 till nästkommande synod enligt handlingarna, som utom denna uppgift endast innehålla förteckning på officianter.

1610.

ANNO 1610. ACTA SYNODICA LINCOPIÆ.

1. *Eo ipso die** blef och afsagdt och samptyckt af *toto clero* om nogon pastor finnes som brukar heemdoopet, *(absq. casu necessitatis)* skall blifwa *priverat officio per tres menses*, och böta sedhan till domkyrkien 3 dal:r.

2. blef och så afhandlatt att inghen skall hålla the aflagda helgedagar, såsom wthi kyrkioordningen ähr förmält: then som her emott giör böte till domkyrkian — 3 marker. Om *præpositus* warder ther medh beslagen böthe — 6 marker.

3. skole och *præpositi annuatim* taga sina *contractister* medh sigh och draga om kringh vthi sin *præpositura* och *exa-*

* Något föregående datum finns icke antecknadt.

minera catechsimum, och förhöra hwadh saker kan wara för handen: skall och ehn af *contractistis* hafwa *summariam concionem catecheticam. Qui præpositus hoc neglexerit mulctabit[u]r thalero pro qualibet Eccl(esi)a.* — skole och *p(ræ)positi in hac provinciali visitatione* förmana almogen om spånen till doomkyrkian.

4. Efther bådhe *nobiles* och *vulgus* förarga sigh på prästerskapett att the inthz hielpa till domkyrkiones bygningh lofwadhe the wilia godwillelige(n) J höst ther till hielpa efther lägenheten.

5. *Poena absentium & serovenientium condonata*, *sed hac ratione, ut, si q(ui)s anno futurò inventus in eâdem culpa fuerit, poena triplicabit(u)r.* H(oc) e(st): att then som thz för olydno giör skall *triplicera poenam absentiæ hujus synodi atq(ue) futuræ.*

Därefter bestämdes, att nästa synodaldisputation skulle handla *de adiaphoris*.

Acta synodica in synodo petrina Anno 1611 inskränka sig till uppgift på officianter till följande års synod och tillkännagifvande, att det äfven då skulle disputeras *de adiaphoris*. Ovisst är emellertid, om någon synod hållits 1612, då handlingarna icke lämna någon upplysning därom.

1613.

ACTA SYNODICA ANNO 1613.

1. Att hoorkoner motthe gå i wåpenhusett att höra predican till ths saken kan mz offwerheten förlijckt [varda].

2. Att löskekona som meer ähn ehn gångh syndar på samma sättett, the skole förwijsas försambling[e]n.

3. hwilken pastor som intager nogon vthi försambling[e]n som annorstädes hafv[er] fött barnet, then pastor skall bötta till doomkyrkian ehn oxe.

Härefter lämnas uppgift på officianterna och disputationsämnet — *de poenitentia* — till nästa möte.

1614.

ANNO 1614. ACTA SYNODICA ANNI CURRENTIS.

1. Att the bröllop som tilstundha eller sätjas til then tijden när *synodus* skall angå, skole afställas och vpsätjas.

2. Att the som hafwa kom(m)itt sent, eller warit borthe skole blifwa strafwadhe *ut Anno 1607 est conclusum*, vdz* 6 marker.

3. Att the som aldrigh pläga kom(m)a till *synodum* vthan ähre *p(er) meram contumaciam* borthe skole bötha — 3 dal:r, och blifwa priveradhe til thes the sigh med *R:so de Ep(i)s(cop)o* förlijka, och förb:te pänning(a)r vth läggia.

4. *Serovenientes mulctabuntur ex censura antiq(v)itus jnstituta* vdz* 4 daler *pro qualibet sessione.*

5. wardt och afsagdt att domkyrkiospånen skall här effter medh flijt vthfordras, hwar almogen icke honom will framföra, skall sätjas mässelöst, till thes han blifwer framförder. Och skall hwar och ehn vthgiöra ett** 100.

6. Om studente hielpen wardt och bewiljat af *toto clero,* att the hwar J sijn stadh will hielpa ther till thet mästa the kunna, hwar ehn dal:r then mera will giöra *duplices gra(tia)s reportabit.* lofwade the och wilja låta sättja ehn tynna widh kyrkiedörn, och förmana sijna åhörare att the och ther till hielpa hwar effter lägenheten.

7. wardt och bewiljat att the wille alle låtha finnas tacksamme bådhe emott *M. Petrum Iohannis Gothum, och D. Petrum Laurent. concionatorem Holmense(m)* för theras vthdelthe arbethe.

8. Om *poenitentibus* wardt och beslutidt ehnhälleligen att ingen skall begifwa sigh till doomkyrkian vthan *pastoris* föreskrifft och skola the och hafwa medh sigh hwadh the vthgifwa skola til doomkyrkian, ther om *pastor loci* skall medh *poenitente*

---

* *Videlicet* (?) Jfr förkortningen *viz* i engelska språket.

** I texten har ursprungligen stått *ett helt 100,* men *helt* har sedermera utstrukits.

beställa effter som han kan wetha lägenheten wara *et constituatur mulcta pro poenitentium atrocitate.*

Här äro antecknade officianter och disputationsämne — *de justificatione peccatoris coram Deo* — till nästa synod.

1615.

ANNO 1615. ACTA SYNODICA LINCOPIÆ CONCLUSA.

Efter uppgift på officianter och disputationsämne — *de prædestinatione seu electione D[omi]ni aeterna* — till nästkommande år följer det enda antecknade mötesbeslutet, som lyder:

Blef och beslutidh af *toto clero* att the skole J tidh, strax om wijnteren när tienden vthtags, eller förra, förskicka doomkyrkiotynnan til *oeconomum* här westan stångh, och östan-stångh till Norkiöpungh eller söderkiöpungh, hwart *oeconomus* thett förordnandes warder, hwilken thett försummar skall betala doomkyrkiotynnan som hon högst kan om åhret försäljas.

1616.

ANNO 1616. ACTA SYNODICA LINCOP. DIE PET. & PAULI CONCL.

Äfven dessa synodalakter börja med förteckning på officianter till nästa möte och tillkännagifvande, att dess disputation komme att röra sig *de auctoritate S. Scripturæ; de ecclesia et ministerio eccl(esi)astico.* Därefter heter det:

Bleff och Samma dagh besluthedt att widh huar Kyrkio på Bygden skole blifua holdne bönestunder, både Morgon och affton, och sådanna Bönestunder skole tillkännagifuas mz klockan, ock klockaren klemta skall 3 gonger. Och huar sådant försummas antingen igeno(m) pastoris försummelse att han inthz driffuer däruppå ell(er) och klockarens, att han inthz gör sitt kall och Embethe, skall bötas hwar reso sådant skeer 2 öre, aff klockaren, men pastor böter dubbelt.

Samma dagh bleff och *D(omi)nus Stephanus* i Torpa förordnat att bliffua *præpositus* uthi Ydre, effter thz Gudh hadhe kallatt *D. Magnum* i Asby.

Från 1617 och 1618 saknas alla synodalanteckningar.

1619.

ANNO 1619. ACTA SYNODICA LINCOP. TEMPORE PETRI & PAULI.

Utom förteckning på officianter och upplysning, att det äfven vid synoden 1620 skulle disputeras *de ecclesia et de ministerio ecclesiastico,* innehålla dessa synodalhandlingar endast följande anteckning:

Bleff och samma dagh upprepeterat thet Beslut som giordt är i Örebro *a(nn)o* 1617 om them som falla uthi wppenbara Synd och Last antinge(n) emot thet 1, 2, 4, 5, 6, 7 Budhet och Warda förskonade til Liffuet, att the alle samptligh skole försendes til domkyrkian ther tagha schrifft Såsom och att sådanna Vndergå then Rijseplicht som tilförenne haffuer brukligh waret.

Vid synoden Petri och Pauli dag 1620 uppställdes till nästa möte disputationsämnet *de peccato* och utsågos officianter. Från denna synod innehålla handlingarna för öfrigt endast en anteckning om ett beslut, hvarigenom »*in præsentia Reverendi Domini Episcopi, Capitularium* och nogre fleres förnämpliges aff Prästerskapet» en hustru Elin i Söderköping »bleff affsagd ifrån» sin förrymde man.

Åtskilliga äktenskapsmål äro ock antecknade under Petri och Pauli dag 1623, och den omständigheten, att midt bland dem förekommer en vanlig förteckning på officianter till nästa möte samt disputationsämnet *de coniugio rursum, et ministerio ecclesiastico,* tycks antyda, att de afhandlats på en allmän synod, om hvilken eljest alla anteckningar saknas.

Af synodalakterna från 28 juni 1624 inhämtas endast hvilka, som skulle officiera vid nästa möte, hvartill *quintus articulus confessionis Augustanæ de ceremoniis et traditionibus humanis, item de conciliis et synodis* blifvit uppställd till disputationsämne.

Lika knapphändiga äro handlingarna från synoderna 1625—1633, vid hvilka disputationerna handlat *de magistratu politico; de justificatione et bonis operibus* (senare delen behandlad vid två möten); *de libero arbitrio; de persona Christi; de sacramentis in genere et in specie de coena Domini; de legitima vocatione ministrorum* (vid två möten) och *de ritibus ecclesiasticis.*

Om 1634 års synod — ifall någon sådan hållits — är ingenting antecknadt.

Acta Synodica Lincopiæ conclusa 28 Junii Anno 1635 innehålla endast förteckning öfver officianter till nästa möte och upplysning, att därvid åter skulle diskuteras *de magistratu politico.*

1636.

ACTA SYNODICA LINCOPIÆ CONCLUSA 29 SEPTEMBRIS 1636.

Eodem bleff slutit emellan *Lectores Gymnasii*, at *R:di D(omi)ni Theologi* skole behålle för sig sielfwe sine gamble och seedwanlige kyrkioherbergen, såsom 1 mus, Skeeda Skruckeby och Wålnäs; 2:dus Elfwestad Skärkind och W. huussby; och *philosophi* behålle alle de andre 10 sig till bytes *proportionaliter*.

Förteckning på officianter och uppgift på disputationsämne — *de sacramentis in genere et in specie de baptismo* — till nästa synod finnas i handlingarna rörande möte 26 juni.

Härefter synas tvänne synoder hafva hållits årligen en tid framåt utan att af förhandlingarna antecknats annat än de vanliga uppgifterna på officianter och *materia disputationis* till följande möten. Till disputationsämne uppsattes 1637 artikeln *de coena Domini;* 1638 *articulus 12 Confessionis Augustanæ de poenitentia* och 1639 *locus de Deo.*

1640.

ACTA SYNODICA LINCOPIÆ 28 JUNIJ A(NN)O 1640 CONCLUSA.

The Pastores, som nederläggia bref af Capitlet Vthsände, Vthstå thet straf, som kyrkioordningen förmäler, *priveras officio*, achte thet kläckare, blifue afsat ifrån sin lägenheet.

Vid detta tillfälle uppställdes som disputationsämne till nästföljande möte *locus de creatione et angelis,* hvaremot årets andra synod, som hölls 30 september, icke lämnar någon upplysning om *materia disputationis.*

1641.

ACTA SYNODICA CONCLUSA LINCOPIÆ. ANNO 1641 28 JUNII.

Eodem. Förmantes Prästerskapet, at the wille huar i sin stadh lagha, att prästegårdarna blifua behåldne och bygde som skäligit är, icke brukas til halna, eller annat sådant, der af widlyftigheet i framtijdhen sig förorsaka kan.

Item sadhes at Presterskapet må innehålle med sigh krigz-hielpen för innewarande åhr, in till dess kommer H. K. May:tz schrifuelsse här om särdeles.

Eodem klagades, att somblige *Pastores* försenda saaker hijt till capitelet på andra daghar ähn onsdagarna, och äre der med capitelet till stoort beswär.

Eodem. sadhes at när Påskan kommer seendt som i åhr skedt är, skall tå Predikas *Evangelium de decem virginibus.*

Item Förmantes Presterskapet at uthläggia domkyrkiotunnorne och hielpa till at upbygga Biskopzgården.

Föröfrigt lämnas uppgift på officianter och disputationsämne — *locus de providentia* — till nästa möte.

Acta synodica Lincopiæ 28 junii Anno 1642 conclusa innehålla ingenting annat* än uppgift på officianter och disputationsämne — *locus de sacra scriptura* — till följande möte, och lika knapphändiga äro handlingarna rörande den synod, som hölls 28 september s. å. med samma disputationsämne.

1643.

ACTA SYNODICA ANNO 1643, 28 JUNII LINCOPIÆ CONCLUSA.

Den 28 Junii förehöltz Prästerskapet, at the granneligen *annotera Casus* uthi sine Församblingar, och at *Rev. D(omi)ni Præpositi* förhöra huadh skääl och wittne Parterna stödia sigh

* Jfr. Synodalakterna 1643, mom. 4.

widh, och låta sådane skriffteligen fatta, och til Capitelet öfwersenda till en onsdagh som tillförne afsagdt är, och icke *molestera* Capitelet på någre andre daghar i wekan, huar det händer, skola dhe som uthsendas få lof at förtöfua efter sine beskeedh, och *Pastores* så frampt the ey sine underhafuande der om påmint hafua, derföre blifua tiltalte.

2. Talades, at någre *Pastores* här i stifftet bruke gårdar i sina Församblingar ther *Professores* och dhe Fattige i Hospitalet hafua sine Vnderhåld, och kyrkioherberge, och uthgiöra förbe:te gårdar ingen tionde, förmantes, at the som kienne sigh skyldige, wille låta sigh här uthinna(n) *emendera.*

3. Begärades, at *Rev. D(omi)ni Præpositi* wille skriffteligen fatta och lefwerera *d(omi)no Notario Consistorii* sine betänkiande, huruledes Capelans enkior efter theres s. män, måge någorlunda kunne hulpne och försorgde blifua.

4. Vthlofuade *Venerandus Clerus,* at the wilie öfwersende *exemplaren* af sigh samptelige underskrifne om klädodrechterne, och mehre, uthi Näst förlidne *synodo Petrina* åhr (1)642 beslutit blef, huilke man sedan kan an *præsentera* för höge öfwerheten.

5. Förmantes *Clerus,* at the ey förhastigt försände sine barn till *Academia(m)* förre ähn the uthi *Gymnasio* hafue fulkomligen lärdt sine *Fundamentalia* och skole ey ware flate för sine barn, som wilia förhastigt wara floghföre; och sedan hafua dher uthaf skade, och slå *Priscianum* på sijdh(a)n när the antingen *opponera,* eller een meningh på Latin uthföra skole.

6. Är och rådeligit at thet Wyrdiga Prästerskapet achta sigh för dhe Personer, antingen Adelsmän eller andre, som wilia köra och tuinga them till at dricka, mer ähn höfligit är, och hafua sedan theraf åtlöye, och Prästernas myndigheet blifuer ther igönom förklenat. Item är en oseedh at Präster dricka duskåål medh *politicis,* och slå sigh alt förmyckit medh them löse.

7. Pålades Prästerskapet, at ingen som weet sigh restera för domkyrkiotunnornar för förledne åhr eller och hielpen till Biskopzgårdsens uprättelse skall förresa sin koos *sub poenâ priviationis* innan han hafver *clarerat* och aftalat med *Economo templi.*

8. Tycktes *Ven. Clero* lijkt wara, at the som föras kringh om landet och säya sigh wara besatte, skole tagas fengzlige, till dess man förnimmer, huru thet sigh med them i sanningh hafuer.

9. *Eodem* föredrogz huru then Willtysken som sadhe sigh wilia *studera* i Lijnköpingz *Gymnasio* Christian Reichnecht widh nampn faar kringh om hela Stifftet medh *Consistorii* bref, begärades af thet Wyrdiga Prästerskapet, at thee som honom kan öfverkomme, wille taga *consistorii* bref ifrån honom, och thet samma medh förste gifne *occasion*, öfwersenda hijt till Lynköpingh, aldenstundh man förnimmer hono(m) samme bref missbruke, och ey sigh hijt stält hafua efter 14 dagars förlop, som uthi b:te skrifvuelse *determinerat* och afsagdt war.

10. *Proponerades* at dhe som *in synodo* här efter förestå *Præsidis* embete, skole i tydh *publicera* sine *Theses*. och låte them *communiceras* med *venerando clero*, at man bättre kan wetha, huad the innehålle.

ACTA SYNODICA IN SYNODO DIACONORUM 28 SEPTEMBRIS LINCOPIÆ CONCLUSA ANNO (1)643.

28 Septembris förmantes *D(omi)ni Diaconi* alfuarlighen, at the förhålle sigh emot sine förmän, som them böör och wäl anståår, och icke gifue orsaak til någon widhlyftigheet, och skole huarken the eller och *Pastores* sielfue låte någre söndagar och bönedagar blifua tienstlöst, som någorstädes höres skedt wara, för dheras egna Reesor skull; Kommer här öfuer klagomål, skola the wara straff undergiffne.

Vid dessa båda möten uppsattes till disputationsämne för nästa synod *locus de animæ humanæ propagatione et imagine Dei in homine.*

1644.

ACTA SYNODICA ANNO 1644 28 JUNII LINCOPIÆ CONCLUSA.

28 *Junii* förmantes thet wyrdige Prästerskapet, at the wele hafua medh sine åhörare ett noga inseende, efter som the *in*

visitationibus alfuarligen äro *admonerade.* Såsom och, at *Rev. D(omi)ni Præpositi* wille flijtigdt achta sine embeter, och afwäria *Scandala* så wijda them tillståår, Icke låtandes några till *absolutionem in præjudicium Contractistarum.*

2). Förmantes thet myndige Prästerskapet, som ock tilförne skedt är, at the låta *Casus* som i theres Församblinger *passera* skriffteligen och omständeligen till *Consistorium* öfwersändas, tagandes fulkomblige witne huru medh them fatt är, och sielfue schrifua samma wittnesbörder, och undersättia sina nampn och signeter.

3). At *Venerandus Clerus* tager i acht Bönedagz Texterne, som aff höga öfwerheeten på samma dagar äre förordnade skola Predikas, och icke af egin godh tyckio *substituerar* några andre texter.

4). *Eodem* afsadhes, at ther några *Pastores* äre, som för några Hemma(n) måste efter Jordebookens innehåld uthläggia Taxer, och lijkwäl en annan *Pastor* tagher up upbörden af them. Tå skall then som upbörden annammar, wara förplichtat antingen mista upbörden, eller och erläggia för dem Taxen efter som rättwysan entligen thet fordrar och medhgifwer.

5). Vplästes H. K. May:tz Breef om Löneberga Församblingz förbättringh medh några gårdars förläggiande ifrån Hwena och Häsleby Sochner.

6). Blef ock upläsit H. K. May:tz Breef,* at en Kyrkia skall byggias widh Trehörna, och några gårdar ifrån Nästomliggiande Åby, Linderåås etc. Sochner ther under läggias, och at H. K. May:t hafuer gifuit ett heman ther Prästen kan boo uppå. Nembligen $^1/_2$ Cronohema(n) Pukery widh Nampn.

Här emoot *Exciperade Rev. D(omi)nus Præpositus* in Åby, at Welb:de Christopher Ribbingh, som thetta pådrifuit hafuer äger i b:te Trehörna skate icke mehra ähn 5 små torp eller backestughur, undantagandes Sätegården Trehörna, som fögo bättre bygd är, ähn ett gemeent bondeheman. 2. Hafuer thetta giordt uthan theras weetskap som ther boandes äre 3. Är ey

* Jfr afd. Kongl. Bref sid. 120.

heller för them så långh och ondh wägh till Sochnekyrkian, som H. Welb:t uthi sin skrifuelse till *Consistorium* föregifuit hafwer, ty bönderne ther sammastädes komma gemeenligen medh the förste om alle söndagar fram till kyrkian. 4. Barnen anlangande, som döpas skola, är sedhwanligit at the pläga blifua döpte widh Måsseboo Herrgårdh, såsom och the som för ålder skull, ey orka till sin Sochnekyrkia, pläga ther sammastädes höra gudz ordh och gå till Herrans Natwardh. 5. Betygade *Rev. Dn. Præpositus*, at på annan dagh Juul, Påska och Pingesdagh, plägar hans *Comminister* hålla hoos them Gudztienst, at the intet hafua ther öfuer at klaga. 6. Pukerydh belangande, som är åhrnat till Prästegårdh, förmeente *Rev. Dn. Præpositus*, wara ganska ringa, ty bonden som ther nu boor, hafwer ey mehra sådt i åhr ähn 1 Tna korn och 1/2 Tna Rogh. Begärade alltså *Rev. Dn. Præpositus*, at ingen Präst måtte thijt förordnas, inna(n) Welb: Christopher Ribbingh kommer honom til swaars, huilket och bewiliades.

Eodem uplästes *in præsentia totius Cleri* thet wittnesbördh, som någre Prästmän 1. underskrifuit hadhe, angående *Dn. Christophorum Bononium* här till *Comministrum* uthi Konungsundh, huruledhes han när *visiteringen* höltz i Furingstadh, hafuer gifuit sigh uthi en otijdigt *discurs*, och ibland annat sagdt, at Gudh är wärre ähn dieffwulen etc. 2. *Item* blef hans egit *manuscriptum* upläsitt, i huilket han sigh sielf bekenner hafua sagdt desse ordh: Gudh är såsom en Skelm och Tyran är emot then andra här uppå Joordenne, införandes *Exempel* om twenne *jtalianer* som in i döden huar andra ey wille tillgiffwa. 3. Såsom och föredrogz thet Wyrdiga Prästerskapet, om *D(omi)ni Christophori* förargelige lefwerne bådhe uthan och inna(n) landz, som han fördt hafuer, och huru han hafuer måst tillförne inläggia sina *obligationer* uthi Capitelet, at han skulle en *seriam vitæ emendationem* låta påskijna, thet han doch ey gjordt hafuer. Frågades alltså thet wyrdige Prästerskapet, huadh them synes wara medh honom tillgörande, för denne *blasphemia in Deum* han talat hafuer.

R. Oansedt. *Dn. Christophorus* myckit badh, at thet wyr-

diga Prästerskapet för honom *intercedera* wille, och uthlofuadhe sigh här efter wilia bättra: Lijkuel tyckte heele *Clerus* honom *enormiter pecca(ve)rat* och sigh försedt hafua, och alltså ey kunna undwijka härföre medh *privatione officij* straffat blifua, huilkett och på stunden skedde. 2. Afsadhes, at Wittnesbördet, som *Rev. Dn.* Jonas *in* Tingstadh, *Dn. Sveno in* Furingstadh och flere Prästmen underskriffuit hafua, om hans ogudhachtige ordh, tillijka medh hans egit *manuscripto* skole lefuereres till Welb:ne Landzhöfdingen, och at Her Christopher intet förra kan komme till *Ministerij* embete igen, förre ähn man är förwissat om hans boot och bättringh, och han then samme medh itt gudfruchtigdt lefwerne låter påskijna, J medler tijdh och thess förinnan tyckte thet wyrdiga Prästerskapet sigh intet kunna för honom intercedera hoos *Rev. Dn. Episcopum et Consistorium* eller hono(m) *agnoscera pro fratre* efter han så offta tilförne på åtskilligdt wijs och sätt sigh försedt hafuer, som *Acta Consistorii* nogsampt kunna betyga*.

Eodem proponerades om *Dn. Jonas Heckius,* som sigh hafuer inlagdt medh ett löskeqwinfolk och aflat barn medh henne, kan komma till *ministerii* embete igen.

R. Dn. Jonas *deprecerade culpam* och utlofuade *seriam vitæ emendationem*, och efter *venerandus Clerus* fälte förbön för hono(m), sadhes hono(m) kunna *restituerat* blifua, så frampt någon kan honom till tienst begära.

Eodem uplästes Församblingens Breff i Möleby, förmälandes at the begära Wellerdh Her *Jon* Capelane(n) ther sammastädes till sin tillkommande kyrkioherdhe.

R. Her *Jon* förmantes, at låta sigh nöija medh *consistorii disposition* huem thijt förordnat blifuer, och icke efter *Dn. Petri Gudmundi Exempell*, inläggia sigh medh Församblingen ther igenom *Consistorij* authoritet kan *despecterat* blifwa.

Eodem proponerade Rev. Dn. M. Samuel Drysenius, *Pastor et Præpositus Wadstenensis* at höghwelborne Rijkz drottzens Fougde, hafuer låtit taga ifrån the Fattiges Biddare i Wadstena Hospital, boskap, spannemål och annat, som han nästför-

* Jfr domkapitlets protokoll 28 juni 1653, fol. 106.

ledne höst uthi Frindery och Bälery Sochner *colligerat* hadhe. *Item* förbiuder Prästernar uthi Grefuedömmet at the intet skole lysa för hono(m).

Eodem klagades at tunnornar widh kyrkioherbergen för the fattige i Lynköpingz Hospital äre förringadhe. *Item* att någre *Pastores* taga några enskylte bönder, at the skole lefwerera them all sin tijende och intet föra i kyrkioherberget, och taga ther medh för them, som af kyrkioherbergen sitt vnderhåld hafua bort then bätsta sädhen.

Till disputationsämne för nästa möte uppställdes både nu och vid årets diakonsynod, som hölls *circa festum Michaëlis Archangeli* (28 september) *locus de libero hominis arbitrio*, hvilket jämte uppgift på officianter är det enda, som finns antecknadt från nämnda synod.

1645.

ACTA SYNODICA 27 JUNII LINCOPIÆ CONCLUSA.

27 junij blef *Venerando Clero finitâ Disputatione* förehållit, huilken the wilia begära till sin tillkommande Förman och Biskop*, huaruppå Prästerskapet sigh förklarade, at the till thet embetet gerna wilia hafua en af sine Landzmän, efter the(n) bäst kan weta *Statum Dioeceseos* såsom och *Clericorum mores*, sattes förthenskull thesse fyra i Biskopzwahlet, Nembligen *Doctor Joh. Mattiæ, M. Petrus Biugg, M. Andreas* Prytz och *Dn. M. Magnus Haraldi Pastor Lincopensis*, den förste af desse gode Män i Ordningen tillnembdh bekom 6 *vota*, den andre 40, den 3:die 51, den fierde 19 Och skrefz H. K. May:t till här om. *Doct. Oluf Laurelius* bekom 2 *vota*.

Eodem beslötz *in Præsentia totius Venerandi Cleri*, at effter *Dn. Christophorus Bononius* hafuer warit på itt åhrs tijdh ifrån sitt Prästekall och Embete afsatt, och saaken i Medlertijdh till *forum Politicum* till yttermehra skärskodande öfuerlefwerat, men åter igen till *Consistorium* för dess beskaffenheet skull *remitterat* worden. Och såsom *Consistorium* b:te *D(omi)ni Chri-*

* Efter *Jonas Petri Gothus*, som afled vid riksdagen i Stockholm 13 december 1644.

stophori förseende in *Præsentia Cleri* föredragit hafuer, och ey finnes af then *importantz*, at han derföre längre ifrån *Ministerio Ecclesiastico* måtte *removerat* blifwa, hafuer ock efter alfwarligh förmaningh uthlofuat, sigh igönom Gudz Nådh både i lärdom och lefwerne så stella och förhålla, at ingen skall hafua orsaak honom deruthinnan på något sätt at beskylla, Huarföre blef han *suo officio restituerat*, såsom ock i anseende på Församblingens i Konungsundh för honom *Consistorio* öfwerlefwererade *Intercession* och begäran, lägenheten widh b:te Konungsundh, dhen han tilförne beträdt hafwer, updraga*, på wijs och sätt som *Consistorii* förra skrifwelser förmäla, och *Dn. Pastor loci* medh egen handz underskrifwande sin Medarbetare uplåtit och tilsagdt hadhe. *Item* inladhe *Dn. Christophorus* sin *obligation* i Capitelet**.

Eodem anrördes, at the som äre *immeriterade* Präster och lijkwäl *consistorio inscio* hafua bekommit på ansenlige *Beneficia* H. K. May:tz *confirmationer*, måtte gifuas om then öfwerheten tilkienna, På thet *consistorij* Myndigheet måtte theste bättre i acht tagen warda.

Eodem tyckte Hela *Clerus* lijkt wara, at *Dn. Laurentius Erici* bekommer *Lööth*.

Materia Disputationis Locus de Peccato.

1646.

ACTA SYNODICA 28 JUNII LINCOPIÆ CONCLUSA.

Finita synodo delibererades, om Prästerskapet wille låta skrifua H. K. May:t till om *Reverendis. futuro Episcopo****, then tilförne igönom skrifuelse anmodat är, men ähnnu inge swaar ther uppå gifue. *R.* Somblige mente thet wara för nöden, och somblige onödigt.

Materia disputationis erit locus de Prædestinatione.

---

* Den ursprungliga texten »updragen» är genom öfverskrifning ändrad till »updraga».

** Jfr domkapitlets protokoll 28 juni 1635, fol, 106.

*** Andreas Prytz.

Samma ämne uppställdes vid diakonsynoden 28 september, hvars handlingar, som inskränka sig till ämnes- och officiantuppgifter, äro inflickade i domkapitelsprotokollet från 12 oktober.

1647.

ACTA SYNODICA 28 JUNII ANNO 1647 LINCOPIÆ CONCLUSA.

Materia Disputationis erit Locus de Christo, qui locus dispescetur in duas Disputationes synodales, quarum Prior de Christi Persona et Communicatione Idiomatum, Posterior v[ero] de Officio et statuum carnis Christi diversitate, ventilabitur.

Samma *dato proponerade Rev. dn. Episcopus* Andr. Prytz, at alle *præpositi* här i stifftet skola en gångh om åhret huar i sitt *contract* forthålle med *Examine catechismi*.

2. Jngen Pastor begäre någen Oordinerat Person till Capelan, förra ähn the ordinerade blifue försorgde.

3. Bewiliade *dn. Botvidus* in Edh, at han will behålla sin förre Capelan *dn. Magnum*, allenast han först inlägger en *obligation* uthi Capitelet, then *Consistorium* kan *approbera* och gilla.

4. Efter H. Håkon i Askerydh illa häfdar Prästegården; alltså begärades *Ven. Cleri* inrådande, om han icke må *transfereras* tädhan.

5. Bewiliade samptlige Prästerskapet at the till Olsmässan wilia uthläggia huar sin ortz daler för *privilegiorum Ministerii* uthfordran, och försenda them hijt till Lindhköpingh.

6. Skall skrifuas H. G. N:de Rijkzdrottzen Her Peder Brahe till om Bidderijet, som the fattige i Wadstena Hospitaal haft hafua uthi några sochner, som äre uthi H. G. N:des gebiet, at the och här efter samme sochner måtte få behålla.

7. Blef och afsagdt, at ingen Prästman skall sökia till Hofuet om lägenheet, om den samme eliest will *agnosceras pro fratre*.

8. *Pastores* skole icke heller efterlåta någen diekne pre-

dika uthi theras Församblingar, med mindre samme Persoon hafuer *consistorii special* skrifuelse at *præsentera*.

9. Jnge Tiggiarebref skole *Pastores* uthgifua till at löpa om hela landet medh, uthan huar *Præpositus* uthi sitt *contract*, huilket bref sedan kan *præsenteras* uthi *consistorio*.

10. The som föregifua sigh wara besatte och låta föra sigh omkringh landet skola föras till näste Hospitaal, och skall anhållas at the Welborne Landzhöfdingar wele med itt offenteligit *scripto* befale Ländzmännerne sådane antasta, och föra them sin koos, till thess the komma till den ort ther the födde äre.

11. *Rev. d(omi)ni Pastores* skole flijtigt påminna sine åhörare om *studente* hielpen.

12. Skola ock *D(omi)ni Pastores* enteligen laga, at alle *Casus* i theras Församblingar, som äre af någen *importans*, skole komma hijt till capitelet på alle onsdaghar. The som och skole tage *absolution* och Skrifft, förfoge sigh hijt om Torssdagarnar, at the om Fredagarnar kunne *absolveras*. *Item* skola ock *Pastores* ingen förskicka till *Consistorium*, uthan the gifua fulkomligh skrifteligh *relation*, huru huars och ens saak förewether.

13. Omrördes, at Öfwerst Scholman intet will hafua *d. Mathiam* uthi Eneby, at förblifue ther längre *Pastor*.

14. *refererade M. Samuel Enander*, at *Dn. Christophorus* i Konungsundh kallar S. Bispen *M. Jonam Petri* en Skelm, will taga sine wederparter så uthur wägen, som han H. EhreW:t giordt hafuer.

R. dn. Christophorus nekade ther till, och saaken skall förhöras uthi *Consistorio*.

15. The *Pastores*, hoos huilka *Lectores* hafua sina kyrkiotijonder, förmantes, at the äre tilstädes när *Lectorum* underhåld uthtagas skall.

16. Emädan någre *Pastores restera* medh domkyrkiotunnornar, altså tilsades them, at the enteligen therföre skole göra klart med *Oeconomo Templi*, innan the förresa hädhan.

I domkapitlet handlades samma dag en del ärenden af det slag, som i vanliga fall behandlades där. Ingenting antyder emellertid, att, som längre fram blef vanligt, detta skett med biträde eller i närvaro af prästerskapets delegerade.

Diakonsynoden detta år *circa festum Divi Michaëlis Archangeli* innehåller samma bestämmelse om disputationsämne och dess fördelning, som omnämnes härofvan, och föröfrigt endast officiantuppgifter.

Det senare är äfven förhållandet med *Acta Synodica 28 Junij (1)648 conclusa* och *Acta synodica in Conventu Diaconorum circa festum Michaëlis Archangeli* s. å., som båda uppgifva disputationsämnet *de officio et statuum carnis Christi diversitate.*

I *acta synodica 28 junii (1)649* och handlingarna om diakonsynoden 28 september s. å. är ej antecknadt något annat än officianter och disputationsämne — *de fide* — till nästa möte.

Från 1650 saknas synodalakter.

1651.

ACTA SYNODALIA 28 JUNIJ 1651 CONCLUSA.

Officiantlängden, som inleder dessa synodalakter, börjar med uppgiften: *Materia futuræ, cum Deo, Disputationis Synodalis erit de Lege et Evangelio.*

Förmantes, först, Prästerskapet til flijt och troheet uthi sina Embetenn.

2. Klagades öfwer obilligh Lijkstool, huilcken klaga[n] går öfuer heela Stifftet: huilcket uthlofuades straffat blifwa: Och *clerus* bejakade honom straffas som *excess* widh Lijkstool föröfwar. Stadgades, der 6 koor finnas, at *pastor* då tager een, och icke elliest.

3. Prästerskapet tilhålle Församblingarna at Vthgöra rättann Tyonde.

4. Klagades öfwer somblige *Pastorum* oskötsamhet och *absens* widh *Lectorum* Kyrkiotyondes inn- och uthlefwererande, i synnerheet på H. Måns i Swanshals. *Jniunger*ades at medh Jnn- och Vthmåål skeer rätta richtigheet.

5. Tilsades at *Pastorerne* skola emottaga så wäl giffta som ogifta Capellaner, och wara billige uthi Löhn och Vmgänge emoot them.

6. Taltes om Prästegårdz-Ägorna, at de effter *Privilegierna* medh flijt förswaras böre, emoot dem som sådana intrång tilfoga willia.

7. Afsades, at å alle Marcknader hereffter, skola inga *Consistorial*-Saker frambrachte eller vptagne warda, vthan skole Capittels-Männerne, för andre nödige bestälningar skull, å Marknadz-dagarne för sådan Capittelz Tunga effter detta frije wara.

8. Tilsades at de som komma hyt til *Absolution* widh domkyrkian, skola här inställa sigh om Torssdagzafftona, at de om Fredagzmorgona i Kyrkian deste beqwämligare kunna komma der till.

9. *Præpositi* skola *visitera* uthi sitt *Contract*, och hålla Prosteting, til det ringaste en gång om åhret.

10. Skal uthi alle församblingar ställas förbön *publice* af *suggestu* för en Mann i Häredzhammar Sochn, Nilss Larsson benemd, fordom Cantzelijskrifuare, som är förryckt, och säger sigh qwälias af Sathan.

11. Afkunnades at Marcknaden som härtils är hållen åhrligen uthi Söderköping på *Laurentij*, den 10 skal her effter, för sine nödige orsaker skull, *transporteras* på *Bartholomæi* dagh, som är den 24 *Aug.* Och då dersammestädz för Frijmarcknadt hållen warda.

12. Förmantes *Restanterne* ifrån sigh sända det sammanskot, som til den Augzburgiske kyrkiobyggningen Vthgöras borde. Sammalunda om *Augmentet* på Herredagzpenningarna. Hwar emoot *Exciperade* Her Nils i Askeby, på sin egen och deras wägnar, som hafua så ringa Giäld.

13. Vplästes itt långt *Register*, af dem som *restera* medh domkyrkiotunnor.

14. *Delibererades* medh *Clero* om den kyrkian widh Trehörnen skulle winna sitt fortsättiande eller ey. Omsider slöts at Bispen medh *D. M. Nic. Langelio*, *M. Samuele Brask*, her Anders i Åby, *M. Elia Benedicti* i Linderås och h. Anders i Lommarydh, skulle der mötas åt den 2 *August.* nestkommande, och endtligen medh Ribbingen* der om *Concludera.*

15. *Delibererades* om *Conventus Diaconorum* skulle kunna skiee nu nestkommande *Michaelis*, för denna swåra tijden skull:

---

* Jfr sid. 161.

Och beslötz likawäll omsider at de skola komma tilsamman, *more tralatitio.* *

16. Belefwades, at *Pastorerne* skola gifwa swaar på alle *Citationer* til *Consistorium,* antingen de *Citerade* hafwa kunnat eller welet *Comparera* eller ey;

17. *Publicérades* at ingen diäkne må eller skal her effter komma till *Ministerium,* förrän han på någon tijd hafver warit här uthi *Gymn. Lincopensi,* och sin *industriam,* flijt och *qvaliteter Lectoribus comprobéret;*

18. *Constituérades* Her Herman i Gamblebyn til Vice-Probst i Wästerwijk, för den wörd:e Mansens Her *Marci* Probstens och Kyrkioherdens der sammestädz höga ålderdom skull.

Hisce peractis Cantionibus sacris piisq[ue]ad Deum fusis precib[us] dimittebatur Clerus.

Jovæ Litentur Sempiternæ Laudes.

Acta Synodalia 27 Septembr. in Conventu Michaëlino Conclusa innehålla endast officiantlängd och uppgift på disputationsämne (samma som uppställdes vid pastoralsynoden).

1652.

ACTA SYNODALIA, ANNO 1652, 28 JUNIJ.

Hans Ehrewörd:t Herr:n Biskopen förehölt och Wörd:e *Clericiet* på det alfuarligaste, at de skulle wara måttelige och billige medh Lijkstolen, emedan det höres grufweligen illa der om, och går heela Landet omkring thet ilaka taalet om Lijkstolen.

Prästerskapet Swarade der till, at den måtte Nampngifwas, och Straffas derföre som skyldigh är, at icke alla måtte höra illa för en eller twå girighbukar skull. Biskopen förmante dem änn wijdare alla see sigh Wijssligen före, och icke låta sådana klagomål komma sigh uppå.

Till ämne för nästa synodaldisputation uppställdes nu och vid det diakonkonvent, som hölls 29 september, *de poenitentia.*

Den 28 juni 1653 utsågos officianter och bestämdes disputationsämne — *de ecclesia* — till nästa synod. Samma ämne uppställdes s.

---

* Tralaticio?

å. på *synodo Michaëlina* (23 september), hvars handlingar för öfrigt endast innehålla officiantlängd.

Domkapitelsprotokollen 1654—1655 innehålla inga synodalakter.

1656.

ACTA SYNODICA 28 JUNI.

Wardt uthi Prästemöthet beslutitt och afsagdt, att itt *Consistorium Majus* skal här effter *Constitueret* warda, at the ther på andre Orther i Landet förnämste *Præpositi* och *Pastores* skole *Conscribèrade* warda, och hijt til *Consistorium in negotiis gravioribus tractandis* förskrifwas, och skole der til wisse *articuli* opsättias: Men såsom icke nu alt *pro temp*[ore] sigh göra låter skal medh samma reglarnas opsättande *differeras in Synodum proximè Futuram.*

2. Förmantes *Præpositi*, at dhe såsom *vicarij Episcopi*, hafwa nogha upsicht med sina *Contractister* och *Capellaner* hwar uthi sin *district*, och tijdigt *Significère* huru i deras Prosterijer tilgåår, huru Prästerna förhålla sig i Lähro och Lefwerne, emedan klagomål höres om itt och annat ibland, synnerligen at *frigidè tractèras* Bönedagar, texterna förandras, och annat. Och skole *Juniores* i sådane fall sökia *Texternas* Förklaring hoos *Præpositos* och andre åldrige *Pastores.*

3. Skole och *Præpositi*, tillijka medh *Pastoribus*, hemma ransaka och afhielpa små saker och sådana *Casus*, som de afhielpa kunna, och icke alla saker *promiscuè* skiutsa hijt til Capittelet: Vthan der de finna saken wara af så stor *importáns*, att de henne ey *decidèra* kunna eller böra, eller någon dera Parthen tycker sigh *præiudicèrat*, må då saken, tillijka medh en klaar ransakning, *remittèras* hijt til *Consistorium*, doch att *Præpositi* granneligen låte alla saker i Kyrkiones book förtekna, som af dem *decidèrade* blifwa, och sålunda låta hålla itt richtigt *protocoll.*

4. Förmantes Prästerskapet, att de hålla sitt Embete sielfwe i *Respect* och acht, och låthe af ingom det förachtat och waan-

hedradt warda. Ware fördenskul intet så lätte, at sittia och dricka dwskål och Broorskål med någon. Låthe icke heller Fogden eller Länsmannen sittia öfwer sig til bordz, eller gå fram om sigh i *Processer*, Vthan taghe *Pastor* sin Capellán widh handen medh sigh fram, och låthe intet förachta sigh eller sina hustrur på något sätt, på det PredikoEmbetet icke må dragas i förachţ.

5. Skal och ingen af Prästerskapet låtha Missbruka sitt Embethe aff Adelss-Personer, och låta bruka sigh för deras Fogdar och Skrifware, hwar medh de gemenligen draga uppå sigh *invidiam aulicorum et rusticorum*, blifua sedan förachtade Vnsagde, hootade och hötte, Och i det Prästerna löpa hijt och dijt i hwsen med Nycklarna, winna de omsider den tittelen, att de få heeta Tiyf och annat sådant smäligit. Sittie heller den stunden och achte sin book, eller och skiöthe sina egna Sysslor.

6. Afsades och, att Adellen i Sochnerne, skulle icke alle, uthan åthskildnat eller wichtige orsaker hafwa sina egna herregårdzPräster, Vthan höltz wara rätt att föruthan *Ordinario Pastore* och *Comministro* skulle ingen Präst meer wara i Sochnen, aldenstund af de många Prästerna i en Försambling föllia stora Orimmeligheter, såsom *templorum prophanatio*, *Pastorum* förachţ, och deras *accidentiers*, Ja och *ordinarie* Rättigheterss stora åsaknadt och förminskelse. Vthan wil adelsmannen uthi något fall hafwa Präst, så sände bodh effter kyrckioherden och Capellanen, brwke dem, och gifwe dem sin rätta löhn derföre.

7. *Jncrepérades* herrePrästerna för sin öfwerflödiga *Luxu* och högferdh, som gå medh sina fijna klädher dageligen, hafwa godha dagar, och ätha allahanda *delicatesser*, der en annan fattigh Capellan sitter medh många barn i största nödh och fattigdom, och orckar sigh nappast en elak kappa på ryggien, och wela dochlikwäl sådana koornfeeta *Concionatores aulici* wara lijka *meriterade* medh andra. Tilsades fördenskul, at om de understå sigh att wija folck, döpa Barn, taga Hustrur i kyrkio, eller något annat *Pastoris* Embete förrätta, skal han mista sin Präst, ty sådana saker böra *publicè* och *in facie totius Ecclesiæ* förrät-

tade warda, der uthöfwer *Pastores* och *Præpositi* skola nogha uppsicht hafwa.

8. Gaffz de ogiffte Präster detta *Consilium*, att de, så mycket möijeligit är, giffte sig innom Standet, och gå icke Präste-Enckior eller Prästedöttrar förbij, uthan hedre sålunda sitt egitt Stand. Förmantes i synnerheet de unga Präster, at dhe ingalunda förhaste sigh medh gifftermål, uthan töfwe dermedh någon tijdh, til det ringesta tw åhr efter det de äro *Ordinérade*, *Interim* läse flijtigt sin Book.

9. Förmantes *Pastores*, at de icke tillåta några til Wygninger uthan det lyses först för dem af Predikostolen, icke en uthan 3 gånger, effter Kyrckioordningen. Och skola Trolofningar och Wijgningar ingalunda skee hemma i hwset, uthan offentligen i Kyrckione. Och skola Brudewijgningar, och alla andra kyrkio-*processer* förrättass i tijdh, eller skiee och sedan effter Gudztiensten. Ey heller hafuer *Pastor* eller Capellanen behof, att sittia öfwer sin förmågho in på natten medh gästebodzfolcket, och bijdha effter hustruskålz drickande, utan förrätte alt sitt Embete i tijdh, och draghe sedan hem när honom behaghar.

10. *Pastores* skola och see granneligen till, att dhe icke föra något på Predikostolen, som de icke weeta i fulla sanning wara, och ware icke förhastige at troo nyia Tidender, synnerligen om krijget, som wårt k. fädernesland nu är behäfftat medh.

11. Skole och *Pastores* intet så lätt släppa någon på sin Predikostool, som för detta skedt, aldenstund ingen diäkne eller Student skal wara tillåtit *extra Gymnasium* at Predika, uthan der han kan framtee och wijsa *Episcopi* zedel, att han är *Candidatus Ministerij*, och hafwer tilförena giordt sitt Proof. Må och icke heller någon frambiuda sigh at begära *veniam Concionandi*, förrän han är fulkombligen *resolvérat* til Standet.

12. Förmantes och Prästerskapet, at de ingalunda släppa sina Sönner för bijtijda till *Academien*, och förrän de få sina *præceptorum* wittnessbörd att dhe der til nogsamt äro *funderade*. Och afsades, at den som ifrån andre Scholar drager *immediate* til *academien*, och intet achtar först komma på någon tijdh till *Gymnasium* här, och göra sitt Proof, skal och sedan här ingen

promotion hafwa til att förwänta. Och på det *Gymnasium* här i Linköp. må *Suo pristino nitori restituéret* warda, skola inga diäknar liggia hemma hoos Präster eller Fogdar och *præceptoréra*, Vthan alla skola sända sina Barn hijt til Scholan.

13. Förmantes i synnerheet Capellanerne, att de, medan de äro *Comministri* skicke sigh så, att dhe kunna blifwa för *Pastorer acceptérade* och antagne, när de någon Försambling bwdne warda, Och göre sigh så *Capabel*, at *Episcopus* haar heder af dem, när han dem någorstädz *recommendéra* wil, ty *Episcopus* kan intet truga någon på en Försambling: Blifwer han der intet *acceptérat*, så tacke sigh sielf. Att han elliest räknar sigh så eller så gammal *in ministerio*, kan man intet achta, allenast han icke så haar stält sigh, eller giordt sigh så skickeligh, att en Försambling behagar honom til kyrckioherde.

14. Wordo och alla *Expectencier* på Gäld och andra Lägenheter aldeles ophäffne och til intet giorde, såsom och hwad Lofwen Sahl. Biskopen en eller annan giordt hafuer, att ingen meer der om tala må.

15. Afsades och så, det PrästeEnckiornas Nådheåhr intet har effter så *indiscriminatim* skole *extendérade* warda, som för detta skedt är, Vthan allenast hållas på itt åhr, effter Kyrckio-Ordningen och *Privilegierna*. doch ansees medh *discretion* deras Sahl. Männs *meriter* och Enckiornas olijka tilstånd, i särdeles *Casibus*.

16. Förmantes och *Pastores*, intet strax förskiutha sina CapellansEnckior, som deras Männ döö, uthan effter möijeligheten handhafwa dem öfwer Nådåhret, och hielpa til att förfordra dem i alla måtto, och synnerligen til itt godt giffte rmål igen.

17. Afsades, at der en sådan *Consideration* är, at någon adelssman skal hafwa Präst, skal honom förskickas så wäl den gifft som den ogifft är, Ty emedan *nobiles* pläga som offtast gifwa sina Skrifware och Fogdar gårdar, må de och wäl gifwa Prästen en gård at boo opå. Wil adelsmannen icke hafwa den giffta så göre huru han wil.

18. Togz i betänckiande om Capellaners löhn af sine *Pastoribus*, Men för den stora Olijkheet skull, som är i Capella-

nernas arbete, kunde fördenskul för denna gången icke göras der öfwer någon wiss Stadga. Vthan blef afsagdt, at den *Pastor*, som någon Capellán hafwa wil, skal här i *Consistorio* inläggia sin *Obligation*, hwad han honom i löhn, effter *Consistorij* godt finnande, gifwa skal.

19. Förmantes hela *Clerus* i gemeen, at de, Jempter all annor Christeligh Dygdaöfning, hålle sigh i synnerheet medh klädedrächter och håår, som Standet tiänar.

20. *Confirmérades* af heela *Clero* det besluuth om Präste-Enckiornas Spannemåhl som här tilförena af den 26 *Februarij* nestförlidne giordt war, *de qvo vide fol. 367.** Och skal Spannemåhlen uthskepas nu i tilkommande Winter.

21. *Consulterades* medh *Clero*, om icke *Synodus Anniversaria*, för åthskillige orsaker skull, måtte, så medh Capellanerne som medh *Pastorerne*, kunna *commodissimè* hållas en gång om åhret, och det nu widh *Petri* tijdh? Och såsom *Clerus* der till samptyckte, giordes der öfwer den Stagda och besluuth, Nembl:n 1.) *Comministri* skole wara här den 24 *Junij* om afftonen, och hafwa sin *primam Sessionem* dagen effter den 25. Men *Pastores* skole komma *ad consvetum tempus*, och hafwa sin första *Session* om morgonen den 26. 2.) *Præpositi* skole sittia

* Denn 26 Februarij (i domkapitlet) Beslötz om EnckioSpannemålen i Skärckind, at såsom Bönderne skulle falla alt förswårt, at föra hono(m) hem til Enckiorna, den ena Öster den andra wäster, den eena söder och den andra Norr, den eena T:an då och en annor Tunna en annan gång Vttagas: skulle och falla *Pastori* alt för mödesampt så offta Piuncketaals uttaga Spannemåål, Och kunde ändå, kan skiee, medh sådan Vttagning icke alt gå richtigt, dy skal samma Spannemål här effter åhrligen försälliass til någon godh Mann i Norrköping eller Söderköping, som til Consist:m sänder der före en richtigh *Summa* Penningar. Och skola så PrästeEnckiorne *dividéras* i *Trenne Classer*, Nembl:n åthskillias emellan *förmögne, fattige, och ganske Vthfattige Enckior:* De förmögne som sådan almosehielph intet behöfwa, skole och der af intet bekomma, emedan H. Kongl. May:ttz *intention* i synnerheet hafwer warit sådan hielp förunna til de fattige och torfftighe Prästenkior, och deras fattige faderlöse barn: Desse fattige Enckior skola af samme Penningar bekomma sin *proportion*; Men det tridie slaget nembl:n de uthsfattige Enckior skola uthi respect emoot de andre, bekomma något meer: Och alltså samma Penningar dem *proportionaliter* effter *Classerne* till*assignéras*. der öfwer och richtig räkning skall hållen warda.

i Ordning medh sine *Præpositurer*, och Brädhan *Signèras* medh A, B, C, etc. 3.) *Præses Disputationis* skal låtha tryckia *disputationen*, och *Sumptus* der til tagas af *Consistorij* Penningar. 4.) *Orator Comministrorum* skal hafwa sin *Orationem Synodalem* i första deras *Session* den 25 om morg:n och deras *Concionator* hafwa Morgon-predikanen. *Orator Pastorum* skal hafwa sin *Oration horis Consvetis* den 26. Och deras *Concionator* sin Predikan, som waanligit är. Och hafwe hwardera sin *vicarium*. 5.) Trenne *Pastores* skola *respondèra* för Middagen och *totidem Comministri* effter middagen. 6.) *Opponentes* skola uthi sine *oppositionibus* Vthan något långdt företaal, achta *brevitatem* och *perspicuitatem*, och medh största flijt *tractèra materien*. 7.) *Comministri* och de Vnga *Pastores* skole alla kunna *Locum, de qvo disputatio est, ex memoria* up*recitèra*, ehoo som helst der til *invitèrat* warder. 8.) *Comministrorum Concionator* skal Predika den 27, och *Pastorum* den 28 Junij. Men om Permessodagen föregångne åhrss *Præses*, eller hans *vicarius*.

22. Förmantes och *Comministri* flytigt, at läsa Jempter *Locos Communes Haffenreferi*, * *Cathechismum Conradi Dièterici*, ** *Confessionem Augustanam, Friedlebium*,***. *Chemnitium* † och *Hunnium*, †† och göra sigh dessa Böker i synnerheet *qvam familiarissimos*.

---

* MATTHIAS HAFENREFFERUS: *Loci theologici, certa methodo ac ratione in tres libros tributi* — — —, af hvilken flera upplagor äro utgifna under 1600- och 1700-talet, följdes vid bestämmande af ämnen för de lärda öfningarna under alla de synoder, dessa akter omfatta. Jfr föröfrigt *Claes Annerstedt:* Upsala Univ. Hist. I, sid. 258 not. ang. Hafenrefferi *Compendium doctrinæ coelestis*.

** CONRADUS DIETERICUS: *Institutiones Catecheticæ*, som utkommit i ett stort antal upplagor under 1600- och 1700-talet. Jfr *Claes Annerstedt:* Upsala Univ. Hist. I, sid. 291.

*** Härmed åsyftas förmodligen den tyske teologen PHILIPPUS HENRICUS FRIEDLIBII *Medulla Theologiæ*, hvaraf åtminstone fem upplagor hade utkommit i slutet af 1600-talet.

† Härmed menas utan tvifvel den betydande lutherske teologen MARTIN CHEMNITZ från Braunschweig och hans 1591 utgifna *Loci theologici*.

†† Wittenbergsteologen AEGIDIUS HUNNIUS, 1550—1603, bekant för sina talrika polemiska skrifter mot katolska kyrkan och calvinismen.

Sidst wardt beslutitt om *materiâ Disputationis* och *Officiariis* til nestkommande Åhrs Prästemöthe, såsom föllier:

Materia futuræ, cum Deo, Disputationis Synodalis erit de Ministerio Ecclesiastico.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Domkapitlets protokoll 1657 lämna inga upplysningar om de synoder, som då kunna hafva hållits. Enligt de fragmentariska memorialanteckningar, som finnas från *Petri* och *Pauli* dag 1658, synes domkapitlet »i hela *Cleri præsens*» hafva afgifvit en förklaring i ett mycket oklart tvistemål, som emellertid icke i annat afseende torde hafva varit föremål för *Cleri* behandling. De för tidsförhållandena kortfattade protokollen från 1659 omnämna inga synoder, och för åren 1660—1665 saknas protokoll i kapitelsarkivet.*

1666.

Den 24. Junij Som var *S. Johannis Baptistæ* dag, kl. 2 effter middagen, höllo *Dnn. Comministri* sin första session uthi *maiori Gymnasio*, hvilken, näst föregående wänlig *congratulation* af H. Biskopen til samptel. *coetum,* öfwer hwars och ens lyckelige ankomst och goda wälmågo, begyntes *pijs precibus et oratione Synodali.* När den kom til ända, anstältes *repetitio,* och då alt war wäl förrättat, slöts then förste *Session;* doch dess förinnan, *inqvirerades in absentes*, som wore til stoort taal, orsaken måtte dhe bäst sielfwe weta, då tog H. Biskopen tämmeligen illa wid sig, at dhe sådane nödige och högnyttige *publicos Conventus* skulle (som man väl må säja,) af idel förącht afsittia och försumma; hwilket utan twifwel måtte deraf wara kommit, at dhe för deras utewarande och absents, i dhe förre *conventibus Synodalibus*, intet äre så skarpt, som wäl behöfdes, tiltaalte wordne, hwarföre man häraf förorsakas, hädaneffter nogare, och med större effterttryckiande alfwar, härom ransaka och *inqvirera.* Då hade H. Biskopen tillfälle at *reprehendera* een part för deras

---

* Jfr sid. 2.

långa och otiänlige håår, som dhe, af sine hustrur intalade, altförmycket bruka, och utan förargelse intet kan eller bör tålas.

Den *25. Junij*

Effter hållen predikan, i domkyrkian, och förr än *disputatio* begyntes, uplästes *Dn. Svenonis Laur.* Hjorts bref, innehållandes om hans älendige och mycket beklagelige tilstånd han haar råkat uthi, förmedelst en olyckelig händelse af en staake, som han hade stött upp i det ena låret, och til samma skadas *curérande* i Calmar användt nu en långan tid, alle sine ringa medel på *medicamenter* och barberare.

Resol: I anseende til hans bedröfwelige wilkor, giorde närwarande *ven: clerus* itt sammanskott til honom med några penningar honom til någon understöd. S:mt d. 3: 20 ör[e].*

2.) Dernäst *proponerade* H. Biskopen, at dhe som försummade *primam sessionem*, då *oratio* hölts, skole derföre och *conseqventèr* för hwar *Session* som försummas, böta 1 mark Silfver-Mynt, der dhe doch förr pläga fällas til 1/2 Rdr; hvilket samptl. *Dnn: Comministri* bewilliade, såsom och sielfmaante et *ultrò* sig till *pæn*, till *oppositionen* sig at erbiuda och *offerera.*

3.) *publicera*des, om D:ni *Olavi Laurelii Arosiensis Episcopi*, förlidit åhr intet upkiöpte böker, nembl. *Anatomiâ Papæ, Speculo Religionis* och *qverela Dei*, at dhe äre begiärade tilbakars igen, emädan alle *Exemplaren* deruppe äre *distraherade*, såframpt dhe icke kunna här försällias; hwilket skedde dem, som samma böker köpa wille, til rättelsse, at dhe dermed sig intet skulle försumma.

4.) *Continuerade Disputatio* uthi 2:ne *Sessionibus*, både för och effter middagen; hwarwid H. Biskopen med flijt *commendérade*, så wäl *Docentibus*, som *Discentibus*, *assiduam Locoru(m) Communium lectionem et meditationem.*

5.) Frågades om *Causa absentiæ ordinarii Concionatoris, Pastoris Dn. Petri Svenonis Kindii* in Rägna, derom ingen wiste något at berätta. *Substitutus* blef och siuk här i staden; derföre måste Capellanen wid domkyrkian, *Dn. Andreas Fro-*

* I marginalen: K:mt d. 8: 13 öre.

stonis förrätta samma tiänst med predikande. Och skal *ordinarius* böta för sin *absentia* 2 Rdr, en til *Dn. Andream* den andre til *Dn. Svenonem* Hiort.

6.) Förmante H. Biskopen dem samtl.. wäl och wördeligen at omgåås med herrans Embete, i betrachtande af deras giorde Eed och löften wid deras *ordination* til *S. verbi ministerium;* flitigt at drifwa *Cathechismi examen,* och hafwa wisse längder på sine åhörare.

7.) Afsades, at der så händer, at någon *pastor viduus*, eller *Pastoris relicta* blifwer försedd med annat gifftermåhl, och annorstädes *transfererad*, måge dhe intet skiära den Prästegården som dhe träda ifrån, utan, emot billig betalning för bruuk, utsäde och *avance*, uplåta det *successori*, gifwandes 3 tunnor för een, eller som dem bäst åsämber, E. G.* i Rysta, Konungsund.

8.) Förmaantes *Dnn: Comministri* så wäl som *Pastores,* at låta wårda sig om dhe fattige PrästeEnkiorne, effter det sluth som in *Consistorio Regni* uthi Stockholm 1653 berömbligen är slutit, och somblige, sedan, så wäl *practicerat* och effterlefwat hafwa.

9.) Klagades öfwer någre *Pastorum* hårdheet emot Capellanerne, och försummelse i Embetet, i det the twinga dem at reesa ifrån den ena kyrkian til den andra at predika, der lijkwäl dhe sielfwe, både borde, och kunde, det undertyden förrätta; och förmaantes til bättring, at intet beswär må wijdare deröfwer inkomma.

10.) Med det samma blef och samtyckt, at Capellanerne, såsom förr derom är slutit, skole hafwa 8 Tun:r i löön af *Pastoribus,* dersom 2:ne altar eller kyrkior äre; men 6 Tunnor, dersom allenast är *unum altare*.

11.) *admonerade* dem sampt: och synnerl. H. Biskopen, att föra ett sedigt, nychtert och skickeligit lefwerne, som deras stånd och Embete kräfwer; at undfly allehanda öfwerflöd med drycker, och elliest; Sampt med alfwar at *meditera* sine predikningar, och icke hålla sig så stadigt wid dhe skrifne *concepterne*.

---

* *Exempli gratia.*

12.) Påminte H. Biskopen, at *Dn. Comministri* wille rätt förstå Kongl. May:ts utgifne ordningar om Klädedrächter, etc. och dem hwarken *extendéra*, eller *restringera*, emädan the icke angåå Bondestandet, såsom somblige underståådt sig, dem at uthtyda, det stoor oreda hafwer ibland dem åstadkommit. Och at icke så dristeligen eller obetänckt, förandra dhe ordninger, som gode och gamble hafwa warit, dertill een part äre alt förmycket lätte och benägne. Desslijkest, at bättre uptaga och handtera *Consistorii* Breef, än som man förspörjer här til dags skedt wara. hwarpå sedan blef med *piis precibus* slutit.

Här följer förteckning öfver *officiarii ex ordine diaconorum in futuram synodum.*

Den 26. Junii kommo *Dnn. Pastores* tillstädes kl. 8 om Morgonen, och hade tillijka med een deel af *Comministris* första *Sessionen;* Efter föregången hälssning och *aggratulation*, sampt sedwanlige gudelige böner, hade *Orator Ordinarius M. Jacobus Jonæ* Lindbohm een wacker och lärd *Orationem Synodalem.* och mera kunde intet härtil giöras den dagen, för Sal. Borgmest[aren] Jöran Dyks begrafning skull som skedde effter middagen.

Den *27 Junii.*

Continuerades med *Disputationen* både för och effter middagen; och när det war ändat, begiärade H. Biskopen, at the som uti Sal. *Notarii Dn. Olai Joannis* tyd, hade antingen kiöpt, eller borgat sig *D. Laurelii* böker, och icke betalt dem, wille för en Christelig kiärlek, sådant gifwa tilkiänna och betala, at hans effterlåtne bedröfwade föräldrar, icke måtte twingas, til at dem betala. det dhe fuller lijkwäl sedan måste gåå uppå, om icke i detta måhlet, doch i annat, som den gamble Mannen medh tårar klagade at hans Sons saker måste gåå i sticket, til betalning, för det han wiste honom intet hafwa warit skyldig.

Sedan uplästes förbe:te h: Kongl: M:ts bref, dat: *Stockholm* den *28. octobr. 1665,* om hielp til Nyköpings Stadh.

Den *28. dito*

påmintes det samma korteligen, som tilförene är förmält, och *Dnn. Comministris in Synodo* förehållit blef, jämwäl annat mera, både nödigt och nyttigt, nembl:

1.) at dhe *Collecter* som til sådane *pios usus* blifwa förordnade, böre samblas af Contractisterne och sändas til Probsten i häradet, och sedan derifrån hyt til *Decanum* eller *Notarium*, för deste större richtigheet skull. Och at *Kyrkior hielpa Kyrkia, Präster Präst,* och *bönder bonde*, när dhe råka uthi någon wåda, och trängia om andras bijstånd.

2.) *Proponerades*, hwad *Ven: Clero* måtte behaga at *contribuera* til dem, som af wår *ordine* hafwa tagit stoor skada, förmedelst den skräckelige wådElden uthi Wästerwijk, emädan man hafwer, af dhe til någre *præposituras* ùtgångne brefwen, wiss effterrättelsse, at det kan intet stoort förslå. Och efftersom dhe skulle förmodel[igen] bäst finna sig betiänte af Spannemål; ty bewilliade *Dnn. Pastores* at willia dermed giöra dem någon hielp, och den ställa til Söderköping der at emottagas.

3.) Om någor hielp til den uthi Ekesiö Stad företagne kyrkiobygning, hwartill *Rev: Pastor Dn. Zacharias Johannis* hafwer låtit giöra een book, uti hwilken kan inskrifwas, hwad som af kyrkiornas, eller andre fromme Menniskiors egne medel kan dertil förskiutas. Biskopen will också laga, at någor anseenlig hielp skall komma dertil af wår dombkyrkia.

4.) Wid samma *occasion*, kom H. Biskopen til at tala om den anseenlige hielp, som uppå hans Kongl. May:tts nådigst utgifne *promotorial,* är insambladt til een Steenkyrkios upbyggiande uthi Wimmerby Stad, och at wederbörande der, så wäl som alle andre, skole wara förtänkte, at giöra Oss häruti *Consistorio,* reda och räkenskap för sådane penningar, emädan Man förnimmer, at med sådane gudel:n förundte och försträckte medel, icke allenast slätt intet, är ännu uträttat, utan det, som fast wärre är, och Gudi klagande! at dhe äre oförswarligen *distraherade* och sking-

rade, man weet icke hwart, hwilket bör noga och med alfwar effterfrågas, för Räkenskap skull*.

5.) Straffade H. Biskopen somblige *Pastorum*, stora förmätenheet, at dhe emot Tiggiare Ordningens klara lydelse utgifwa bref och pass åth Tiggiare, dermed at gåå så wijda, som dem behagar, effter hielp; och dertillmed, taga penningar derföre, som man weet at 1 Rdr är nyligen af een blind qwinna för it sådant bref utgifwit; bem:te bref ligger här uti *Consistorio* til wedermåhl förwarat. 2. at intaga allehanda folk dem hysa och härbergera**, oanseendes, antingen dhe äre rätte uthi deras ärender, eller icke, hwarefter lijkwäl noga och granneligen borde ransakas.

6.) refererade *Ep(iscopu)s*, at *Wexionenses*, intet rätt förståendes Kongl. May:ts ordningar om allehanda *Excesser* wid baarnedoop, hwilke dhe til allmogen willia sammaledes *applicera*, emot sielfwa *intentionen* hafwa skrifwit hyt til wårt *Consistorium*, at dhe af wårt Stifft, som äre grannar intil dem, intet willia hålla inn med dem, uthi ber:de ordninger, eftersom dhe det meenat och förstådt; hwarföre förmaantes *Pastores* dem flitigt at genomläsa, at dhe icke måge drabba orätt och wilsse om rätta förståndet deraf.

7.) Förmantes Prästerskapet, at hafwa sitt Embete och *authoritet* uti acht, och icke som tilförenne är skedt, predika hema för hwar och en som det begiärar, och lijkwist wäl kunde komma til kyrkian, der som predikan bör hållas; Jämväl, at intet wijga Brudefolk, begrafwa Lijk, då dhe som sådane acter skole bijwista, komme öfwerfulle och obeskedelige til kyrkian, utan låta dem färdas heem, til des dhe sofwa ruuset af sig.

8.) Talades om Wijtet, som Anno 1664 är upsatt till förlijkningen emillan Dn. *Nicolaum Gotzelium* i Odenswij, och hans

* I marginalen hänvisas rörande denna sak till konsistorii handlingar och biskoparne Enanders och Terseri visitationsakter, af hvilka de förstnämnda saknas i arkivet och de senare, så vidt de afse denna sak, finnas i domk. prot. 6 juni 1673. De insamlade medlen, eller åtminstone 3000 daler kopparmynt, synas omsider hafva blifvit redovisade af borgmästaren i Vimmerby Hans Jöransson till landshöfdingen i Kalmar Peder Hammarskiöld.

** I marginalen är anmärkt: »Härberga icke hwar och en i tino huse etc. Syrac. XI, 31».

Sochneman Ryttmestaren wälb.d *Georg* Silfwerlod här uthi *Consistorio Lincopensi* och af *Episcopo* underskrifwit bestående uthi 30. Rijksd:r, hwilket Wijte Kongl. Götha HofRätt af den *9. Novembris 1665* hafwer dömdt H. Nils wara skyldig at betala, effter den uthi förlijkningen *Specificerade distribution*, till målsäganden *Consistorium* och *Hospitalet;* Men H. Nils nu begiärar, måtte efftergifwas det *Consistorium* icke will eller må allena giöra utan will heemställa det heela *Venerabili clero* till eftertänkiande, aldenstund heruthi *verserar consistorii authoritet*, som härigenom torde lätteligen falla, och någon annan sedan draga detta till *exempel.* Dertil swarades, at som *Clerus* hafwer förnummit, den Ena Tredingen uti wijtet, wara af Ryttmesteren efftergifwen, och nu Twänne *Tertias* wara igen, och *Consistorium* intet kan mista sin deel, ty skulle dem icke synas obilligt, at honom gåfwes effter, halfparten af det som bör *Consistorio* och *Hospitalet*, doch utan *præjudicio* emot ofwanbe:te Kongl. Rättens domb.

9. *proponerade Episcopus* något om *Conrectoris* härwid Scholan *Dn. Jonæ Laurentii Austrelii* saak och *procedeurer*, som en Prästman intet wäl anståå, det han war skyldig till, först *in totum*, sedan *Secundum qvid;* burit löhn uppå; Och nekat til; Men sedan effter ett heelt åhrs förlopp tillstådt och bejakat. hwaruppå saken är stadnat uthi een swår och widlyftig *action,* emillan honom och Capellanen i Tingsta, *Dn. Laurent. Jonæ Hellagium,* dermed dhe hwarandre dragit ifrån den ena *Instantia*, och til den andre, wid Styresta Ting den 2 Iunij 1664, der domen gick *Dn. Hellagio* hårdt under ögonen, i det han dömbdes til 3 daler och 40 marker efter Cap. 29. Kgb. L. L. § 1. och 20. Cap. § 1. Tingmb. L. L. Wid LagmansTinget i Linköping, den 10. Jan: 1666, blef den domen, såsom *funderad* merendels på ensidig berättelse och icke på Lag och *æqvitet,* uphäfwen, och H. Lars til sin heder *restituerad,* då *Austrelius* lofwade *Hellagio* i förlijkning — 8 t:r Spanmåhl til wederkändslo för des hafde möda och anwände omkostnader i den saken, hwarpå dhe med handslag förlijktes. Medlertijd detta passerade dem emillan, underlät *Austrelius* intet, åtskilligestäds oförskyldt och obewijsligen at illa efftertala Biskopen, *Consistorii protocoll,* och *No-*

tarium Sal. *Dn. Olaum Joannis*, som trenne hederlige *Pastores* i Furingsta, Styresta och Tingsta wid Tinget närwarande, af den 18. Junii 1664 skriffteligen betygat hafwa, jämväl uthi des *Supplication* till hans Kongl: M:t wår allernådigste konung, som af *Copien* är at förnimma. Hwilke *acter* lågo honom i wägen til hans *restitution*, derhänn Kgl. Götha hofrätt, med des bref honom *recommenderat* hade, af den 16. sidstförledne *Martii*, hwaruti desse ord finnas, *der icke något annat ligger honom til hans* **restitution** *i wägen, än som bem:te aflupne twist med Hellagio etc.*

Efter bem:te saaks och tilhörige *acters* föredragande, begiärade H. Biskopen, at *Ven: clerus* wille taga detta uti *consideration*, och gifwa deröfwer sitt wälmeente betänkiande, hwad härutinnan wijdare må wara till giörande, eftersom han så olydig, *contumax* och geenwördig är, och utslagit alle möjelige och sig hälsesamme wägar och råd till sin *restitution*, desslijkest nu ifrån *Synodo* sig *absenterat*. ändoch *Episcopus*, långt för detta honom derom åthwarnat och förmanat hade? Derpå swarade *Rev: Dn. Præpositi* och samptl. *Ven: clerus* 1) at man intet kan betroo sine barn under hans *information*, aldenstund han icke förrättar sit embete til den ände, at han hoos dem skal någen frucht skaffa och dem upbyggia, utan på det han må derföre hafwa itt hederligit underhåld och *Salarium*. 2) det andra hans Embete och Prästetiänst angående, wille dhe itt *Scriptum* om deras mening i det fallet författa, och det, af hwar och en *Præposito* i Stiftet, underskrifwa låta, som och skedde af detta innehåld, nembl: at efftersom *Conrector D. Jonas Austrelius*, med höga förwijtelser uti des *Supplication* til h:s k: m:t, som andra *publique* rum haar högeligen försedt sig emot *R. Dn. Episcopum* och *Ven: Consistorium:* altså hafwe dhe mindre ey kunnat än i krafft af kyrkioordningen uti sådane måhl, döma honom böra wara *priverat* så sitt prästerlige embete, som wärkelige Scholetienst, til des saken *in Comitiali conventu Episcoporum et Cleri Regni* kan andragas och *legitime* förhöras. Men i fall han sig i saken rättade, sitt brott och förseende emot *Rev. Dn. Episcopum* och Capitlet erkiänna, bekiänna, munt- och skriftel:n återkalla, sampt *de non*

amplius turbando cavera wille, skulle det honom ännu stå frijtt och öpet, om han dertil sig *tempestivè* förklarade. hwar och icke, stånde denna *Sententia* til ofwansagde rum och tid. höllo och godt wara, at der han efter ber:de *conditioner* skulle änteligen *restitueras* sitt Embete, måtte han på ett annat tiänligit rum försatt blifwa, eftersom här omkring finna sig många af hans *action* förargade. Till större wisso är detta med mehra uthi sielfwa *instrumentet* af tiugu hederlige *Præpositis* och *Pastoribus* egenhändeligen underskrifwit och *verificerat*. Linköping *Anno et die ut Supra*.

10.) berättades, at man hade i sinnet om *Dn. Petro Gotscalci*, at förordna honom till det *vacerande* Pastoratet Motala; ändoch församblingen hafwer begiärat Capellanen H. *Jsrael Matthiæ*, det man intet kan giärna bewillia, emädan han så mycket är hoos Församblingen *exauthoriserat*.

11.) *mentionerade* H. Biskopen, under *inqvisitionen in absentes*, at *Dn. Petrus Jonæ Kiällman Past[or]*i Hallingeberg, är en hård man at komma til rätta med, i det han ställer sig så, som hans embete intet wäl anstår, har såldt sin Skattegård först åt en Mann, sedan straxt tagit penningar af en annan mann* på bem:te gård, och dermed wiliandes släppt dem tilhopa til en swår *action*, deraf han sedan drifwer sin lust och kortzwill. Derlykwist andre blifwa genom sådant wäsende mycket beswärade.

12.) klagade *Præpositus Dn. Zacharias Joh:* i Ekesiö och *Dn. Ericus Retzius* öfwer en *Capitein Georg* Fredrich Lejenburg uthi hans *contract* och Hässleby Sochn, at han förer it ogudachtigt horelefwerne, hafwandes hoos sig een hora Sophia *Medi* ben:d, med hwilken han barn hafwer aflat, derföre han een och annan gång är worden *citerat*, men intet welat *comparera*.

Resol: Emädan han intet will lyda förmaningar, så skall han stängias ifrån kyrkiones fryheter, och pastor intet giöra någon tiänst, utan han giör afträde utur kyrkian, på det man må förnimma, om han någon sann bättring will låta påskijna.

---

* I marginalen: »vide köpmbalk. St. L. Cap. 14 § 1».

13.) Tilfrågades *Ven: Clerus*, hwad dem syntes godt wara, antingen *Comministri* skole komma tillsammans til *Synodum*, på någon annan tyd om åhret, at församblingerne icke måtte lijda något meen uti deras gudztiänst; Eller man skulle denna tyden, som nu deras *conventus* haf:r skedt, behålla?

Resol. Clerus befann nyttigt wara, at *Comministri* wid Botolphi tydh *in Junio* måtte komma tilhoopa til *Synodum*, hwilket och är belefwat at skee tilkommande åhr 1667 d. 18. 19. 20. *Iunii*.

14.) *Dn. Andreas Augustini Ulvinus Comminister* i Ååsboo, klagat till sin kyrkioherde och Swåger *M. Petrum Haq. Varelium*, at han honom des tilbörlige löön skall hafwa förhållit. Swarade pastor, 1. at H. Anders om en Söndag något för store Bönedagen intet gick fram i Choren, utan baak i kyrkian, men orsaken dertil wiste han intet. 2. slog H. Anders sin hustru med en qwast om bönedags affton, så at man måste bära henne i prästegården; Tager och undertijden henne i öronen, och hänger henne up i wädret. 3. Säger han aldrig kyrkioherden till, eller går i prästegården, när som han will predika, utan han, (*pastor*) ehuru ofta mycket behindradt, måste altyd wara dertil beredder, så wäl hwar Söndag, som predikodag. hwarwid förehöltz. H. Anders hans ogudachtige lefwerne, som han förer med sin hustru, den han så omenniskligen med hugg *tracterar*, så at hon för hugg och slag nödgas at hålla sig ifrån honom heela 12 weekor. frågade altså Biskopen om en sådan bestialisk man, som så ochristeligen lefwer, och så offta lijkwist är åtwarnat, sampt med *privation ab officio* straffat, och månge reesor utlofwat bättring, det han låter sig alsintet gåå til hiertat, må skiäligen kunna brukas uthi herrans Embete? Dertill samptl. *Clerus* swarade, Ney, utan han* det med sit slemma lefwerne hafwa förwärkat, böra fängslig anhållas uti *carcere* eller proban 14 dagars tyd, och spysas med watn och bröd. gaf sin *obligation* 30 *dito*.

15.) Jnstälte sig domkyrkiones Sysloman *Dn. Olaus Petri* kräfjandes uppå den innestående Spanmåhlen eller domkyrkio-Tunnorne, som ännu *restera* och intet äre lefwererade. Dertil

* Öfverskrifvet: *honom*.

swarade *Episcopus*, at han sielf hade utwärkat af H. Landzhöfdingen *Gustaf Kurck* på Nääs it *mandatorial* til Cronones fougdar, at dhe samme rest, utan anseende til personen, skulle forderligest utfordra låta. hwareffter så wäl *oeconomus*, som flere, hade sig at rätta, emädan han sade sig dertill wijdare intet kunna giöra.

Materia Disputationis Synodalis, tilkommande åhr, blifwa dhe 5 *ultimi Loci*, af *Statu Hominis post mortem*.

Härefter följer förteckning på officianter *ex ordine pastorum* vid nästa möte.

1667.

Den 18 *Junii* 19. et 20 *dito*. *Synodus Diaconorum* begynt kl. 8 för middagen, då *Præses M. Petrus Varelius* Pastor i åsboo *repetition* hölt med *Comministris* af *Doct. Haffenreffero.** Effter middagen höltz *oratio Synodalis* af *Conrectore Scholæ Sudercopensis*.

den 19. *dito*, näst een wänlig *congratulation* af *R. Episcopo* till samptl. Prästerskapet som då kom tilstädes öf:r hwars och ens önskelige wälmågo och lyckelige ankomst till denne gudelige *acten*, begyntes *exercitium disputatorium* af *piis precibus*, och *continuerade* både förr och efter middagen, slötz sedan med *gratiarum actione*.

Den 20. *Iunii*

för Middagen upräknades *absentes*, med förmaning, till at fliteligare komma tilstädes til sådane gudelige *exercitier*, som allenast en gång om åhret hållas, än som härtill är skedt.

Dernäst förmante hans Ehrew:t Biskopen, med störste alfwar, *Comministros* sampt: och synnerligen, til att rättel:n besinna, hwad för itt högt, wärdigt och förnembligit ämbete som är af gudi them betrodt, uthi hwilket dhe fördenskull måste wärdeligen och försichteligen wandra, med rättskaffens flyt och trooheet, såsom thy medh rätta anstår, och icke gifwa någor orsak dertill

* Se not. sid. 176.

at Embetet, eller dhe sielfwe måge lijda någon spott, föracht och wanheeder, som man ty wärr förspörjer undertyden sker, genom sombligas egit förwållande.

3.) at granneligen tilsee, hwars omgänge dhe pläga och nyttia icke giörandes sig alt förgemeene hoos een eller annan, som intet annat sökia än Embetetz och personens misswyrdnat och förklening, betrachtandes det gamble Språket: *Tanti eris aliis, qvanti Tibi fueris,* det någre föga eller intet läggia på hiertat, som hoos een part i *collåts* och dryckesmåhl giöra sig till Giästebudz Narrar, hållandes det för en mächta måhn, at dhe kunna komma lust och löje tilwäga, deraf föracht och försmädelse drabbar in vpå dem sielfwe. *vide* 1 Tim. 4. 12.

4.) förkastades någres oskickeligheet och *abüser* uthi kläder, i det dhe intet wilia hålla sig heder- och höfligen, antingen med håår eller kläder, som Standet och een rättsinnig alfwarsamheet kräfwer intet williandes sådant låta rätta och *corrigera*, det Kongl. M:tts Stadgar är eenligit.

5.) at en Part genom *recommendationer* och hwarjehanda olaglige medel, sökia förmedelst andras tilhielp, at komma til *Sacrum Verbi ministerium*, men besinna intet, ey heller pröfwa, om dhe äre dertill skickelige och *capable*, eller intet, det the befinna med theras egen ånger.

6.) Förmaantes dhe brottzlige, att afstå häreffter dermed, at inmängia sig uthi mångehanda, otiänlig och enom Prästman intet wäl anstående handel, hwarigenom dhe kunna råka uthi obestånd och olägenheet; blifwa sitt goda qwitte och ledige; och derofwan uppå höra itt skambligit förtaal utaf andre Standzpersoner för deras förehafwande skull. hwarwid dhe *reprehenderades*, som äre så *planè Seculares*, att dhe troo sig aldrig kunna blifwa försörgde, om dhe icke jempte booken och PredikeEmbetet, skole hafwa någen annan handtering och werldzligit πρᾶγμα under händer, med kiöpenskap och annat, det man intet will upräkna, efftersom det är dem sielfwom bäst kunnigt, och låta sig således med deras deel sig intet nöja, hwilket är winning nog, *I Tim. 6, 6, 7, 8, 9.* oanseendes, at girugheet är een root til alt ondt *ibid. v. 10. Eph. 5, 5.*

7.) Blef af samptl. *Dnn. Comministris* samtyckt, at denne tyden uppå hwilken dhe nu hafwa *comparerat*, nembl. *Botolphi* tyd skal häreffter wara *deputerad* till *Synodum Comministrorum*, såsom för dem lägligest heela åhret öfwer sig här at inställa til ber:de gudelige *exercitier*.

8.) Om Tiggiarebref, som en part så lätteligen, jämwäl åth missgärningsmän och Mandråpare, obetänckt utgifwa. E. G.* *Ep(iscopu)s Wexion. M. Zach. Lundebergius*, och i detta Stifftet *Dn. Bothvidus* in Eed, (hwilket ifrån Hauptmannen hyt skickades,) twärt emot Kongl. M:ttz willie uthi den härom utgifne Stadga, förmantes *Comministri*, icke allenast, sielfwe at intet *promiscuè* utgifva, uthan ock hoos sine åldrige *Pastores*, at the icke uthgifwas, *prudentèr* förekomma.

9.) *urgera*de hans Ehrewyrd:t alfwarligen, at *Dnn. Comministri* wille härefter någotmera *reverenter* omgåås med Kongl. May:ttz och *Consistorii* utgående breff, at dhe icke hädaneffter, som till detta är skedt, så försumeligen blifwa nederlagde, utan at dhe låta dem ofördröjeligen fortkomma.

10.) Styrktes *Verbi ministri*, antingen för deras egne. eller kyrkiornes penningar upkiöpa sig Kongl. May:ttz utgifne Tryckte ordningar, såsom *privilegia Cleri*, Tyonde-ordningen, *religions* Stadgan *de A:o 1654*, och det i förledne *Martio publicera*de korte Kongl. *Religions Placatet*, och andre dylijke Stadgar, hwilka kunna uthi hwarjehanda fall icke allenast lända them sielfwom. utan och deras åhörare til een tiänlig *information* och tarfwelig underrättelsse.

Materia Disputationis Synodalis uthi tilkommande åhr 1668, *Cum Deo*, blifwer *Locus de Deo et S. S. Trinitate.*

Men blef för Ryksdagens skull det åhret in til 1669 uphäfwit och *differerat,* som wy sädan fingo weeta.

Här följer uppgift på *officiarii in futuram synodum,* Därefter fortsättes:

Eodem proponerade hans Ehrew:t Biskopen, at den gamble *Olaus Andreæ* i Hwittery och Lommeryd Sockn, war nu hijt kommen med kyrkioherdens *Dn. Andreæ Andori* bref af den 4

* Jfr. not. sid. 179.

hujus, af innehåld, at han haar nu *publicè* giort sin *confession*, tagit sin belägrade tiänsteqwinna Anna Jngemarsdotter till äckta, och begiärar nu komma til *S. S. Verbi ministerium*, dertil *Dn Andreas* honom *recommenderar*, så framt han dertill *in examine* befinnes duglig, som orden lyda, gifwer ock förslag, at hans tiänst skulle kunna behöfwas i Marbäck uthi Enkians Nådåhr, effter *Dn. Laurentii Petri, Pastoris* afgång med döden. *Resol:* Ehuru *Pastor*, som förr har denne *Olaum* så högeligen anklagat,* nu lijkwäl så wäl honom *recommenderar*, ock man fördenskull intet kan egentligen weeta, huru han dertill kan wara befogat, det han ock sielf må taga opå sitt egit förswar; (meningen är fuller att han har fått hans gård om händer) som någre weeta i sanning at berätta; Så kan lijkwäl *Ven*: *Clerus ex ordine Comministrorum* intet finna, antingen någor synnerlig *necessitet* eller någor kraftig skiähl och orsaker, förmedelst hwilka man skal billigt kunna beweekas at samtyckia til denne *Olai* begiärade *ordination*, aldenstund Man hafwer fast wichtigare skiähl *in contrarium*, att wara deremot,** och sådant af hans otilbörlige lefwerne, med dryckenskap och annan galenskap, hwarmed han på åtskillige rum och tyder haar sig *prostituerat* och beträda låtit, hwilket i framtyden skulle fast mehra lända *Sacro Verbi Ministerio* och des tiänare til spott än heder, efftersom han nu intet kan endthålla sig ifrån *enormiteter*, under den tyden, som man will förewetta sig om hans *emendation*. at man icke må tala om hans *erudition*, som är itt högnödigt *præreqvisitum* uthi en *theologo* och Prästman, hwilket hoos denne *Olaum* slätt intet är att finna. haar icke heller wärfwat sig godt witnesbörd af them som utan til äre, det den H. Ande fordrar af en Prästman, *I Tim. 3, 7. præter cæteras virtutes*, undantagandes hwad Pastor nu skrifwer om hans stilla lefwerne, sedan han tog sitt tiänstehion til ächta, det han daasade medh.

Sidst slötz denne *Conventus* med tacksäjelse, böner och

---

* Här finns en hänvisning till pag. 102, där målet är antecknadt såsom föredraget i domkapitlet 19 december 1666.

** Här hänvisas till 27 juni och 28 sept. 1669, då synoder höllos. vid hvilka saken åter behandlades.

lyckönskan til hwars och ens önskelige heemkomst till dhe sine.

Effter middagen giordes sammanträde uthi *Consistorio*, der at afhielpa *Casus*.

Dessa voro:

en syn hvartill förordnades en fullmäktig;

ett krafmål mellan en stadsskrifvare, Sigfrid Jahansson Biur, kärande, och »adjunctus i Gryt», Benedictus Molleri sterbhus, svarande, hvilket förliktes på det sätt, att svaranden utfäste sig att betala käranden en fjärding strömming och ett halft pund torrfisk;

rekommendation för komministern i Vimmerby Petrus Laurentius Hjort till borgmästare och råd »det the wille hielpa honom med itt Maatskott till Juletijdh»;

ett injuriemål mellan kaplanen i Ödeshög Simon Erici och »Militieauditeuren» Jahan Wittman, hvilket uppsköts till 3 juli;

en tvist om boställshus mellan af- och tillträdande komminister i Röno »differerades till synodum Pastorum»;

rekommendation för domkyrkosysslomannen Olaus Petri Kling till Vikingstad och Rakereds pastorat.

DEN 26 JUNII, 27 DITO

Effter middagen höltz uthi domkyrkiones främste Chor, [Präste Choren] *Conventus Synodalis Pastorum*, tagandes begynnelsen af *piis precibus* och *oratione Synodicâ*, dernäst een wänlig *aggratulation* af hans Ehrew:t Biskopen öfwer det ankompne wördige Prästerskapetz önskelige wälmågo och hälsa, med lyckönskan till denne gudelige handel och företagande: berättade therhoos om sin opasseligheet, förmedelst hwilken man intet kunde för middagen sammanträda, begiärandes, att dhe som någre *casus* och beswär hade at föredraga, dhe wille dem hoos *Dn Notarium Christiernum Norström* skriffteligen afläggia.

Den 27, förmiddagen och effter, *continuerade* bem:te *actus disputatorius*, hwarefter desse bägge *Sessioner* blefwo slutne.

Den 28 *Junii* ransakades efter *absentes*, dhe der och upräcknades, och blef då enhälligt stadgat,

1.) at hwilka som utan någre skiälige orsaker och laga förfall aldeles *absentera* sig ifrån *Synodo*, skole som för för detta är waanligit,* böta 2 Rd:r, och *citeras peremptorié* til nästa *Sy-*

* I marginalen: »*A:o 1661, 28 Junii.*»

nodum, jämwäl uthi *Consistorii* bref til *Præpositum* nampngifwas, at han tilsäger dem om bem:de böthers afläggiande här *in loco*, hwilket man sedan kan till *pios usus* anwända.

2.) förmante Biskopen *Ven: clerum*, med tilbörlig flyt at drifwa *Catechismi* öfning uthi sine församblinger. och at intet tilstädia dem, at begåå Herrans hel. Nattward, wara witne til barnedoop, eller at träda uthi äcktenskap, som intet kunna giöra besked för deras Christendoms hufwudstycken. Hwilket hans Ehrewyrd:t plägar sammaledes uthi *Visitationerne* i Stifftet wederbörande förehålla, och med alfwar påminna, at böra i acht tagas och effterlefwas.

3.) klagade *Ven: Clerus* öfwer den brist och mangel som nu finnes uppå *Exemplar*en af den Tryckte gamble kyrkio-Ordningen, hwilken lykwäl månge sig til rättelse giärna upkiöpa wille, önskandes, det kunde blifwa ersatt och *remedierat*, och den samma å nyio opläggias. Swarades, at det fuller intet låter sig giärna giöra, icke heller den Nyia kunna komma i Liuset, innan som hans Kongl. M:tt kan, i Herrans nampn, komma til sin *majorennitét* och myndige åhr, och henne sedan hon af alla Ryksens Ständer är gillad och wedertagen fulkombligen *authorisèra*.

4.) förmante Biskopen *Clerum*, till *correction* af det een part Präster taga sig den oseeden och Nyfykenheet före, at upskiuta med gudztiänsten uthi Socknekyrkiorne, oansedt församblingen sammankommen wore, och reesa til Adelspersonerne som boo i Socknen först at predika, dhe dock borde och kunde wäl komma til kyrkian. utan någor förfall, hwaraf Gudz Ord kommer uthi störste föracht och sydewördnat, och församblingarne måste utan skiähl blifwa uppehåldne. Hwarföre skole dhe som härutinnan till detta hafwa feelat, det häreffter *corrigera*, låtandes Församblingen i rättan [tid] få gudztiänst, och sedan andre som det af gudeligit Nijt begiära, och til Kyrkian intet kunna afkomma.

5.) blefwo *Dnn. Pastores* strängeligen förmaante, til at häreffter icke så lätteligen oplåta hwar och en, som det fordrar och begiärar, at träda på deras Predikestolar, utan personerne äre

dem, af *erudition*, gode *qualiteter* och gåfwor, deste bättre bekände, hwilket *Episcopus* fororsakades att *proponera*, af en Näsewijs *Smolando* och *errone*, ben:d *Laurentius Trottonis*, den der *nyligen uthi S:t Lars* här i staden hade predikat, jämwäl kort tilförenne *uthi Skrukeby*, det *Pastores* intet hade bordt tillåta. Tillåter någor sådant härefter här uthi Stifftet, slijkom, och oordinerade personer, utan *Episcopi* och *Consistorii* förlof sig at försökia, eller androm som utom stifftet äre, så skole *Pastores* det hafwa giort wid förlust af theras Embete, om dhe härmed skiäligen beträdas.

6.) *admonerades Pastores*, wäl och Christeligen handla med sine *Comministris*, uthi löön och annat; hwaremot och förr affattade sluut om deras aflöningar, man förnimmer stoort klagomåhl, deels at the intet bekomma thet som utlofwat är, nembl. 8 tunnor Spanmåhl der 2:ne *altaria* äre, och 6 tunnor der som Jtt altare är, om åhret*, deels, at det litzla dhe tå skole få, skeer det antingen med itt oskiäligt knappt utmählande, eller ock med slöö Säd såsom hafra för korn, etc.

7.) Uplästes dhe Polniske församblingars bref som äre af wår rätte Evangeliske *religion*, Biskopen och *Clero* tillskrifwit om hielp uthi deras förföllielsse. hwarwid begiärades at dhe som ännu med samma *collect* återstå, wille utan drögsmål den här låta inlefrera.**

8.) Upräknades och framwijstes för samptl. *clero*, dhe Böker, som allaredo äre för *Testamente* och åminnelse effter dhe framledne *Pastores*, inkombne, med förmaning, att och the andre som i så fall wederböre, wille hafva detta uthi itt godt minne til sine dödas heder. Dertill man hafwer uthseedt itt tiänligit rum framme *in minori Gymnasio*, dijt man ock är sinnad, them som förr äre förährade hijt till *Bibliotéqvet* och nu ståå uthi domkyrkiones Sacherstija, till berörde rum at *transportera* och

---

* Sid. 179.

** Här hänvisas till domk. prot. 23 nov. 1666, som omnämner Kongl. br. 6 aug. s. å., hvari »dem (ev. förs. i Polen) gifwes tilstånd at besökia församblingarne uthi alle Städer öfwer hela Sweriges Rijke, til deras kyrkiors *reparation* och upbyggelse.»

förwara, sampt den främbre deelen af *auditorio* till den ände med bräder afskiffta låta.

9.) Påmintes *Dnn. Pastores* om *Studente*-hielpen, at Then må ock häreffter icke afkomma och ödeläggias, utan uptagas och ställas på gång igen, hwar det härtil är försumat, hwartill *Pastores* wille sine åhörare försichteligen *disponera* och beqwäma, dhe unge skickelige personer til någon hielp och understödh.

10.) *Refererade* Biskopen, huru en part föräldrar och förstedelen *Pastores* mächta tijdeligen sända sine Söner til *Academien*, innan dhe kunna komma til någon mogenheet uthi åhren, eller *erudition*, dem sielfwom och föräldrarne framdeles till skada, ånger och olycka, det Pastor i Wirssrum haar måst förfara, med sine twänne Söner, som för deras *fauter* och *excessers* skull, äre ifrån *Academien* i Upsala *relegerade* och förwijste wordne, och Landzhöfdingarne beordrade, at låta genom *Prophosser* och LandzGewaldigerne dem fast taga, uppå Kongl. Maytt:z utgifne bref och befallning. Hwarföre blefwo *Dnn. Pastores* styrckte, uthi detta måhlet sig rätteligen at betänkia, och sine barns bästa at *consuléra*, icke hastandes förmycket med them, så at dhe theraf skada taga; hwilket dhe sine Sochnemän som hålla barnen til *Studier* i lijka måtto om samma ärende alfwarl. förehålla wille. *det är ock* en deel föräldrar så till sinnes, at the sökia *indulgentz* hoos *Præceptores*, at deras söner få lof under eens eller annors *lection* sig at *absentera* och undanhålla, af hwarjehanda *prætext* och förewändande, antingen af olust till det och det *studium*, eller något annat, som dhe kunna förebära. Der dock thet wore dem fast mera til froma och gagn, at the togo sigh något *exercitium* före at drifwa, det the kunde framwijsa åt *præceptori*, hwilkens *lection* dhe en eller annan tijdh försumat hafwa. *Dnn. Pastores* skulle giöra wäl emot sig och dhe sine, om dhe wille sielfwe, jämwäl sine Socknemän som i så fall wederbör förmana, see om sine barns nytto, och pröfwa deras *inclination*, gåfwor och *qvaliteter*, hwaraf dhe till studier, handwärk eller annat ährligit Stand kunde wara medh tijden tiänlige uthi Rijket och det gemeena bästa.

11.) Begiärades af *Pastoribus*, at dhe wille gifwa tilkänna

om dhe effterlåtne fattige Prästänkior som uthi deras Sochner kunna finnas, at the måge kunna i tijdh afhämta den deel som them af deras tillordnade kyrkioherberge i Skiärkind tilfaller.

12.) Upräknades the på itt widlyftigt Register som stå inne med domkyrkio Tunnornes lefwerering, deröfwer man hafwer hög orsak at klaga, at det wij så åtskillige reesor mana uppå uthi wåre bref til Stifftet, finner hoos somblige präster allsintet effter-tryck. Derföre haar man ingen annor medel, at hielpa domkyrkian til sin betalning och richtigheet dermed, än at dhe som skyldige äre, och alt framgent tredskas, måge med *execution* af fogdarne blifwa besökte.

13.) Blef *Dn. Petrus Jonæ* Kiällman Pastor i Hallingeberg hårdeligen tiltaalt af Biskopen, för dhe månge beswär och klagomåhl, som hijt till *Consistorium* öfwer honom esomoftast inkomma, och nu denne gången af twänne personer. Een som han hade kallat gortiuf. den andre, Nils Persson i Tornby som ägde en femtedeel uthi *Dn. Petri* födelse gård Sikilla i Styresta Sockn, den H. Per haar såldt för 700 d:r kopp:t deraf dhe andre slätt intet hade bekommit, icke heller han kommit dem til swars wid Styresta Ting. Och tilsades nu alfwarligen at *comparcra* sine wederparter til swars wid Tinget, när han blifwer *citerat,* derom han sammaledes förledit åhr den 28 *Junii* war anklagat* och sedan ännu intet stält kiäranden tilfredz och klagelöösse; men försumar han det ännu *contumaciter*, och dherom kommer klagomåhl inn til *Consistorium*, så skal det giälla H. Peders Embete ann med een *privation.*

14.) Berättade H. Biskopen om kyrkioherdens i Biörsätter *Dn. Petri Frostenii* beklagelige tilstånd som han arme Mann har råkat uthi nästförledne 24 Maii fredagen näst för Pingest, förmedelst en häftig wådeeld, som af långlig torko och itt starkt wäder afbrände heela Manngården, så at icke en knuut lembnades, hwarigenom han med hustru och barn måste liggia under baran himmel, och hafwer allenast een liten badstugu at krypa

* I mariginalen: »vid. sup. p. 19. infr. p. 349». Med den första hänvisningen åsyftas synodalakterna 28 juni 1666 (sid. 185 härofvan) och med den senare domk. prot. 4 nov. 1668.

uthi, det hans egit bref förmäler; begiärandes, at blifwa fördenskull uhrsächtat uthi *Synodo*, effter han skulle wara *ordinarius Respondens*, emädan han i desse dagar måste låta föra fram en stugu som han kiöpt hafwer at boo uthi, at han måtte få något taak öfwer hufwudet i denna Sommar til en begynnelse.

I anseende til denne hans olägenheet, bewilliade det wördige Prästerskapet honom någor hielp til uprättelsse, somblige gåfwo penningar, hwilka och straxt antecknades, och sändes honom, jempte sielfwa *specificationen* tilhanda, dhe andre een deel lofwade willia komma honom til hielp med någor spanmål, när dhe blefwo af honom ansökte.

15.) uppå *Dn Johannis Hadorphii* bref ifrån Upsala, förmaante H. Biskopen alfwarl. dem, som woro skyldige penningar til *fiscum nationis ostrogothicæ* uthi *Upsala*, tädan dhe them utlänt hade, bem:te penningar oefördröjeligen att betala, så framt dhe icke wille genom andre medel dertill *obligera*de blifwa.

16.) *Proponer*ade H. Biskopen, såsom offta tillförenne, om *Titulis* och *Honoribus Magisterii*, som någre ibland wårt Prästerskap sigh tillägna, och understå sig förmäteligen at bruka, ändock the bem:te *honores* på dhe orter som wederbör icke hafwa wärfwat och bekommit; förmanandes dem som weeta sig sådane *Titlar* oförtiänt och olagligen bruka, at dhe til deras waanheders förekommande, wille dermed här effter ophöra och innehålla, aldenstund dhe med sådan oförskyldt ähros tilwäldande, intet annat än ijdel föracht och åthlöje, hoos folket dermed förtiäna och åstadkomma.

17.) Tilsporde hans Ehrewyrd:t Biskopen, samptl. *Vn: clerum*, om någon af dem hade hört, det han uthi *Synodis* skulle någonsin med otiänlige ord, sijdewördnat, och elakt efftertahl nämbdt och *mentionerat Professores upsalienses* i synnerheet, *Senatum Academicum* uthi gemeen, eller *Cives Academicos?* Dertil swarades, Ney.

Sedan, om någon wiste berätta, det Biskopen uthi sitt Biskops Embetes tijdh skulle hafwa gjort een oskiälig och *sinistre dispensation*, antingen med giäldz utdeelande, eller uthi annat fall? Swarade samtl. Ney. Och begiärade Episcopus fördenskull,

der så skulle omträngia, at *Venerabilis Clerus* wille honom här oppå itt sanferdigt *attestatum* meddela. det dhe och utlofwade.

18.) Föredrog *Episcopus, Ven: Clero*, huruledes Grefwinnan på Wijnäs fru *Anna Maria Kruus* anhåller med sine bref af den 11 *Maij* och 19 *Junii* ifrån Stockholm, at kunna få sin predikant nu på Nijo åhr, *Dn. Nicolaus Lindbergius* ben:d til Hult och Edsshult *Pastorat* effter Sal. H. *Jsac*, räknandes sig der hafwa fulkombligit *jus Patronatus*, efftersom den ena kyrkian skal stå på hennes Sätegårdz jord och tompt, och han skal wara född uti Jngatorp Sockn i detta Stiftet. Men församblingen lägger sig deremot, williandes hafwa deras *pastorem* här uthi Stiftet, det the ock med bref til *Consistorium* nyligen hafwa begiärat.

Resol: detta senare tycktes *Ven: Clero* wäl wara, och skiäligt at förneeka grefwinnans begiäran, och det af desse skiähl, Nembl. at ändock han kan wara infödd här uthi Stifftet, som några wiste at berätta; så haar han 1. lijkwäl altijd hållit sig till Wäxiö Stift, är der 2. *ordinerad*, 3. tagit der sin hustru 4. aldrig tilförenne låtit anmäla sig här uthi wårt Stifft; ey heller 5. ännu någonsin *sisterat* sig här uthi något allmänt *Synodo* eller elliest som *Privilegia art. 19* förmå.

19.) Sidst slötz denne *Conventus* med förmaning til trooheet och flijt uthi Embetet, tacksäjelsse til gudh och lyckönskan till heemreesan igen.

Här följer förteckning öfver de till nästa möte utsedda officianterna.

1669.

Den 26 Junii, begyntes *Pastorum, Rectorum och Conrectorum* här i Stifftet allmänna sammankomst och *Synodus*, då H. Biskopen förstuthi *Cathedra* med lyckönskan *saluterade* det ankombne Wyrdige Prästerskapet sampt- och synnerligen, förmälandes orsaken, hwarföre detta Lofl: Mötet, och derwid waanlige Gudelige öfningar, blefwo förledet åhr innehåldne, som dem sielfwom af utgångne bref nogsampt är kundbart wordet, önskandes, at Gud mildeligen täcktes förläna til detta Christelige förehaf-

wande sin Nåde och wälsignelsse! med innerlige böner til den högste Gud, at wälsigna hans Kgl. M:tt wår Allernådigste Konung, uthi des önskelige tillwäxt och förkofring uthi een sann Gudz fruchtan, sampt alle Kong- och Christelige Dygder; Hennes Kgl: May:tt Rijksens Enkiedrottning, Rijksens Regering, Råd, och samptelige Ständer.

Derpå blef *oratio Synodalis* hållen aff M:rs *Christierno Christophori* kyrkioherden i Kudby. Och dereffter antecknades dhe, som borta woro, och månge til talet, hwilket Biskopen med särdeles missnöje förmärkte, at dhe icke allenast så försummeligen och wårdeslöst skickade sig wid sådana gudelige och högnyttige sammankomster; utan jämwäl, honom uthi hans Embete och kallelsse, högeligen dermed förachtade.

Effter Middagen *Disputerades* den förestälte *Materien præside M. Erico Simonio,* och *Dnn. Respp,* som uthi föregående *Synodo* Sup. pag. 189*, blefwo förordnade, och woro 6 personer som opponerade.

Den 27, då företagas skulle effter waanligit bruuk, *Casuum examen,* befans rådsamt och nyttigt wara, at giöra *Ven: clerum* något kunnig af det som wid sidste Rijkzdag åhr 1668 uthi Stockholm förelupit hade, och meddelas borde. Uplästes fördenskul Kongl. M:tz *General-* och *Special-Resolutioner*, och hwad som derwid kunde pröfwas nödigt at påminna. dereffter fölgde någre andre påminnelsser, som af Biskopen förestältes: Nembl:

1.) at Wyrdige Prästerskapet icke wille så lätteligen styrkia til ächtenskap uthi dhe närmare *gradibus affinitatis*, hwarigenom *Consistorio,* uthi oträngde måhl, mycken last och beswär tilkommer:

2.) At icke, emot Kongl. Maytt:z utgifne Ordning, måtte utgifwas Sedlar och Tiggiarebref, derföre somblige Skänker emottaga, och meddela under tijden osanne *attester* til Lättferdige Skalkar. Såsom man hafwer *Exempel om en slijk Skiälm, i Risinge Sockn ankommen som haar wåldtagit een Piga*, *och*

---

* 1667 års prot.

sedan störtat både sig och henne i Siön, der pigan är igen funnen, med sammanknippade händer.

3.) Förmaantes *Clerus*, at bruka noga försichtig richtigheet wid TijondeLängdernes förfärdigande, at dhe swara just emot Stubbelängden; J widrigt fall lärer, sådant som blijr *observerat*, på deras swåra answar komma. Dertil med kunna *Pastores* icke med något fog, fordra SkrifwareTunna, som skeer af *Dn Magno Thesei* uthi Öster-Ryy, och flerestädes; icke heller Förnings-Tunna.

4.) Om *Consistorii* utgående Breef, at dhe wederbörande *Pastoribus* och *Comministris* meddeelas, til Läsa, öfwerläggia och beswara.

5.) Om den af Kgl: May:tt bewilliade *Collecten* til Wästeråhs Stadz och des Hospitals oprättelsse af brandskadan, at den samma måtte fordersambl. här inställas.

6.) blifwer och klagel. angifwit, at giffte personer som bedrifwa hoor, nu, emot förra *praxin*, *absolver*as, hemma i Sochnerne ock husen* och komma hwarken til *Consistorium*, eller domkyrkian; hwilket man billigt skattar för een egenwilligheet och sielfzwåld.

7.) Förestältes *Ven: Clero*, hwad dem syntes godt wara at stadga om Orolige Präster, och deras stoora Owäsende som dhe åstadkomma?

Resol: dem syntes bäst wara at följa den *resolution*, som är gifwen om slijke personer uthi Sal. Biskopens *M. Jonæ P.* tijdh.

Wid samma tilfälle blef Pastor i Gamblebyn *M. Sveno Toreri Gelsenius* tiltaalad, för een Wijsa, som han sidstledne Midsommarsdag hade uti kyrkian låtit siunga, och sielf sammanskrifwit, af idel förweten Nyfijkenheet. Psalmboken, är gudi lof! så ymnig af härlige Psalmer och lofsånger, som af gudz församb-

---

* I marginalen anmärkes: »Såsom wid Pelarna skedde af Ol. Sunonis». Därmed åsyftas en bland de lindrigare af de förseelser, för hvilka *pastor et præpositus* i Vimmerby Olaus Sunonis af biskopen Samuel Enander erhöll enskild varning, »secreta reprehensio vitiorum», med erinran om »det bekante Språket Syrac 25, 4». Se domk. prot. 3 december 1668.

ling *approberade* äre och långlige tijder bruklige, at Man nu intet behöfwer hans Nyia och Onödige tilflickande, som förargelse hos månge rättsinnige Menniskior förorsakar, det honom intet anstår, ey heller är tillåteligit. Dertil *Gelsenius* swarade, han wille wäl wijsa fram samma Wijsa, förhoppandes icke skola wara annat än *Spiritus Sancti phrases* derutinnan; med annat, som han effter sitt enwettne hufwud för sig sielf mumlade, och intet hördes ey heller skattades af det wärde, at blifwa nogare effterfrågat. 2.) wardt han alfwarsambl. förmaant, at förnöja Sal. *Dn. Nicolai* arfwingar i Törnesfalla, innan han nu härifrån Staden reeser heem. Och i een *Summa* at hålla inne med sitt myckna owäsende, som han nu och annan tijd alt för offta förehafwer, det *Acta publica,* så här, som wid Gamblebyes ting, och kgl: hoff-Rätten nogsamt kunna betyga, så kiärt honom är, at blifwa *pro fratre* erkiänder; det han utlofwade.

8.) Om dhe Prästers åhrlige belöning som uthi Kyrkioherdarnes Änckiors Nådeåhrstijd, på Landet, uppehålla Gudztiänsten, och niuta hoos dem i huset, Disk, Säng, Weed och warma, proponerades, at *Venerabilis Clerus* wille säja sin mening; hwad dhe wille finna skäligt, antingen der wore itt *altare*, eller flere? *R:dit clerus*, wilia låta blifwa wid det, som *Venerandum Consist:m* projecterat och godt funnit, nembl. förutan detta ofwansagde at åtniuta, bekomma fyra tunnor god Spanmål om åhret, utaf *Pastoris* änkia, eller barn; Men Sex Tunnor Säd, der en sådan Nådåhrs Präst allena wid församblin den afledne kyrkioherdens *vices* uppehålder, och hafver ingen annan medhielpare.

9.) Förmante *Dn. Episcopus* dem af *Sacro Ministerio* sampt: och synnerligen, at dhe wille älska ock hedra sitt egit hederwärde Stand, och särdeles uthi ächtenskap, at icke träda der uthom, hwilket Man ser och förnimmer af andre Standzpersoner, at dhe gemeenligen innom Standet, see sig före om gifftermål.

10.) Om Prästegårdarnes tilbörlige wid-macht-hållande, och derpå laga huusse Syyn, förehölt Biskopen Lofl: och Wyrdige Prästerskapet, at dhe wille derwid sig således wijsa, at dem, eller deras efterkommande icke må framdeles af försummelse att byggia,

eller af huuseröta, någon stoor och beklagelig bekostnad och betalning uppåkomma, som i tijd hade lättare kunnat förekommas; Ty den som intet håller Prästegården wid macht effter lagen, lärer få häffta och böta derföre effter Mätesmanna ordom.

11.) Blef *Ven: Clero* förehållit det Sluut, som Prästerskapet opå RijkzDagen uthi Örebro åhr 1617, sig emillan stadgat hade, ibland annat, om Gudfruchtige och rättsinnige Prästmäns Sorgåhr, efter deres afledne Makar, at dhe således måtte lembna sine åhörare goda Exempel och effterdöme till höfligheet och ett förnufftigt lefwerne, så wäl som dhe uti Lärande dem förelysa skole. Och effter Pastor i Skepzåås *Dn. Petrus Joh. Lincop.*, hwilken allenast någre fåå wekor effter sin hustrus död, begynt straxt inlåta sig i frijerij med een Enkia uthi Hälla, fann sig af detta taalet rörd, upstod han, och offentligen afbad sitt förseende härutinnan hoos samptl. *Ven: clerum.* Och blef då enhälligen beslutit, at hwilken Prästman här i Stifftet som träder in uthi annat giffteremål, innan som $^1/_4$-dels åhr är förflutit, och så ohöfligen hastar, skal böta til *pios usus* Sex Rd:r *in specie;* Jnnom itt halfft åhrs tijd, böte 4 Rd:r, och innom itt heelt åhrs förlopp, 3 Rijkzdaler.

12.) Såsom Närwarande *Clero* blef berättat, huruledes Adelen uti Askery, för *Pastoris Dn. Petri Svenonis Vadstenii* egenNyttigheetz skul, på det högsta beflijtar sig at kunna bringa Marbäcks pastorat til ofwanber:de giäld; Så betygade dhe samptl. deröfwer deras stora missnöje, hållandes det aldeles orimmeligit och obilligt, förmedelst desse skiähl, Nl:n 1.) at dertil war ingen nöd eller trångmål, som slijkt obilligt anmodande skulle kunna tillråda och styrkia. 2.) war ingen större Opbyggelsse genom detta giäldetz tilläggiande at förmoda. 3.) fans härtil ingen skiälig orsak, utan een oförnöjelig girugheet. 4.) finnes här i Stifftet, månge fleere, som hafwa förtiänt bröd, än som pastor i Askery allena, hållandes dhe fördenskul skiäligt och rättwijst, at härmed måtte förblifwa effter gammalt bruuk; Eller och, at Bredesta försambling måtte läggias til Marbäck, som tyckes wara på så gode, om icke bättre skiäl, grundat.

13.) Om *Testamentz* Böker, som förlängst äre eenhälligt

bewilliade at lembna til Ungdomens uthi *Gymnasio* tiänst och nytto, effter framledne *Pastores*, och dermed een tänkwärdig och tacksam åminnelsse af deras Nampn hoos Efterkommanderne, begiärades, at the som dermed intet ännu inkommit, wille dem forderligen här inställa, dem man wid tjänligit tilfälle wil wijsa, och på itt tiänligit rum in *Gymnasio Minori* inrätta.

14.) Om en Richtig Längd och förteckning opå Präste-Enkiorne i Stifftet den *Dnn: Præpositi* forderligen insända wille; på det the döde icke måge, som skeedt är och nu förewijst, blifwa på Lijstan opförde.

15.) Om något *augment* på underhåldz penningarne, som så ringa förslogo til förflutne Rijkzdag åhr 1668, uthi Stockholm sig at uppehålla i tarfweligste måtton, lijkwäl med heder at komma der wäl uth med.

Swarades, och lofwades nu wilia dem erläggia.

16.) Befrågades, om deras plicht och böte, som af sielfzwåld och wårdeslöösheet, utan någor skiälig orsaak af Siukdom, medellöösheet, eller andra oundwijkelige hinder aldeles blifwa uthe ifrån Prästemöten, det ena åhret efter det andra. *Resol: Ven: clerus* tyckte det wara skiäligt, at hwilken som utan Laga förfall sig afhåller, måtte böta för hwar *Session* $^{1}/_{2}$ Rd:r, Men den som aldeles sig *absenterar*, om man må så säja, bör afläggia 4 Rijkzdaler til *pios usus*. Men så frampt Probsten blifwer hema, som är *Episcopi vicarius*, och bör giöra beskeed och redo för det som uthi *Contract*et förrättas det *verbi ministerium* widkommer, utan laga förhinder, måste han något meera än en annan i böte afläggia.

28. Iunii, effter middagen.

Om Askery-Bornes förr anförde hårde påstående, at Marbäck måtte blifwa lagdt til Askery, förklarade sig Pastor *Dn. Sveno Petri Vadstenius* offentligen, at han aldeles är deremot, begiärandes at intet blifwa med Marbäck *beswärad, det han sade sig Sanctè lofwat och sworit, intet stå derefter*, emädan han haar desutan mycket beswär af *annexa* Bredesta, liggiande en stoor

Mijl ifrån Moderkyrkian, honom til icke ringa olägenheet, hwaraf han icke mera hafwer, än han kan löna Capellanen med, *ehuru kyrkian mycket tilläggès uthi Offerståcken af resande folk, som nogsampt är witterligit;* derföre hon ofeelbart måtte äga stoor förmögenheet af penningar, hwilka böre effterfrågas, huru dhe til kyrkians bästa användas, at the icke af andre förskingras, och illa utstädias.

Om *Synodo Comministrorum* wart beslutit, at den häreffter skal hållas wid *Michaëlis* tijd, emädan Man intet förmår alt på en gång förrätta; Eij eller är det lägligit, at *Pastores* och *Comministri* alle tillijka här sammankomma, så för församblingarnas, som deras egen skul.

Kongl: Maij:tts af Trycket utgångne *Placat* (wart) upläsit, angående *Excessers* afskaffande wid Prästerskapetz bröllop, barndoop, begrafningar, och klädedrächter, af XXXV puncter, dat. Stockholm 1. *Martii* sidstledne.

Desslјkest påmintes *Dnn. Pastores*, om *Antiqviteterne*, effter Kongl. M:ttz utgifne *Placat*, den 28 *Novembr. A:o* 1666, med förmaning, det samma hörsambligen at ställa sig til effterrättelsse.

Så och, at Domkyrkian måtte en gång komma til richtigheet med des tillordnade Spanmål, at den icke så försummeligen ansees af *Pastoribus*.

Materia Disputationis härnäst blifwer, wil Gud, *de Crea(tio)ne et Providentia.*

Här följer uppgift på officianter till nästa möte, och därefter fortsättes:

Soldat Per Hemmingson i Waarby, som sin hustru Anna Larsdotter förrymt hade, *sup.* p. 421.* blef nu noga effterfrågad uti Wyrdige Prästerskapetz närwaro, med een offenteligen uppå *Gymnasii* dör anslagen *intimation.* Derpå Man omsider erhölt kundskap, at han skal uppehålla sig uti Wimmerby Stad; hwilket skal nogare af wederbörande derpå orten utspanas, och sedan giwas *Consistorio* derom tilkänna.

Och sedan ändades denna *Conventus*, i Herrans Nampn,

---

* Domk. prot. 5 maj 1669.

med waanligit sätt, af siungande, Böner, wälsignelse, och lyckönskan til hwars och ens wälgång, reesa och gudelige företagande.

Den 30 *Iunii* giorde Man sammanträde uthi *Consistorio*, at uptaga och afhielpa dhe nödigste *Casus*, som kunde pröfwas behöfwa fleres, *extra Consistorium*, hetänkiande.

Dessa voro:

»*Dn Erici Bened. Retzii Pastoris* i Rumskulla befrjelsse, för den stora beskyldningen, som bonden Per i Mulesta honom pålagdt hade, angående en BrudeCrantz, som *Dn. Retzius* skulle förfarit och borttagit.»

Mål mot »*Dn. Nicolaus Gotzelius*, en mycket oroolig och beswärlig prästman, som bewijses utaf många skiähl och Actis öfwerflödeligen.»* Han hade varit kallad att stå till rätta vid denna synod, men uteblifvit och *citerades* nu till kapitlet »en månad häreffter». Emellertid ansågs »icke wara orådeligit häröfwer at pläga ett annat *Consistorii* betänkiande, såsom uthi Strängnäs, etc. Jämwäl och högwälborne H. Landzhöfdingens».

Landshöfdingen i Kalmar Peder Hammarskiölds klagomål, att kyrkoherden Petrus Laurentius Hiort »wårdslöst *administrerar* sine *partes officii*, brukar otiänlige *phraser*, ordhformer etc. etc.»

Herr Petrus erkände en del, men förklarade sig oskyldig till en del »som han och med lijflig Eed *publice* otwungen betygade», hvarefter resolverades: »At anställa någon Ransakning häröfwer, synes wara äfwentyrligit, om det skal skee utaf Prästmän allena, ty emot dem torde H. Landzhöfdingen willia *excipera*, hwarföre pröfwades säkrast, at gåå sådant förby, aldenstund derigenom kunde fast meera komma fram i liuset, H. Per Hiort til föga fromma, och låta afgå breef til H. Landzhöfdingen, af innehåld och förmälan, at H. Per Hiort haar här mycket *honorifice* taalat om H. Landzhöfdingens person. etc.»

Mål mot pastor i Godegård *Dn Benedictus Erici*, som blef »mächta skarpt tilltalad och straffad» för fylleri samt ålagd att före sin afresa i kapitlet »inlägga en skriftlig obligation, som ock skedde».

Fråga om nådår vid Vreta Klosters pastorat efter Laurentius Nicolai Palumbus. Tvisten gällde, huruvida Palumbi egna barn eller hans enkas barn i hennes första gifte med kyrkoherden i Kettilstad och Tjärstad Daniel Laurentii Dalhemius skulle åtnjuta nådårsförmånen. Meningarna voro, egendomligt nog, delade, och saken uppsköts, emedan några kapitelsledamöter icke ville, »af särdeles orsaker, och kan hända, något answar framdeles i längden, sig derutinnan giärna inlåta, eller hafwa härmed att skaffa».

---

* Här hänvisas till mötets ofvannämnda beslut om »orolige prester». — Se sid. 199.

Ett krafmål mot kyrkoherden Sven Toreri Gelsenius* i Gamleby af »länsmannen i Tiust härad, boandes i Hallingebergz Sochn, och Trumpeteren i Ullälfwa, Törnewalla Sochn. Förliktes.»

Mål mot ryttaren Jahan Nilsson Skäwe, som »befrjat, begåfwat, och på ächtenskapslofwen belägradt» komministern i Hult *Herr Jönses* dotter men nekade att gifta sig med henne. Han »sattes från sine kyrkio-frjheeter».

»Dhe uthi Säby Sochn, som föröfwat Löfjerij. skole förmanas at bekänna Sanningen; Men willia the intet uth med bekännelsen, så måge the tagat sielfwa på sitt samweet, heemställandes Gudi Saken, och niute sedan kyrkiones frijheeter».

Prostförordnande för Bobergs härad.

Q. B. V.

SYNODUS COMMINISTRORUM

Comministrorum Sammankomst begyntes den 27 *Septembris*,

1.) och först om Morgonen kl. 8 näst Gudz trolige åkallan om wälsignelsse til detta gudelige wärketz företagande och utförande, höltz *Oratio Synodalis* af *M. Johanne* Törning *Pastore* i Hult; Sedan *Examen absentium,* som intet wore månge. Effter Middagen kl. 1. skedde *repetitio Disputationis Synodalis materiæ, de Deo,* af den uptagne och bruklige *Auctore D. Haffenreffero***, in emot kl. 3 då sielfwa *Disputatio* begyntes. Sammaledes dagen effter.

2.) d: 28, in til middagen. När detta *Exercitium* war slutit, tilsattes efter Middagen *officiarii* til näste *Synodum Comministrorum,* wid denne tijden nembl: *Michaëlis.*

Här uppräknas dessa, och därefter fortsättes:

3.) Sedan förmaante *Rev. Dn. Episcopus,* samptl. *Comministros* til waaksamheet, flijt och trooheet uthi deras Embetes förrättande, och at [the] besinna skulle hwars tiänare the wore, Nembl. then Aldrahögstes, som en gång wil kräfja een sträng Räkenskap, huru the uthi deras Embete wandrat och det förrättat hafwa.

* Jfr sid. 199.

** Sid. 176.

4.) Stälte *Dn. Ordinarius* een alfwarsam förmaning, til dem, at afhålla sig med thet otijdige löpande om *promotion*, som åtskillige sig företaga, intet anseendes sin lärdom, *meriter* eller *qualiteter*, hwilka om man wille upnämbna, torde det lända dem til ringa heeder; dhe måtte ju ansee, at Gud den högste, som förer Regemente i heela werldenne, lärer aldrabäst weeta rätta tijden, när han wil dem kalla ifrån den ena orten, och til en annor bättre befordra.

5.) at låta sig något närmare wårda om *the fattige Präst-Enkiornes underhåld*, ibland hwilka CapellansEnkiorne en deel med bittra tårar klaga, huru *pastores* giöra dem förnähr, och wijsa sig emot them mycket hårde och beswärlige, twärt emot Gudz klare ord, höga Öfwerhetenes willie, *Venerabilis Cleri Comitialis* åhr 1653 eenhällige slut wid Rijkzdagen, samt deres egit bättre förstånd och samveten, det Gud i sinom [tijdh] Oundwijkeligen sökia och straffa lärer.

6.) at dhe intet så lätteligen och utan betänkiande wille gifwa sine åhörare förhoppning om Echtenskaps byggiande, at dhe måge kunna skee och tillåtas uthi alt-för-näre leeder, så uthi *Consangvinitate* som *affinitate*, dermed personerne skaffa sig sielfwe mycken oroo, möda och beswär, jämwäl giöra deraf andre deelachtige, såsom, til *Exempel* man nu wil nampngifwa, skeedt wara med en Mansperson och *Enkling i Egbytorp* uthi Möleby Sochn och een *Enkia klockerens i Biäleboo;* Så och andre twänne personer uthi *Wålnäs Sochn*, hwarmed händer offta, at dhe under ett fåfengt hopp, läggia sig sielfwom snara på samweten, och råka uthi widrigt omdöme och efftertaal, genom andra obetänkte tilrådande; hwilka oreedor sedan at afhielpa, man omsider ganska nödigt måste dem willfahra, doch wid stoor plicht, androm til warnagel.

7.) förmaantes dhe, idkesambligen at påminna sine åhörare, om tilbörlig Richtigheet uthi deras Tijondegifft, i anledning och föllje af Gudz hel. Ord*, och framfarne Höglofl: konungars gudelige och alfwarlige påbud och åtskillige tijder utgångne *pla-*

---

* I marginalen hänvisas till Malachi 3. 10.

cater, Nembl. konungs *Gustavi primi* 1528 och 9 Iulii 1547, 1556. konungs Joh. III. åhr 1572, så och 12 Decembr. 1575 konungs *Gustavi Adolphi*, 24 febr. 1617. drottn. *Christinæ* TijondeOrdning 24 febr. 1638. § III. Bijafskeedz 18. puncht 1644. konungs *Caroli Gustavi placat*, 15. Maii 1658, hafwandes så wäl den Aldrahögste Gud, som ofwanhögtbem:te Kongl. Stadgar det utseende och ändamåhl, at med Tijonden skal intet sweek, wäxling eller undersleef föröfwas, utan den richtigt och rättrådeligen utgiöras, och dermed tilbörl. prijsas den högstes milderijke och ymnige wälsignelsse.

8.) Giordes nödtorfftig påminnelse om Capellaners- och klockaregårdars tilbörlige wid-machthållande och förbättring, som på somblige orter ganska wäl behöfwes här i Stifftet at upfärdas och repareras, til åboendernes egit bästa; på det jämwäl, deras effterlefwande icke måtte komma til häffta derföre, med answar och stoor bekostnad.

9.) Om Eeder och Sabbatzbrått. wille *Verbi ministri* alfwarsambligen förehålla sine Åhörare, at dhe dermed hafwa fördrag, hälst efter det Gud sielf, så och Werldzliga Öfwerheeten, sådane hafwa wid högt straff strängeligen förbudit.

10.) Och Sidst, blef denne *Conventus Synodalis* i Herrans Nampn, sluten, med den högstes lof och tacksäjelsse, sampt böner och lyckönskan för Gudz församblings önskelige wälstånd och förkofring; det Werldzlige Regementetz flor och oprätthållande uthi långwarig wälmågo, fryd och rooligheet; jämpte een sann Gudachtigheetz oförrychte öfning; det Wyrdige Prästerskapetz lyckelige återresa til dhe sina igen med glädie och hiertans inbördes förnöjelse. *S. D. Gloria!*

1670

26 IUNII.

§ 1. Begyntes, i Herrans Nampn *Synodus Pastorum*, effter afftonsången *Dom. 4. p. Trinitatis*, då hans högwyrdigheet H. Biskopen hälsade *Ven: clerum*, gratulerandes dem sampt- och

synnerl. deras lyckelige ankomst, med böön och önskan til Gud, om sin hel. wälsignelse til detta gudeliga wärketz företagande, slut och fulbordan; derpå sedan blef sungit *Veni Sancte Spiritus;* och så *Oratio* hållen *de Creatione et providentia*, af *M. Daniele Gruuf Nycopensi p.* i Skiällwijk; derefter uprächnades deras Nampn som borto wore til stoort antaal, och denna *session* slutel. ändad med böner och siungande.

§ 2. Wid detta tilfället *recommendera*des *Formula Concordiæ* det Wyrdige Prästerskapet sig at tilhandla som är genom *Doct: Erici Emporagii Episcopi Strengnensis* försorg der på trycket uplagd, och een deel *Exemplar* hijtsände at försällias.

§ 3. Effter Middagen kl. 3. höltz den andra *session,* då förestältes 1.) det, som til een sann och alfwarsam gudachtigheet, god Ordning och lijkheet uthi alla stycken i Embetetz förrättande, behöfwas och tiäna kunde. Om dhe Allmänne *Solenne* faste- och Bönedagar som åhrligen hållas och wid den tijden infalla, när mästa huushåldz arbetet med bärgningen tilstöter, tyckte någre af *Ven: clero* nyttigt wara, at giöra een underdånig påminnelse, at dhe något tijdeligare på åhret hållas kunde uthi *Aprili*, *Maio* och *Junio*, som förr finnes skedt wara åhr 1621 uthi högloflig konung *Gustaf Adolphs* tijd och efter hans allernådigste bref och befallning dat. Stockholm den 3 *Decembris* 1620, tå den stoore *Iubel högtijden* eller Bönedagarne fijrades den 21 *Ianuarii*, 21 *Februarii* och 21 *Martii* Månader; hwarom dhe uti *Dalarne* och *finland* giordt wid tilfälle påminnelse. Men kommo intet alle härutinnan öfwereens, förebärandes Een deel, wid den förber:de tijden så wara med Siögarne beskaffat, at dhe säkerligen hwarken bära, eller aldeles brista kunna, och således gåå reena. etc.

Någre syntes och hafwa något äwentyr at inkomma med slijk påminnelse hoos höga öfwerheeten, aldenstund denna tijden är med högwijst betänkiande dertil utsedd, som dhe Store *solenne* Bönedagarne långan tijd tilbakars äre fyrade wordne, alt från åår 1544.

3.) Förmaantes *Ven: Clerus*, at hafwa fördrag *med dhe*

*otijdige Mässefall**, som några hafwa tagit sig före at giöra uthi *Wist* och *Öster-Ryy*, utaf ens eller annans förargelse med trätto- eller slagsmål som af några obetänkte Menniskior lätteligen hända kunna. På hwilken händelse dhe måste hålla sig effter kyrkio Ordningen, och icke låta hela församblingen umgälla, det som en eller annan bedrifwer, och bör straffas för. hwarom dhe, som sådant behöfwa, kunna giöra sig nogare underätta[de] af det *scripto* som *D. Joh. Matthiæ* utgå låtit, under denne *Titul: Zeloty-pia Pastoris;* och att granneligen taga i acht thetta bekandte: *Quis*, *quid*, *ubi*, *quibus auxiliis*, *cur*, *quomodo*, *qvando*.

4.) När en *Apostle-* eller helgedag infaller på Söndagen, måste Söndags-*Evangelium* predikas, och det andre på någon dag framdeles i Wekan.

5.) Til at underwysa gemene Man om den *Bibliske Historien*, och huru Gud underligen uppehållit och bewarat sin hel. försambling alla werldenes tyder, och sitt saliggiörande Ord predika låtit; wore mächta nyttigt, om *Dnn. pastores* eller *Comministri* uti Prosteryen wille taga sig någon särdeles Biblisk Book före at förklara.

6.) Wore godt om icke så långsamt tilginge med *Catechismi* Predikan utan at ett Lärostycke företogos hwar gång til förklara och uttyda; Wore och mycket wäl, om förhöret anstältes hwar Söndags morgon, innan som predikan skedde öfwer *Evangelium*; Tå skulle the Enfaldige, genom Gudz Nåd, deraf winna een märkelig kundskap och förkofring. Williandes Wederbörande så lämpa denna öfningen at hon icke drages alt för långt på tijden; det samma bör och förståås om Otte- och aftonsångs Predikningarne, der som dhe hållas, at the intet dragas ut öfwer een half timma.

7.) *Ven. Clerus* förmaantes at hafwa fördrag och innehålla med otiänlige Ord och Lysningar opå Predikostolerne; Emädan Man hafwer hoos hans Nåde högwälborne H. Landshöfdingen förmått, at zedlar om werldzlige saker måge effter predikan på golfwet läsas af *pastore*, *comministro*, eller klockaren, när Gudztiänsten aldeles är förrättad. Om sine opbörder och rättigheeter,

* Domk. prot. 6 juli 1670 § 1.

sampt dagsWärken och annat slijkt, måge ey heller *pastores* tala på predikestolen, och undsäja sine åhörare med afstängiande ifrån herrans hel. Nattward, som ty wärr! alt förmånge giöra, och på sidst-håldne utskrifning är både af *officerare* och gemeene här klageligen angifwit wordet, huru en part i detta måhl herrans Embete missbruka, och för en så ringa timmelig ting skul, förmeena dem det andelige, twärt emot deras Embete, konung *Gustaffs Recess*, kyrkio-Ordningen och een Christelig kiärleek.

8.) Afkunnande och Lysning för dem som willia inträda i Christel. ächtenskap måste skee som tilförenne är afsagdt, innan Fader Wår läsit blifwer. *Sängeledning* med Brudefolk skal intett förrättas i kyrkian, på Landet, utan i klockarestugun, der Predikanten intet wil eller kan föllia dem heem til bröllopz gården. *BrudeMässan* måste ingalunda förhindra dem som herrans Hel. natward begåå willia.

9.) Döpelsen bör med andacht och gudeligheet förrättas i kyrkian, men icke uthi privat huus, emot privileg. § 20. Nödfall undantagandes; och dertil kallas oberychtade personer, som äre af god frägd och nampn; Ty den som intet är wid en Werldzlig Rätt Tingzbäre eller Witnesbäre, må ey heller tillåtas at wara witne wid en sådan helig och hög handel, en Christen Menniskios döpelsse.

10.) Utfärdz Predikningar för dhe framledne döde måge intet skee eller tillåtas hema wid gårdarne, som förr wid Visitationerne är afsagdt, emädan dhe både draga ut den waanlige tyden til *ordinarie* Gudstiänsten, så och folket, som dem bijwijsta, förmedelst *tractamente* som dem biudes, giöres oskickeligit til Gudz Ordz hörande och betrachtande.

11.) Ey eller skole Brudepredikningar hålles dagen effter wigningen, som för detta warit brukligit, aldenstund det med god ordning och skick är eenligit, at alla *Ceremonierne* derwid på en dag förrättas.

12.) Förmaantes *Ven: clerus*, wördeligen at omgåå med ock handtera *Elementerne*, wid dhe hel. *Sacramentens* förrättande; och at noga giöra sig underrättade om talet på *Communicanterne*, på det *Elementa* derefter måge *proportioneras* och til-

reedas, för bättre richtigheetz skul; Så och at *oblaten* eller dhe små bröden måge wara wid een form, Nembl. runde*, som öfwer alt brukligit är, och warit af långan tyd uti dhe Swenska församblingar; ändoch man uti någre församblinger här i Stifftet detta åhret, Nembl. *Säby*, *Marbäck* och *frindery* haar förnummit och seedt, dem bruka *fyrekante oblater*, det dhe lofwat skola rätta, och *conformera* sig i den måtton med dhe andre. Wid Wynetz utdeelande, wille och Wederbörande icke wara alt för knappe, som man förspordt, det *Communicanterne* näpligen få wäta läpparne; der doch Instichtaren wår k. frälsare *Jesus* haar befalt: *Tager och Dricker*. *Domini Pastores* och *Comministri* wille och i lijka måtto låta wårda sig derom, at dhe, som willia nyttia *absolution* och Skrifft, måge ändtel:n blifwa tilsagde i rättan tijd at framkomma, innan denne hel. handeln begynnes; Eller och, fördröja dermed til en annan gång, så lagandes, at dhe då tijdeligen komma tilstädes, at giöra deras Synda-bekännelse, och undfå Syndernas förlåtelsse. At kunna hafwa ett wist taal om *Communicanterne*, wille någre förebära någon swåårheet, brukandes sig til hielpreda och skiäl, 1) at sombligestädes finnas inga Chorer eller 2) mächte små och trånge, så at dhe, som willia komma til skrifft, nödgas antingen stå uppå kyrkiogången, eller uti sine bänkar. Dertil swarades, at dhe tå måtte den stunden der som så ringa rum finnes, förfoga sig närmare fram i bänkarne uti kyrkian, ifrån det öfrige folket, så mycket bättre at kunna höra Predikantens ord, och underwysning om sine Synder, deras ånger, och een sann bättring, samt Nåderijka förlåtelse genom troon på Christum.

13.) *Brudewijgning*, *döpelse*, *nattwardens uthdeelande*, och *Syndernas förlåtelses afkunnande* måste alt skee *in secunda persona*, utan någre *Complementer*, eller andre förblomerade Ordeformer, som en part Nyfijkne sig företagit hafwa; oachtadt at dhe alt detta förrätta uppå Gudz wägnar, efftersom dhe äre sendningabod i Christi stad, 2. Cor. 5,20, och skola giöra Syndarena een förmaning på hans wägnar, der före han hafwer satt dem til Wächtare, Ezech. 3, 17. Så hafwa och dhe helige talat

* I marginalen hänvisas till *D. Joh. Gerh. tom. 5. c. 7. p. 13 de S. Coena*

i Gamla och Nyia Testamentet, *Elias* til konung Achab: Jag förwiller icke Israel: utan *tu* och *tins* faders huus, 1 Reg. 18,18. *Hoseas* Cap. 9. 1. Israel *tin* gudztiänst är itt horerij emot *tin* Gud, etc. *Johannes döparen* til *Herodem: Tig* är icke lofligit at hafwa *tins* broders hustru Marc. 6,18.

14.) Skole ProbsteTing oundwijkeligen hållas åhrligen, i anseende til Kongl. May:ttz Nådigste befallning, och den stora Nytta dhe med sig hafwa, både uthi kyrkiodisciplinens wid macht hållande, som *catechismi* Läros drifwande, och Cronotijondens richtige efftersökiande, kyrkiornes Rächenskapers öfwerseende, sampt Husesyn uppå kyrkioherde- Capellans- och klåckarebohl, så frampt dhe willia åtniuta af hwart kyrkioherberge Een tunna Spanmåhl, i anledning af Bij-Afsked åhr 1627, 10. Febr. § 8. och Cammar Rådz *Resolution* 20. febr. 1640, § 3. Blefwo och någon så swag och afmächtig, at han sielf intet förmår hålla ProbsteTing; Måste det skee genom en annan Skickelig Prästman och kyrkioherde i Häradet.

15.) Frågades, om *præpositi* när de hålla prosteTing upbära af hwar kyrkia En half Rijkzdaler, som *Dn. Olaus Sunonis* i Wimmerby* gjordt hawer. det *pastores* i Rumskulla *Dn. Ericus Retzius*, och *Dn. Daniel* i *Wirssrum* berättade, sig hafwa utgifwit; Men dhe uti *gårfweda* klagat, sig intet hafwa så mycket i förråd? Dertil Neekade the andre Prosterne, säjandes, at dhen, som så haar, utan tillstånd och befallning af högre hand, tagit, må swara derföre, och betala kyrkiorne deras penningar igen, med föga tack för omaket, och det han otilbörl. giordt.

16.) Föredrogs, om det store Missbruk som haar inkommit, med den så kallade *Barne Maat*, som wid Hustrurs kyrkiogång plägar utdelas wid kyrkiorne, wid hwilket tilfälle någre bäre med sig store brännewijnsfierdinger, dermed at pläga folket effter gudztiänsten, som man weet wara skedt uti *Uchna* klockarestugu, det pastor *Dn. Isacus Ingeldi* tilstod sant wara, och klagade högeligen der öfwer, at han intet är mächtig at skaffa tilbörlige böter deruppå. Och blef slutit, at det skal sökias handrächning

---

* Jfr sid. 199, not.

hoos wederbörande Cronones Betiänte, sådant stort oskick och förargelse at häma och afskaffa.

17.) Påmintes *Dnn. Præpositi* och *Pastores*. försichteligen at förhålla sig uti sine Embeten, och icke så lätteligen tillåta unga och opröfwade personer i sine församblingar utan lof af wederbörande at predika, när som hwarken deras lärdom eller lefwerne är kunnigt, synnerl. dhe som utom landz studerat hafwa, som i *Risinge* är skedt, der en ung diäkne *Laurentius Svenonis* ben:d haar predikat, sammaledes i *Wirssrum* en *Gothlandus Georgius Oxenvaldt*, utan Biskopens och *Consistorii* lof och minne predikat.

Och slöts eenhälligt, at man med slijke personers afstraffande, som så okallade, och utan föregångit Lagligit förhör, löpa, skal förfara och *procedera*, effter som kongl. Stadgar, kyrkioordningen och *privilegia* föreskrifwa och gifwa wid handen.

18.) förmantes samptl. *Venerabilis Clerus*, at bruka icke allenast för sine egne personer en alfwarsamheet uti kläder, at hwar och en håller sig effter sin *grad* och wilkor, och undflyr alt thet som utwijsar een otiänlig högfärd och öfwerflöd; utan och så lagar, at deras hustrur och barn hafwa sådane kläder, som med deras Mäns och fäders stand, sampt een god, alfwarsam och höflig seed hederligen öfwerens komma, förutom främmande drächt, mönster, och straffwärdig Nyfiikenheet, som sträfwar emot Guds hel. Ord och Kgl. May:ttz utgifne Stadgar,

19.) I lijka måtto, at icke så benägne wara til styrkia och samtyckia olijka gifftermål uti Stand, ålder och wilkor, så emillan andre Standz personer, som i synnerheet Soldater, som i deres ungdom och omogenheet, mächta obetänckt uti det Standet sig inlåta med åldrige Qwinspersoner, dem dhe sedan antingen öfwergifwa, och sitt ächtenskap förbryta, eller med hugg och slag, och deras ringa egendoms förslösande, otilbörligen handtera, som alt-förofta förnimmes,

20.) at *Dnn. Pastores* wille låta sig anläget wara om kyrkiornes åhrlige och richtige Räkenskaper på inkomster och utgifter, at dhe noga i acht tagas måtte, och intet försummas, som man beklageligen! altförmångestädes i Stiftet seedt och för-

farit hafwer, huru mächta wårdeslöst somblige dermed handlat hafwa; Och at det må komma til så mycket större richtigheet, böre *pastores* låta beställa trenne Låsar til kyrkiornes kista, som swarsgode och dirkfrije äre, och sielfwe uti deras förwaar hafwa en Nyckel, på det dhe måge weeta, hwad som der uttages, anwändas til kyrkiornes nödige tiänst och tarfwer, och inlägges, tilseendes derhoos noga, at icke något onödigt bekostas, som kyrkian kommer til afsaknad, såsom med *bryggiande*, *baakning* och *slachtning*, til dem, som wid kyrkiorne hafwa något för händer med Tiärande, Tiärubränning, byggning eller annat, hwarwid sedan dhe öfwerplägade äre, föllier ett ganska oskickeligit, och Gudi samt rättsinnige Christne Menniskior misshageligit lefwerne, med swordom och skryande, som uthi *Södre Wij* är skedt, derom både *præpositus Dn. Olaus Sunonis* i Wimmerby* och Pastor *Dn Ericus Laurentii*, förleden winter uthi *visitationen* hårdel. tiltaaltes, at dhe slijkt förargeligit wäsende månge åhr tilbaka, med Gudz Nampns förtörnelsse, och kyrkians märkelige skada och afsaknad, tåålt och *indulgerat* hafwa, oachtandes, at slijk bekostnad som med spysning skeer på kyrkiones arbete, bör hwar och en sielf bestå och tilsläppa; Men icke taga af kyrkiones medel. Til sådane kyrkioRächningars deste snällare författande och Ordning, måste hwart och ett föras och förtecknas, under wisse nampn och titlar, derpå många pastores berömligen hafwe den ordning och *methode* rätt effterfölgdt, som Sal. Biskopen *Doct. Johan Bothvidi* wederbörande til tiänlig underrättelse, lembnat hafwer.

Wid samma tilfälle blef och påmint, at *Dnn: Pastores* wille afskaffa och öfwerstryka låta dhe fuula och stygga målningar som finnas uthi kyrkiorne, som aldeles otiänlige äre, och ingalunda böra lijdas uthi Herrans huus, med een hoop leda beläten af dhe orena andar, etc. i *Häredshamar*; *Marbäck* och flerestädes, hwilka icke allenast kunna mången förskräckia, och i synnerheet hafwande qwinnor, utan jämwäl hindra mångas gudachtigheetz öfning, när dhe slijkt kunna blifwa warse.

21.) Blef *Ven: Clerus* alfwarsamligen förmanad, at noga-

* Jfr sid. 199, not.

efterlefwa Kongl. May:ttz utgifne åtskillige hälsesamme Stadgar, och deribland, den som angår Tiggiare, och giordes på Rijkzdagen i Stockholm d. 28 Februarii 1642. hwarunder begrypes dhet Ogudachtige stoora party *Zigeuner* eller Tattare, som stryka omkring i Landet, föröfwandes mycket Tiufwery, Lögn och Spådomar, dermed undersåterne icke ringa blifwa bedragne och skadde. Och emädan här i Stifftet månge äre, som hafwa orsak beswära sig, öfwer een deel Präster i Wäxiö Stifft, som mächta benägne äre at utgifwa bref och föreskrifter til een stoor hoop ifrån den orten omkring-farande Tiggiare; Ty pröfwar Man nödigt wara, at låta bref afgåå derom til Biskopen *M. Johannem Baazium*, med begiäran, han sådant missbruk emot Kongl: May:ttz förordning inrijtad afskaffa wille.

22.) Wid hwilket tilfälle förmaantes *Dnn: Pastores*, waarsamligen at omgåås och skicka sig, så wäl med brefs- som andre Skriffters och witnesbörders utgifwande, dermed at förekomma deras egen ofärd och store skada, som lätteligen emot förmodan enom kan påkomma wid desse fahrlige tijder, derutur man hafwer intet så godt wid sig at utreeda, som någre kunna weeta med Exempel af egne personer betyga, huru hårdt dhe warit derann, och måst utstå stoort äfwentyr, der icke andra gode wänner lagdt sig der emillan.

23.) Begiärades, å Embetes wägnar, at *Dnn: Pastores* wille så wäl laga, at deras *Comministri* måge åtniuta den löön och rättigheet oafkortad som dem tilkommer, och af samtl: *Ven: clero* bewilliat och samtyckt är,* at dhe icke måge förorsakas til suckan och klagomåhl öfwer *pastorum* hårdheet och wederwillia, betänkiandes at någre af dem, förr samma embete förträdt, ock huru dem haar lijkat, när deras deel, dem blifwit förhållen; Och dhe som intet sådane warit, och under *pastoribus* tiänt för Capellaner, utan elliest kommit til *pastorater*, erkiänne med tacksamheet, at deras wilkor således blifwit förbättradt, förutan slijk föregången beswärlig tiänst och arbete, som andra måst utstå och förfara.

24.) Om PrästEnkiornas underhåld och försörgning, at dhe

* Jfr sid. 179.

icke lijda alt förstoor Nöd, i anseende til Gudz bud och een Christelig kärleek, wille så *Præpositi* som *pastores* låta sig wårda, i betrachtande, at den wälgärning dem bewijses, lärer Gud med wälsignelse wisserligen ihugkomma.

25.) Såsom tilförene är godt funnit af samptl. *Ven: clero*, det *Pastores* wille efter deras död låta lembna til *V: Consistorium* och den studerande ungdomen en Nyttig book til åminnelsse och hedersam förähring; Så blef derom och nu påminelse giord, samma gode lofwen och tilsäjelse at fullgiöras af dem som wederböra, och dermed ännu intet inkomne äre.

Den *28 Junii*

§. 1. *Continuer*ade, för Middagen, det waanlige *Exercitium Disputatorium*. Men effter Middagen förordnades i förstone *Officiarii* til nästkommande *Synodum* följjande åhr 1671, wil Gud man lefwer, och intet annat hinder infaller. Och blifwer *Materia Disputationis de Sacra Scriptura*.

Här följer förteckning på officianterna, och sedan fortsättes med

§. 2. Derefter påmintes *præpositi* och *Pastores*, at hålla Prästegårdarne tilbörl. wid macht och förswarlig byggnad, så lagandes, at dhe kunna hafwa ett hederligit huus för resande folk, när så omtränger, inrättadt med det som dertil nödigt pröfwas; Och at dhe som boo wid store Landzwägar försichteligen utlåta sig i taal och åthäfwor, när det så händer, at dhe kunna få stoore och förnäme herrar til giäst, at dhe tå weta sig förhålla, som deras Embete wäl anståår och Gudz hel: Ord dem föreskrifwer och befaller.

§. 3. Förmältes och om otijdige Prästmän och *Sollicianter*, som oachtad all Christelig kiärleek, *humanité* och höfligheet, utan uppehåld fijka och fara effter befordran, dermed dhe på det högsta winläggia sig, andre at hindra förfördeela och utehålla ifrån deras wälförtiänte bröd, dem til ingen ringa suckan och sorg, aflåtandes förr intet, än dhe kunna på hwarjehanda sätt, Kongl: *promotorialer* winna, såsom med *Eedz och Skiärkindz pastorater* skedt är, uppå hwilka både Kgl. brefwen oplästes; så och *Episcopi M. Joh. Baazii* och *Consist. Wexio-*

nensis bref och *testimonium dat: 27 Aprilis* sidstledne, för *Dn. Nicolao Lindbergio, Smolando,* som til Eed är *confirmerad* worden, och här i Stifftet nu blifwer antagen och *immatriculerad.*

§, 4. *Collegii Antiquitatum* Breef af den 22 Junii uplästes, om dhe meer än nog bekandte och omrörde i Kongl. May:ttz Bref och *placat Antiquitet*ers och *Monument*ers upspanande och *conservation.* Derpå lofwade *Ven: Clerus* samptl. at willia til nästkommande *Olai* tyd, eller desförinnan, så god underrättelse och besked som dhe någonsin få kunna, låta här skriffteligen inkomma.

§ 5. uplästes *Copialiter* Kongl. Hoffrättens i Juneköping. *resolution* den 16 sidstförledne *Aprilis,* förmedelst hwilken, en deel af våre Landzmän, emädan the studerade uthi Upsala, *obliger*as betala dhe penningar, som the utur *Fisco Nationis ostro-Gothicæ,* til sitt behof och tarfwer, emot skriftelige *obligation*er, länt hafwa; Men sedermera intet betalt. Blifwandes dhe som weeta sig wara dertil skyldige, härmed å nyio flitel: förmaante, utan drögsmål at inlösa med penningar sine utgifne *reverser,* och således sine egne ord at *honoréra.*

§ 6. uprächnades een stoor hoop restantier af domkyrkio Tunnorne utaf Syslomannen wällärde H. *Olof Petri* Kling; och derhoos hans Nådes Landzhöfdingens wälborne H. *Gustaff Kurcks* bref af 3 octobr. åhr 1663, til samptl. Häradzfogderne här i höfdingedömet, med befallning genom behörige medel at utfordra samma domkyrkians rättigheet, så frampt betalningen icke med godo erlagd blifwer utan wijdare förhalan af tijden.

§ 7. Sidst blef afsagt och beslutit, at *Synodus Comministrorum* intet hålles *Michaelis* tijd, som ärnat war, utan at dermed upskiutes intil denne åhrstyden nästkommande åhr 1671, då samma *Materia* skal *disputeras,* som nu är *ventilerad* worden.

§ 8. Dermed slötz denna *Conventus,* med böner och tacksäjelse til Gud, som detta gudelige wärket wälsignat hafwer, önskandes *Rev: Episcopus* dhe församblade sampt- och synnerligen mycken Nåd och wälsignelse af Gud til deras Embetens trolige förrättande, och en önskelig hemresa!

Den 17 december 1670 afled Samuel Enander, och den 5 april 1671 beslöt domkapitlet att sammankalla en allmän synod till nästföljande 1 juni för att begrafva biskopen och anställa val af efterträdare. Om detta möte egt rum, och hvad i sådant fall därvid förekommit, är obekant, ty det årets protokoll sluta 8 april.*

1672.

JN NOMINE S:TÆ TRINITATIS SYNODUS

I) begynt den 26 Junii 1672, wid första hans högEhrewyrdigheetz her Biskopens *Dn. Joannis Elai Terseri, S. S. Theol. Doctoris* anträde till sitt anförtrodde BiskopsEmbete; då Samptl: *Venerabilis clerus Dioecesanus* effter afgången kallelse, mäste deelen war kommen tillstädes, undantagande dem som för Swagheet och andre oundwijkelige hinder skull intet kunde här *comparera*, att *salutera* den af gud och höga Öfwerheeten, sampt til föllie af utfallne *votis*, Nyes oss tillordnade Biskopen; hwilken och effter waanlig förrättat Gudztiänst i Domkyrkian af *ordinario*, sampt öflige böner in *Gymnasio Maiori*, dhem församblade sampt- och synnerligen *saluterade* med een wacker Latinsk *oration*, förmälandes huru gud genom åtskillige *travailler* hans högEhrew:t underligen fördt hade alt ifrån sin ungdom, och sedan han på een ringa tijdh hade warit *Comminister* uthi *Lixand*, dereffter blef *Lector* och *Consistorialis* i Westeråås; så på fremmande ohrter, i Tyskland, Frankrjke och Holland uthi 4 åhrs tydh, då han kom igen wardt *Lector Theologiæ* och *perpetuus Rector Arosiensis*, wid hwilken tijd hans högw:t med några Skickelige och wällärde af wår *na(ti)one. O.Gothica* 1640 bekom *honores in philosophia* uthi Upsala; effter det kalladt till Åboo; så till *vacantien* widh Store och gamble Kopperberget. 1648. förordnat *secundus Theologus Arosiensis, professor Upsaliensis* etc. etc. etc.**

* Jfr sid 17.

** Jfr domk. prot. 10 jan. 1672, där det tal omnämnes, med hvilket Terserus tog säte i domkapitlet, och hvari han mer utförligt än här redogör för sina meriter och föregående öden.

2:do) och då straxt höltz *Oratio Synodalis, de Angelis bonis et malis* af *M. Magno Liviin Rect. Sch. Norc.* efftersom 1671 war beslutit.

II.) Den 27. och 28. dito *continuerades* medh *disputatione* för middagen,

III.) och *horis po[st]meridianis* den 27 Junii, då man monde igenomlöpa heela *Elenchum Ven. Cleri* alt igenom, *inqvirerades in absentes*, som befunnes mehrendeeles lagligen hemma behindrade, somblige af siukedom, een deel och deraf att dhe församblingarna upwachta måste.

IV.) uplästes effter middagen den 28 Junii, restelängd uppå domkyrkio Tunnor för åtskillige åhr, som Sahl. *Dn. oeconomi* broder Hr *Nicolaus Petri Kling*, pastor i dagzberg upwijste, derunder då några befunne sig alsintet skyldige, det dhe med *qvittencier* wille säkerligen bewijsa, både sielfwe, som och af sine sochnemänner,

V.) Beslötz om *Materia Synodali* till nestkommande *Synodum*, will gud — 1674., som och nu belefwades hwart annat åhr skulle skee och hållas ymsom *Dn. pastorum* och *Comministrorum.*

VI.) *Materia Disput.* blifwer *De Homine*, *eiusq[ue] propagatione*, *et immortalitate Animæ.*

Här följer förteckning på de till mötet utsedda officianterna, hvarefter fortsättes:

Medh *Dn. officiariis ex ordine comministrorum* blifwer som förr 1669 *tempore Michaëlis* är beslutit och samma *Materia,** nembl. *de Creatione* och *providentia;* Emädan 1670 wid *Michaëlis* tijd icke kunde hållas någor *Synodus*, förmedelst kgl. kgl. M:tz M:tz ankomst til Linköp.

VII.) uthwaldes af heela Närwarande *Venerabili Clero* till instundande Rijkzdag, gud gifwe till Lycka, herredagz Män, och blefwo desse, effter eenhälligt omröstande, af

Consistorio:

1] Näst hanshögEhrw:t H:r Biskopen, som synnerl. är kallat worden.

---

* Det följande t. o. m. »Linköp.» är tillagdt af annan hand.

2) *M. petrus Simonius, Lector. Hist.*
3) *Dn. Christiernus Norström,* Norcop. *Notarius.*

för Städerne i gemeen, Tiust och Wedboo:

4) *M. Arvidus Rydelius, p. p.* i Wästerwyk.

för Östan Stång och Bergzlagen:

5) *M. Christiernus Christoph. past. in* kudby

för Wästan Stång:

6) *M. Sveno Joannis Lithelius, past. in* Wreta kloster.

VIII) Gratulerade hanshögEhrew:t H. Biskopen hwar och en til een lyckelig reesa och heemkomst igen sedan detta gudelige *Conventet* medh böön och tacksäjelsse war slutit; då och

IX.) hans högEhrew:t utfäste hwariom och eenom som hans högw:t *salutera* och *valedicera* wille, att skola gifwa itt Exemplar af sine Trychte *Annotationibus in Genesin.*

Och så slötz i herrans Nampn *Synodus* denna gången, och åhret,

Deus Nobiscum nunc et Semper!

Chr. Norström

Vid detta möte utsattes, som man ser, nästa synod till 1674 och bestämdes, att synoderna i allmänhet skulle hållas hvartannat år omväxlande mellan pastorer och komministrar. Men 8 maj 1674 fann domkapitlet anledning att uppskjuta mötet till följande år »för denna dyra och swåra tijdens skull, och dermed fölliande swårheet för heela Stiftsens Prästerskap, som swårt nog til största deelen hafwa at underhålla dhe sine hema i denne knappe tijden, och således swårare, at giöra sigh någor reesa hijt».

När frågan om *synodus anniversaria* härnäst afhandlas i domkapitlet, anmärkes, att »nu instundande 1675 synes tijden blifwa än swårare», och i protokollet 22 mars sistnämnda år heter det: »Ther någre af Clero i Stiftet kunna hafa någor heswär at andraga, inkallas the *per litteras* til Petri tijd, efter som för dyre tijden, *synodus plena et generalis* ey ske kan». I öfverensstämmelse med detta beslut sammanträdde en prostsynod *28 juni 1675.* Denna synod har antagligen liksom de stora mötena pågått tre dagar. Men hvad som försiggått andra dagen, 29 juni, är obekant, ty af protokollet äro §§ 1—8 daterade den 28 och återstoden, §§ 9—21, den 30 s. m.

De mycket fullständiga handlingarna lyda in extenso:

28 JUNII SYNODUS PRÆPOSITORUM.

Tå lät *R:ms D. D. Episcopus* förstå, thet man effter plägseden nu gärna welat hållit allmänt Prästemöte, hwilket sedan (1)672 intet warit, och thet i anseende till *publicam egestatem*, som hela landet ifrå then tiden, iämwäl ännu trycker, *gratulerandes* sig H:s Högw:t, at han fann the närwarande af *Ven. Clero*, som effter *Consist:ii* utgångne bref welat inkomma, uti godt tillstånd, åstundandes med them öfverläggia huad man i gemen till Stifftetz heder och wälfärd, iämwäl huar i synnerhet hade at föredraga och några *privata gravamina* uptäckia.

§ 2. *Collegæ Sch[olæ] Lincopensis* hafwa fast ringa löön, och intet annat at lijta uppå, än then beswärl. Sochnegången som i thenne dyre tijden ganska ringa förslår, begära förthenskull ödmiukel. någon hielp af domkyrkiones medel, huarest icke något synnerligit förråd är, effter som mycket af domkyrkiotunnorne *restera*, endelss af *Pastoribus* tagne i thenne dyre tijden och intet betalte; Så har man *Collegarum* ansökiande H N:de Hr Landzhöfdingen föredragit, huilken i betrachtande till theres brist iämwäl trälsamma arbete, gärna effterlåter, så wida H. N:de tillstår, at the blifva med någon hielp ansedde; altså bewillias them 20 daler K. mt. huar, 4 *Collegæ*, 80 daler.

§ 3. *Dn. Ambrosius Rawaldi Rozinius, v. Pastor* i Kimstad, *exhiberade* en utförlig berättelse öfver sitt tillstånd, hurusåsom han ifrå thet han kom uhr *scholan*, och effter *M. Nicolai Langelii vocation*, till *privat information* antogh Sal. h:r *Jacob Törnskölds* barn, på Runstorp i Kimsta S:n altifrå then tijden, i samfälte 22 åhr, lefwat och wandrat *in perpetua via vocationis, sub continuo labore Ecclesiastico, insinuera*de thet iempte några sine *gravamina*, i 7 *puncter*.

Res 1. Dn. Ambrosius må icke så mycket läggia sig emot *Consistorii* godtfinnande, at *Comminister* tijt förordnas, och hälst *Dn. Petrus* Luth, som utan lägenhet är, emädan och *Pastor* ingen löön honom gifwer under änkians nådåhr, och han intet har at beställa med klåckarebohlet och thes *adpertinentier*. H:r *Hilkin* på Kimstad, som i thetta ärendet hoos H. H. Biskopen

innewarit å försambl:s wägnar, lät sig ändtel. här med nöja, tå han förstod, at försambl. icke wordo beswärandes med någon löön till Capellanen, som the icke woro wane wijd, 2). Noorsholm kan fuller här icke stort *disputeras* om, at dragas til Kimstad, efftersom thess *possessor*, Rijkzrådet Högwälb. Hr *Knut Kurk*, blif:r huad kyrkia och försambl. honom hälst behagar, tillydande. doch lofwade *R:ds D. D. Episcopus* willia sielf tala med *H. Excell.* här om till hr *Ambrosii* bästa. The som af Noorsholms gård boo på norre sidan om broon, lyda *jure* til Kimstad försambl. at the ther fölia then kyrkiotienst, uti itt och annat, som the behöfva, och till thess *Pastorem* all prästel. ränta ehrläggia. Om Swalbeck warder H:r *Præpositus* ransakandes. 3). Så framt Lagmans Tinget blif:r här när, warder någon af *Consist:o* fullmächtigad, at utföra saken om kimbstad prästegårdz ägors bybehållande, eller huar thet står, will man närmaste *Præpositum*, härtill fullmächtig göra. 4). *Puncten* är owiss at effterfråga, och intet annat än taga effter skuggan; om then yrkias skulle, borde först Norsholm *reduceras* till biskopssätet. *en absurdum*. 5). Beiakades och samtycktes hel och hållen, 6). *Rozinius* skulle aldeles *eximerat* sig thes ifrån, och icke *præsenterat* sig å Tinget, utan förbidat eller ther till begärt fullmächtig af *Consist:o.* låfwades doch alt möjel. bistånd härutinnan. 7). Nådåhret behåller Enkian, till nästk. *Philippi Jacobi* efter ordningen, såsom andre prästEnkior i slyke måhl åtniuta, huilket tå för henne *expirerer* och slutes.

§ 4. *M. Arvidus Rydelius Past. et Præpos. Norcop:s* föredrog å Tyske *Pastoris* i Norköping, iemwäl sine egne wägnar at the *reformerade* (i) ther i Staden, willia utan någre *cerimonier* låta begrafva theras barn, ringiande begära the, men annat intet huarken präst el:er dieknar. *Resol*: Willia the låta sine döde här begrafwas, måste thet ske effter wår Swenske kyrkioordning, med alle *cerimonier* som wij bruke, huar ock icke, sökie tå *Consist:m Regni.*

§ 5. Frödinge församblings utskickade tuänne Sochnemän, anhöllo som tillförende, at theras kyrkioherde-Son, *Dn. Jonas Kylander*, måtte blifwa theras *Pastor*, effter sin framledne sal. fader.

Resol: Ehuruwäl thet faller swårt, gå the äldre förbj, så är äfven så swårt emot en hel försambl. och icke effterlåta them [thet] the så enständigt begära, hälst utj sådan händelse och tilfälle som här är. *Dn. Jonas* har i förhoppning at *succedera* fadren, *relinquerat* sine *studier* wid *Academien,* nu någon tid upwachtat försambl. i fadrens ålderdomb, skulle nu någon främmande tijt förordnas, blefve ther itt stoor[t] beswär af, ty bewilliades försambl. thess begäran för *Dn. Jona N. Kylandro.*

§ 6. *Dn Petro* Luth tillsades *sacellan*ien i Kimstad, låtandes sig benöja med klåckare Räntan till thess nådåhret förflutit är, efftersom *Pastor* än intet bekommer alle *Pastorales reditus.* Huad i åhr wid kyrkiosätter faller, af thet Luthen ther utsådt, behåller han allena, och half:a höet emot Enkian; huarutj han tyckte ske sig för när, emädan han intet höösträ fick thet åhret han kom tijt. Thet war hans egit wållande, som ther på tå intet talade.

§. 7. *Dn Joannes Kullerus, adiunctus* i flijsby, upwiste Wälb. Anders Oxehufwudz bref, af innehåll, at emellan *Pastorem* sammastädes *M. Magnum Montilium* och *Kullerum* alt slättat blifwer, tå h:r Jöns bekommer af *Pastore* 69 daler kmt, och i höst 2 t:r reen säd. begärandes i thet öfrige *Pastor* och försambl. at h:r Jöns på en annan ort må blifwa försedd: Ty föreslogs honom Capellans lägenheten wid Askeby.

§ 8. Wälb. *Magnus* Rosenschwerdt inkom med H. N. Landzhöfdingen H:r Axel Rosenhane, anhållandes Rosenswärd at blifwa sin fästemö, J. *Margreta* Nierodt quitt och endtledigad, thet ock H:r Landzhöfdingen för ho[no]m begärade.

Resol: före än härutinnan mehra åtgöras kan, måste bäggie Parterna *confrontera* huar annan i *Consistorio,* och thet nästk. 5 Augusti.

§ 9. Någre *Consistorii Resolutioner* och Påminnelser *Ven. Clero Diœcesano* förestälte, andragne och *resolverade, 30 Junii, 17 Decembris,** innewarande åhr.

---

* Att i protokollet 30 juni 1675 kunnat antecknas, hvad som föredrogs på en synod 17 december s. å., torde bero därpå, att protokollen för detta (liksom för flera följande) år, efter allt att döma, blifvit senare renskrifna och renoverade.

I. *Proponerades* om Byggning i Prästegårderne, huruledes somblige *Pastores* byggia och ansa wäl om husen, sombl. twärt emot icke allenast alssintet byggia, utan låta ock genom wårdzlöshet förfalla, huad för them bygt och uplagat är. förthenskull fanns skäligt, at när Probsteting hålles, skall ock hållas husesyn, och ther någon brist finnes, förmanas *Pastores*, at the effter handen samma feel bote, så at the sine laga huus, förswarl. wid macht hålla, och ther något af them förfallet är, utan drögsmåhl å nyio uprättas, anwändandes ther till, wid the förmögnare *Pastorater* åhrl. 10 daler Sm:t sedan Pastor kom till gäldet; wid the ringare, effter skälig *proportion*, något mindre, såsom i andre Stifften brukel:t är. Och huar thetta icke skedde medan *Pastor* lefwer, måste Enkian, eller arfwingarne therföre plichta. Om ock så händer, at *Pastor* flyttier ther ifrå till en annan ort, måste han först skaffa Prästegården, *successori* wäl behållen ifrå sig. Bygger någon *Pastor* mehr än hans *successor* uti Probstetingen pröfves behöfva, tå må arfvingarna, thersom *Pastor* icke kommer öfverens med them om wärdet husen afföra, och icke *successor* tuingas them at betala; Ey heller byggia något, tå han sig behielpa kan och nöja låter, med thet som bygt är, och håller thet wid macht. Äre ock husen så gode, at *novus Pastor* sig ther med behielpa kan, är icke nödigt öfverflödiga huus byggia, utan hålla them wid macht som bygde äro; och tå skall *Pastor* upteckna omkostnaden, som han therpå åhrligen anwänder, at then må honom beräknas uti husesynen, synnerl. när han eller hans effterlåtne hustru och barn skole ther ifrån. Thet samma hålles om Capellans- och klåckaregårdar.

II. Sammalunda skole och Sochnens huus uti Probsteting synas, och huar något feel finnes, Sochnemännerne förmanas, om the sielfve sig icke påminna, till theras i prästegården laga byggnadz upprättande och wid macht hållande; eller stämmes till Tinget.

III. Så skole ock Stadzförsamblingarne, effter kl. May:ts prästerskapet nådigst förlänte *resolutioner*, kyrkioherden, Scholemästeren, Capellanen och klåckeren, med laga och bequäml. huus försöria, Borgmästare och Rådh hålle hand ther öf:r, at

sådana huus och gårdar icke förfalla. Landzfolket som sin kyrkia i Staden haf:a, äre och förplichtade, at hielpa till byggia och wid macht hålla Prästegården, doch så, at the icke alt för mycket beswäres, och största lasten kommer på them.

IV. Thet är ock här i Stifftet, särdeles i Städerne itt olideligit missbruuk med Barnedoop, i thet döpelsen sker först hemma i huset, sedan en tijd ther effter, tå hustrun tages i kyrkio, förrättes Christningen (: som the kalla:) i kyrkion wid närwarelse af faddrar, at the medlertijd må hafva rådrum at tillaga barnsöhl, tå så och så månge hustrur och Jungfrur kallas, förutom them som i synnerhet biudas till faddrar. Skole förthenskull inge sådana döpelser hemma i huset förrättas, med mindre ther till är fullkomlig orsaak, thet är, att ingen wån är på barnetz lif, så länge thet måtte kunna komma till kyrkio och ther döpas, såsom kyrkio Ordningen thetta förmäler. Men är barnet så starkt, at föräldrarna kunna få Prästen till sig, skole the ock wara omtänkte om faddrar, som wittne äre till barnetz doop; Äro inge andre förhandene, och uti hastighet intet kallas kunna, skole prästen, klockaren och barnemoderskan wara faddrar och witnen till barnsens doop, ock icke komma ytterligare med barnet uti kyrkian, med någre faddrar. Men är barnet så swagt, at prästen intet kan komma ther till, tå må en *laicus* el:r en person som utom prästeståndet är, döpelsen förrätta, någor man, om han är för handen, elliest en quinna, som wet beskedel. här med omgå, faller först på knä, och tillijka med andre som tillstädes äre, beder öf:rliudt fader wår; Sedan frågar barnetz nampn, tager reent watn i handene och giuter på barnetz hufwud, med wanlig ordeform som kyrkio Ordningen alt thetta klarl. föreskrifwer uti Artiklen om Nöödoop. Är thet så at barnet blifwer wid lijf, tå skole föräldrarna sedan skaffa faddrar, och med tienlig *process* frambära barnet i kyrkion, tå ther med handlas effter handbokens lydelse. Och thetta kallas med rätta Nöddoop. Huarom Prästerskapet sine åhörare underwisa skole. Men ingen Präst skall låta bruka sig at förrätta något Nöddoop, wid sitt Embetes förlust, at thet skännelige missbruket må afskaffas, som gör döpelsen och Christningen, till åtskillige *acter* eller handlingar.

Skole ock *Pastores* sielfve uti sine barns christning, ställa sig kongl. ordningen och stadgan före, om barndoop gifwen i *Stockholm* 1664, och hålla sine åhörare, synnerl. uti Städerne före, at the rätta sig ther effter, och intet bruka öfwer 3 faddrar af huarthera slaget, och inge flere till föllie biuda än allenast faddrarna med barnemoderskan. *Jtem* när kyrkiogång skeer, må uti Städerne inge hustrur biudas at föllia eller wara tillstädes, mera än tuänne af näste slächten eller wänner utan någon stoor bekostnad, effter Kongl. Stadgans innehåld, § 21, 22, 24.

V. Förbiudes ock thet stoora missbruuk, som man spörier sommestädes föröfwas wid altarens *sacraments* nyttiande, i thet at somblige hålla sig för gode at uppenbarl. tillijka med andre församblingens lemmar, undfå *sacramentet* för altaret, utan låta *communicera* sig, inne uti Sacherstijan, sådant måste icke lijdas, utan i särdeles händelser, såsom tå, när ingen messa blifver, och en eller två, och inge flere begära Herrans nattward. Tå någon högh och förnehm person för sig och sitt huus, begärer Herrans Högwördige Nattward, antingen uti Sacherstijan eller elliest *privatim*, måste man then förehålla och påminna till at föregå andra med godt exempel.*

VI. Skall ock huar och en blifwa wid sin försambling uti Nattwardens bruuk, och gå till Gudz bord i then försambling och kyrkio, som han lyder till; huilket i Städerne förnämligast bör achtas, huarest Stadzfolket löper i bondekyrkion, tränger bönderne och dricker uhr winet för them. Ty måste *Pastor* tillhålla Stadzfolket, at the blifva wid theras försambl. så i nattwardens nyttiande, som annor Gudztiensts förrättande.

VII. J synnerhet och enkannerl. befalles Prästerskapet, at the, huar icke högsta nöden annat fordrar, aldeles innehålla och afstå, med prädikande, döpelsens och altarens *sacraments* förrättande hemma uti husen, och rätta sig effter Gudz ord samt höga öfverhetenes stadga och befallning, wetandes at sådane *privat* kyrkio-*cerimonier* förorsaka stoor oordning, göra folket säkert och sielfswördigt, föda af sig Gudz ordz och PrädikoEmbe-

---

* I marginalen: »*vid[e] Priv. 20 p.*»

tetz föracht och misswördning, ändtel. draga öf:r land och Rijke Gudz wrede och onåde, som nu, Gud tröste! uti swårt straff och then allmänne landzplågan, som är krigh och blodzutgiutelse utbrustet, skall then kunna stillas, måste upphofvet till alla synder, som är Gudz ordz, then allmänne Gudztienstens och the hel. *sacramentens* skändelige föracht, afskaffas och bortläggias, som nu icke allenast hoos mången af gemene hoopen, utan ock större delen af Ridderskapet och Adelen, huilke borde sine underhafwande, och androm, med gode *exempel*, föregå, har tagit öfwerhanden. Måste ock Gudz ordz tienare Prästerna, utan anseende till personen, med oförskräckt mod göra och låta huad them Gudz och werldzlig lagh befaller, mera fruchtandes Gudz onåde än Menniskiors ogunst, förmedelst huilken, en hand full med biugg, eller en ringa timmelig fördel, them afskäras kunde. Huus-Predikningar effterlåter Kongl. May:t icke åth huar och en som thet begärer, utan för wichtige och högnödige orsaker skull, och them som lag- och skiälige förhinder kunna hafva at förebära, som förnämbligast, hög ålder och siukdom; doch må ey herre och frw förthenskull afhålla sitt huusfolk, tienare och bönder, ifrå then allmänne Gudztiensten i kyrkian, utan allenast för sig i berörde nödfall, bruka *privat* Gudztienst och salighetz medlen. Hofprädikanter som här i Stifftet kunna finnas, och utan sådan trångmåhl som ofwan förmäles, fördrista sig här emot göra, antingen med prädikande eller *sacramentens* förrättande, såsom thet länder *ordinario ministerio* till förfång, läre man i krafft af kl. M:ts tillstädielse och befalning, wederbörl. sökia, om the icke här med afstå, och rätta sig i thesse stycker, så wäl som huar af prädikoEmbetet i synnerhet, aldeles och oförgripligen efter *Privil:s 19 och 20 p.*

VIII. Emädan wid Jordefärder och begrafningar, alla fåfänge belastningar äro uti kongl. Stadgan wid straff förbudne; så må ock mycket mera förbiudas och afskaffas thet stora öfwerflöd som öfwas uti swepningar, både i Städer och sommestädes på landet; huarifrån åhörarne af *Pastoribus* flijt- och alfvarl. förmanas och afrådas måste.

IX. Allthenstund på landet wid Lijkz utförande stort oskick

är med Vtfärdzprädikningar, huilke utan åtskildnad af en och annan begäres, Prästerskapet till beswär, sorgehusen till bekostnadt och hela försambl. till uppehåll och drögsmål; huarföre warda sådane huusprädikningar här med aldeles förbudne. Huar till Prästehusen måste gifva *exempel*, at the med thenne onödige *cerimonien* innehålla; huaröf:r *Præpositi* skole haf:a vpsicht. Hustru och Bonde må åtnjuta siungning (när så enkannerl. begäres) tå the bäras uth, men icke huar och en som i theras bröd aflider och ringare är.

X. Then oordning som föröfwes i sombl. Städer, när lijk begrafwas om Söndagarna under afftonsången, i thet then ene Prästen står ute på kyrkiogården, hafwandes en deel af försambl. under sin lijkprädikan, emädan then andre uti kyrkion prädikar *ordinarie* afftonsångs *Texten*, skall så *remedieras*, at innan afftonsången begynnes, nedsätties lijket förutan någon *Sermon* på kyrkiogården, huar opå samptel. försambl. giör inträde i kyrkion, och enhälleligen afftonsångs prädikon bijwistar, *refererandes* prädikanten wid thess slut, af prädikstolen, then dödes *personalia* korteligen.

XI. Såsom deelss försambl:e hafva then sedwanan, at the insättia lijken i kyrkion under prädikan, som doch begrafwas på kyrkiogården, huilket om the hädan effter åtniuta willia, skola the gifwa till kyrkian, förutom *testamentet*, för huart lijk, 6 marker (daler?) Smt, i Städerna mehr, och måste lijken under prädikan stå tillslutne. Om Sommaren må inge lijk för stank skull i kyrkian insättias. Jämwäl the som tå begrafwas, och haf:e sine griffter i kyrkion, nidsättias för prädikan.

XII. Här effter skall icke heller *promiscuè* effterlåtas *figurativ* sång, eller *discant*, wid begrafningar, emedan härutinnan, så wäl som annat, bör wara en åtskillnad emellan höge personers och the gemenes begrafningar. wet man ock at Grefwar och frijherrar äro begrafne utan sådan sång. Skall förthenskull [för] ingen utan för höga Herrar brukas *music* wid begrafningar, utan låta sig nöja med gudelige och wackre lijkpsalmer, Herre nu låter tu tin tienare fara i frijd, och andra sådana, *musicere* them *Cantores* thet bästa the gitta.

XIII. Then stora tröghet och försummelse som man af ungdomen förnimmer wid *Catechismi* öfning, i thet Lärarena få inge fram om Söndagarna till förhöör i kyrkian, måste ey göra Gudz ordz tiänare ledse med thenne högnödige sysslan flijt- och alfvarl. at fortfara, effter then form och sätt som *R:mus D. D. Episcopus* i synnerhet uti sin *Catechismi* spörmålen föregående *admonition* till *Clerum*, *de recto ordine instituendi catecheticum examen*, och samptel. *Consist:m* genom bref af trycket 1673 d 27 *Junii*, wid handen gifvit hafwe. The som treskas och motwilleligen sig undan draga, med them måste man på thetta sättet *procedera:* 1) at *pastores* tillijka med kyrkionämden ställa them på något bättringsrum, eller förmedelst annat straff på them *exequera;* såsom orden i *Privil.* 3. p. lyda: Nembl. låta sättia them uti en (en) stock, utan för kyrkian, så som i andre Stifften, så wäl som åtskillige städes här i Linköpingz Stiffte, brukel. är. 2) at ther the äntå intet willia låta rätta sig, them tå blifwer förment Herrans H. Nattward till thess the bewisa lydno. 3) At the som intet weta eller willia lära sin christendombsstycken, ingalunda tillstädias inträda [i] ächtenskapz ståndet, före än the them lärdt. Om the tå intet kunna läsa, eller till spörsmålen swara, skole the lijkwäl wara tillstädes, at höra huru andra läsa och swara. Will thet ock wara, at Prästerskapet går sine åhörare före med gode exempel, hafwandes sine barn och huusfolk fram, låtandes them först läsa och swara som bäst kunna, sedan the andre huar effter annan.

XIV. *Discurrera*des om PrästeEnkiors nådåhr, hurusåsom Sal. k. *Gustaf* i höglofl. åminnelse, therutinnan mehr än kyrkio Ordningen, effterlät, Nembl. at Enkian itt heelt åhr thetta *beneficium* åtniuter, huilket nu *extenderes* at nådåhren blifwa tree, emot kl. M:tz oss nyl. meddelte *resolutio*n. The som willia haf:a mehr än itt nådåhr, sökie kl M:t therom, af *Consistorio* tillåtes intet mehr än itt, nembl Enkian skäre then säden som mannen sådde, såå sedan sielf en sääd, inbärge then och ther med afträde Prästegården. *Q:r* Om *Pastoris* arfwingar, som sittia i lägenheten och sig sielfve kunna försöria, skole tillijka med änkian billigt *sortera* i nådåhret, emädan thet är förlänt till

Enkians förtröstning och underhåld? H. M:t drottning Christina befalte Biskoperne fatte en förordning öf:r nådåhr, tå blef af them således upsatt och *proiecterat*, Nådåhret skall wara för Enkian och hennes öförsörgde barn: ordet *oförsörgde* slötz uth, tå *Privil.* trycktes, emädan om thet skulle stå, syntes ther af willia föllia oenighet emellan Syskonen. Nu kunnom intet wij thetta förandra, eller härutinnan *dispensera*, utan måste i underdånighet begära Kongl. May:ts nådige *declaration* häröf:r, således, att nådåhret må Enkian, hennes och aflidne *Pastoris* oförsörgda barn allena förbehållas.

Huar ingen Enkia är, eller oförsörgde barn, tillträder *successor* gieldet och thess rättigheter, så snart han effter then aflidnes död kallad blifwer och Pastoratet föreständ.

XV. *Comministri* hafva ingen rätt at fordra någon lijkstol, thet man doch förspörier at somblige af them göra, williandes haf:a tridingen emot *Pastoris* deel. Såwida *Comminister* försörier klåckaretiensten; böör honom lijkstool effter Stadgan, men elliest intet.

XVI. Förmanes *Clericiet* at hålla sig *uniformiter* wid kyrkio Ordningen och handbooken, uti döpelsens förrättande, hustrurs intagande i kyrkio etc. *Item* wid the wanlige allmänne böne*formular*, som antingen finnes i *Lutheri catechismo*, eller ther utom, och i wåre församblinger brukelige äro. Och intet härutinnan effter egit behagh och godtyckio, ombyta, förwäxla, tilläggia eller ifråtaga.

XVII. Skall ingom effterlåtas eller tillstädias med penningar lösa sig ifrån uppenbara Skrifft, eller annorstäds *absolveras*, än *in loco publico*, som genom hoordomslast eller elliest ther till kan wara förfallen.

XVIII. Skola ock tiufwar, tå the *politicé* plichtat haf:a, stå uppenbara skrifft, förr än kyrkiones fryheter them oplåtne warda.

XIX. The personer som effter kyrkioordningen och sedwanan böre *absolveras* af *Poenitentiario Cathedrali*, måste och till domkyrkion förskickas, och icke af *Præposito* eller *Pastore* hemma i häradet eller Sochnen aflösas.

XX. Är ock nödigt att kyrkiowächtare tillsättias i alle för-

samblingar, ther inge äre, som under prädikan wäckia them sofwande, see till at ungdomen icke stimmar och giör oliud under Gudztiensten eller löper ute på kyrkiobacken etc.

XXI. *Pastores* påminne och tillsäye sine åhörare at the som hafwa någre ärender till Capitlet, skole inkomma *ordinarie Consistorii* dagerne, som är förste Onsdagen i huar Månad.

XXII. Prästegårdz *Jnventaria* skola *Successori* lefwereras uti samma *quanto*, sort och Perdzel(?) som the finnas först inrättade och i kyrkiobooken förmälte och anteknade, och icke uti annat wäxlas eller förbytas, ther af mycken oreda och irring vpkommer. Skola ock sådana *Jnventaria* förbättras, och icke förminskas, som offta slutit är.

XXIII. Vnge *Pastores* som kunna blifwa förordnade till the församblingar ther gamble *meriterade Capellaner* äro, skole öka theras löön.

XXIV. Prästerskapet wille med egit exempel och förmaningar, tillhålla drängiar och poikar, iämwäl ock the äldre huar så behöfwes, at afskära sig thet långa håret, som the nu på somblige orter här i Stifftet alt för mycket bruka. The som härutinnan treskas, slutes ifrå Herrans nattward till thess the bewisa lydno.

XXV. Warda och *Pastores* effter *Privil.* 7 p. påminte, at antaga klåckare som kunna brukas till at lära ungdomen läsa, skrifwa och siunga, på thet Sochnen må hafwa af them thess mera gagn iämwäl the ther emot niuta någon mera hielp till sitt underhåld. Och skola *Pastores* påminna allmogen at the låta lära barnen läsa, emädan the ännu intet förmå annat arbete göra, iämwäl tillhålla och see uppå klåckaren, at han giör sin flijt med them som honom i thenna måtton tillstälte blifwa.

XXVI. Gudztiensten skall begynnas i rättan tijd och tima, och icke förhalas fram på dagen för barnedoop, brudewigningar, kyrkiogång, begrafningar etc. När sådana *processer* till kyrkion i rättan tijd icke framkomma, skall innehållas med *cerimonierne* till thess Gudztiensten slutes.

XXVII. Må ock ingen Prästman, utan *ordinarii Pastoris*

willie, wetskap och tillstädielse drista sig at förrätta någor kyrkiotienst i en annors försambling.

XXVIII. The som stå ute på kyrkiogården, sedan thet är sammanringt, och tiensten begynd, sittia i Sochnestugen, löpa uth och in i kyrkion under Gudztiensten, gå uth förr än wälsignelsen är giord, sungit *pro exitu*, och huar för sig giordt sin böön, skola först förmanas, om thet icke hielper tienligen plichta.

XXIX. *Consistorium* kan i anledning af Tiggiare ordningen inge förskriffter utgifva till brandstodssökiande, som skedt är, utan Häradshöfdingen och nämbden måge föreskrifwa them så månge sochnar som the finna skäligt.

XXX. Hwar försambling måste effter Tiggiare Ordningen försöria sina fattige. Huar till mycket skulle hielpa, om wid kyrkiorne för them huus upbygdes at boo uti; till huilket församblingen af *Pastore* förmodeligen intalas kunde.

§ 10. *Discurrerades* om Sal. *M. Nicolai Lundii* Enkios h. Anna Swenssdotters åstundan och upsåt, at blifwa quar wid lägenheten förmedelst ächtenskap med h:r Mattes *Jccelio, Comm.* sammastädes, huar vpå *Consistorium* sig förklarat åtskillige resor för thetta, at thet icke ske kan. Alle the skickelige Prästmän som *Consist:m* tijt förskickat, hafva the alle förskutit, och utan tuifwel förthenskull, at h:r Mattes och Enkian måtte ther quar blifwa. Man har fuller hafft *Dn. Nicolaum Plank* i förslag till Enkian, men här äre tuänne *obstacula* emot honom, 1) wet man icke om hans hustru är lefwande eller död. 2) kunne wij icke gå ifrå thet som h:r Anders i Skärkind och hans son *M. Nicolao* Follingio låfwat är. Skrifwer ock *H. Excell.* h:r knut kurch för h:r Anders, thet han måtte till furingstad förhielpas. Således kunde ock Sonen någorlunda förtröstas.

§ 11. *Dn. Nicolaus Gotzelius* begärer ock enständigt furingstad *Pastorat*, tijt man honom ock nogsamt föreskrifwa wille, om icke ofwanstående hinder i wägen woro. Han wille ock warit nögd med Elfwestad *sacellanie*, men innan han sin tanke ther om vptäkte, war en annan tijt stälter. Hr Nilss skall få 4:de delen af höet sammestädes, i åhr. Williandes *Cons:m re-*

commendera honom H. M:t Enkiedrottningen och *Gouverneuren H. Excell.* h:r *Gustaf Soop*, at förhjelpas till Örberga.

§ 12. Till Motala lediga *pastorat* ärnar man *M. Benedictum Laurbechium*, förmedelst ächtenskap med äldre dottren, om han thet förslaget emottaga will.

§ 13. Per Håkansson i Säthälla, Säby S:n inkom effter *citation* med sin dotter karin, uti then tuistige ächtenskapzhandel mellan henne och Anders Persson; tå Per sig först beswärade ther öfwer, at han ifrån kyrkiones fryheter satter war, som skulle han orsaken wara till dottrens wederwillia; berättandes at tå *Pastor M. Leviin* war hoos honom och besökte honom i hans siukdom, skall Per frågat, om *Pastor* tå intet hade mehr emot honom? och *Pastor* swarat Ney. När Per blef frisk och kom till kyrkian långfredag, och *Pastor* honom å prädikstolen warse blef, sade han, then som af försambl. weet sig icke wärd wara stå i sitt rum göre afträde elliest stiger iag af prädikstolen, låtandes see itt bref, och sade, sij här är brefwet som iag har at rätta mig effter, ty förmärkte Per at *Pastor* mente honom, gick förthenskull uhr sin stool, och sedan intet warit i Säby kyrkia.

Orsaken, at Per ifrån nattwarden utestängdes, war icke allenast then tuistige ächtenskapzhandel så mycket, som thet, at huarken han eller dottren på tuänne *Consistorii citationer* welat inkomma. Häremot han till uhrsächtan förebaar, at förre gången war han siuk, andre resan *citerad* till Tinget at wittna uti itt mansdråp. Thet skulle han gif:t oss skriftel. tilkänna, så hade han icke blifwit satter ifrå kyrkiones frijheter, swarade sig ey kommit så mycket till råda. Har han något emot kyrkioherden, kan ther i intet åtgöras, förr än the bäggie komma här tillstädes.

Anders tillfrågad om han ock will åtras, som föregifwes? Svarade ther till Ney, at huarken han eller hans fader thet någonsin begärt eller åstundat. Tå man wille weta orsakerna till karins åtrande, sade hennes fader 1) at Anders är en lathund och dåger intet. 2) låter poikar spea och narra sig. 3) sade honom ock falla i brott.

Thetta höll man mera för dichtat och osanning än någon sanning, förmenandes någon hemlig orsak wara till pigans widriga sinne, såsom *impotentiam naturæ in conversatione conjugali*, eller något sådant, som Karin skall haf:a förmärkt af honom, efftersom han warit i hennes faders huus ifrå wårfrudag till mittsommaren, ther till swarades intet. Utan Per stod vppå honom Anders wara beswärad af fallande sooten, thet en öhlsälliare i Skeninge skall kunna bewittna, som Per berättade, iämwäl at han yttermera förnummit thet Anders förliden winter skall warit af bem:te siukdom antastad. Anders sade at thet hade en tiggerska för Per berättat och lugit på honom; thet man ock icke otroligt hölt, gifwandes en sådan lös berättelse intet witzord.

Emädan Anders och Karin äre prästfäste af sal. kyrkioherden *M. Ol. Marclandro* gifwit huar andra gåfwor, Anders förährat Karin, 1 dukat, 1 Rd:r 2 *Caroliner*. 2 st. silfskedar. 1 Ring. 1 binnel, för 6 marker. 2 par tyska skoor åt karin och hennes moder. så ock 2 par klädesstrumpor. 2 par hanskor à 3 daler. 2 al lärvfit, a 1 Rd:r, och the en rum tijd *continuerat* uti god wänskap, måste the ock så hädan åth blifwa tillhopa och wyas, så framt han med skähl och wittne kunde fulltyga sig för siukdomen frij wara, thet han göra wille. Men thet kunde ändå intet hielpa, säyandes Per, intet kan iag tuinga henne ther till. hon sade ock sin mening rundt uth, att hon aldrig tager honom. Tå föreholtz henne och fadren huad therpå föllie willia, Nembl. 1) Gudz förbannelse, at hon så spelar med Gudz ordning ächtenskapet. 2) får hon intet lof at giffta sig, thet lijkwäl Anders efterlåtes. 3) afgår henne thenne skildnad icke utan stoor plicht, med böter till Capitlet, försambl:n then hon förargat, och Anders huilken hon bedragit hafwer. Hon kunde äntå icke öfwertalas utan stod framgeent uti sin *tergiversation*. Tå afsades huad hon böte skulle, Nembl. gifwa Anders alle sine gåfwor igen och 8 Rd:r i förlikning, 6 Rd:r till *Consistorium* och 2 Rd:r till Sochnekyrkian, men thet kunde ändå intet hielpa.

Tå befaltes Per gå uth med sin dotter och öfw:rtala henne. Thet han igenkommandes, betygade sig giordt, som med honom kunde wittna, fem uti *Consist:ii* förstugu sittiande Prästmän, kun-

nandes doch intet hoos dottren uträtta, till öfwertala henne at taga Anders.

Resol: Emädan befruchtande är, at icke något godt ächtenskap thesse personer emillan blifwa wille, må the wara ifrå huar annan skilde, emot thet böte som ofvan förmält står; Och in till thet blifwer aflagt, warda kyrkiones frijheter Per Håkansson och hans dotter förwägrade.

§ 14. *Dn. Nicolaus Plank* måste *patientera* tillss något annat kan förefalla, emädan han icke kan som ärnat war, *promoveras* till furingsta. Medlertijd emädan han så *expecterer*, tillsades han, att skaffa sig säkre attester om sin hustrus död, at *Consist:m* kan ther om fullkombl. förwissad blifwa.

§ 15. *Magnus Laurentii, Past:* i Möleby påminte, om icke *Jacob Jacob*ssons quinna i Slomarp Elisabeth then h:r Per Luth utan lof wid honom *copulerat*, må plichta innan kyrkiones frijheter henne effterlåtes, emädan hon tuänne barn med honom aflat förr än the wigdes. Hon föregaf at hon med *Jacob* i 6 åhr warit trolofwad, förmenandes sig förthenskull till ingen plicht wara förfallen.

Resol: Elisabeth tages i kyrkia, effter barn som en löösquinna, effter Gudztiensten, emädan hon förmedelst otidigt sängelag barn aflat.

§ 16. *Dn. Joannes* Ankerman föredrog at Enkian will afföra till sin gård thet höö och halm som på hennes part wid prästegården faller. *R.* höö och halm borde fuller förnötas ther thet är fallet, men emädan i prästegården äre inga huus för hennes booskap, må hon föra foret tijt hon boor. H:r Jöns betygade sig willia effter möieligheten, som hans förmögenhet kan förmå, ihugkomma och ter sig hielpesam emot Enkian, men icke utlofwade något wist, thet *Cons:m* ändtel. påstod, nembl. at han skulle gif:a henne 2 t:r säd åhrl. tå sade han sig häldre willia quittera pastoratet, än utlofwa thet eller något annat wist *quantum*, huilket man uptog för en stoor och dristig otacksamhet af h:r Jöns, så at samtel. *Consist:m* öfver honom klagade och sig beswärade. Tå utlåfvade han ändtel. med handräckiande till Enkian, at gifva henne 2 t:r säd åhrligen.

§ 17. *Dn. Nicolaus Sunonis, Comm:* i Eedh, beswärade sigh at han intet får then lönen af sin *Pastore,* som wanligit är, och sedermera af *Cons:o* slutet och bewilliat. *Resol.* Pastor skall här om *admoneras.*

§ 18. Bewilliades at Söderköpings Hospital bekommer 10 eller 12 tunnor spanmål till läns af Wadstena Hospitalss förråd, huilke *Dn. Magnus Haquini* utlofvade richtigt skola betalas.

§ 19. *Dn. Jacobi Frisii* feldtprädikantens fullmächtige och styfson, wälb:dd *Gabriel Brunk,* beswärade sig öfver *Pastorem* i Röök *Dn. Danielem Rydelium,* h:r Jacobs *antecessorem,* at h:r *Daniel,* emot bäggies theras *Contract* och godtfinnande sig emellan, med *H. H. General* Munster-*Commissariernes* bekräfftelse och underskrifft, wid sidste *general* munstring i Norköping, at halfparten huar, h:r *Daniel* och h:r *Jacob, sortera* uti (1)674 åhrs fäldtprädikante löön, *prætenderer* sig allena then böra behålla, och thet i krafft af *H. H. Gen.* Munstrings*Commissariernes,* å kl. M:te nådige willie och befallning, utgifne resolution, för alle officerare i gemeen, att böra wid theres affträde, behålla hela (1)674 åhrs löön.

Resol. Såsom thenna saak intet hörer till *Consistorium* utan thet högl. kl. krigs*Collegium,* ty blef hon ock till thess *decision* i ödmiukhet *remitterad,* med inrådande till fullmächtigen, att sökia *H: Excell.* Högwälb. h:r *Gustaf Kurk* v. Præsidenten i thet kl. krigs*Collegio,* nu stadder på thess gård Ållenöö.

§ 20. Tomas Marcusson i Syduus, Dagsberg S:n upwiste Lösings härads Tings attest, om then store eldzwåde han nyligen inråkat, så at både huus, booskap, kläder och alt förråd, litet och stort i samma wåde borto blifwit och omkommit, och folket med störste platz komme undan och sig räddat, begärade förthenskull *Consist:ii* förskrifft till församblingerne i Östan Stång, at sökia them om någon hielp till uprättelse af närwarande sitt stora skadestånd. *Resol.* Ehuruwäl *Consistorium* thetta beswär ifrå sig skutit, will man doch, efftersom thet än icke är *publicerat,* hielpa Tomas härutinnan, som så stoor skada lidit, meddelandes honom wår förskrifft till församblingerne i Norköpings-Söderköpings- Österhusseby- och Risinge Probsterijen.

§ 21. *M. Christiernus Christophori, Præp. et Past. Sudercopensis*, begärade at protocolleras måtte, thet 13 st bref, angående Söderköpings prästegårdz ägor, förkomne äro, them fordom *Pastor Sudercop. M. Petrus* Biugg *registrerat*, med thenne underskrifft: Thesse bref hafwer iag min *successori bona fide* lefwererat. Klagandes sig H:r *Præpositus* at the nu mehra ibland kyrkians *documenter*, icke äre tillfinnandes.

Samma år hölls med stiftsstaden närboende prostar och pastorer ett konvent, hvarom är antecknadt:

SYNODUS 17 DECEMBRIS

Jnkommo effter *R:ds D. D. Episcopi* och *Ven. Consistorii* utgångne bref till Stifftet, *pl. Rev. Dnn. Præpositi* och *Pastores* som närmast boo, och elliest welat, så förthenskull at nu på någre åhr icke någon *Synodus* warit, för then knappe och dyre tijden, såsom ock at högw. h:r Biskopen åstundar mundtel. *communicera Ven. Clero*, thet wid Rijkzdagen, wårt Stånd angående, förlupit woro*, och icke har kunnat skriftel. skee, såsom med *Cleri Privilegiers* förbättrande, ther uppå H. Högw:t mycket arbetade, Uplästes så bem:te förbättrade *Privilegier* af sielfve *originalet*, och så snart the blifwa tryckte, kan huar och en för ringa penning them bekomma. Berättade och H:r Biskopen huru mycket H. Högw: utlade sig emot huusprädikningar, at the måtte afskaffas, och icke för huar och en i synnerhet, som thet åstundar, må tillåtas. Sedan *refererade* H:r Biskopen, thet som handlades och förehades och Ständerna i gemen angick. Näst thetta uplästes *Cleri* allmänna *desideriers resolution*, på thenne Rijkzdag nådigst gifwen, tyckiandes H. högw:t godt wara, at sådant af trycket utginge, at thet så mycket bequämligare Prästerskapet meddelas kunde. Huaremot inwändes thet icke wara rådeligit, ty tå kunde fogdar och andre werldzlige, som them icke böre hafwa, få them under händerne, warandes bättre at the *Præpositis* meddelas skriftel. och the sedan *communicere* them med Sine *contractister*, som alt intill Sal. Biskopens *Enandri* tijd skedt är.

---

* Jfr Fryxells Berättelser (äldre uppl.): XIV, sid. 110.

Vid 5:te punctens afläsande om trycketunna, beklagade sig *Lectores* hurusåsom the ther till uti sine kyrkioherbergen i Calmare lään 1 t:na ha måst umbära, tå förundrade sig H:r Biskopen, huarföre the icke effter H. Högw:tz skrifftel. påminnelse, tagit sig therföre till wara, icke låtandes sig sitt så orättmätigt afhända säyandes, ingen skall taga henne ifrå mig, *plus facio verba Regis, quam adversæ partis extortas literas.*

§ 2. J anledning af kongl. May:tz *resolutioner* för Prästerskapet A:o 1664, skall af *Cons:o Arosiensi* begäras, Högl. i åminnelse, sal. K. *Gustaf Adolphs* them gifne bref A:o 1623.

§ 3. *M. Petrus Hulthenius, Past:* i winnerstad, beswärade sig huruledes han af en sin sochnequinna Nilss Perssons hustru i Alkarp, wid hans begrafning schimpfad woro, i thy *Hulthenins* bara som en gäst till begrafningen kallades, h:r *Jon Past.* i w. Steen giorde huusprädikan, och h:r Probsten i Wadstena sielfva lijkpredikningen, efftersom något skulle warit emellan *Hulthenium* och Nilss Persson. *Resol: Pastor* i W. Steen skall *citeras* som så löper i annars försambling, och ther *inscio Pastore loci* kyrkiotienst förrättar. *Comminister* i winnerstad skall ock *comparera,* som sin kyrkioherde oåtspordt besökt Nilss Persson på hans yttersta med *s. coena.*

§ 4. *Dn. Magnus Laurentii, Past:* i Möleby, förfrågade sig huru med delningen emellan honom och Enkian af Prestebolet och Sochnen blifwer efftersom han uptog trädet (1)674, tå hade enkian altsamman. sedan skulle the dela intill (1)677, tagandes halfparten huar, men h:r Måns göre all åwärkan på åker och äng. Nu will Enkian effter instundande *Philippi Jacobi* tijd, dela såsom tillförende, ther till h:r Måns nekar, stödiandes sig, som han sade, på *R:ss D. Episcopi* egenhändige skrifwelse, nembl. at Enkian skulle dela med h:r Måns in till (1)676, altså begärade han öfwer thetta *Cons:ii declaration. R.* Enkians *annus meriti,* war ifrån (1)674 till (1)675. ifrå (1)675 till (1)676 hennes *annus gratiæ.* det delade the sig emellan; ty gå the äfven så till delnings ifrå (1)676 till (1)677, och tå nembl. (1)677 uptager h:r Måns trädet för sig allena.

§ 5. *Pastor* i Hägerstad är nu med döden afgången, och

som *Comminister* sammestädes *Dn. Petrus Volnander*, har thei suttit uti en ringa lägenhet, en rum tijd, och altijd sökt komma ther ifrån till något bättre, thet honom ock låfwat är, men sig intet så bequäml. öpnat, som nu förmedelst hans *Pastoris* död; Och såsom man förmodar thet ingen af försambl. skall wara honom emot, gifwer ock *Cons:m* honom sitt samtyckie och bewillning till Hägerstad *Pastorat;* Jämväl pröfwar godt wara, at han nu straxt tager wid Prästegårdz bruket, at thet så mycket bättre ansas och häfdas, delandes med Enkian, äfwen som Pastor i Möleby.

§. 6. Påmintes huruledes somblige *Pastores, consulera* sig och effterkommanderna mycket illa therutinnan, at the häldre antaga klåckare än Capellan, ther lijkwäl en *Comminister* sig uppehålla kan, men låta klåckaren fästa sig å Capellansbohlet, så at tå the och försambl. som nödigast betorfwa Capellan, kunna the ingen bekomma, efftersom klåckaren är i wägen. Thesse äre nu utan lägenheter, them man gärna will försee; Nembl. *Dn. Ericus Amemontanus. Dn. Daniel Jonæ. Dn. Petrus Israëlis. Dn. Joannes Kullerus.* Dn. *Petrus* Luuth. *Dn. Jonas* Walbman. *Dn. Joannes Laurentii* Wretelius. *Dn. Petrus Lucander. Dn. Georgius Andreæ* Strand. *Dn. Suno Ebbodinus. Dn. Joannes* Wretelius, åtniuter sin *vocation* till Sacellanien i Hwarf och Styra.

Dn. Joannes Kullerus förordnades till Hägerstad, at uppehålla ther Gudztiensten till en behagel. tijd, iempter h:r Per *Volnandrum.*

Dn. Ambrosius Rozinius, *Past:* i Kimstad, undanbad sig at emotthaga Capellan, till thess han finge någorlunda *recolligera* sina *vires.*

R. Dn. Ambrosius må icke så mycket här emot tala, eller sig uhrsächta, emedan han Capellanen ingen löön gifva skall, utan låte sig nöja med klåckarebohlet och thess Ränta; ty förordnas *Dn. Petrus* Biörn *Comm.* i Landeryd till Kimstad, och Kimstad klåckare till Landeryd igen.

Tjärestad och Kälstad* äre tuå kyrkior under en *Pastore*, ty måste ther ändtel. wara *Comminister*, at Gudztienst må skee

* Nu *Kettilstad* och *Tjärstad.*

huar prädikedag i bäggie kyrkiorna. *Dn. Petrus Lucander* war tijt förordnat, försambl. undfägnade honom wäl, men emädan han såg *Pastorem* hafwa stort huus, månge at försöria, och wille ingen Capellan hafwa, och honom förthenskull till löön intet afsade, ty wille ock *Lucander* intet tränga sig på honom.

Dn. Jonas Walbman förordnes till *sacellanien* i Styrestad; Oluf klåckare, som ifrå konungsund tijt kommit, utan *Cons:ii* wetskap, må see sig om huar han kan. Åthminstone måste *Præpositus* sådana ombytelser och kyrkiotiänares insättiande afweta, och å Cons:ii wägnar thermed *disponera*.

§ 7. *Pastor* i Styrestad, *Dn. Nicolaus Wesselius* tillfrågad om han icke wille hafva h:r Jon till *Comministrum* swarade sig hemställat uti *Ven. Cons:ii* skiön, förmodandes at h:r Jon icke må hafva någon löön af honom at bekomma, utan låta sig nöija med Capellansbohlet. huilket h:r Jon utlät sig icke kunna göra och tiäna utan löön af *Pastore*. Tå förmentes at omsider så torde hända, thet h:r Nilss wore glad åth en Capellanslägenheet, så frampt han sig icke för then *publica fama* som om honom går, förswara kunde. Therföre, sade han, will iag mig ährl. och wäl förswara, beklagandes thet wara af hans owänner honom påkommit och utfört. han skulle sig. med Gudz hielp förswara som en ährlig karl. Tå berättade Ehrewördige *M. Ericus Phoenix*, hurusåsom h:r Nilss *Wesselius*, uti Sal. Biskopens *Enandri* tijd, kom till honom, bidiandes han wille hielpa ifrå thet squalpet h:r Nilss woro kommen uti. Tå h. Ehrew:t frågade huad thet war, sade h:r Nilss at han woro uti roop och rychte för en Enkia, och at hans swåger, men icke h:r Nilss henne besofwit etc. *M. E. Phoenix* kunde sig thet intet antaga, emädan han tå ingen *Consistorialis* war. Bad honom liikwäl skrifwa sine skähl, thet bästa han kunde, williandes h:r Nilss lefwerera them åth H:r Biskopen. Effterkom altså *M. E. Phoenix* Wesselii trägne begäran och *skref åth honom*, doch opå hans höga Eeder och bedyrningar, thet han icke thet ringaste framdraga, berätta, eller på paperet at upsättias, förebringa skulle, huilket ens samwet omsijder måtte beswära. Men tå Sal. h:r Biskopen fick see skrifften, och the therutinnan fattade skäl, skall han hafva slagit

sig för bröstet och sagt; Gud straffe mig är han icke äntå skyldig. Thenne berättelse betygade Ehrew. *M. Phoenix* sig göra therföre, at han af nu så starkt gående *publica fama*, och många upkomna wittnen emot h:r Nilss, will således befrija sitt samwet, ifrå thet han tillförende uti saken *främmande för Wesselio skrifuit*, försäkrandes sig upå hans, såsom en troowärdig prästmans, eeder, taal och föregifwande.

Länsmannen *Måns Biörnsson* och *Oluf i Sörby*, bäggie Sochnemän ifrå Styrestad, med h:r Nilss inkomne tillfrågades huad the nu i *Cons:o* wille? sw. Oluf, wij äre hijtkomne om then samma saken som förr war om kyrkherren. Therom at tala eller läggia sig uth för honom, woro nu fåfängt, eftersom the intet wiste af thet senare och huad sedermehra upkommit war. Ney, sade Måns Biörnsson, wij ha ärende hijt om itt par brudefolk, som äro hemma i Styrestad och låtit sig wija uti s. Johannis Sochn, huarigenom theras försambl. förachtades, Tå *refererade* H:r *Præpositus Sudercopensis*, at Pastor i konungsund sagt för honom, thet *itt barn födt i Styrestad* Sochn, är af thess föräldrar *fördt i en annan försambl. at döpas.* At Sochnefolket i Styrestad hoos andra Präster söker barnedoop, brudewigningar etc måste iu komma ther af, at the för någen särdeles orsak *sky sin Pastoris tienst och person.* Hans Swåger *Pastor* i konungsund h:r Oluf *Thoreri* lärer aldrabäst weta huru saken förewetter; Jämwäl en och annan af Norköpings förnämste Borgerskap, både män och qwinnor.

Vplästes *Dn. Petri Bergeri, Comm. wid Landzkyrkian* i Norköping, *och klåckarens* sammestädes, attester, hurusåsom hust. Anna Mårtensdotter på sitt yttersta bekändt, tå h:r Per gaf henne Herrans nattward, at h:r *Nilss hafft med henne lägersmåhl.* h:r Nilss förmente at h:r Per må icke wittna emot honom, emädan han altijd warit honom emot; begärade at h:r Per måtte swara honom wid Tinget, för h:r Per will *Cons:m* swara, han har effter befallning attesterat hustruns sidsta bekännelse. h:r Nilss upwiste Hybert Landzbergs och Länsmannens Måns Biörnssons attest, ther uti the effter hust. Annas wärdinnas bekännelse betyga, at hon intet taal med h:r Per hade eller någon uppenbara

bekännelse giorde, utan sedan hon hade anammat herrans nattward, och the begynte dricka brännwijn, stegh h:r Per till henne till sängen, och föll ther på knä, huad the tå talade, hörde ingen.

Resol: Emädan i Styresta försambl. är en sådan förargelse, at the intet låte af h:r Nilss döpa sine barn, wija sine brudefolk och somblige intet anamma af honom herrans nattward, skall han PrästeEmbetet afstå, till thess saken är Tingförd och för *civil* Rätt afgiord, kan han tå frijas, får han embetet igen, huar ock icke, *priveres* han ock *beneficio.* H:r Jon Walbman uppehåller medler tijd Gudztiensten wid Styrestad. *Dn. Petrus* Biugg, P. i Linderåås, som god besked i thenne saak haf:r, sampt *Johan* Allman och flere af Styrestad försambl. som intet willia taga Herrans nattw. af h:r Nilss, skola inkallas till d. 12 Jan: (1)676.

§ 7 *Cognata causa* är med h:r Matteo *Jccelio* och Enkian i furingstad*. *Consist:m* tillsagt honom att hålla sig ifrån henne, men han thet intet åthlydt; *huarföre han ock priverades.* Men sedan på församblingens förbön restituerad; tå han åter inlät sig i umgänge med enkian. Wid *Bartholomæi* tijd (1)673 bekände han här i *Consistorio,* thet han ock nu tillstod, at han *14 dagars tijd* näst effter sal. *Lundii* död, *hade sin säng i enkians* Cammar, doch skall ther hafwa legat en piga med i kammaren, och enkians tuänne yngste söner hoos theras moder. honom, *Jccelio,* bäddades i en fallbänk. Han har ock en och annorstädes rest med henne, åkit i hennes wagn, såsom hennes man; till Norköping, Söderköping, Stockholm; thet han icke kunde neka, Nu kommer han med kongl. bref på furingstad pastorat, emädan han will giffta sig med Enkian. Han bödh till at uhrsächta sig, thet han icke stått effter huarken Enkia eller lägenheet, utan *Carl i Söö* (: hederlig man :) och några andra, skola hafwa honom ther till öfwertalat. thenne *Jccelii oration* blef så lång och widlyfftig, mäst *utan besked,* och af thet som intet hörde till saken, at *Cons:m* intet kunde höra ther uppå, befallandes honom göra affträde.

---

* Jfr sid. 232.

Vota.

M. Benedictus Bruzæus, P. et P. i Risinge. h:r Mattes kan aldrig utan största förargelse blif:a Pastor i furingstad.

M. Joh. Cöler, Tyske Past. i Norköping, *consentit.*

Dn. Joannes Stenonis Olinus, P. et P. i Weta, *consentit.*

Dn. Nicolaus Collinus, P. i Rogslösa. Försambl. och h:r Mattes ha fått kongl. bref, ty läre the intet mycket fråga *Cons:m* åth. eller bekymbra sig om thess samtyckie, men sättia honom thijt sielfwa.

Dn. Melchior Glatte, kunde intet annat säya, än allaredo sagt war, then som går *Consist:m* förby, han må aldrig blifwa *Pastor.* emädan *Jccelius* reser hijt och tijt med Enkian, giör han sig mycket *suspect.*

Dn. Emundus Lyneus, P. et P. i Wålnäs, sade sig intet *perciperat* saken, kunnandes förthenskull ther om intet säya.

M. Ericus Ulf, P. et P. i Swinstad, efftersom kongl. brefwet *cum exceptione* stält är, så kan han intet hafwa något *subsidium* ther af.

M. Petrus Hulthenius, Past i Winnerstad, Emädan Jccelius giordt sig *suspect* förmedelst umgänge med Enkian, och emot *Cons:ii* förbud umgåtz med henne, borde han intet blifwa ther; doch skulle thet gå ann, så har *Cons:m purgerat* sitt samwet, och skiutat under Gudz domb.

Dn. Andreas Elai, P. i Gistad, Skulle thet gå an föllier ther på en stoor förargelse.

Dn. Petrus Fagrelius, *Oecon. T. C.* Såsom Jccelius har gångit Consist:m förbij, så må hans åstundan intet tillåtas.

M. Petrus Simonius, Woro thet sant som i *Supplicationen* till kongl. May:t är infört, kunde *Jccelii* och enkians åstundade *promotion* skee, nu är thet intet sant, *Ergo.*

M. Simon Nicolai. P. i Kudby, Emellan Jccelium och enkian, blijr aldrig något godt ächtenskap.

M. Er. Simonius, P. et P. i Wadstena, När thet *fu[n]damentet* går sin koos, att han är *indignus tanto beneficio*, så faller ock upsåtet om ächtenskapet.

§ 8. *M. Magnus Rosenius*, Past. i wäster Husseby, beswärade sig öfwer sin *Comministrum*, *Dn. Er. Amemontanum* at han hela tijden warit borto ifrå försambl. snart åhret öfwer i Norköping, konungsund etc. Pastor som måst arbeta allena, låtit lysa och leta effter honom, kom omsider hem i bönewekan, sade ock, at han och Sochnen hafwa intet annat än skam af honom. H:r *Præpositus* Pastor i Söderköping betygade, at om h:r Erich fått lof at prädika, hade han wäl blifwit hemma, men såsom hans Pastor honom thet förwägrade, har han rest till sine gode wänner, och särdeles uppehållit sig någon tijd i konungsund, ther Pastor stadigt ligger till sängs. På sidste ProbsteTing tillfrågades försambl. om the ha något emot h:r Erichs lefwerne eller prädikan? tå hafwa the swarat Ney. The nu af försambl. närwarande fullmächtige tillspordes om h:r Erich kan göra them nöjachtig tienst? ther till the swarade först, at han på en tijd ther intet prädikat; sade omsider, ia. åstundandes at blifwa af med honom, antingen han kunde hielpas i Hospitalet eller annorstädes. åkren låter han liggia igen. Tå hans klagan påmintes at han icke får sin rättighet richtigt af Sochnen, swarade bönderne, när man förer honom blandkorn eller huad som kan wanka, will han icke emothtagat. *Cons:m* begärade at försambl. wille tåla och fara wäl med honom, thet bästa the kunna, the läre snart blifwa af med honom.

1676.

27 IUNII, IN SYNODO PETRINA.

§ 1. Vplästes the *Consistorii Resolutioner*, som förledne åhr d *30 Junii**, ther the ock i *Protocollet* igenfinnas, *in præsentia Præpositorum* och *vicinorum Pastorum*, förestältes och nu ytterligare *confirmera*des.

Här följer ånyo en »§ 1», som innehåller förteckning på »officiarii till futuram Synodum Pastorum, som blifwer, will Gud, 1678, Petri tijd» jämte uppgiften att *materia disputationis* skulle handla *de libero arbitrio*.

§ 2. Kongl. resolutionerne på sidste Rijkzdag gifne *Clero*, hade man welat upläsa, men såsom syntes ther med någon tijd

* Sid. 223 § 9.

borthtagas, låfwades at the skola tryckias, så snart *typographia* ledig blifwer, huarest *Rev. Clerus* them bekomma kan.

§ 3. Proponerade högw. h:r Biskopen *Gustavi Sylvii* åstundan, som *recuserat nobilitatem* williandes gifva sig till *sacrum ordinem ministerii*, ther om han H. H. Biskopen till skrifwit, af Grebo nästl. *27 Martii*, huilket ock fördenskull upläsit blef; har wackert *studerat*, som hördes i dag af hans *oration de Republica Ecclesiastica*. Och ehuruwäl han icke är af thetta stifftet, har han lijkwäl här sin slächt och *originem*, huilket ock orsaken warit, at han här söker *ordines sacros* och någon lägenhet, huilket alt hemställes *Ven. Cleri* omdöme och betänkiande. Samptel. *Clerus* kom therutinnan öfvereens, at för en och annan efftertänkelig, ia ock skadelig *consequentie*, kunde prädikoEmbetet *Sylvio* icke updragas och tillstädias; doch om han thet ändtel. söker, må han thet göra hoos sin *ordinarium Episcopum*.

§ 4. Nästl. *15 Julii* skrefs *Consistorio* till ifrån Wimmerby, at ther en flicka woro ankommen, som föregif:r sig kunna känna och utwisa them, som umgås med trollkonsten, then hon bekändt sig lärdt på sitt tridie åhr, af sin mormoder hoos huilken hon warit sedan hennes föräldrar afrymdt; begärandes the i Wimmerby underrättelse, huru med bem:te flicka handlas skall, emädan hon ock bekändt sig nu i 7 åhr wara förd till blåkulla. Thet hon sagt sig wara född i Skädwij S:n, befans wara sant, hennes fader, Håkan, berättade *Pastor*, thet han för någon tijd sedan, tagit knechtepenningar, och sedan intet hörtz af honom; Elliest wiste intet *Pastor* h:r *Raal* Gotzelius*, af något trollwäsende i sin försambl. Skädwij.

Pastores i Häradzhammar och Tåby, *Dn. Bothwidus Jsr. Wangelius* och *Dn. Canutus Orelius*, tillfrågades om något trållwäsende woro i theres försambl:r, Emädan H. N:de h:r Landzhöfdingen sagt at i Häradzhammar woro 11 stycken sådana, h:r Botwed sade sig sådant icke afweta, ey heller hört ther om något talas tå han nästl. Söndag war på Broxwijk och prädikade, ther ock h:r Landzhöfd. tillstädes war.

H:r Knut betygade sig ey något sådant i sin försambl. afweta eller förstådt, före än han fick sin *Præpositi* bref, om thet

* Ragvald.

wäsende som är emellan M:r Jon i Steen, och hans Sochneman Håkon i Kiortlinge med smeden Sixten, nembl. at en klook hustru i Tåby S:n låtit Smeden see Håkons ansichte i en watnsåå. Och tå Pastor hade försambl. i Sochnestugan, bekände the at främmande folk sökia något till samma hustru, plägar bota boskap, huilket stundom hielper, stundom intet; är elliest utfattig och en arm tiggerska. M:r Jon och Håkon woro till thenne dag citerade, Håkon *comparerade*, Pastor intet, utan sig skrifftel. uhrsächtade, föregifwandes sig wara siuk af ögnewärk, thet hans *vicini* af Prästerskapet tillfrågade, intet afwiste, Håkon bekände at han war i kyrkian nästl. söndagh, och war tå intet siuk. Tillspordes Håkon om han wiste något mehr berätta om then kloka hustrun i Tåby Sn, sw. Ney; utan thet smeden sagt för honom, nembl. at M:r Jons bud warit hoos henne, tå en hans piga skulle haf:a borthtagit itt sparlakan, doch wille Håkon thet icke tillstå, emädan thet är intet åth, sade han, at rätta sig effter smedens ord. framtedde sedan 1.) en förlijknings skrifft emellan sig och M:r Jon, betygandes icke sig utan M:r Jon tillbudit göra förlikning, och fått i wänskapzgåf:a 12 daler, men wiste nu icke om thet kunde bestå, efftersom han och wederparten woro citerade, therföre han sig ock instält. 2.) En smedens attest gifwin M:r Jon, som skulle han intet weta af saken emellan smeden och Håkon; är altså smeden tuätalig, williandes göra Tingsattesten om intet, ther uti M:r Jon införes effter smedens berättelse, mycket styrkt under emot Håkon. huilken icke skulle giordt emot *Cons:ii citation* och låtit förlijka sig; swarade sig blifwit ther till skrämder. *Resol*: M:r Jon och Håkon skola bäggie bättre fram *comparera*.

§ 5. Påmintes huruledes somblige af Prästerskapet, emot kyrkioordningen, kongl. *resolutioner* och Stadgar, ganska obetänkt, förrätta *copulationer* utan laga föregångne lysningar, som h:r *Daniel Rydelius* i Röök giordt, emellan Wälb. *Magnus* Rosenswärd och Wälb. *Clas* Nithofs dotter, theröfver Rosenswärdz tuänne döttrar emot h:r *Daniel* sig högel. beswära, hälst emädan theras fader bortgifwit åth sin brud theras deel i Millingstorpa gård, och moders mor[gon]gåfva 400 Rdr. Hr *Daniel* blef här före tilltalad som ock nogsamt wiste at ingen *copulation* skulle Ro-

senswärd tillstädias före än han the 20 Rd:r till Cons:m ehrlagt, som honom pålades för skildnaden ifrå hans förra fästemöö *, thet han icke kunde neka, men lijkwäl giordt ther emot. sade sig wara här till twungen, och at h:r *Nilss Gothzelius* i Skepzås, Nithofs Pastor, skall låfwat sig willia copulationen förrätta, men tå thet skickades effter honom bröllopzdagen, sades han wara till Linköping förrest, men skulle om afftonen hemkomma, och såsom thet ey skedde, blef iag, sade h:r *Daniel*, nödgader at wiga them. Tå berättade h:r Nilss *Gothzelius* at h:r *Daniel* kommit till honom, begärandes han wille hielpa till at bröllopet gingo fort, h:r *Daniel* wille wäl om så woro, mista prästen på 14 dagar, *Gothzelius* ther till swarat ney, han wille icke så sättia sin präst i faran, som ock elliest af *Cons:o* påmint icke görat. H:r *Daniel* sade sitt taal med h:r Nilss warit så; Wij wele see till wij kunnom hielpa at bröllopet går fort; och h:r Nilss ther till swarat, fast ingen lysning skeer, skall iag komma wid första bud ifrå Börringe, iag kan wäl lijda någon *reprimenda* af *Cons:o* och I mista prästen på 8 dagar, tå sticknade H:r Nilss och swarade med thesse ord: hålt mich der gott, J sa så, at J skullen wäl kunna wara utan prästen i 14 dagar.

Resol: Thenne saak upskiötz till en annan dag, tå h:r *Daniel*, Rosenswärd och hans döttrar må kunna tillstädes komma.

§ 6. Ryttmästaren Wälb. Clas Nitthof begärade skrifftel. blij af med H:r Nilss *Gothzelio* (kan hända therföre i synnerhet, at han icke kom och förrättade copulationen) och behålla H:r Lars *Jacobj*, som förr fått *Cons:ii collation* på Pastoratet, klagandes Nithof på H:r Nilss, at han annan dag Påska försedt sig wid Herrans natwardz utdelande, tå Nithoff, hans fru och Son gingo till Gudz bord, gick h:r Nilss Sonen förby med brödet; thet h:r Nilss nu ey nekade, förklarandes sig således, at tå han med brödet kom till Sonen, sång kläckaren galet, och i thet han skulle rätta sången glömde han gifva Sonen brödet, uhrsächtade sig för herrefolken effter Gudztiensten, och i Sacristijan *communicerade* sonen, therföre och thetta strax förlijktes, och Herrn böd h:r Nilss hem till måltijd.

§ 7. *Dn. Petrus M. Rydelius*, Past. i Ö. Ryy tilltalad

* Sid. 223 § 8.

huarföre han så hastigt plumpat i gifftermål och ächtenskap utan lysning; swarade sig förmoda icke wara olofl. at giffta sig andra gången (*Responde ad quæsitum Domine.*) Han skulle först låtit lyst för sig. Hr. Per sade thet wara skedt, huilket ock M. *Zacharias Reuserus Lect. et Consi:s*, effter fogdens på Biörkewijk Hinrich Olufssons bekännelse, sannade; beropade sig ock H:r Per på kyrkiones Sexmän, som ock weta skulle at han lyste för sig sielf *Dom. 2 Adv.* framgaf ther med theras och fogdens skrifftel. attest, och at lysningen således lydde: Gifwes tillkänna i Gudz försambl. at thet lyses för itt par folk, som achta gifwa sig i ächtenskap tillhopa; Mansens nampn Per Månsson, hustrunes Margreta Trottesd:r. Hr Per kunde ther till icke neka, at ingen i försambl. mehr än han wiste huem then Per Månsson war. *Pastor* i Åtwed H:r Lars *Georgii*, berättade, at H:r Per reste om måndagen ifrå hust. Margreta, näste lögedag kom hon effter till H:r Per, tå wigningen skedde om söndagen, ty kunde intet wara sant at någon lysning woro föregången utan samma söndag. H. Margreta kom tå at skåda hemsederna, williandes sedan rådfråga sig med sine gode wänner, ther till hon icke fick rådrum, emädan H:r Per så godt som tuingade henne tå till wigslen, ty när hon kom in och skulle duka bordet fattade han henne i armen, hölt henne stilla till thess the af h:r Nilss i Yxnerum woro sammanwigde, huilken förthenskull ock tillstädes och för handen war. *Resol: Præpositus* skall resa till Ryy, at af prädikostolen utreda och förklara saken, på thet förargelsen som i försambl. kan wara skedd, må förtagas; skall ock H:r Per förskonas ther med, at han gifwer 3 daler Sm:t till *Cons:m*, emädan en stoor deel af *Clero* bådo för honom.

§ 8. *Dn. Magnus Laurentii, Past.* i Möleby, påminte om Kerstin Larsd:r, som ock tillstädes war, huilken på Hulterstad gård bekänner sig af *Jacob* Benchtsson wara belägrat, han gifwit henne ring, och i *Pastoris* närwaro låfwat willia ächta henne i ty efterlät ock Herr GyldenClou henne blifwa ther på gården, men honom wille Heren quitt blifwa. Strax ther uppå inlade *Jacob* sig med en hächtemakerska, ty blef han af Länsmannen effter fogdens befallning antastad och förder till Hulterstad, och

tå Heren sade sig intet haf:a med honom beställa, fördes han i prästegården, Pastor gifwit thet rådet, at Länsmannen skulle taga *caution* för honom till Tinget blefwo och släppan; thet ock skedde af 3 män. Och emädan han på Tinget ey framkom, saakfältes *cautionistæ* till 40 marker Sm:t, och äntå skaffa honom fram till Tinget ther näst. Och när han tå framkom, uptäckte han, huru han war wigd af H:r Måns *Comm:* i Örtomta Tå saakfältes han till 40 marker Sm:t för thet han så farit kring landet med bem:te kohna. H:r Måns tillfrågad, huarföre han wigde samma folk, upwiste en skriftelig berättelse, med tuänne bönders af örtompta försambl. *Amund* Perssons och Per Nilssons nampn och boomärkien. hurusåsom *Jacob* och hans kona warit i föllie med en hächtemakare *Elias* b:dh i Hioo boande, som skall satt sin gård och grund i pant, at intet efftertaal skulle komma h:r Måns tillbeswär. *Resol:* h:r Måns i örtompta skall wara *priverad officio* en månadz tijd, och ther med thenne gång förskonas, emädan han icke af *malitiâ* utan *ignorantiâ* copulationen förrättat. *Vicini Pastores* låfwade medler tijd uppehålla tiensten, tå the ther om af h:r Måns blifva anmodade.

§ 9. *R:mus D. Episcopus* beklagade och påminte then swårhet och beswär *Cons:m* har at försöria *meriterade* Prästmän med tiänl. lägenheter, emädan församblingarne mångestädes sättia sig så häftigt upp uti kyrkioherdewahl emot *Cons:m*, så at then församblingarne falla på, måste the ändtel. hafwa, ty tillskyndes icke allenast *Cons:o* stort omak och förtret utan the förtiente Personer gå äntå miste, ehuru man sig för them utlägger.

§ 10. *R:mus D. Episcopus* åstundade ock *visitera* i Stifftet, men then dyre och knappe tijden thet hindrat, huilken ock orsaken warit, at *synodus* nu på fierde åhret warit *differerat.* Och ehuruwäl man förhoppning hafwer på god tijd i åhr, äre doch andre swårigheter som man hafwer at blåsa på, af närwarande krigsfara. Så emädan H. Högw:t icke wille eller kunde beswära *Pastores* med *visitationer*, förmodade H. Högw:t at *pl. Rev. Dnn. Præpositi* wordo så mycket mehra sin flijt görandes

tå the åhrl. hålla Probsteting, at noga ransaka om itt och annat, som till god kyrkio*disciplin* länder, at then och huad mehra som wedertarfues warder noga *observerat* och handhafft.

§ 11. Bewilliades at Swänske Handboken skall å nyio upläggias och tryckias, efftersom then wid somblige kyrkior förσliten är, och inge finnes i Booklåderne.

§ 12. Påmintes och tillsades om domkyrkiotunnorne, at the som än restera, skola *Pastores* wara bekymbrade om, at the utan drögsmål och med aldraförste warda betalade, elliest nödgas man sökia H. N:de h:r Landzhöfdingens bijstånd, at the som böre betala, blifwa pantade. förmantes och *Pastores*, at huar för sig skulle ther om, wara bekymbrad, thet domkyrkiot:n blif:r i rättan tijd till *oeconomum* lefwererad. Will någon köpa henne, måste then samme i tijd *accordera* med *oeconomo* om wärdet.

§ 13. *M. Olaus Jeremiæ Past:*. i Höreda frågade huru thet skulle blifva med *Comministri* sammestädes effterlåtne Enkia, om hon får något nådåhr, och huem han kunde få i Capellanens ställe? Huar på thetta gafs till swar, at skäligt är thet så väl *Comministrorum* som *Pastorum* Enkior åtniuta ord. nådåhr, så wida the förmå försöria och uppehålla Capellanstiensten genom någon skickelig person. *Dn. Magnus Emmander*, som i wåras *provisionaliter* till Höreda förordnades, med förhoppning att taga änkian, thet han *recuserer*, skall åtniuta klåckareskäppan af Melby försambl. therföre han uppehåller tiänsten under änkians nådåhr, kan hon medler tijd blif:a ther försörgd genom ächtenskap, skall h:r Måns försees på annat rum; men kommer ingen som tager Enkian, skall han wid nådåhretz förlopp *Sacellanien* i Höreda tillträda.

§ 14. *Dn. Ericus Amemontanus* begärade hielpas till någon ort eller lägenhet, ther han sitt ämbete kunde få bruka, emädan hans Pastor intet behöf:r honom, williandes ingen Capellan hafwa; Nampngaf W. Steens pastorat och Borg, som ledige woro. Han tillråddes icke taga sig sådant beswär uppå, i sin höga ålder, utan hädre gifwa sig i Söderköpings Hospital, och låfwades honom tuänne mans delar: Men han *recuserade* thet aldeles.

§ 15. *Dn. Nicolaus* Plank togh wid *Ven. Cons:ii* förslag och tillbud, at under nådåhret upwachta Gudztiensten wid Borg, williandes H:r *Præpositus* öfwerläggia med Enkian om hans underhåld; Ther med affträdde han, med tillsäyelse at komma till *ordines* innan han reser hem.

§ 16. *Dn. Magnus Laur[entii] Past.* i Möleby inkom med en gumma utaf sin försambl. H. Ingeborg b:d, huilken klagade at Sexmännerne hade henne ifråtagit en kiortel, efftersom hon hoos sig till huuswara inlåtit en främmande quinnos person. H:r Måns berättade, på Probste Tinget wara slutit, at then som af Sochnen intogo och hyste någon främmande,* then icke sine gode pass och beskied upwiste, skulle böta 2 Rd:r till kyrkian, och såsom befans at hoos bem:te gumma i Möleby byy, huilken ock håller krögerij en främmande quinnos person wistas, påminte Pastor Sexmännerne theras ämbetes plicht, ty gingo the till och pantade gumman. *Resol.* Efftersom hon är fattig, tillsades *Pastor* göra sitt bästa hoos *Præpositum*, at hon finge sin pant igen, och lindra bötet med henne för hennes fattigdom skull.

§ 17. H. Jngre Knutzd:r begärade nu såsom tillförende skildnad ifrå sin Man Lars Grå, huilken för $7^1/_2$ åhr sedan rymdt fängelset, tå han för slagsmål war insatt, och sedan intet hörtz af honom.

Resol: Efftersom på *Cons:ii* afgågne bref till *Præposit. Norcop.* är lyst 6 söndagar af prädikostolen effter honom Lars, och han intet förspöries, *declareres* han härmed för *malitioso desertore*, och hon giffte sig med then henne nu begärer.

§ 18. Örtompta församblings sex utskickade Sochnemän, begärade sielfwe mundtel. iämväl skrifftel. af fogden på Ekenäs Johan Jonsson Linning, kyrkioherde uti sal. H:r *Hans Loftandri* ställe, som ock wille taga Enkian. *Resol.* Them låfwades och tillsades, at med första skulle tijt skickas en wacker man, at låta höra sig i prädikestolen.

§ 19. *Dn. Johannes Olai Gistadius. Past.* i Trehörna,

---

* Jfr sid. 182.

begärade ödmiukel. såsom offta tillförende, at hielpas ther ifrån, efftersom han ther intet kan wara, för then stora förföllielse, haat och afwund han lijder af Sochneherren Arfwid Ribbing, huilken förbiuder sine bönder ther i sochnen, gifwa honom then ringaste rättigheet, ty måste H:r *Hans* stackars man, med sine, lijda nöd och fattigdom.

Consist:m wille gärna hielpa honom till W. Ny kyrkia, thet wij ock fullföllia welom så mycket oss tillstår, men försambl. will ändtel. hafva framlidne *Pastoris* mågh H:r *Jon Martini*, som ock wäl ansat prästegården, har ock af Sal. Biskopen *Enandro* skrifftel. försäkring på *successionen* effter sin Swärfader.

Resol: H:r *Hans* skall i bäste mătton *recommenderas* till W. Ny kyrkia, med tillstånd att låta höra sig af prädikstolen.

§ 20. *Dn. Petrus Torgeri Landelius* begärade weta huru thet widare blifwer med hans ärnade *promotion* till Lötz *pastorat*, ther han effter *Cons:ii* tillstånd åtskillige resor låtit höra sine gåfwor i prädikoEmbetet, och fått thet goda swaret, så wäl af frw *Helena Gyllenhorn*, then ther i försambl. mäst haf:r at säya, som hela försambl. at the äro med honom wäl benögde. Vplästes här hoos Högwälb. fr. Märta *Sparres* till Ekesund [bref], dat. Siötorp d. 23 *huius*, ther utinnan hon såsom tillförende, inständigt begärer at få H:r Jost Carlman till Lööth. beropar sig, bland annat, ther på, at H:r Biskopen skall honom Lötz *pastorat* skrifftel. försäkrat; huilket ingen sanning är. *Resol:* skall skrifwas Grefvinnan till, at *Cons:m* kan ingalunda gå ifrå thet som slutit och belefvat är om H:r Per *Landelio*, hälst emädan frwn på Wij och menige försambl. äre med honom wäl nögde; ty skall han ock nu strax få *Cons:ii collation* på gäldet.

§ 21. *Dn. Esbernus Thoreri Past.* i Horn begärade någon wissare försäkring på *successionen* effter sig för *Dn. Joh. Canuti* som ärnar taga hans dotter till hustru; thet ock Hr. Johan sielf skrifftel. giorde, förmenandes intet kunna sig inlåta uti något gifftermål med dottern, så framt han icke fullkoml. försäkring på *successionen* bekommo. *Resol. Cons:m* kunde ingen widare försäkring här på meddela än allareda skedt är, och Hr. Johan

under H. H. Biskopens hand och *Consist:ii* sigill af *protocollet* bekommit.

§ 22. *Dn. Daniel Zachariæ Torpadius,* Comm. i Ekesiö, beswärade sig skrifftel, såsom tillförende, om then ringa lön och underhåld han hafwer af landzförsambl., allenast 8 öhre k: m:t af huar gård, men klåckaren af hela sochnen klåckareskäppan 1 halfspan säd af huart hemman, item alterläge etc. tycker altså wara obilligt, at klåckaren som giör sochnen mindre tienst, skall hafva större löön. *Resol.* Klåckareskäppan, tillijka med all annor klåckareränta och rättighet skall delas emellan H:r *Daniel* och klåckaren, således, at H:r *Daniel* bekom(m)er ther af 3 delar, klåckaren 4:de parten, såsom i andre försambl:r *practiceres,* ther Capellaner intz annat *salarium* haf:r. Och om wederbörande häremot sträf:a, sökias tå *bractium seculare.**

Den 28 maj 1677 hade Mäster Johannes Törning i Hult såsom utsedd præses vid förestående *synodus comministrorum* anhållit, att *materia disputationis* »måtte få blifva de creatione», hvarom han författat sex teser. Kunde det ej medgifvas, önskade han uppskof med mötet *ad tempus Michaelianum.* På denna framställning svarade kapitlet, att det redan funnit för godt att uppskjuta mötet »till Michaelis tid», men att ämnet för synodaldisputationen skulle, utan ändring af beslutet 27 juni föregående år, blifva *de libero arbitrio.*

Emellertid saknas i de föröfrigt synnerligen noggranna protokollen hvarje antydan om att detta möte egt rum på utsatt tid; och sedan Terserus 12 april 1678 aflidit, spörjes ingenting om de vanliga synoderna förrän 13 juni 1679, då protokollet upplyser, att »emädan *Synodus anniversaria* i detta åhr, för närvarande beswärl. och orol. tider, icke wäl skee kan, will man sammankalla *Præpositos* allena, till d. 27 Iunii nästk. at göra sig underrättad om Stifftetz tillstånd, tå ock om *futura synodo,* med mehra som pröfvas nödigt öfr:läggias och slutas kan».

Mötet kom till stånd, och försiggick under den nye biskopen Olaus Swebilii præsidium, som man finner af de särdeles fullständiga handlingarna.

1679.

27 IUNII IN CONVENTU PRÆPOSITORUM.

§ 1. Tå Högwördige Herr Biskopen med samptl. *pl. Rev. Dnn. Consistorialibus,* och *Præpositis* af Landet i *Consistorio*

* *Brachium sæculare* = den världsliga makten.

inkommen war, huilke på denne dagen, effter H. Högwörd:tz utgångne bref, sig infunno, och thess utan några andre af Stifftsens Wördige Prästerskap, hade Högwörd: Herr Biskopen, sedan H:s Högwörd:t närwarande *Clerum* wederbörl. *titulerat*, med them på gålfwet ståendes, sådant taal och *præfation:* Then allregerande Högste Gud, huilkens domar obegriplige äre och hans wägar oransakelige, han som högsta styrelsen förer i himmelen och på iorden, han leder oss menniskor effter sitt allwisa rådh, och förer oss i thenne werlden underl. Såsom skuggan intet kan röra eller flöttia sigh ifrån thet ena rumet till thet andra, utan Solenes gång och lopp; Altså står uti ingens mans macht, huru han wandra eller sin gång styra skall. Och tå Gud tager sin hand bort, falle wij, tå han undandrager sitt finger fele wij. Mången förer Gud tijt han intet tänkte; ty måste wij underkasta oss Gudz nådige försyn, komma när han kallar, gå när han befaller.

Till huad ände H:s Högw:t sådant införde, woro *Ven. Clero* icke okunnigt, emädan H:s Högw:t efter Gudz försyn, är af H. Kl. M:t kallad och förordnad till förman uti thetta lofliga Stifftet, ther sådant på någon annan, hälst af Stifftetz Wörd. Presterskap, sade H:s Högw:t, som i Stifftet äre bekante, och thess tillstånd kunnigt hafwa, *deriveras* kunde. Slöt så med önskan at Gud alsm. wille wara med oss och wälsigna wåra *actioner*, förmodandes såmedelst wårt arbete icke blifwa fåfängt i Herranom. Näst detta uplästes Kongl. Maij:tz *vocation* till Högwörd. H:r Biskopen, sampt sielfwa *Confirmations* Brefvet; Ther opå tackade H:s Högw:t them som mäste rösterna H:s Högwörd:t gifwit hafwa. Slötz med bönen *pro felici auspicio*, (af Högw. H:r Biskopen sielf) samt med then *pro felici exitu* fattade, hwilke utj *matricula ordinantorum** inskrefne finnas;** och så nedsatte the sigh, afhandlandes närskrefne ärender.

---

* Den ursprungliga texten *ordinandorum* är rättad till *ordinantorum*.

** De lyda sålunda:

Pro auspicio:

Omnipotens ac misericors Fili Dei, Domine Iesu Christe, humani generis Salvator, qui sancte nobis promisisti, quod ubi duo vel tres in nomine

§ 2. Såsom *Clerus* måste å Embetz wägnar handhafwa rätte *religionen*, ty frågade Högw. H:r Biskopen, om någon irring eller förargelse i detta måhl, här i Stifftet finnes, så wille then, som om sådant kunde hafwa wetskap, thet uptäckia. Wid thetta tillfälle talades något widlöftigt om finsponga wäsendet, hälst emädan man är kommen i ehrfarenhet och kunskap om en *Calvin* som reser omkring till De Geers Bruuk och håller Gudztienst, särdeles på store bönedagar, huilket gif:r itt synnerl. efftertänkiande, och bör afställas. Elliest pröfwes nödigt, at der wid finspång städse är en här ifrån förordnadt Präst, på thet *Calvinerne* må antingen dragas till wår *religion*, eller ock icke ware så arge uti sin. *P. et P. Norcop:s M. Arvidus Rydelius* sampt Tyske Pastor berättade, at *Calvinerne* inkomma och ther *clanculum*, warandes elliest flitige at gå i kyrkian. *Resol.* Ther sådane förnimmes at wärka, måste *Clerus* å orten, haf:a itt wakande öga, det icke någon främmande lära inritar, med fogh och beskedelighet *refutera* them, wid tillfälle i Prädikningerne etc.

§ 3. *M. Æschillus Fabricius*, *P. P.* i Åby, berättade at

---

tuo fuerint congregati, tu in medio illorum te præsentem sis exhibiturus, tuoque Spiritu in omnem veritatem eos ducturus; quod promissum in Apostolis tuis ipso opere complevisti: te nunc servi tui, in nomine tuo congregati, supplices vera cordis fiducia oramus, ut huic nostro conventui clementer adesse, et Spiritu tuo Sancto, consilia, cogitationes, dicta et facta nostra paterne dirigere velis, ut quæ recta sunt, sapere, corde cogitare et ore eloqui per te mereamur: Qui cum Patre et Spiritu Sancto vivis et regnas in sempiterna secula. Amen.

Pro exitu:

Te Deum Patrem ingenitum, te Filium unigenitum, te Spiritum Sanctum Paracletum, Sanctam et Individuam Trinitatem toto corde et ore confitemur, laudamus atque benedicimus, quod nos, servos tuos in hoc conventu congregatos, salvos et incolumes servasti, cœpta et cogitationes nostras paterne direxisti, atque conventum hunc nostrum, feliciter exitum suum sortiri fecisti: te toto pectore oramus, ut digneris nobiscum esse, sicut cum patribus nostris fuisti, non derelinquens eos aut proijciens: Inclina ad te corda nostra, ut alacres in universis viis nostris ambulemus, et iudicia tua fideliter custodiamus. Benedic Regi nostro, Reginæ, Regiæ familiæ, Senatoribus Regni, toti Patriæ et omnibus nobis, ut in te, vera lætitia exultantes, salvi quisque ad nostros perveniamus, ac semper debitas tibi laudes decantemus! Amen.

en *officerer* i Röök S:n boande, har en *Calvinisk* hustru, som ibland sitt huusfolk skall willia haf:a samma lära. *Resol. Præpositus* eller *Pastor l.* skall wijsa be:te *officerer* och hans hustru huad kongl. *Religions Placatet* förmår, kan ther med intet uträttas, gifwe thet *Cons:o* tillkänna.

§ 4. *M. E. Simonius, P. P. Wadstenensis* refererade at en *Pontificius* är ther i försambl. af ämbete en Tornbyggiare, är fuller förmant, men säger sig intet annat kunna, än stå wid then troo och lära, han en gång fattat. *Resol.* Så länge han ingen med sig *seducerar*, kan man intet widare komma med honom.

§ 5. *M. Arvidus Rhydelius, P. P. Norcopensis* beswärade sig, at i Landzkyrkian ther i Staden, går mycket folk till Herrans nattward, at man icke wäl wet huadan the äre, huarken H:s Ehrew:t eller thess *antecessor*, har kunnat sådant förekomma och afställa, ehuru man sig ther om bekymrat. *Resol. Pastores* sökie *Magistratum Politicum* wid slike händelser, och tå the förnimma några främmande i sine försambl:r, om the icke elliest komma till rätta med them.

§ 6. Slötz 1.) at *Pastores* icke intaga någon opassad i sine försambl:r. 2.) Ransake esomoftast huad folk ther inkomma och sig nidsättia. 3.) Hafwe fördrag och återhåld at meddela och utgifwa Tiggiarepass. 4.) Bekymrade sig högw. H:r Biskopen storl. huruledes och på huad sätt *Exercitium Catecheticum* fruchtsamligast må kunna drifwas och förehafwas, at en lijkhet derutinnan ehrnås kunde. Man fruchtar at *discentes* bryllas af the åtskillige nyia *explicationer* them *obtruderes,* ty pröfwes bäst wara, hålla sig wid *Lutheri* förklaring, så lagandes, at the then wäl förstå. Gör icke heller tillfyllest, at thetta *exercitium*, en gång om åhret, nembl. wid Påsketiden, som merendeles här i Stifftet, effter gambla bruket skeer, för händer hafwes, utan thet måste ske huar söndag för thess högnödighet skull. Är ock nyttigt at samptl. *familierne* med alle sine *membris* i huar försambl. upteknas, som i Stockholm beröml. skeer, iämwäl huad huar och en kan, och sig förbättrar. 5.) Böör och en lijkheet hållas i alla försambl:r öf:r hela Stifftet så med Böneformen som

allmänne Gudztiensten och *cerimonierne*, efftersom man förnimmer, thet här emot itt annat sätt at bidia effter prädikan wara i then försambl. itt annat i en annan, somblige Präster bruka böneformer som the sielf:e fattat, somblige som hålla sig wid the tryckte, repetera thetsamma med egne ord, fördenskull finner man nödigt detta härutinnan at påminna, det alle hålla sig wid the wanlige tryckte böner, efter prädikan, såsom enkannerl. Barmhertige Gud etc. Tig lefwande alssm. och ewige Gud etc. eller *Litanien*, när tiden så tillsäger; läse them långsamt och tydel. at försambl. må kunna lära och läsa them med, och så slute med Fader wår. 6.) Woro ock wäl, at *continuera* med bönestunder i Städerne, icke mindre om afftonen än morgonen; om afftonen läses med the brukel. böner en *Psalmus Poenitentialis* at folket må lära them *memoriter*.

§ 7. Föredrogs närwarande *Ven. Clero*, Daalhems församblings wederwillie till h:r Pär *Hemmingi*, efftersom the icke afstå at *protestera* emot hans ditförordnande, willandes *Cons:m in præsentia Præpositorum* sökia, på huad sätt thette bijläggias kan, och h:r Pär, wid honom å be:te försambl. meddelte *collation* bijbehållas. Wälb. h:r *Arendt Möller* och Wälb. h:r Nilss Olliequist, försambl:s Herrar och förnämste *membra*, äre fuller inkallade till denne dagh, intet ankomne, men tijo bönder sochnens fullmächtige, med bref af h:r *Möller* skrifwit å allas wägnar, säyandes the utskickade, huad herra hafwa skrifwit och åstunda, äre och wij sampt hela försambl. nögde med, och gååm intet ther ifrån. Man förmante them intet haf:a emot h:r Pär, han har länge tient uti en hederlig och wacker försambling, umgåtz ther med adel och oadel, etc. The swarade, at aldrig har någon af Dalhems försambl. begärat honom. Tå uplästes *Rev. Præpositi Loftensis* bref om *designato Pastore* h:r Per till Dalhem, at *Patroni Ecclesiæ* ha i förstone intet warit honom emot, *refererandes* sigh h:r *Præpositus* in på Wälb. *Möllers* egne ord, så wara fälte som bemält är i Dalhems Sochnestuf:a. H:r Per wille öf:rtyga the utskickade, at sombl. af them skulle sagt på wägen, sig resa emot sitt samwet denne gång till Capitlet; men the nekade.

Af the här tillss framdragne skäl, kan intet stöta h:r Per tädan. Tå sade the, wij äre wane wijd gode Präster, men thet går nu intet så; h:r Per siunger intet *Evangelium* wid altaret, ey heller *graviale (:graduale:)* sade Olof i Dalhem. H:r Per förswarade sig edeligen, at han huar gång som messa hålles, siunger både *Evangelium* och ther till lydande Psalmen, och tå intet messas kan han icke heller siunga *Evangelium*, som sedwanligit är, utan siunger tå Episteln; bekännandes ock, tå långt *graduale* kan falla, och dagarna korta, sig tå under tiden bruka någon kortare Psalm. Jöns i Jdåkra sade, medan wij ingen klåckare hafft, har thet gådt swårt ibland med sången, men sedan wij finge god klåckare, har det wäl gådt till, wij ha intet emot h:r Per, huarken i lärdom eller lefwerne. Thetsamma sade ock Lars i Siöände för sig. The andre tillspordes om the woro i samma mening. Olof i Dalhem som hade högste rösten ibland them, och mäst förde ordet, swarade, sig hafwa något annat emot h:r Per. Uppå tillfrågan huad thet woro, sade han, iag hörer här är en olijkhet ibland oss, huad wåre Sochneherrar behagar, blij wij wed. Ther med gif:r Olof bort sin rätt, och får intet säga en annan gång i Prästewal. Hade försambl. giordt h:r Per emotstånd, före än han kom till them at boo, och blef ther sittiande, så har theras upsåt och ansökning hafft annat anseende, och kunde hända, något gullit, men nu sedan en och annan i försambl. hafft honom hoos sig i samquem, begärt hans tienst så *privatim*, som then *publicè* åtnutit, samptl. gif:t honom tijonde och kyrkioherde-rättighet, så ha the ju således ehrkändt honom för sin *Pastore*, huij willia the nu förskiuta honom. Tå sade Nilss i Olsztorp, när h:r Per war ther första gången, woro wij intet hemma, utan quinfolken, tå han sedan kom, och wij woro tillstädes under hans prädikan, tackade wij honom för hans omak, och tå strax reste iag tillika med en annan med försambl:s bref hijt till Capitlet, emot h:r Per, sedan ha Adelen äggiat oss mehr och mehr emot honom. 2 et 3 *vice* sade the andre, undantagande Oluf i Dalhem, sig intet hafwa emot honom. Nilss och Oluf befaltes gå ut, tå the 8 öfrige tillspordes, om the ha något emot h:r Per? Tå sade Jöns i Jdåkra, wij ha

intet annat emot honom, än att han är oss påträngd, och intet sams wordne om honom med Adlen, sedan han kom till oss, har han och hans hustru giordt mig alt godt; thet samma sade the andra, af huilka Swen i fagerdal detta tillade, så wida han woro en sochneman, wille han göra thet rätt är, önskandes h:r Per kunde få herrefolkens samtyckie; thet samma önskade ock Jöns, bidiandes h:r Per icke wara wreder på honom, at han denne gång dragit till Capitlet, betygade ock, at h:r Per lidit mycket förtreet, sedan han kom till Dalhem. Oluf och hans stallbröder inkallades, tå för *Clero* och them uplästes sochnens eftertänkel. bref, uti nästl. Febr. inkommit, huilket the bekände sig intet afwetat, wille icke heller kännas wid the orden i brefwet, h:r Per hafwer ther i Dalhem intet at wänta, med mera slijkt; säyandes, huad herra ha skrif:t wete intet wij uthaf, the kunna skrif:a huad them behagar. *Möller* är som drif:r altsammans, Ja han stannar intet ännu här med, mente Oluf i Dalhem. Jöns i Jdåkra, thet må han göra, allenast försambl. blijr ther ifrån frij, aldrig går iag itt fiät der effter mehr.

Såsom detta för Högw. H:r Biskopens anträde, skedt är, kan H. Högw:t sig ther med intet stort befatta. *Ad vota!*

Tå samptl. *ord. Consistoriales* med en mun betygade och bekände: at om Sal. Biskopen* icke *refererat* thet både h:r Möller och h:r Olliequist warit nögde med h:r Per, hade the aldrig gif:t honom sitt samtyckie.

Samptl. *Præpositi* fölle ther på, thet woro *res pessimi exempli*, om h:r Per skulle *removeras*, emädan inge laga skäl ther till äre.

Emädan oredan härflyter wist merendels ther af, att Adlen och Sochnen willia befordra Enkian, föreholtz h:r Per, om han icke kan effterlåta henne något af Prästebordet. Ther till han sw. at ehuruwäl hon nu i åhr sådde ther 15 skeppor, ifrån Prästegården affört och försålt byggningen som af thess skogh Sal. h:r Lars låtit upsättia, hon har en god skattegård, Skählhem, at boo på, Oluf i Dalhem och the i Hackenäs uthuggit i nådåhrs-

---

* Terserus.

tiden alt tiärutyret, will han ändå icke wara obenägen at upplåta henne något af Prästegårdzåker, om försambl. ther med stillas kunde.

Såsom *Consistorium* har ehrkändt h:r Per god till *Pastorem* i Dalhem, och the ha intet emot honom, som kan stöta honom ther ifrån, utom thet han icke så wäl kan siunga, kan ey heller *Cons:m* sättia honom tädan. Emädan man förmärker försambl. wara skilliachtig, will man thess bref *in particulari* till Adlen beswara, efftersom thet rörer *Cons:ii* ämbete. Skulle någon misswillia förorsakas ther af, at h:r Per intet siunger huar söndag *Evangelium* för them, så må han förnöja them therutinnan. Woro någon nachlässighet hoos h:r Per, at läsa öf:r sine prädikningar, så rätte och bättre thet. Enkian effterlåter han then lyckian opp om wägen eller smale gatan, som löper emellan bäggie lyckiorna, på huilken skall sååš 2 t:r, med thet förord, at nu strax flytter uhr Prästegården, huilket om icke skeer, bekommer hon intet be:te lyckia. Oluf i Dalhem skall tingsökias, för thet han afhuggit Prästegårdz skogh. Han sade then wara oskiffte till Prästegården och Dalhemsby. fast thet så är, måste böndren ändå icke gå öf:r skeedet. Sidst förmantes the utskickade, at blif:e tillfridz med h:r Per, och icke stå effter hans fördärf, intalandes the hemmawarande thet samma, och bidia Gud at han må blif:e them till upbyggelse. Tå bönderne woro affträdde förmantes h:r Per *multis*, med flijt arbeta på sine prädikninger, icke altijd haf:a thet samma, särdeles *Exordia*, som the klaga. Har han intet sielf, sökie andre gode män. Högwörd. H:r Biskopen låfwade honom sine *concept.* besynnerl. göre sin flijt till *solenne* bönedagar och högtider, förnöje them med wanl. sånger och Psalmer, och icke då, Jag will af hiertans grunde, som klagas.

§. 8. *M. Christiernus Christoph. P. P. Sudercop:s* förfrågade om *hæredes* i Mogata, skole *participera* med Enkian af nådåhret, hon åstundar at dhe måtte inkomma till delning, men som the än intet instält sig, förmenes at the wänta effter thet som kan samlas och tillhopa läggias af nådåhret. Thetta frågas therföre, emädan thesse *hæredes* äre huarken änkians eller hennes framlidne mans kötzlige, men styfbarn.

Resol. Thet som ifrån nästlidne *Philippi Jacobi*, till instundande samma *termin*, som är *annus gratiæ*, så af Prästegården som försambl. faller, bör änkian allena behålla, och *hæredes* ther af intet åtniuta, emädan the bekomma sin deel af *anno meriti*, som räknas ifrån Sal. *Pastoris* död, till näste ther på följde Wallborgsmessa, huarutöf:r theras arfzrätt sigh intet sträcker, dock är märkiandes at *successor* såår wintersäden, och åtniuter halfwa höö af Prästegården. Man såge gärna at Enkian blefve förmedelest ächtenskap med någon god och meriterad man, ther behållen.

§ 9. *Discurrerades* Ö. Ny kyrkia hurusåsom h. högfurstl. durchl. hertig Adolph Johan, för thess ther ägande *jus patronatus* har dijt *recommenderat* sin präst h:r Swän *Eliæ.* Tå berättade h:r *Jacob* i Rönöö, sig anhållit hoos fursten om samma lägenhet, fått till swars, han kommo effter. Ther på, tå h:r *Jacob* förebar sin långlige tienst i försambl., skall fursten sagt, ären J meriterade hoos försambl., så är min hofpräst meriterad hoos mig; doch låfwade fursten willia förbättra h:r *Jacobs* löön. hålle sig h:r *Jacob* ther wid, tillss bättre faller. Sidst anhölt h:r *Jacob* hoos fursten om Mogata, bekommit swar, thet har en kongens bref på, thet lägger intet iag mig om.

§ 10. Högwörd. H:r Biskopen till at underrätta sigh om Prästerne i Stifftet, som wänte *promotion,* företogs och genomloppz *Catalogus* af thesse effterskrefne, at inhämta theras åstundan begär och tillstånd.

Dn. Andreas Comm: i Skärkind, står sig wäl: begärer intet.

Dn. Abrahamus Comm: i Swanshalss, utgammal och fattig.

Dn. Ionas Wadstonis, Com. i Loffta, begärer intet, har god lägenhet.

Dn. Laurentius Com. i Wallersta, begärade hielp af hosPitalet. *Res.* Så länge han förmå tiena, och har någorlunda sitt uppehälle, må han icke sådant fordra.

Pastor ibidem, anhölt at klåckaren måtte få bärga kyrkiogården, som klåckare annorstädes åtniuta, iämväl ther i Wallersta tillförende i bruk warit. h:r Lars har thess utan en äng af 24 lass höö. *Resol.* kyrkiogården må klåckaren effterlåtas.

Dn. Daniel Svenonis, Comm: i Linderås, länge tient, utfattig, åstundar gärna få något bättre.

Dn. Laurentius Iacobi i Skepzåås, honom är man mycket bekymrad om, huruledes han på något sätt med aldraförsta må kunna hulpen warda, emädan rätt som han till Skepzås pastorat af *Cons:o* war *confirmerad*, blef lägenheten honom, *intervenientibus literis regiis*, af h:r Nilss *Gotzelio præoccuperad*. Ty ställes han then förste i walet till Mogata. 2. *Dn. Petrus Fagrelius Oecon. T. C.* 3. *Laurentius* Hök, *Comm:* i mogata.

Dn. Nicolaus Jccelius i Yxnerum och Biörnsätter *Comm:* huilken för någon tid sedan warit Pastor öf:r *annexen* yxenerum, men effter försambl:s inständige anhållande lagd under moderkyrkian igen, af Sal. Biskopen *D. Tersero*, 9 7ber: (1)675., som af ålder warit. H:r Nilss beswärade sig at Lars klåckare wid Biörsätter har borto för honom, thet han åtniuta skall. *Resol.* h:r Nilss och klåckaren skola inkomma d. 6 *Aug:* som nästinstundar.

Dn. Ioannes Kullerus, ogifft och gammal. föreslogo honom *sacellanien* i Högby, samt fordom *Comm.* sammastädes Sal. h:r Nils *Haquini* enkia.

Dn. Magnus P. Ambergius, Comm. i Åby och Ödeshögh, begärer skriftel. med sin *Pastore M. Æchillo*, at ihugkommas till bättre.

Dn. Iahannes Gistadius, Past. i Trehörna, begärer skrifftel. at blif:a med bättre lägenhet försedd; ther om gör fuller *Cons:m* en tijd och annan sin flijt, wid förefallande *vacantier*, men än intet kunnat winna någon *effect.*

Dn. Laurentius Ionæ Wigius, Rect. Sch. i Wimmerby, klagade *præsens* sin nöd och ringa lägenhet. War i förstone 2 åhr utan lägenhet, 9 åhr Collega i Wimmerby och nu 9 åhr *jbm Rector.* begärade fördenskull något bättre, huilket honom låfwades så snart något kan förefalla.

Dn. Magnus Haquini, Sörkopings hosPitalss *oeconomus* bör ihugkommas.

Dn. Petrus Claudii Encrus, promovendus.

Dn. Sveno Wasselius, Comm. wid domkyrkian *promovendus.*

Dn. Olaus Troman, *Coll. Norcop, promovendus.*

Dn. Sveno P. Argillander, Comm. i Rogslösa, klagade sig haf:a ther ingen Capellans lägenhet at åboo, begärade fördenskull at ihugkommas. Honom låfwades bättre *sacellanie.*

Dn. Sveno Ol. Comm. i Skinberga. frågades huru han sig nu ställer, sedan hans Pastor sig öf:r honom beswärade? förmentes om han hade en god hustru, woro ock han bättre.

Dn. Petrus Mört, *Conc. Xenod. milit. wadstenensis,* ogifft. rijk. till någon änkia.

Dn. Olaus Brandt, Rect. Sch. westerwicensis, anhölt præsens om någon roligare lägenhet, effter som han alt ifrån sin ungdom arbetat med barns informerande, och nu 7 åhr wid *Scholan.* ther lidit skada af fiendtl, branden. Han förtröstades, emädan kl. m:t har särdeles *beneficerat* Staden, läre ock han förmodel. ihugkommas. berömmes för sin skickelighet i lärdom och *informerande.* Skall fördenskull åtänkias till thet bästa.

Dn. Daniel Z. Torpadius, Comm: i Ekesiö, anhölt om bättre lägenhet. A:o 1676 blef slutit, at klåckaren af sitt underhåld till h:r *Daniel* något afstå skulle, huilket icke skedt är, utan försambl. häldre welat förskiuta till honom 4 öre k: m:t af huart matskap, bekommer ock 3 t-r af kyrkian huarmed hans lön föbättrat är. tillstod sielf sig få 130 d:r af försambl. och 7 t:r af *pastore.* Kunde försambl. bequämas till gifwa honom något mehr woro wäl.

Dn. Ioannes Humbla, har ingen lägenhet eller något at uppehålla sig med, är nu hoos then ene, nu then andre. är fuller förslagen till Söderköpings *Collegat,* men som han är intet *verserad in cantu,* och der en Cantor behöf:s, begärer han häldre något annat. *M. Magnus Rosenius* P. i w. Husseby, skall *citeras,* som först *vocerade* Humblen till Capellan och honom sedan *recuserade.* Humblen skall ock wara tillstädes.

§ 11. Sal. *M. Isaaci Pelecani* Enkia tillsades Enkiehelpen af Bobergs häradh.

§ 12. *Dn. Petrus Danielis* P. P. i Wallersta begärade studentehielpen ther af *Contractet* för sin Son. *Resol.* bewilliades honom.

§ 13. *Dn. Carolus Ioannis* i Wärna, beswärade sig haf:a 2 t:r Sp. fordra på sin lön af *Pastore*, them han ey kan bekomma. *Resol.* The skola både inkomma huar annan till swars.

Dagens förhandlingar afslutades med fortsatt handläggning af ett i kapitlets protokoll 25 juni utförligt refereradt mål mellan »capiteinen Peter Nidelberg» och hans (ej namngifna) fästmö, hvilket nu slutades med förlikning, som »med handräckiande till huar annan stadfästes och bekräfftades. huar vpå them önskades mycken lycka och herrans wälsignelse».

Konventet fortsattes följande dag.

28 Iunii, Præsentibus R:mo D. D. Episcopo it Iisdem Pl. Rev. Adsessoribus, qui pridie.

§ 1. *M. Christiernus Christoph. P. P. Sudercop:s* giorde utförl. berättelse, om kyrkio Jorden i Gryt 1 ¹/₂ stång, wid Kalerum belägen, huilken Jord Wälb. h:r* Dufwa har Kongl. bref på, och klåckaren therföre skatta måste till Stegborg 8 k:r huete, förmenandes thess upbördzmän be:te 8 k:r huete utgöras för någon upgiord åker på kyrkiobacken huar emot samptl. allmogen ther å orten, särdeles the gamble, berätta, thet mehrbe:te huete utgöres för kalerums jorden, kyrkian tillhörigh. *Resol.* här om måste sökias kongl. Cammar*Collegium* och thess underrättelse, under huad titul samma Jord upförd finnes, och huadan the 8 k:r huete som klåckaren utgör, härflyta. Dock woro icke orådel. först sökia H. N. h:r Landzhöfdingen, at domen här öf:r utfallen, det klåckaren må ifrån förberörde utlago befrijas, *exequerad* blif:r.

§ 2. *M. Æschillus Fabricius, P. P.* i Åby, påminte hurusåsom Lysings härads *Præpositura* warit delat emellan honom och Sal. M:r Erich *Hemmingium* i Swanshalss, förmodandes det icke någon annan honom föredrages i Sal. M:r Erichs ställe och Prosterije. *Resol. M. Æsch. Fabricio. defereres* hela *Præ-*

* Manuskriptet har här ett tomrum för förnamn.

positura i be:de *district*, efftersom ock Åby ther i häradet altijd warit Prostesäte.

§ 3. *Andreæ Olai Haurelio* effterlåtes prädika i Grytz kyrkia, en gång allenast, opå *Pastoris* ther sammestädes, H:r *Eliæ Petri* trägne begäran, fram bätter kan han, tå flere inkallas, komma till *examen* med och *s. ordines*, ther om h:r *Pastor* så trägit och offta anhåller, för sin swaghet, widlöfftige försambl. och långa wägh till *vicinos* af embetet.

§ 4. *Dn. Sveno P. Melander, Conc. Cast.* framtedde kl. May:ts nådige *Promotorial*, at blifwa här hemma i landet ansedd för sin giorde mödosamme tienst wid *militien*, och nu mehra swaga helsos skull, klagade i synnerhet *possioneras* af *Podagra*. Upwiste och *Ven. Cons:ii* sig gifne till säyelse A:o 1677, at blif:a med lägenhet hemma i Stifftet försedd, tå något för honom öpnas och förefalla kan. *Resol.* Thet samma låfwades honom ock nu, medlertid behålle thet, her i lefwe *spe fati melioris*, och ansee tiden med tålamod. The äre så månge som haf:a kongl. bref före än H:r Swen.

§ 5. *Dn. Petrus Norhæus*, anhölt om tid och tillstånd at resa till Misterhult, sig ther närmare at inställa, särdeles till någon afhandling med arfwingen af Prästehuset, som honom kan wara nödig. *Resol.* Såsom *Cons:m* före gifwit här på swar, at han må resa dijt när honom behagar, så är ock *Ven. Cons:m* ey heller nu ther emot. J höst böör honom ther såå, och fördenskull nu åtniuta half:a höö till nästk. wåårbruk.

§ 6. *Dn. Olaus P. Landelius*, och *Dn. Iacobus Ioan: Ardeander*, ifrån Ö: Nykyrkia och Rönö, begära nu som i gåår at kunna hielpas ther ifrån till något annat, emädan furstens präst h:r Swen, en omeriterad yngling, kunde wara entheras son, och intet högre siöö seglat än the, skall blif:a theras Pastor. J synnerhet beswärade h:r Olof sig 1.) öf:r Enkian, det hon skall förwägra honom hans löön, förmenar sig af henne wara berättigad till 8 t:r Sp., emädan han i *Pastoris* lifztijd fick 4, och effter hans död uppehållit tiensten allena. 2.) frågade han, om han icke får behålla thet Spanneland åker, som han af framlidne *Pastore* åtnutit?

Resol. Emädan h:r Oluf än intet sökt fursten, förmantes han thet göra *supplicando*, torde såmedelst snarare blifwa hulpen. Will intet Enkian gif:a honom i åhrslön 8 t:r säd, skola the bäggie här *comparera*. Det Spannland åker är tid nog omtala, tå *novus pastor* tillträder, och om han thet klander, han skall snarare läggia till, än taga ifrån för h:r Oluf, ia om thet woro halfwa gärdet.

§ 7. *Dn. Ioannes Kullerus* skall bekomma bref till h. Anna Knutzd:r. Sal. *Pastoris* i Lommery éffterlefwerska, nu h:r *Præpositi* på Wisingsöö hustru, at hon med styfsonen h:r Johan i Lommery, så lagar, *Kullerus* blijr med löön förnögder, för sin tienst i Lommery, under nådåhrstiden, förmantes ock h:r Jöns inställa sig hoos Sal. h:r *Nilss Haq: Comm:* änkia i Högby.

§ 8. *Dn. Magnus Caroli Bornelius,* med sin fästequinna h. *Catharina* Askman, Ryttmästaredotter, *comparerade* effter *citation*, upwisandes Tings-Rättens af Motala Skrifwelse, at the sig ther *Præsenterat*, men som befunnitz them wara trolofwade och willia nu äga huar andra, har TingsRätten *remitterat* saken till *Ven. Cons:m*, oansedt lägersmåhl them emellan kommit: huar till h:r Måns nu intet mera nekade som tillförende, tå han owiss war om hennes mans död i Tyskland. med huilken hon bekände sig sammanleft i 7 åhr och aflat 2 barn.

Resol. h:r Måns skall inskaffa wiss och otuiwelachtig underrättelse och besked, om hennes mans *officerarens* död, huad tid och dato then sig tillDragit, medlertid afhålle sig ifrån Prädiko-Embetet, *Privilegiis Eccl(esi)a*(?)' och umgänge med fästequinnan.

§ 9. *Dn. Olaus Bodinus, P. P. Westerwicensis,* skall hafwa swar om Murmästarehustrun el:r Enkian i Blacksta S:n som han berättar bruka löfjerij, att hon tingföres, och om henne ther öfwertygas det hon skylles före, stånde kyrkioplicht.

§ 10. *Dn. Magnus Rystadius, Comm:* i Örtomta beswärade sigh, det han för 6 åhr i sin förra *Pastoris* Sal. h:r *Hans Loftandri* tijd ingen löön bekommit, som honom skall wara låfwad, begärer itt för alt, resten af några penningar, som i Klefsefalls gård af Örtomta Sterbhuus skola innestå. *Resol. Pastor et Comminister* i Örtomta *comparebunt* d. 3 *Iulii* nästk.

§. 11. Anna Jonsd:r knechtens Per Menlöses hustru inkom omsider effter åtskillige *citationer,* tå henne förkunnades *divortii sententia* emellan henne och mannen, i Strängnäs *Cons:o* afsagd, emädan the ther på orten sammanbodt. Hon klagade öfwer mannens ondska, att han med hugg och slagh drifwit henne ifrån sig, och hon på 25 åhr icke warit hoos honom. Man har nogsamt förstått, at hon icke heller är then bäste quinnan, af the wrånga swar och onde ord som hon gif:t *Pastori* i Krigsberg, der hon wistas, tå han å *Cons:ii* wägnar befalt henne *comparera* i Strängnäs sin man till swars. Henne galz thet rådet, emädan *strengnenses* fält *sententia divortii eâ absente,* att hon reser dijt och beswärer sig, at the tagit mannen ifrån henne, fast hon icke strax *comparerade* och war motwillig, hade man wäl äntå fått rådh med henne at komma dijt. *Cons:m* will gif:a henne bref till Strängnäs at hon warit ör. *Pastor* i Krigsberg klagar på henne huru skamlig hon förachtat hans stämning effter *Cons:ii* befallning till Strängnäs, nu omsider tå han af *suggestu citerade* henne har hon ändtel. instält sig här. Hon säges wara en stoor slöserska, 3 gånger försatt thet lilla hon och mannen hafft i förråd. Hon sade han giort thet. elliest har Pastor icke förnummit andra laster med henne.

Då 1679 års möte inskränktes till *conventus præpositorum,* förklarades, att man därvid bland annat skulle öfverlägga om lämplig tid för nästa synod. Däraf blef dock intet, och det är ej antagligt, att efter den tiden något allmänt möte hållits före 1684. I saknad af kapitelsprotokoll känner man mindre om de kyrkliga tilldragelserna i stiftet under 1680. Protokollen 1681—1683 tala väl på flera ställen om *synodus* såsom nära förestående, men ingenting antyder, att någon synod under dessa år verkligen hållits. Synodlakter saknas ock från 1684, men af ett blad bland arkivets lösa handlingar* får man veta, att »Mäster Wichman i Vist» det året presiderat vid en synod, där det disputerats *de libero arbitrio,* som 1676 uppställdes såsom *materia disputationis* till följande möte.

1685.

Anno 1685 dhen 27 Iunij tå *Ven: Clerus* war tillstädes uthi *Gymnasio lincopensi.* Vplästes alla dhe *acter* som *Dn.*

* I kapseln 1681—1686.

*Gelsenius** *Pastor* i Gamblebyen (:doch dhet uthi hans frånwaro:) och *Dn. Olaus* Brandt nu *Pastor* i Eedh, och Probsten i *Westerwyk* H:r *Olaus Bodinus* hafwa inlagdt emot hwar andra, angående een Predikan, som H:r *Olaus* Brandt skall för någon tijdh sedhan hållit öfwer herrans Nattwardh. Sedan uplästes och dhen Ransakningh som dher nedher ähr hållin öfwer samma Ährendher.

I. Och när 1) Punchten dher uplästes, inföll H:r Brandt medh sådant tahl, att een gärna wille weeta om någon hafwer något att klaga öfwer honom i så fall. Swarades aff *Clericiet.* Om herr *Gelsenius* inthet kan bewijsa det han skrifwit, så må dhet komma på hans egit answar, der han icke kan afbidiat.

3. punchtens upläsande, *protesterar* H:r Brandt på dhe orden i *Dn. Gelsenij* breef, at dhe twå änkiorna icke må Skie något ochristeligit intrång af någon främmande gierugh Prästmans tillsättiande.

4. När dhen punchten uplästes, dher han H:r Brandt säger

---

* *Johan Svenonis Gelsenius* är ett namn, som på 1670—90 talen ofta återkommer i domkapitlets protokoll. Dess bärare var kyrkoherde i Gamleby sedan 1678 och son till den från 1669 års synod* bekante Sveno Thoreri Gelsenius. Han tycks hafva varit en af de få bland sin tids präster, som icke uteslutande satte sin ämbetsuppgift i nitälskan om renlärighet och kyrkotukt. Trots den fingervisning, han fick af domkapitlet, att »allena kurera morbos spirituales», egnade han sin omsorg äfven åt yttre nöd och ringaktade de timliga förmånerna ända därhän, att han hellre tog allmosor än utkräfde lön. Detta jämte mindre vanliga predikogåfvor, som han synes hafva med förkärlek användt till förkunnande af Kristi nära förestående återkomst till världsdomen, ådrog honom uppmärksamhet och skaffade honom både anhängare och motståndare. Till sin olycka saknade han klokhet och moderation, och anklagad för villomeningar blef han, som utan tvifvel äfven i flera fall åsidosatt sin tjänsteplikt, afsatt först 1690 och sedan oåterkalleligen 1694. Att straffet emellertid drabbade en redan otillräknelig man, är så mycket sannolikare, som hans domare nästan samtidigt rekommenderade honom till Danviken, där han ock afled samma år. Men därmed försvinner ej genast hans namn ur kapitels- och domstolsannalerna. Han hade efterlämnat en irrlärig katekes, och denna blef med andra hans skrifter bränd på Linköpings torg 1696.

---

* Sid. 199.

sigh sådant uptäckt effter *Ven: Consist:* befallningh. Swarades af M. Phoenix, att ingen befallning hafwer *Consistorium* gifwit H:r Brandt at ransaka der effter H:r *Gelsenij innovationer*, uthan hade han något at angifwa så kunde han dhet giöra: Men ingen befallningh wara dher hoos. Dhet H:r Brandt wille uthtyda till såsom befallning af *Consistorio*. Och finnes bättre neder i Ransakningen att *Dn. Gelsenius* hafwer nu bättradt dhet mycket, at han nu predikar weeko predijkningar och.

Probsten i *Wirsrum* begärade att sådant måtte *annoteras* som anmähles om kongl. May:ttz HofPredikanter lijkasom skulle dhe anstiffta någon oordningh, at de måtte få förklara sigh dher öfwer. Hwarwidh sades at *Clerus* fåhr indhet lägga bort någre *Ceremonier* effter sitt godha tycke. Sampt och at Probsterna böra å Ämbetz wägnar fråga effter huru dhet ståhr till i *Contractet*.

Probsten i Westerwyk H:r *Bodinus* intalade at Sahl.* M. Swän *Gelsenius* i Gamlebyen fich ett starkt tilltahl här i *Synodo* af Sahl. Biskopen *Enandro* för hans sång *Discantz* Stycke *ad suggestum*. Säger sig ey heller tagit ifrån H:r *Gelsenij* Mohr eller Barn någon Probstetunna. Kan ey heller giöra någor annor förordning medh *Consistorij* Brefs kringskickande kring *Contractet* än dhen som warit hafwer i *M. Arvidi Rydelij* tydh. *Notarius Consistorii* förklarar sigh öf:r uthskrifften på *Consistorij* breef till H:r *Gelsenium* sålunda: at han inthet kan ehrhindra sigh at han *titulerat* H:r Ioen I Gamblebyen för Probst, uthan om så är, ähr dhet skiedt i hastigheet, effter samma gång afgick och breef till *Præpositum* i westerwijk. Sedhan uplästes och H:r *Gèlsenij* breef till dem som hållit ransakninghen. Probsten H:r *Bodinus* begiäradhe *Ven. Clerus* wille säya sin meningh i dhetta ährendet, emällan honom och H:r *Gelsenium*. Probsten i Södherkiöpingh *M. Christiernus Christopheri* tycker at han böör hafwa något straff för dhet han sydwördat sin Probst.

Pastor i högby *M. Laurbeckius* tycker han böör haf:a Straff, för dhet han som finnes i ransakningen hafwer anmält om *Doctore Enevaldo* uthi Åbo.

Probsten i Norköping *M. Arvidus Rydelius*, den som förr

* Öfverstruket i manuskriptet.

hafwer försummat at hålla tienst, han hafwer till en tijdh måst afstå med sitt ämbetz förrättande.

H:r Brandt badh för honom för hans fattidomb, barn och hustru skull, at straffet måtte lindras. Noch frågades hwad dhe tyckia een sådan har förtient, som så länge warnat, och intet bättrat sigh: Swarades af Störste delen af Prästerskapet at dhe tycka han hafwer fortient *Privation* doch lembnas dhet till H:r Biskopens änteliga sluut, effter och H:r *Gelsenius* nu frånwarande inthet kan fullkombl:n dömmas.

Pastor i Ekesiö *M. Lothigius,* tycker dhet wara wähl om denna saaken kunde blifwa afhulpen i *Consistorio* och stillat så mycket möyeligit ähr, och at hoon inthet kommo undher *Politicorum* omdömme.

Probsten i Norkiöpingh *M. Arvidus Rydelius,* andrager at dher någon af Prästerskapetz barn blefwo så *qvalificerade* att dhe kunna och finnas *Capable* att *succedera* sin fadher, dhe dhå måtte dher till fram för någon annan ihogkommas.

Omnämbdes och att när någon *Pastor* igenom döden afgår, arfwingarna då wille för *Testimentera* någon book till *Gymnasium,* effter som dhet förr på ett Prästemöte ähr bewilliat och slutit.

Materia Synodalis in futuram Synodum cum D(omi)nis Pastoribus. De Communicatione Idiomatum.

Här följer förteckning på officianterna till nästa synod.

Följande dag, 28 juni, då Gelsenius inställt sig, föredrogs hans sak i domkapitlet »uthi någre *Præpositorum* och *Consistorialium* närwaro». Den vid synoden åberopade »ransakningen» lades till grund för de vidlyftiga förhandlingarna, som slutade med följande

Resol. Såssom H:r *Gelsenius Pastor* i gamblebyen bedes för dhet han kan fehlat, uthlofwar bättring, och säger sig inthet mehra willia föröfwa några *innovationer.* H:r Probsten i westerwyk gifwer honom ock till allenast han bättrar sigh, så har *Ven. Clerus* wehlat öfwersee med honom dhenne gången dåch så at han skriffteligen *Deprecerar* sina fehl, och uthfästa at han hädan effter skall hålla sig effter handboken i kyrkio*Ceremonierna,* och icke dhet ringaste gå dher ifrån, och at han afbeder dhet samma uthi församblingen uthi H:r *Præpositi* och twänne af *Contrac-*

tisternas närwaro, då een af dem samma gångh kan predika, *Pastor* i Kiälstad H:r *Drysenius* lofwade upsättia *Deprecations* Skrifften och dhen inlefwerera till *Consistorium*, at dher undherskrifwas af H:r *Gelsenio*. Skulle han inthet willa dhen undherskrifwa, så ware förfallen till *Privation*, dher medh H:r Probsten i westerwyk och H:r *Gelsenius* wänligen förlyktes.

Protokollen antyda väl, men ådagalägga ej med säkerhet, att efter denna tid någon synod hållits före 1691. Det är dock sannolikt, att så skett, alldenstund man då disputerade *de fide*, och det icke är troligt, att det sist uppställda ämnet *de communicatione idiomatum* utan vidare lämnats åsido.

1691.

ANNO 1691 DEN 25 JUNII.

§ 3.* Synodus tog sin begynnelse i så måtto, at effter Sluten gudztiänst, *Consistoriales* med närwarande *Ven: clero* uti *Gymnasii auditorio majori* trädde tilsammans, och när bön hållen war, begyntes *disputationsacten* af *ordinariis officiariis* och *continuerades* in til kl 11 då första *Sessionen* Slötz, sedan *absentes* upräknade och antecknade woro, *argumenta adversariorum* et *responsiones defendentium* uptecknades af de der til förordnade *Notariis M. Andrea Tiliandro Pastore* in Sund, et *Dn. Iona Leviin adjuncto* in Linderåhs. Effter middagen kl 2 begyntes andra *sessionen*, då *M. Laurin P. in Törnewalla* hölt *orationem Synodalem*, der effter *Præses M. Iohannes Colerus explicerade Theses disputationis* in til kl. 5.

D. 26 kl. 8 effter hållen Gudztienst begyntes den tredie *Sessionen*, och ändades kl 11, då och *ordin. opponentes* ändade. *In quarta sessione* effter middagen opponerade *extraordinarii* Så wäl af *Pastoribus* som *Studiosis*. och slötz klåckan 5.

Den 27 Iunii kommo effter Sluten Gudztienst *Dnn. Consi-*

---

* §§ 1 och 2 afhandla ärenden, som domkapitlet vid ett sammanträde kl. 6 på morgonen före synodens början afgjort, och som icke hade med synoden att göra.

storiales med *Ven: Clero* tilsammans kl. 8 uti *Gymnasio majori,* då om Fölliande Saker således *delibererat* och slutet blef.

§ 1. *Proponerades* om *Notarii Consist:* löhn, bestående i 3 marker kmt af hwar kyrkia i Stifftet* och en *Collect* på *D(o)m(ini)ca S. S. Trin:tis* öfwer hela Stifftet och begiärades at *Rev: Dnn. Præp.* behagade de penningar af sine *contractister* til Sig taga och på en wiss tyd om åhret öfwersända. *Resol. Præpositi* lofwade enhälleligen, at de detta giöra willia och samma penningar ifrån Sig lefwerera wyd Permessotyden. Och som *Ven: Clerus* här til samtycht, så öfwersändes dess resolution til *Rev: Dn. Præpositos.*

§ 2. at *Rev. Dn. Præpositi* wille jemwäl i sina Probsterien infordra alla collecter som Kongl. May:t hädan effter i Nåder påbiudandes warder, och dem sedan til *Consistorium* för större richtighet skul öfwersända. Detta blef och af *Rev. Dnn. Præpositis* och *Ven. Clero* bewilliat och *ratificerat.*

§ 3. Om PrästEnkiornes underhåldz Spannemåhl af *Pastoribus* och *Comministris* som och de bewilliade penningar af Kyrkionnes *Fiscis*, at sådant blifwer richtigt erlagt. Denne påminnelse blef wäl uptagen.

§. 4 at *rev. Dnn. Præpositi* låta inom Helgemessan inkomma upsatzer på de Enckiorna som äre i deres *præposituris,* och det åhrl:n på det *Consist:* weta må när någor af dem döde äro, och at de som lefwa, i tyd til sin Enckiehielp anslagne blifwa. Detta blef bewilliat och *resolverades*, at här om afgår bref til *Rev.* Dnn. *Præpositos*, när den tyden kommer.

§. 5 at ingen Enckia får ut sin Enckietunna utan *Consist:* afgångne bref der om, för den oreda som deraf plägar föllia, *resol.* at här om afgår ifrån *Consistorio* en lista til *Rev*: *Dnn. Præpositos*, hwilke Enkior och af hvem de sin Enkietunna åtniute böra.

§. 6 at *R. Dnn. Præpositi et Past.* göra rächning för de collecter som af Kongl. May:t bewilliade äro til klåckestaplars, och annan Kyrkiones *reparation*, på det slyke rächningar må uti *Consistorio* finnas der Höga öfwerheten framdeles skulle be-

* Utgår ännu (liksom kollekten) under namn af konsistoriinotariens kontingent med nio öre af hvarje kyrka i stiftet.

haga sådant effterfråga, *resol:* när rächning öfwersändes för Kyrkionnes medel, föllier och så en upsatz derpå.

§ 7. om Böckers införskaffande til *Gymnasii Biblioteque* ifrån Sterbhuusen effter det Wyrdige Prästerskapet, som genom döden afgå kunna, eller redan afgångne äro, hwarom tilförende i almänne *Synodis* sluutet är. Wyd detta tilfälle påminte *Pastor* i Rumskulla *Dn. Petrus* Wykman om den Nurenburgeske *Biblen* som til *Gymnasii* Biblioteque är *testamenterat* af des Sahl. Swärfader *Dn Erico Retio*, och nu i handom hafwes af Erich Erichsson och tillhålles han at han bem:te *Biblia* ifrån Sig lefwererar.

§. 8. Frågas om det wyrdige Prästerskapet får något til Kyrkian och de fattige af de böter som falla för Eder och Sabbathsbrott effter den *XIII puncten* i Kongl. May:tz Stadga om Eder och Sabbathsbrott, tychtes rät wara at här med sker effter Kongl. May:tz der öfwer giorde Stadga. Wyd detta tilfälle *proponerades* och om den som i den ena Församblingen är boende och i en annan förser Sig med hordom och oloflig beblandelsse, om böterna derföre böra komma til den Kyrkian han bor, eller til den der gerningen skedd är. Och swarades at böterna synas böra komma dijt förargelssen skedd är och den brotzlige bör stå skrifft.

§ 9. Uplästes af Kyrkioordningens XXV cap: § 7 om Prästemöte, Då *Pastoris* i Scheninge *M. Andreas Dyk* klagade om sine åhörares olydno uti *catechismi* förhör, och särdeles de gambles, som intet willia undergå en slyk *examen*, hwar til swarades at alle måste effterlefwa Kyrkioordningen: deremot *M. Dyk* swarade at de b[e]ropa sig derpå at sådant intet sker hoos andra: då påmintes at man måste warliga med de äldre umgå nl* såsom med fäder och bröder, effter *Apost: Pauli* förmaning.

§ 10. *Pastor* i Wickenstad *Dn. Gabriel Kling* begärte en *Præpositum* emädan Probsten i *Hof*, *Dn. Iohannes Phallenius* för sin höga ålder intet förmår Probste-Embetet förrätta. Och swarades at Kyrkioherden i *Skeninge* m. *Andreas Dyk* är förordnat til Probst i dess ställe, hwarom bref til honom ifrån *Consistorio* är afgånget. m. Dyk sade sig detta brefwet intet bekommit.

§ 11. *Pastor* i Harg *Dn. Andreas Iohannes Lincopensis*

* Nämligen?

påminte at uti Walkebo *contract* en *Præpositus* måtte blifwa förordnat. *resol.* det skal innan kort blifwa bestält.

§ 12. *Pastor* in Öster Ryd påminte at effter *Pastores contribuerat* til Kyrkioordningen* willie och arfwingarna, när *Pastor* döör, boken sig tilmäta såsom den framlednes egen. *resol.* detta bör *in particulari*, när sådant sker, andragas.

§ 13. Påmintes om några i Walkebo *contract*, som intet ännu betalt til Kyrkioordningen*, der til *Pastores* i samma *contractu* swarade at de hade betalt.

§ 14. *Pastor* i Sund *M. Andreas Tiliander* påmintes at han ofördröyeligen antager *inventarium domesticum et ecclesiasticum* wyd sit nys anträdde *Pastorat.*

§ 15. Påmintes at af Kyrkioordningen upläses af Predykstolen några nödige capitel, som om döpelsen etc.

§ 16. Förfrågades om alla, som willia giffta Sig, böra först *publice* trolofwas förut. Der til swarades at det synes bäst och tryggast wara för god ordning skull, och bör änteligen trolofning gå förut för *Catechismi* för hör skul, at den icke må blifwa försummat, och tilbaka satt.

§ 17. Frågades om En Enckia som har hafft heders Skrud bör böta då hon låtet häfda Sig förut. *rs* Man håller Sig effter Kyrkioordningen och fast hon ingen Skrud och prydnat hafft, bör hon äntå böta för otydigt sängelag.

§ 18. *Proponerades* huru man skal giöra med den som är dömbd til hoor och skal stå på horepallen, men wil intet då han *absolveras* skal, tilstå *Factum*, och sin Synd erkiänna. *rs* Prästerskapet bör giöra sin högsta flyt til at beweka honom til Syndabekännelsen och en san bättring, men wil *reus* ingalunda bekiänna, kan *Poenitentiarius* ingen dertil twinga.

§ 19. *Pastor* i Wäster Ryd *Dn. Nicolaus Magni Egbyensis proponerade* om sin ringe Prästegård: Detta *remitterades* til *Consistorium* effter middagen**.

---

* Syftar på ett beslutadt sammanskott för en ny upplaga af kyrkoordningen. Jfr sid. 192.

** Mot vanligheten deltogo hvarken »præpositi» eller andra delegerade af prästerskapet i detta sammanträde.

§ 20. *Pastor* i Wästra Tolstad frågade om lofligit är at taga af Kyrkionnes medel til at löna orgenist och Kyrkiowärder med. *rs* det får intet ske, utan Sochnen bör giöra sammanskott til deras lönande: intet häller bör Kyrkiowerder något hafwa af kyrkian, men sin mälespann får han.

§ 21. Påmintes om Boställen för Capellanerne. *rs* derom är offta talt med hans Nåde H:r Landzhöfdingen: Men at alle intet ännu fådt är orsak at detta ligger i Cammaren, sedan hindrar och inledningzwärket, som nu hafwes förhänder, och är bäst at hwar och en för sig talar wäl wyd Cronones befallningsman här om.

*Materia Disputationis, in Futura, cum Deo, Synodo Pastorum, erit, Secundum ordinem locor: Theologic. in Haffenrefero**, *de Lege et Euangelio.*

Här följer förteckning öfver de till nästa synod utsedda officianterna.

1693.

A:O 1693 D. 26 IUNII.

Samma dag trädde Biskopen** tilsammans med *Consistorialibus* uti *Consistorio* kl 6 om morgonen, tå upteknades the som uti *Synodo*, thet på thenna dagen Sin begynnelse tog, *extra ordin: opponera* skulle; blef och *Rector Scholæ* i *Eksiö Dn. And. Kylander* utsedd til at jämte *Notar: Consist:* upteckna hwad *in disputatione Synodali* opponerades och Swarades. Thereffter uplästes Kyrkioherdens H:r *Samuel Taleni* bref, hwar uti han ursächtar sit uteblifwande ifrån *Synodo* för sit siukliga tilstånd.

§ 2. Sedan Gudztiensten emillan 7 och 8 hållen war, förfogade Sig Biskopen med *Consistorialibus* och samtel. Prästerskapet tilhopa uti *Gymnasio Majori*, tå uti *clereciets* närwaro uplästes H:r Biskopens unfågne Fulmacht på Biskops ämbetet i Linkiöpings Stifft, hwar effter höltz bön på wanligit sätt, upträ-

* Jfr sid. 176 not.

** Haqvin Spegel, som året förut efterträdt Magnus Pontin.

dandes sedan H:r Biskopen *in cathedram,* ther han hölt sin *introductoriam orationem de Lege.* Ther på begyntes *Disputatio Synodalis*, för hwilken *2:dus Theol. Lect. Olaus Langelius præsiderade* uti *M. Joh. Lothigii* ställe, som något til förene war Siuk blefwen: *argumenta opponentium*, och hwad ther til swarades så af *respondenterne* som *Præside* och H:r Biskopen blef uti et särskilt *Protocoll annoterat.* När then förste *Sessionen* kl. 11 ändades, uplästes registret på Prästerskapet, at man weta måtte hwilka när- eller frånwarande wore. Uti andra *Sessionen* effter middagen hölt Kyrkioherden i Styrestad *M. Ionas Kiernander orationem Synodalem de Lege*, hwar effter *Theses* af *Præside explicerades* och *repeterades* med *Comministris.* Andra dagen *continuerades* uti bägge *Sessionerne* med *opponerande* så af *ordin:* som *extra ordin: opponentibus*, hwilket widare är att se af thet *Protocoll* som ther öfwer *apart* hållit blef. Wid slutet af Sielfwa *Disputationen* uplästes Förtekningen på *officiarios* til näst kommande *Synodum* tå wil Gud blifwer *materia Disputat: de Euangelio.*

Den 28 Junii sedan Gudztiensten ändat war, trädde H:r Biskopen åter tilsammans med *Ven: Clero* uti *Gymnasio majori*, tå H:r Biskopen *é cathedra* effterfrågade om *Præpositi* i åhr hafwa visiterat i sina Prosterier 2.) hwad *methode* som wid catechizationen brukas. 3.) huru Kyrkiornes Rächenskaps Böker hållas och slutas.

För sjutton prosterier afgåfvos i dessa hänseenden redogörelser, som icke föranledde annan åtgärd från biskopens sida än uttalande af en önskan, att för præposituren i Ydre »rächningarna ställas per debet och credit».

§ 2. Ther effter berättade Biskopen hwad hans Kongl. Maj:t hade befalt honom uti Stifftet effter handen förrätta, och enkannerliga thessa effterskrefne ärender.

1.) At til hwar Stadz Kyrkia skal för thes medel inkiöpas *opera Lutheri* tryckte i Altenburg. *Harmonia Euangelica Chemnitii. Historia Ecclesiastica sive Osiandri, sive alius Orthodoxi Auctoris.*

2.) At en eller annan af the lärdeste Präster i Stifftet skola öfwertahlas til at antingen Sielf sammanskrifwa någon nyttig bok, eller och *vertera* något af *orthodoxorum Scriptis,* samt försäkra

at theras möda icke skal wara förgiäten eller tryckets förlag komma them til beswär.

3.) At Församlingarna skole warnas thet the inga lunda wid Prostarnes *visitationer* bortoblifwa, emädan then som uthan laga förfall thet giör, skal utgifwa samma böter som uti Kyrkiolagen äro pålagde them som förfallelöse hålla Sig ifrån Biskopens *visitation*.

4.) At alle *Præpositi* alfwarligen förmanas til at åhrligen *visitera* sine *contracter*, eller ther the thet intet sielfwe förmå tidigt gifwa thet *Consistorio* tilkienna, som tå straxt skal ther til förordna någon annan; wetandes at om någor af egen godtyckio låter sine ombetrodde Församlinger något åhr utan *visitation* och förhör lemnas, så mister han thet åhret Probstetunnan öfwer hela *contractet*, hwilken skal komma nästliggande *Hospital* till godo.

5.) At för gamble *Capellaner* som äro *emiriti*, skole 2:ne *Collecter* åhrligen uphämtas och til theres tarfwer uti *Consistorio* förwaras, hwar til man tycker thesse *terminer* tienligast wara at then förste på Nyåhrs dagen then andre på *S. Michaelis* dag effter tidig och beweklig förmaning insamlas.

6.) At alle Präster wid hwar och en prädikans sluut skola med få och tydelige ord uprepa the stycken hwilka the i prädikan hafwa förhandlat, på thet så wäl unge som gamble, hwilka elliest af et wid lyfftigt tahl, ehuru wäl och omständeligen thet kan wara fördelt, icke kunna fatta rätte grunden ock *connexionen* måga hafwa en god påminnelse.

7.) at en Bibel af bäste *edition* skal kiöpas til hwar Kyrkia för thes ägna medel, hwilken skal länas ut til almogen, gård ifrån gård, på thet the gamble som kunna läsa, måge hwar Söndag och helgedag öfwa Sig uti gudz h. ordz läsande och betrachtelse. Men the som sielfwe intet kunna läsa, måge låta sine barn läsa för Sig, och altså från första åhren blifwa uplärde i then h. Skrifft, skolandes Prästerna när the åhrligen resa omkring at besökia folket ther om fordra besked, och låta hwar och en wisa huru mycket han thet åhret af then h. Biblen läsit hafwer.

8.) At änckior ingalunda skola hålla Sig ifrån gudz huus tå theras män, barn eller Fränder genom döden aflida, utan tå så mycket häller höra gudz ord, som the bäst uti sådant tilstånd behöfwa tröst: icke häller skole the döllia Sig nedre i Bänkierne, när the komma i kyrkian, utan upstå tå andre Christna Sig upresa til at wisa sin wördnad för gudz ord och sin tacksamhet för hans månge wälgierningar.

9.) At alle *Pastores* skola fliteligen och fogeligen förmana sine åhörare til at åhrl:n af hwart manthal giöra et litet samskot til sine kyrkiors *conservation* fast thet icke wore mer än 1 mark kmt hwar om och å Kongl. Maj:tz wägnar H:r Landzhöfdingen warder påminnandes, på thet kyrkiorna måge hafwa något i förråd när någon ansenlig *reparation* betarfwas. Och til sådant Samskott at giöra (:hwilket lijkwäl måste wara friwiliot och under Församlingens egen *disposition*:) synes beqwämligaste tyden wara på Alhälgone dag.

§ 3. Föredrog H:r Biskopen effterföliande frågor och påminnelser.

1.) Om någor af *Præpositis* i sit Samwete och genom säker förfarenhet wet någon iblant Prästerna oskickeligen lefwa, gudztiensten försumma, sine *Studier* tilbaka sättia eller i them så ogrundad wara, at han ei rät kan dela Sanningens ord, och thet för sine åhörare them til tröst och Salighet rätteligen förklara.

2.) Om alle *Sacellani* hafwa then H. Biblen såsom och wåre *Symboliske* böker, jämte andra anderyke Skriffter, the ther wisa oss wår chistendomsplicht och ägenskap.

3.) Om the unge Präster hafwa wisse och med gudz ord lykmätige *Formular* til *absolutionen,* och til at trösta the siuke och anfächtade med etc.

4.) Om then *H. Sabbathen* blifwer med tilbörlig andacht och uti christelig stilhet firad af åhörarne.

5.) Om hans Kongl. Maj:tz *Placater* wederbörligen upläsas, samt om andre hans Maj:tz bref, hwilke ifrån *Consistorio* utsändas, med underdånig lydna fulgiöres ock werkställas.

6.) Begiärades at ingen skulle wänja Sig wid at prädika

utaf Bok, eller papper på Prädikstolen, med mindre ålderdomen eller Siukdomen hafwer aldeles förswagat någors minne.

7.) At kyrkioherdarna (:emädan the giäld skola wid tilfälle blifwa sammanlagde som nu äro *Separerade* och tilförende hafwa warit it:) wille ther af låta beweka Sig til at gifwa sine medtienare något rundare underhåld.

8.) At Prästerskapet granneliga och med hiertans åhuga låter Sig wårda om ungdomens uptuchtelse i gudz sanna kunskap och fruchtan.

9.) At ingen understår Sig sökia något giäld förr än en andächtig och offentelig bön til gud är giord i then församling som *vacant* är, någon tyd effter *Pastor* kan begrafwen wara.

10.) At Prästerna wid alla tilfällen wille tala med sine åhörare om thet som gudeligit är, och länder til uplysning och förbättring i christendomen.

11.) At the Präster som ämna låta sine Söner sökia samma h. ämbete biuda them med san gudachtighet, alfwarsam drächt och sedug åtbörd bereda Sig til thet andeliga Stand och lefwerne.

12.) At hwar och en Präst som hafwer någre Kongl. Stadgar och Förordningar eller *rescripta et consulta nostratium Theologorum* öfwer hwarjehanda *casus*, tächtes låta sådant af *copiera* och til nästkommande *Synodum* (:om gud wil:) uti *Consistorio ad decus et usum publicum* inläggia, emädan ther befinnes stor brist på gambla handlingar, som lända Ståndet och Stifftet til någon rättelse.

13.) at *Præpositi* behaga med al flit och åhuga låta Sig wårda om the Församlingar uti sine *contract*, som nu för tijden inga Kyrkioherdar hafwa och enkannerliga tilse, at medtienarena som tit förordnade äro, troligen förestå ämbetet, samt til Församlingens upbyggelse i acht taga gudz och Kongl. Maj:tz christeliga ordning.

14.) at *Præpositi* täckias hädan effter at tå the förrätta sine *visitationes classicas*, åhrligen genom se kyrkiorächningarna, och them jemte kyrkioherdarne underskrifwa, ther the richtige befinnas, på thet alle wederbörande måge om wår omwårdnad för gudz huus wara thes mera försäkrade.

15.) at *Præpositi* hwilka för ålder och Swaghet skul icke förmå åhrligen *visitera* eller draga thet ämbetes bekymber, som *Consistorium* altyd behöfwer Sig til bistånd, behaga sådant *Consistorio* tilkiänna gifwa at tiänlige *vicarii* måga utses the ther kunna wara them til lisa, när så omtränger.

16.) At när någon Syndare eller Synderska skola *absolveras* dom *Schedlarna* sändas först til *Consistorium* tå the straxt skola blifwa tilbakasända, och ther wid gifwas then påminnelse och warning som kan behöfwas effter Saksens omständighet och kyrkiolagens anledning.

17.) at *Pastores* med al möjelig flit tilse at krigzfolket som i Soknerne wistas blifwer uti sin christendom wäl underwist och altijd särskilt framkallat til förhör sedan then roten 8 dagar förut är tilsagd, på thet the wid munstringarne måge kunna thes bättre besked om sin lydna och förkofring framwisa.

18.) at när kyrkioherdarna och församlingarna ämna underdånigst sökia Kongl. Maj:t om *collect* för sina kyrkior the tå täckias först gifwa *Consistorio* sådant tilkiänna, tå the skola få *recommendation* för Sig, om *collect* pröfwas wara nödig.

19.) När *Consistorii* bref skola uti Stifftet kringsändas, önskar man at wederbörande willia them utan drögzmåhl fortskynda, besinnandes at man ingen med andra ärender bemödar, än med them som angå Gudz ära och Kongl. Maj:tz tienst.

20.) *Præpositi* och *Pastores* i Städerna behaga med al möjelig åhuga wårdas om *Scholarnas* upkomst, oflta förmana både *informatores* och *Disciplulos* til flit, och gifwa tilkiän(n)a hwilka Böker ther kunna fattas och behöfwas, at the samma måga för billigt wärde til Linkiöping them til tienst förskrefne blifwa.

21.) Sammaledes wille *Præpositi* tilse at *Catechizations* längderne blifwa inrättade effter then *methode* som med them *communicerades* til thes någon bättre kan påfinnas, på thet här uti nu lykhet öfwer hela Stifftet winnas må.

22.) Om någon *Pastor* hafwer förunt sin medtienare som är hans Son eller måg någon del af giäldet med Sig, så lärer

han sådant effter kyrkiolagens anledning ändra, på thet icke i framtiden någon oreda må ther af förorsakas.

23.) Man hoppas at *Pastores* utan någons påminnelse troligen fulgiöra så thetta Stycket som andra i kyrkiolagen at the wid tilfälle besökia sine åhörare hemma uti theras huus.

24.) Skulle thet på någon ort befinnas, at ther är bygt alt för när inpå kyrkiorna, så täckes *Pastores,* för then wådan som ther af tima kan, gifwa sådant H:r Landzhöfdingen eller Befalningzmannen tilkiänna, på thet icke then skulden må oss sedan til witas at wi genom tidig påminnelse ey hafwa som oss budit är sökt skadan at afwärja.

25.) När *Pastores* eller theras medtienare trolofwa någre personer, beder man at the ther wid ei wille bruka för mycken *Solennitet* eller thet *formular* och then *benediction* som wid sielfwa wigningen wanlig är.

26.) At om *Præpositi* weta någon wara som intet håller alla kyrkio*ceremonierne* lijka med andra Församlingar, så wille the sådant gifua tilkiänna.

27.) at the högre med the lägre af Prästerskapet intet willia illa uttyda eller wrångeligen döma om thet *examine* hwilket hållas måste med alla them som til någon lägenhet åstunda befordrade blifwa, emädan åtskillige christelige och alfwarlige befallningar, såsom Örebro Stadgan 1586. Ryksdagz Beslut 1668. 1682. 1685. Kyrkioordningen *multis in locis*, för utan thet särskilte Kongl. Maj:tz bref sådant påbiuda,

§ 4. Sädan thetta alt så *proponerat* och föredragit war, hölt H:r Biskopen en *oration* til Prästerskapet och slöt så *Synodum* med lyckönskning för höga öfwerheten och thet andelige som wärldzlige ståndetz wälgång, *dimitterandes* Prästerskapet at resa hem hwar och en til sit, men *Præpositi* anmodades effter middagen komma tilstädes uti *Consistorio*, at med them om någre nödige ärende widare *confereras* kunde.

Med undantag af några praktiska frågor — om kyrkoböckers och katekisationslängders uppställning, om kyrkobyggnad i en församling m. m. — samt äktenskapsmål af vanligt slag afhandlades där en sak mot »H:r Elias Knattingius i Mörlunda — —, hwilken tå han blef kallad til at döpa Per Larssons barn i Marhult, som för thes swaghet intet

kunde framhafwas til kyrkian, ey har sielf rest ther effter, icke häller sänt thet utskickade budet til Capellan, utan befalt bonden Nilss i Kulla i sitt ställe döpa barnet, säjandes thet kan wara lijka mycket».

Slutet blef, att Herr Elias, som var *citerad* till kapitlet och personligen stod till rätta, skulle »lemna effter Sig et underskrifwit *formular*, hwar efter han skal giöra afbön, som uti *Consistorio* lägges *ad Acta*». samt att han och hans kaplan förmanades till »enighet, skickeligit lefwerne och flijt uti sine studier och ämbete».

Förhandlingarnas tyngdpunkt låg dock som vanligt i frågan om »catechismi öfning». Med stöd af Kongl. påbud bestämdes, att förhören skulle försiggå i landsförsamlingarna på fredagarna och i (små)städerna på söndagarna i stället för aftonsångerna, samt att »thet *intervallum* på hwilket *catechizationen* uphörer, blifwer om wintren ifrån d 1 *Novemb:* och til d 1 *Febr:* och om Sommaren ifrån *Joh. Baptistæ* och til *Bartholomæi* dag, til thes hans Kongl. Maj:t behagar annorlunda förordna, men i Städerna *continuerar catechismi* förhör utan något uppehåld». Därefter »*discourerades* om sielfwa *methoden* til at *examinera*. Högwyrdige Hr Biskopen lofwade willia upsättia et wist *formular* och *manuduction*, hwar effter frågorna *in examine catechetico* kunna tienligast och til bästa underwisning för then enfaldiga hopen föreställas, när han ther om med *Consistorio confererat*. Sedan förmantes Prosterne, at the wille tilhålla sine *Contractister*, at the intet prädika öfwer en half tima i Ottensångerna.

Frågades, huru mycket i hwar prädikan skal företagas af *catechismo*. *Rs:* Öfwer 10 gudz bud hållas 2:ne prädikningar effter then 1) och andra taflan, öfwer Trons *Articlar* hållas 3 predikningar, nembl:n en öfwer hwar *articulum*, öfwer fader wår blifwer en predikan, döpelsen och H. Natward förklaras i 2:ne prädikningar, himmelrijksens nyklar i en predikan, och öfwer hwart Stånd i huustaflan hålles en särskilt prädikan».

Den 28 juni 1694 hölls ett sammanträde med »samtelige Prästerskapet i Gymnasium Majus», hvarvid lektorn Olaus Langelius förde ordet* i stället för biskopen, som var sjuk. Hvad därvid afhandlats, faller egentligen utom synodalakterna, ty det heter i protokollet, att »synodus war hållet dagarna näst föregående». Man återfinner dock bland de frågor, som förehades, flera, som både förr och senare stått på synodernas dagordning. Där förekommo ekonomiska spörsmål, som företrädesvis rörde ordinarie afgifter och tillfälliga sammanskott, och där rådgjordes om åtgärder för stiftsbibliotekets bättre vård och förkofran. Stiftsstyrelsen anmodade prostarna att »utan widare ordres härifrån hålla bön» i vissa »vacante gäll, när Pastores äre begrafne», och denna anmodan, som ofta återkommer längre fram, torde vara att betrakta så-

* I ledigheten efter domprosten Olaus Wång, som dog 1694. Langelius efterträdde honom som domprost 1695 och dog 1716.

som den form, hvarunder biskop och domkapitel till 1731 utöfvade sin ämbetsmyndighet för lediga tjänsters återbesättande i enlighet med 19 kap. 7 § af 1686 års kyrkolag. Slutligen lämnar ock protokollet öfver detta sammanträde uppgift på officianter och disputationsämne — *de poenitentia* — till nästa synod.

Som brukligt var vid synoderna, biträdde prostarna äfven vid detta möte kapitlet vid handläggning af vissa mål. Bland dessa synes det, som fördes mot kyrkoherden i Östra Tollstad *Erik Harlinus,* hvilken vid visitation i Veta »wiiste sig drucken och ropade i Cammaren ther the woro, at högw. H. Biskopen, som hade sin Kammar näst intil, wäggen allenast emellan, hade ingen ro för honom», hafva ådragit sig största uppmärksamheten. Den anklagade förnekade sanningsenligheten af alla vittnesmål i domkapitlet, och då han dessutom »bad gudh förbanna sig, at han aldrig giordt någon förnär», ansågs saken icke kunna afdömas i kapitlet, utan hänsköts till världslig domstol.

1695.

Anno 1695 D. 28 Iunii hölt Högwördige Biskopen *Doctor Haquinus Spegel* en *Oration* utj *Gymnasio Majori* uti Prästerskapets närwaru, sedan *Synodus* war slutit, och begärte sedan at Samtel. *D(omi)ni Präpositi* wille framlefwerera sine *visitations acter* hwar och en för sit Prosterie. Thet the och giorde. Hwar uppå Högw. H. Biskopen tackade them för thet beswär the ther wid hafwa hafft (2) begärte H. Biskopen at hwar och en Pastor utj sin församling, wil öfwertala sine åhörare at hielpa the fattige *Scholæ*barnen som gå Sochnen, at the få nu så mycket som the pläga få när de gingo fyra gånger om året. Hwilket samtel. utlofwade skola göra. (3) bad högw. H. Biskopen at *D(omi)ni Præpositi* wille nu och framlefwerera then skrifftelige berättelse som the hafwa giordt om Klåckareborden; hwilket the och giorde. *item* skicka til *Notarium Consistorii* thet som resterar til Stiftsboken, hwilket the utlofwade. Här hos begärte H. Biskopen at när *D(omi)ni Præpositi visitera*, the wille tå sina *visitations-acter* inskrifwa utj Kyrkebökren. The utlofwade thetta willia göra. (4) Högwördige H. Biskopen beklagade, at när Prästerne genom döden afgå, theras barn hafwa tå inga förmyndare, hwar

af barnen lida stor skada, theras goda förskingras och intet så anwendas som thet bör, oansedt at Förmyndareordningen och lagen biuder at them som äro näst skyldige til barnen skola blifwa *Tutores*, doch finnes somlige ther til *incapables*, och fast somlige finnes ther til *capables*, willia the icke äntå samma förmynderskap på sig taga, och öfwerwägade med Prästerna om man icke skulle i underdånighet thetta hos hans Kongl. Maj:t gifwa wid handen och förnimma huru man skulle sig bete wid sådan händelse, och frågade om man icke skulle i underdånighet söka hos hans Kongl. Maj:t at Häradshöfdingen i thet *districtet* ther barnens föräldrar dö, at han skulle taga sig an thet förmynderskapet, eller en förmyndare *Cammar* blefwe utj Städerne förordnad, hwar utj wisse personer wore, som thenne omwårdnaden borde hafwa. Samtel. tyckte ganska godt wara at någon wis wore förordnad som toge then *curam* uppå sig, här wid sade högw. H. Biskopen, at man thetta allenast hafwer oförgripel. föreslagit och nemt, doch icke til at *præjudicera* någon.

Fans godt at *Consistorium* upsatte it *project* om thetta, och thet sedan *communicerar* med Prosterne at hwar och en må sit betänckande härom ingifwa.

(5) *Concionatores coffrenses* inlefwererade sine Catechizationslängder förutan H. *Iacob Fris*, hwilken lofwade thet wilia göra med thet första.

(6) Högw. H. Biskopen påminte them som restera med böcker för Sterbhusen til *Gymnasii biblioteque*, at the wille them hitskicka. hwilket the utlofwade. Här hos sade Prosten *Mag: Christ. Laurin* at the som hafwa ärft utj Prästehuset uti *Törnewalla*, hafwa rest bort, och man wet ej hwart, ej heller kan få någon bok af them.

(7) H. Biskopen frågade om samtel. *D(omi)ni Præpositi* hafwa inlefwererat *general quittencerne* för PrästeÄnkehielpen? S:de Mag. Simonsson ja; Men felas för år 1694, hwilka *D(omi)ni Præpositi* lofwade hitskicka med thet första.

(8) H. Biskopen berättade at man förnummit thet alle Capellaner som sidst fingo af *Fisco Comministrorum*, icke wore nögde med theras dehl, utan somlige sagdt sig intet skiöta om

the penningar, dock them emottagit, fast the them icke behöfde så wäl som somlige, them man intet kände; fans förthenskul nu godt at inga penningar af *Fisco comministrorum* utdelas til någon Capellan för än the thet sielfwa begära och framwisa sin Prosts attest at the penningar af *Fisco comministrorum* behöfwa för sin fattigdom skul. Och sedan wid årets slut upwises för sådane penningar richtig räkning. Doch at med bem:te medel så disponeras at 80 d:r k:t blifwer qwar utj Cassan; at när någon fattig Capellan blefwe död, så kunde hustrun få af thesse 80 d:r något at begrafwa sin man med.

(9) H. Biskopen förmante samtel. af Prästerskapet at the wille bemöta hwar annan med inbördes heder och at the som bruka skrifwa ohöfligen och oanständigt til *Consist:m*, the willia med sådant afstå, hwar om *D(omi)ni Præpositi* kunna sina *Contractister* påminna; williandes *Consistorium* intet begära at någon brukar större höflighet uti sine bref til *Consist:m*, än thet brukar til Prästerskapet.

Här hos begärte H. Biskopen at Samtel. wille *stricte* lefwa effter Kongl. Kyrkoordningen och hålla sig i alt effter then nya handboken och at förmaningen eller then bön som står i handboken näst effter fader wår läses för *communicanterne*.

M:r Laurinus frågade om Episteln skal siungas när ingen Messa blifwer? S:des ja.

2 *Qv.* Om man får taga hustru i Kyrka effter wigsel? S:des nej, eftersom ther om icke finnes förmält utj handboken.

(10) H. Biskopen begärte at *D(omi)ni Præpositi* när the *visitera* utj sine Prosterien at the se ibland annat på *inventaria domestica* och *ecclesiastica* och sine *visita(ti)onsacter* låta inskrifwa utj kyrkeböckren, ther the visitera, så lagandes at *inventarium domesticum* blifwer förbättrat at *Successorerne* icke må klaga öfwer något som förderfwas, tyckandes godt wara at ther någre saker äre uptecknade på *inventarium domesticum* at the samma upsattes för penningar, at *Successoren* kan få se huru mycket han kan hafwa at fodra i penningar, om han elliest icke wille behålla inventarii sakerne.

M:r Johan Thander sade at thet skulle falla beswärligare

för Sterbhusen at lefwerera penningar, än the pertzedler som the emottagit haf:a. Högw. H. Biskopen sade at the kunde lefwerera inventarium i pertzedler från sig om the icke hade penningar, dock wore godt at verdiet sattes hos hwar och en persedel när *Successor* thet emottager och sedan hans änka thet från sig lefwererer, för bettre richtighet skul. Dock sade H. Biskopen sig icke willia ändra thet som andra funnit härutinnan godt, utan lemnat thetta i förslagswis til *Dn. Præposit:rum et Pastorum* godtfinnande.

(11) H. Biskopen förmante samtel. at the wille hålla sig skickel. hemma utj sine hus, och föregå sine åhörare med godt exempel både i lärdom och lefwerne, och the som hafwa sine barn wid Scholan at the låta them blifwa ther qwar til thes the kunna finnas duglige at resa bort til någon *Academie*, icke så myckit se på at gåssen wexer så i wädret, utan mehr hwad grund han står uppå.

(12) at the som pläga legga Kaker på duken när the gå til h. Nateward, at then seden bortlegges, effter Kongl. Förordningen thet icke tillåter.

Sedan upräknade *Notarius Cons:ii Catalogus Cleri* och *absentes* noterade.

Sist följer den sedvanliga förteckningen på officianter till nästa möte, hvarvid *materia disputationis* skulle handla *de ecclesia*.

Följande dag, 28 juni, biträdde prostarna kapitlet med att »afhjelpa casus», som efter vanligheten till stor del bestodo af äktenskapsmål och för öfrigt inskränkte sig till obetydligare saker såsom varning åt en präst, »som oanständigt skrifwit Consistorio til», och suspension af en annan »hwilkens hustru födt barn, sedan han warit wigd wid henne utj 9 wekors tid», m. m. — Det kan ock förtjäna anmärkas, att Spegel vid detta tillfälle begärde att få veta prästernas tankar om sitt arbete öfver bönedagstexterna, och att han fick det säkerligen ej oväntade svaret, »at alle samtelige äro wäl nögde med thet wackra arbetet».

1696.

Anno 1696 d. 27 Iunii trädde Hans Högwördighet Biskopen *Doct. Haquinus Spegel*, och *Consistoriales* tilsamman, Klåc-

kan 6 om morgonen, tå omtalt blef, hwad man skulle påminna Prästerskapet samma dag, innan *Synodus* skulle slutas. Och blef tå slutet at man

§ 1 Skulle Prästerskapet påminna om Tiggjare, at the beflite sig om, at hålla them hwar i sin sochn, och tilhålla sine åhörare, at the förse them med nödtorftigt uppehälle.

§ 2 At Prosterna giöra en almän bön uti the Församblingar som ledige äro och skola i nästkommande wår med skickelige Prästmän så wäl til lefwerne som lärdom, besätias.

§ 3. Fråga om *Pastores* hafwa ingifwit alla *Collecter*, som i thetta år å Prädikestolarne äro *publicerade*.

§ 4. Om alla Förteckningar på Prästerskapets inkomster äro inlefwererade.

§ 5. Äfwen så, om Prosterna hafwa sina *Acta Visitationis* färdiga, at the them nu kunna inlefwerera, wid hwilcket tilfälle *Mag. Borænius* ursächtade sin Swåger *Mag. Samuel Pontinus* at han intet hint skrifwa them rent för thet arbetet som han haft med *Disputationen*, lofwade dock på hans wägnar, at thet skulle skje med thet snareste.

§ 6. Skulle ochså Prästerna påminnas at the wid slutet af sina prädikningar gjöra en kort *repetition* af thet som the hafwa talat, på thet theras åhörare måge kunna så mycket bättre behålla uti minnet, hwad them uti prädikningen är förehållet.

§ 7. *Mag. Wibiörnsson intercederade* för *Capellanen* i Hogsta H:r *Lars Laurentii*. Thet samma giorde och H:r Dom-Prosten *Mag. Olaus Langelius* för Capellanen i Åby H:r *Måns Ambergius*.

§ 8. Opptecknades theras namn hwilka *in futura synodo* skulle blifwa *officiarii*.

Materia Disputationis i nästkommande synodo, *de Ministerio Ecclesiastico*.

Efter officiantförteckningen fortsättes:

§ 9. Uplästes listan på Enkorna som i thetta år skola få njuta nogon hielp, och slöts at the skulle få 4 daler hwar.

§ 10. Frågade *Mag. Borænius* om icke Prästerskapet skulle påminnas om dieknarna, at emedan the intet få gå sochn mer

än twå gånger om året, Prästerna tå skulle sökja at öfwertala sina åhörare ther til, at the gifwa them nogot rundel:re. härmed slöts then *Sessionen.*

Sedan Prädikan war hållen uti domKyrkan, trädde hans högwördighet H. Biskopen tillika med Prästerskapet op uti *Gymnasium*, tå H:r Biskopen strax steg uti *Cathedren*, och frågade Prosterna om the i thetta år hade förrättat sina *Visitationer*, och hade *acterne* färdige, hwartil the swarade ja, och them strax framlefwererade.

Mag. Christiern uti Söderkjöping ursächtade sig, hwilcket *Notarius* dock icke kunde höra, efter han talade så sachta.

Mag. Samuel Pontin, sade sig fuller hafwa förrättat *Visitationen* men hade icke *acterne* renskrifne, begärandes nogon liten tid ther til, så wille han hörsamligast them inlefwerera.

§ 2. Frågade H:r Biskopen om alla utskrefne *Collecter* äre infordrade, swarades ja.

§ 3. Om alla förteckningar äro ingifne. Swarades ja.

§ 4. Om förteckningar på the fattige äro inhämtade.

§ 5. Talte H:r Biskopen om, at hans Maj:t benådat åtskillige med *Collecter*, förmanandes Prästerna ther til, at the låta them wederbörligen *publiceras*, och förmana sina åhörare til at rundel:n *contribuera.*

§ 6. Frågade H:r Biskopen, om hans Kongl. Maj:ts bref, hwilcket til alla Landshöfdingar är afgånget, angående dieknarna, at the skola åtnjuta sochnegång för 4 gånger utaf Församblingarna, är uti alla Församblinger *publicerat*, hwartil swarades nej: förmanandes H:r Biskopen Prästerskapet, at the sökia at intala sina åhörare ther til.

§ 7. Om nogon af Prästerskapet hade nogot at söka, thå the kunde angifwa sig efter middagen. tå H:r Biskopen tillika med Consist. och Prosterna skulle träda tilsamman, och *conferera* om et och annat.

§ 8. Bad H:r Biskopen at efter som här är en stor mangel och brist på Präster, så wille the Prästmän som hafwa söner antingen wid Upsala eller andra *Academier*, skynda them hem och låta them ju förr ju heller komma til *Ministerium.*

§ 9. Sist slöt högwördige Biskopen med en wacker *Oration*, och gjordes sedan bön.

De frågor, som behandlades vid den ofvan antydda konferensen mellan domkapitlet och prostarna, höja sig ej i betydenhet öfver de ärenden, som på samma sätt handlagts vid flera föregående möten. Ett disciplinmål, som förekom, ådagalägger liksom många föregående, att tiden var lika fördragsam med brister i prästernas lefverne som oförsonlig, då det gällde villfarelse i läran. »Biskopen frågade», omtalas det, »H:r Prosten i Askeby, om hans capellan förer noget yppigt lefwerne, säjandes sig hafwa förnummet, at han gåt öfwerst drucken på gatorna i Norköping om liusa dagen». Af prostens försiktiga swar framgick, att biskopen var väl underrättad, men det hela aflopp med en anmodan till prosten att gifva kaplanen »en privat correction».

1697.

Under 1697 omtalas endast ett prostkonvent i domkapitlet 25 juni, och i protokollet vid domkapitlets sammanträde den 21 samma månad äro officianterna till nästa möte antecknade jämte ämnet för dess disputation: *de adiaphoris sive cæremoniis ecclesiasticis.*

Vid detta konvent afhandlades först och främst de vanliga ekonomiska angelägenheterna om änkehjälp, om understöd åt fattiga kaplaner och om nådårsprästers aflöning m. m. Vidare »intercederade præpositi» för egna och andra prästers söner »at de skulle få studentehielpen», hvilket i regel bifölls, hvaremot framställningar i samma syfte om stipendier, som ännu innehades af andra, rönte mindre framgång. Fattigvårdsfrågor förekommo ock, och deras behandling gick mot vanligheten icke ut på inskärpande af »tiggareordningens» stränga efterlefnad, utan åsyftade i stället att lägga församlingarna på hjärtat önskvärdheten af »at något blifwer samblat til the fattige och elendige, hwarmed de kunna inkjöpa sig uti Hospitalet».

Äfven rörande äktenskapsmål hade åsikterna blifvit i visst afseende andra. Under det att 1691 års synod funnit det vara »bäst och tryggast», att offentlig trolofning föregick vigsel*, och Spegel själf, om han än icke uttalat sig i samma riktning, dock ej ogillat prästernas befattning med dylika trolofningar**, heter det nu: »bad H:r Biskopen *Præpositos*, at the wille warna *Pastores*, thet the icke inmänga sig uti tro-

* Sid. 274.
** Sid. 281.

lofningar, hwaraf förordsakas intet annat än widlöftighet och beswär, både för them och Consistorio».

Ett för den kyrkliga administrationen i stiftet viktigt meddelande kunde biskopen göra konventet, då han »berättade för *Præpositis,* at södre och norre Tjust måste delas för theras widlöftighet». Hvar eller hur beslutet därom fattats, framgår ej af protokollet. Det torde hafva varit en biskopens egen åtgärd med eller utan konsistorii hörande. Åtminstone hade han låtit hålla prostval i det nya kontraktet, och kapitlet samtyckte till prostutnämningen.

Till sist behandlades en annan organisationsfråga, som dock ej var så lätt att bringa till slutlig lösning. Den gällde kaplanernas löneförhållanden. Redan 1596 hade hertig Carl till kaplaners underhåll anslagit de klockareräntor, som utgått från församlingarna, mot skyldighet för kaplanerna att äfven bestrida klockarnes åligganden. De förhållanden, som därigenom uppstodo, voro väl icke under något skede tillfredsställande. 1681 stadgade också Carl XI, att kaplanerna skulle åtniuta viss lön af församlingarna, men boställsfrågan var ännu oafgjord. Somliga af de kaplaner, som i Linköpings stift kommit i besittning af boställen, hade funnit dem omöjliga att bruka*, andra hade däremot ej lyckats att få några. Man erinre sig, att det vid synoden 1691 ansågs bäst, att hvar och en, som önskade erhålla boställe, underhandlade med »Crononees befallningsman» därom**. Men när boställen omsider blifvit mera allmänt upplåtna åt kaplanerna, mötte det svårigheter att förmå dem, som fortfarande innehade klockarejord, att frånträda denna.

Därför beslöts nu, att

Prostarne skulle ock förmana Capellanerna, at the flytja på sina boställen och them tilbörl:n *cultivera* 1) efter Kongl. Maj:t i nåder sådant hafwer befalt 2) efter the ej kunna häfda twenne hemman som sig bör. 3) kommer thet Consistorio til *grava(ti)on* om kyrkorna ei få nogon afgift af then jord, som them är tilhörig. 4) får man eljest inga tiänlige klåckare, the ther kunna wäl förestå klåckaretiensten, och hielpa til at underwisa ungdomen.

1698.

Anno 1698 d 29 Iunii kommo H:r Biskopen och *Consistoriales* alle samtel:n tilsamman Klåckan 6 om morgonen, tå *officiarii* til nestkommande *Synodum* blefwo utsedde, nembl:n.

* Jfr afd. *Kopieböcker,* sid. 87.

** Sid. 275.

De uppräknas här och upplyses, att *materia disputationis* skulle handla *de sacramentis in genere, et de veteris testamenti in specie.*

Sedan trädde H:r Biskopen Klåckan 8 upi *Gymnasium*, tillika med *Dn. Consistorialibus*, hwarest Presterskapet sig också församblade, låtandes

§: 1 upläsa för them Kongl. Maj:ts nådiga *resolution* af d 17 Decemb. 1697 uppå Presterskapets almänne beswär, på Riksdagen ingifne, samt föreställandes them, om the icke äre tilfreds thermed, at som Boktryckaren icke kan få tilstädielse, at trycka bem:te *resolution* här nedre, man tå må *accordera* med nogon uppe i stockholm, hwilken thenna friheten lemnad är, at han then samma af Trycket uplägger, hwilket alle samtel:n tychte wäl wara.

§ 2. Framlefwererade *Præpositi* sine *acta visitationis* pro A:o 1697. 2) förteckning på the fattige i Församblingarne.

§ 3. Föresteltes *Dn. Pastoribus*, om the icke tycka thet nyttigt wara, at then del som är anslagen til winsäd, och *Pastorum* wederlag, må införas i Kyrkebodarna, och wederbörande frit lemnas spannemålen sielfwe at *disponera*, hwilcket *Consistorium* täncker i underdånighet hos hans Kongl. Maj:t andraga. wid thetta tilfället berättade *Præpositi* i Rappestad, Gladhammar och Westerwik, at wederbörande i the orterna gifwa allenast 8 daler Kopp:mt för tunnan af then säden, Prosten i Norkiöping gaf wid handen, at Pastor i Kimstad har klagat theröfwer, at Befalningsmannen Grotte tager ut kronotionden hos the richtigaste bönderna, och lemnar sedan *restantierna* til winsäd etc. hwarigenom Kyrkan Kimstad kommer til at lida. Thet samma berättades om Näsby. Förthenskul tychte alle samtel. H:r Biskopens förslag godt wara och begärde at thet må werkstellas, kunnandes man och thet samma begära om Prostetunnorna.

§: 4. Förmantes *Pastores*, at som en och annan antingen undrager sig at gifwa enkehielp, eller och then samma minskar, i så måtto, at han icke utgifwes *in naturâ*, utan betales med penningar efter Cronowerdering, the tå wille wisa warkunsamhet emot the fattige PresteEnkor, som ingen annan hielp til sit underhåld hafwa, och wara emot them benägne, fastom thet

skulle skie med ens eller annans ringa skada. *Pastores* klagade en del, at the sielfwe måste kiöpa spannemål, och kunna således säden *in na(tur)a* icke lefwerera, lofwandes sig dock wilja thet giöra, när Gud wälsignar landet med en ymnig årswext.

Wid thetta tilfället begärtes, at *D(omi)ni Præpositi*, willia nu emottaga Enkiehielpen, som öfrig är, och thensame wederbörande låta tillstellas.

§ 5. Item at the i anledning af Kyrkelagen wilja sig then *curam* åtaga, och infordra penningarne för DomKyrketunnorna, samt tilstella them Syslomannen som eliest med stort beswär och omkostnad måste them upkräfja. H:r Prosten i Törnewalla sade sig gärna använda al möjelig flit them at infordra, men Klagade, at Befalningsmannen wil sig åtaga om them *disposition*. Prosten i Norkiöping, sade at *Præpositi* gärna wilja påyrka hos *Pastores*, at penningarne skola stå *in loco tertio*, så at Syslemannen kan them bekomma, enär han sielf thet påfordrar, ty om *Præpositi* skole uptaga penningarna hwar af sit *contract*, och them til Syslemannen lefwerera, så stadnar et hårdt answar uppå them förutan mycken möda och beswär. Förthenskul frågades *Pastores* om the wilja hafwa then mödan, at bortsälja domkyrketunnorna årl:n och skaffa Syslemannen richtige penningar. *Dn. samuel Palmerus* begärade, at *Prepositi* wille hafwa thenna mödan, emädan Kyrkelagen them sådant föreskrifwer. härom blef nogot litet å bägge sidor *controverterat*, omsider slöts at *Præpositi* endtel:n måste drifwa therpå, at domkyrketunnorna årl:n äre i richtighet, så at Syslemannen kan penningarna af *Præpositis* bekomma enär han årl:n reser kring Stiftet.

§ 6. Begärade H:r Biskopen, at *Dn. Præpositi* wille gifwa sit betänkande, huru then fåkunnighet uti Christendomen, som förspörjes i församblingarne, i synnerhet hos the åldrige, må förekommas, på thet the icke måge, bruka then helige natwarden sig til fördömmelse. Prosten i Åby berättade, at han följt *Consistorii* råd, som gafs om en soldat, och låtet them fåckunnige gå fram hwar söndag, sätjandes them altid hwar gång et litet stycke at lära utantil hwar weka, hwarmed mycket godt är utrettadt, klagandes dock öfwer en dels tröghet til at infinna sig

wid *Catechismi* förhör. Men hwad the åldrige widkommer, som begärt then helige natwardens bruk, så sade han sig hafwa underwist them uti sin Christendom, innan the hafwa blefwet *admitterade* til herrans natward, hwilket och haft en stor nytta. Prosten i Norkiöping *M. Petrus Asp* begärade, at emädan han hafwer en så folkrik försambl. att han intet kan hinna med at förhöra alla på söndagarna, han en tid må tillåtas, at en dag i hwar weka kalla them til förhör. H:r Biskopen förestälte *Pastoribus* om the icke tycka thet vara nyttigt, at om the wilja icke framkalla the åldrige om onsdagerna til förhör, thet tå må skie om fredagen. Hwartil blef samtyckt.

§ 7. Begärtes af *Pastoribus*, at the i anledning af the små barnaläxor som H:r Biskopen af *Biblien* tänker til at sambla, wilja lära sine åhörare en liten kort bön then the kunna bruka för Prädikan, och en liten bön efter prädikan. 2) lära them it litet språk af then h. Skrift, hwar gång the gå fram til *Catechismi* förhör. Begge thesse delarne utlofwade the sig wilja efterkomma.

§ 8. Äfwenså at Pastores icke *promiscue* upläsa å prädikostolarne alla schedlar, som antingen från Befalningsmännerna, eller nogon annan warda utskickade, utan hålla then åtskilnad, som Kyrkelagen föreskrifwer, på thet icke nogon förargelse i thetta mål, hos en eller annan må förordsakas.

§ 9. Blef slutet med *Pastorum* enhällige samtycke, at emädan nogon omkostnad är giord uppå the nya Psalmbökerna, til Kistor, mattor, fracht, bärare och förslelön etc. så skal tagas fyra daler s:mt* af hwar Kyrka, til betalning hwilka *Pastores* nu wid Prestemötet skola lefwerera, och taga sin *refusion* af kyrkorna, tå the hemkomma.

§ 10. Emedan Kyrkelagen tillåter echtenskap utom *secundum gradum affinitatis* och en del af *Pastoribus* sig om sådane mål förfråga, som äre klare. så blefwo the förmante, at the hädan efter afstå med sådant, i synnerhet at the hädan efter icke begära *Consistorii* betänkande, om man får taga sin afledne makas

---

* Jfr afd. *Kopieböcker*, sid. 87 och Kongl. br. 28 juli 1696.

syskonebarn. hwilket Hans Kongl. Maj:t i et sit nådigste *rescript* hafwer tillåtit.

§ 11. Prosten i Norkiöping *Magist. Petrus Asp* begärade *Consistorii* betänkande, huru han skal bete sig med en båtsman, som wil gifta sig, men har icke nogot beskied at framwisa ifrån the orter hwarest han warit. hwartil swarades at Båtsmannen nödwändigt måste fulgiöra Kyrkelagen, och skaffa sig richtige attester om sit lefwerne och tilstånd etc.

§ 12. Förmantes *Pastores*, at när the utdela almosor åt the fattige, the tå underwisa them i sine Christendomsstycken, och dela them i en wiss rote. Och ther nogon af them sig *absenterar*, så må han mista sin almosa antingen på en weka, eller mera, efter som *Pastores* finna det wara skiäligit.

§ 13. Blef slutet, at the som hädan efter blifwa *Præsides* wid sammankomsterne, skola sammanskrifwa sine *Theses* til nyåret, på thet the så myckit före måge blifwa tryckte, och i god tid utdelte til Presterskapet, i synnerhet til *officiarios*.

§ 14. Begärades, at *Præpositi* wille låta sig wårda om the twenne *Collecter*, som nu skole utskrifwas, så at the tidigt blifwa *publicerade*, och til *Consistorium* insände.

§ 15 innehåller förteckning på de kaplaner, som för året skulle »bekomma hielp af then årlige Collecten, 30 daler kopp:mt hwar».

§ 16. Begärades at *Præpositi* wilje hålla bön i the ledige Församblingar, och inhämta theras *vota* på kyrkoherden, hwilket kan skie när them lägligit faller.

§ 17. Frågades om *Pastores* haf:a nogot mer at påminna? hwartil swarades, at Presterskapet enhälligt åstundar, at the *Placater*, som årl. å prädikostolarne måste upläsas, måge blifwa trychte, alle wederbörande men i synnerhet the nyl. tilkomne Prester til rettelse. hwarom H. Biskopen lofwade sig skola bestella.

§ 18. H. Prosten i Norrewj berättade, at församblingen wil löna Kyrkewärder och Kyrkewächtaren af Kyrkans medel, hwilcket om thet icke blifwer them tillåtet, så säja the sig skola giöra sig en särskilt *Cassa*, och icke gifwa mer til Kyrkan än the 8 öre Kopp:mt som af hwart matlag årl. äre bewiljade.

Thetta ärendet sade H:r Biskopen sig wilja öfwerlägga med församblingen, enär han kommer til at *visitera* ther å orten.

§ 19. Prosten i Norkiöping frågade om Capellanen ther sammastädes får niuta nogon lön af kyrkan, som för thetta skiedt är, hwarwid H:r Biskopen intet hade nogot at påminna, helst emädan Kongl. Maj:t hafwer lemnat then försambl. frj *disposition* om Kyrkans medel.

§ 20. Förmantes *Comministri*, at så framt the wilja niuta nogon befordran, så måste the giöra sin flit uti *studierna*, tå *Consistorium* gärna skal söka at främja hwars och ens wälfärd efter *meriter* och *erudition*. Mera war thenna gången intet at påminna, utan H:r Biskopen slöt med en lärd *oration*, gifwandes them sedan lof, at resa hwar hem til sit, undantagandes Prosterna, som efter middagen skola sig [i] *Consistorio* infinna, at rådgiöra om et och annat ärende.

Det sammanträde, som nu följde i domkapitlet mellan konsistoriales och åtskilliga prostar, upptogs till större delen af den fortfarande olösta frågan om kaplanernas boställen och sättet att förmå dem, som fått sådana, men trots förmaningar och synodalbeslut icke ville tillträda dem, att lämna den klockarejord, de alltjämt innehade. Efter vidlyftiga öfverläggningar och åtskilliga förslag »stadnade», heter det, »*Consistorium* i thet slut, at thetta werket på thetta sättet bäst kan befrämjas til slut. at man författar til H:r landshöfdingarne under hwilka thetta Stiftet är beläget, thetta ärendet uti följande puncter»:

1) at alle the *Capellaner* upprecknas och namngifwas, som inga boställen hafwa fåt, men likwel för the skiäl, som uti theras skrifter finnas, synas högel. behöfwa them. 2) The Capellaner som fuller hafwa fåt bostellen, men efter the samme äre dels så långt från kyrkorna belägne, dels nederrutne, eller eliest af förre åboer til åcker och äng så förderfwade, at the icke se sig kunna *præstera* thet Kongl Maj:t befalt hafwer om theras bruk och *cultur*, utan måste sätja sig i större widlöftighet om the skole hålla Knecht, så begära the underdånigst, at the skole få utbyte them, med the wilkor, som Kongl. Maj:t i nåder hafwer föreskrifwit. 3) The som hafwa fuller beqwäma bostellen, fast the icke synnerligen wäl äre bebygde, men låte bruka them genom halfnade bonde eller genom sin egen afwel, boendes likwäl på

the små Klåckareborden, eller Kyrkeägor, som af ålder hafwer warit wanligit. 4) The församlingar och Kyrkeherdar som til thenna dagen intet haft *ordinarie Capellaner*, men likwäl nu åstunda och behöfwa them för the hosfogade skiäl skul, emedan folket gudi lof, förökes i försambl. och Presternes arbete med the gamles och unges underwisning, så wäl som andre nödwändige stycken är nu något större än tilförne så at twenne lärare wäl behöfwas, ther en tilförne synes nog warit. 5. beretta hwad oreda theraf följer, at *Capellanerna* bo på Kläckareborden, och kyrkeägor, ty ther igenom händer at församblingarna intet kunne få nogre duglige Klockare, som thet ämbetet tilbörl. kunne förretta. Förthenskul måste man underdånigst hos hans Kongl. Maj:t anhålla at sådane små Kyrke- eller Klåckare ägor må uplåtas åt dugelige Klåckare, dock efter föregången refning, at alla Klåckare måge få lika stort bruk, och kyrkorna hafwa nogon inkomst, ther nogot för en eller annan skulle öfwerskiuta. Men innan thetta skier, så begärade H. Biskopen at *Præpositi* wille gifwa *Capellanerna* thetta tilkiänna, och begära at the inskicka sine *Documenter* med tilbörlige *attester* ifrån församblingerna och *Pastoribus*, *remonstrerandes* them också, at *Consistorium* skal giöra sin högsta flit i thetta mål, at theras ansökning må winna sin *effect*, dock måge the icke härwid se uppå nogon annan fördel, än then som uti Kongl. Maj:ts nådige *resolution* är *exprimerad*.

Utom detta ärende förekommo äktenskapsmål och tilkännagifvande, att stiftsbiblioteket icke kunnat från ett visst uppgifvet sterbhus erhålla någon bok, under det att ett annat sterbhus dit öfverlämnat en »theologisk bok», men ej velat skänka »Biblien efter Consistorii begäran».

1699.

Anno 1699. *Materia Disputationis de Baptismo.*

Härefter följer förteckning på officianterna.

Om morgonen, som war d. 28 Junii kom H:r Biskopen och thet andra Prästerskapet åter tilsammans i *Gymnasio*. tå

1) *Præpositi* från sig lefwererade sina *Visitations Acter*, undantagandes Prosten i Törnewalla som sade sig icke hafwa sina färdige.

Sedan frågades af H:r Biskopen

2) Om församblingarna wisa sin skyldige hörsamheet til at biwista gudstiänsten, och hålla sina barn och tiänstefolck til at giöra thet samma. S:des ja.

3) Utdelades det sedvanliga understödet till behöfvande kaplaner.

4) Begiärtes at *Præpositi* wille låta afskrifwa Kongl. Maj:ts nådige bref om Kyrkeplicht, hwartil swarades, at the hälst önska thet the måge bekomma them ifrån *Consistorio*, at alla Prästerna kunna them sig til rättelse afskrifwa, hwilket blef them lofwat.

5) Om Tiggare Ordningen hålles wid macht? S:des at utsocknes tiggiare gå nu mer än förr omkring i Sochnerna, hwarföre samtycktes uppå H:r Biskopens föreställande, at man här om skal giöra en tiänlig påminnelse hoos hans Kongl. Maj:t och begiära at han wil finna på något *expedient*, hwarigenom sådant sielfzwåld må warda hindrat.

6) Om Rotemästare äre tilsatte? S:des Nei, hwar om å Nyo hoos H:r Landzhöfdingen skal giöras påminnelse.

7) Berättades af *Episcopo*, at emällan *Pastores* som tilträda något *Pastorat* och Enkorna esomoftast upkommer twist och oenighet om utsädet, i ty then afträdande upsår både then mästa och bästa åckren med Höstsäde, lemnandes sedan anten litet eller intet åt *successori* at så; hwaröfwer som thet esomoftast hoos *Consistorium* klagas, så begiärade H:r Biskopen Presterskapetz betänkiande om the tyckia thet rådeligit wara, at hoos Hans Kongl. Maj:t i thetta mål sig förfråga, och begiära en Nådig *resolution*, men *Præpositi* tychte at *Consistorium* wäl utan någon förfrågan kan *decidera* thetta ärendet.

8) Begiärades at *Præpositi* och *Pastores* wille *Continuera* uti sin flit och omwårdnad om domKyrketunnernas inskaffande. Hwilket the utlåfwade.

9.) Uplästes Kongl. Maj:tz nådige bref om Prästemötes bewistande med förmaning at *Pastores* och *Præpositi* wille gifwa tilkiänna om någon warit hemma af the här warande i Staden

utan laga förfall, eller under *Sessionerna* gåt ut? Hwartil swarades intet.

10) *Proponerades* af H:r Biskopen at en deel af *Capellanerna* äre oförmögne, til at förrätta Gudstiänsten, om man tå icke skal påminna them at the hålla *vicarios?* och tychtes bäst wara, at *Præpositi* thetta Giöra, ock sedan inkomma til *Consistorium* med berättelse här om.

11) H:r Prosten i *Wadstena Mag: Samuel Pontinus* föredrog et mål at Prästerna uti Wadstena län måste gifwa ut brandstod, men när någon af them råkar uti thenna olyckan och wådelden hans egendom Öfwergår, så wil ingen i länet gifwa något ther til hielp. H:r Biskopen förestälte them om Prästerskapet icke wilia förena sig med hwar andra til at giöra något sammanskot årl:n, theraf Prästerskapet til understöd som sådan olycka öfwergå. Hwilket lemnades til Prästerskapets betänkiande och widare utlåtande i instundande Prästemöte. Mera war thenna gången ey at påminna, utan Prästemötet slötz med lyckönskningar, och wanlig bön och åkallan til Gudh.

Vid det följande konventet mellan prostarna och domkapitlet återupptogs ett och annat af de vid själfva mötet behandlade ärendena och dryftades några mindre anmärkningsvärda, nya frågor, af hvilka, såsom belysande det lägre prästerskapets ställning, må anföras en hemställan till prostarna, hvarigenom »Begiärades at *Præpositi* wid sina *visitationer* wille effterfråga om *Capellanerna* skrifwa sina Prädikningar i synnerheet på stora Bönedagar och om the kiöpa sig någon Book om åhret, och således förkåfra sig uti *Studierna*. Thetta utlåfwade the sig skola giöra».

Om stiftsstyrelsens ställning till församlingarna och dess uppfattning af sin plikt och befogenhet som kyrklig myndighet är det upplysande, att, då »*Præpositus* i Weta beklagade thet slätta tillstånd som är i Östra tolstad med gudstiänsten, begiärandes at någon må ditförordnas», svarades, att »när *Stud. Dn: Benedictus Elg* får en tilbörlig kallelse, så wil *Consistorium* fulgiöra H:r Prostens begiäran, men imedlertid kan man ingen dit förordna, at man icke må synas påtränga försambl:n någon siälasörjare».

1700.

År 1700 tyckes Spegel hafva varit mindre böjd för att hålla prästmöte. Vid öfverläggning därom i domkapitlet 25 april hemställde han,

om man ej skulle nöja sig med att sammankalla prostarna, och ifrågasatte, att man »genom någon bekant i Hofwet» skulle »ursächta, att alla för närwarande tillstånd nu icke kunna komma tilhopa». Domkapitlet »samtyckte» emellertid, som det heter i protokollet, »at samtel. Prästerskapet tilsammankallas nu som tilförende effter wanligt Formular», och, sedan officianter till nästa möte utsetts, och till ämne för dess afhandling bestämts *locus de sacra coena,* hölls äfven detta år synod på sedvanligt sätt.

Anno 1700 d 6 Iulii trädde åter Högwördige H:r Biskopen *Docto[r] Haquinus Spegel* med Prästerskapet til samman utj domKyrkan.

§ 1. Frågades om Præpositi hafwa i år förrättadt sine *Visitationer*, och ther om förfärdigat sine *acter*, hwilket the bejakade, och bem:te sine *acter* framlefwerade, men för Prosten i Wadstena blef ej någon act framtedd.

2) om the hafwa *general Qvittencerne* för Enkehielpen? hwar till the swarade ja; ehuruwäl mag: Wibiörnsson sade sig icke hafwa fåt mer än trenne. 3) om *Pastores* weta några *Capellaner* som böra niuta hielp, hwar till nämndes — — —.

Här uppräknas nio kaplaner. som erhöllo 30 daler hvardera.

4) Begiärades at *Præpositi* wille förmana the unge Präster flitigt till at *studera*, och i synnerheet till att årl. kiöpa sig någon god bok, hwilket och utlofwades.

5) At *Præpositi* wilia förrätta sina Prosteting beqwämligaste tiden som synes wara om hösten och icke dröja längre än aldra sist till *februarii* Månad. 6) frågades om nödig[e] *Exemplar* finnas uti försambl:n af barneläxorne, hwar till swarades att the giärna åstunda flere.

Wid samma tilfälle begiärade *M*: *Bruzelius* att Boktryckaren i *Iönköping* må få tilstädielse att jämwäl upläggia thesse barneläxor, hwilket H:r Biskopen tychte icke kunna låta sig giöra, emädan thenne boktryckaren har giordt för lag. *Proponerades* om *Pastores* finna thet nödigt, at utaf alla *Evangelier* som förklaras om åhret giöres et kort innehål på 3 à 4 ark, så att the enfaldige kunna thet igenomläsa, och så mycket bättre minnas innehållet af hwart *Evangelio*, hwilket samtel. närwarande önskade

at thet måtte skie, låfwandes alt så H:r Biskopen sig wilia giöra et utkast.

och skicka thet kring till *præpositos**.

7) Förmantes Prästerskapet att the wid sine prädikningars slut Kårtel:n uprepa innehållet af thet the hafwa prädikat hwilket tilförne är påmint,

8) önskade *Dn: Episcopus* at *Præpositi* wid sine *visitationer* jämföra Prästernas *Catechizations* längder med åhörarnes framsteg, och tilse om thet så är som *Pastores* berätta.

9) Klagades om at Rotemästarne äre icke tilsatte, hwilket förordsakar mycken oreda i försambl:n. Hwarföre låfwades af *Episcopo* at han härom ännu en Gång hoos H:r Landzhöfdingen wil giöra påminnelse.

10) Begiärades at *Præpositi* wille hålla bön i the ledige försambl:r, och inhämta wederbörandes *vota* på andre Kyrkeherdar, hwilket i höst beqwämligast skie kan.

11) *Remonstrerades* Prästerskapet thet the icke wilia illa uttyda then förordning som *Consistorium* hafwer giordt om Sockneg̊angen emädan Kongl. May:ts nådige befalning är att the fattige utaf diäknarna skola thermed *beneficeras*, lofwandes H:r Biskopen then en *Copia* af thetta bref som thet begiärer.

12) Berömdes och tackades *Præpositi* för then flit the hafwa anwändt till at infordra domkyrketunnan för förflutne år, med begäran att the hädan effter wilia ther uti *Continuera*, och på samma sätt som förr infordra penningarna för thetta åhretz domkyrketunnor hwilket the utlåfwade.

13) Förmantes *Præpositi* och *Pastores* at the wilia hålla enahanda ordning med tingspredikningarne, så att beswäret icke lägges uppå en allena, utan alla i *Contractet* hielpa till att giöra tingsprädikningarna.

14) Berättades hwad olycka är öfwergången Prosten i Askeby H:r *Abraham Aschanium*, neml:n at all hans egendom tillika med Prästegården är af wådelden i aska lagd; hwarföre begiärades att Prästerskapet wilia sådant behierta, och hielpa honom til at uprätta sitt huus igen. lemnandes H:r Biskopen til theras

* Denna rad är ett senare tillägg.

behag om the wilja låta [i] gemen på et Papper uptekna sina namn, och nu medan the äre här tilsamman giöra något samskot uti penningar hwilket the fuller utlåfwade. Men sedermera tychte en och annan bäst wara at *Prepositi* hwar uti sit *Contract* samla thesse penningar, tå the hemkomma, emädan månge af Prästerskapet äre nu hemma, och en del thesutan af the här nu warande icke hafwa så penningar med sig, att thet kan något förslå.

15) Förmantes Prästerskapet att thet för then wördnad thet bör draga för Kongl. Maij:tts nådige förordning, wilia wara tilstädes alla stunder i Prästemöten, hälst effter thet icke skier mer än en gång om åhret, och Kongl. May:tt thes utan har lagt så hårdt wjte ther wid, om man utan laga förfall ther ifrån blifwer.

16) *Proponerades* at om *Pastores* i gemen hafwa något att påminna som angår thes ämbete, så kunna the genom *Præpositos* thet med *Consistorio Communicera*.

Anteckningar om sammanträde mellan domkapitlet och prostarna saknas emellertid från detta möte.

1701.

Den 25 juni utsågos af domkapitlet officianter till följande års synod, men någon upplysning om dess disputationsämne förekommer icke.

Sedan *Disputatio Synodalis* war ändad kommo åter H:r Biskopen tillika med *Consistorialibus* och prästerskapet tilsamman uti domkyrkan d. *28 Junii* för middagen tå effterföliande Proster framlefwererade sine *visitations akter*, — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

2:do Frågades huru Barneläxorna blifwa idkade, om ungdommen läter märka någon lust och hog til at lära them?

Prosten i *Norkiöping mag: Petrus* Asp. swarade at the wilia giärna lära them, men beklagade at sådan brist är på nödiga *Exemplar* at man intet får them kiöpa, hwilket och the andre Prosterne giorde; Hwarföre låfwade H:r Biskopen sig wilia draga försorg, att ny nödwändig myckenhet skal blifwa tryckt.

3) Efter en och annan älendig och bräckelig Menniska

hafwer åstundat at blifwa intagen i *Hospitalet*, men hafwer icke penningar för sig at ingifwa, så begiärades af *Præpositis*, at the wilia låta samla en *Collect* til thesses och flere fattiges inlösande, hwilket *rev: Dn: Præpositi* wäl utlåfwade sig wilia giöra, men sade sig hälst önska, at *Consistorium* wil härom låta utgå något bref, at åhörarne så mycket mer måge til gifmildhet kunna bewekas: Förthenskul sade H:r Biskopen sig skola låta thetta så wärkställas som begiäres.

4:o Begiärades at *Pastores* uti Söderkiöping, weta och Risinge Prosterjer wilia sig utlåta i *Consistorio* i dag effter middagen, hvilka the wilia hafwa til Proster i the aflednes ställe.

5:o At *Pastores* wille för thes bättre richtighet skul insända *Domschedlarne* til *Consistorium*, på thet kyrkeplichten må kunna påskrifwas, och the unga Präster hafwa nödwändig underrättelse.

6:o At the unga *Pastores* wilia skaffa sig *Copier* af *admonitionibus Synodalibus*, antingen hos sine Proster. eller andre sine medbröder, på thet the utj sit ämbetes förrättning måge hafwa någon efterrättelse.

7:o At *Præpositi* intet wilia tröttas wid at bewisa domkyrkones Sysloman sin wanliga benägenhet, och indrifwa betalningen för domkyrketunnorne nu i år som tilförna skiedt är.

8) At om någon uppenbar förargelse förspöries eller förmärkes i försambl:na, *Pastores* tå wilia gifwa sådant tilkiänna, på thet *Consistorium* må kunna bewisa något bistånd, at then må blifwa rättad och förtagen.

De ärenden, som förekommo vid det sammanträde, som på eftermiddagen egde rum mellan domkapitlet och kontraktsprostarna, voro få och mindre betydande.

1702.

Tå H:r Biskopen tillika med Prästerskapet d. 28 Junii 1702. för middagen trädde tilsammans uti domkyrkian, ingofwo

1) Prosterne sina *Visitations Acter*.

2) Uplästes theras grefl *Excell:ciers* Kongl. Rådens, och *Iustitiæ Directorernas* bref, angående förbudet tyg, på thet Prästerskapet theraf måtte hafwa nogon rättelse, och kunna förstå Kongl. Maijt:z *Placat* om samma ärende

3) Berättades af H:r Biskopen, at Prosten uti Jönköping, *M:r Erland Dryselius,* hafwer twänne *Historiske* werk, neml:n 1) *Historiam Eccleciast:* och en Påfwe-Crönika, men beklagar at hans medel intet tilsäya, at han kan låta trycka them, önskandes therföre, at *Pastores* i thetta Stiftet wille giöra 1 D:r S:ms förskott hwartera til förlag; hwartil the af H:r Biskopen förmantes; hafwandes hwartera theremot at förwenta 1 *Exemplar* antingen af *Historia Ecclesiastica* el:r PåfweCrönikan.

4) Emedan sådane giftermål ofta förefalla, som antingen äre twifwelachtige, eller förordsaka förargelse i församl. såsom i synnerhet, när en wil taga sin styffaders Enkia, etc. så förmantes *Pastores* at the wilja afråda sådanne giftermål när the begiäras, eller och först sökia *Consist:m* om råd, innan the trolofwa sådane Personer.

5) frågades, om *Catechization* flitigt drifwes i församl:n hwartil en el:r annan s:de ja. men til öf:rflöd förmantes Prästerskapet än widare, at thet uti thenna och all annor förrättning skulle hafwa al flit och mödo ospard.

6) Tilspordes, om nödige *Exemplar* af barnaläxorne finnas? S:des at ingen församling är, i hwilken nogra *exemplar* icke finnas, dock torde ännu behöfwas flere. H:r Biskopen lofwade, at ännu flere *exemplar* skola upläggias, och ther jämte berättade, at en annan bok barne*scholan* kallad är tryckt, förmanandes *Pastores* at the thensamma hos sina åhörare recommendera skulle.

7) Tilfrågades Presterskapet, om nogon af them hade något at *proponera in hoc publico consessu* som kunde afgiöras; men ingen war som hade nogot at föredraga. hwarföre blef Prästemötet, efter wanligit sätt med en *Oration* af H:r Biskopen hållen, samt bön och åkallan till gud, slutat.

Prostkonventet, som på vanligt sätt hölls i domkapitlet efter mötets slut, sysselsatte sig med ekonomiska frågor och undersökningar om det yngre prästerskapets flit i studier och predikoskrifning. Men äfven

undervisningsväsendet i stiftet var denna gång — efter tidens sätt att se saken — föremål för dess omsorg. Det heter nämligen:

»Fans godt wara, att skrifwa til *Magistraten* uti Norköping, och begära, at the wilja hafwa inseende ther öf:r at *private Scholar* icke blifwa ther tillåtna, utan at barnen hållas til then *publique*, hvarigenom then mer och mer må tiltaga, och *Docentium* wilkor således förbättras. Hwarwid berättades af Prosten *M. Petro Asp*, at han giort påminnelse therom hos *Magistraten*, men han swarat, at om *Rector Scholæ* wil ingifwa en *Specification* på sådane *private Scholar*, som förmenas ther wara, så wilja the them afskaffa. Hwarföre begiärade H:r Biskopen, at bem:te *Præpositus* will sådant låta werckställas.»

Och vidare:

»H:r Prosten uti Wästerwyk, M:r *Johan Hargelius* påminte, at *infimus collega* uti Westerwjks *Schola* haf:r mycket ringa underhåld, och begiärade therföre at *Consistorium* wille söka at förbättra hans wilkor, gifwandes bem:te Prost thet förslaget, at hans lön kunde förbättras therigenom, om han finge 40 ell:r 50 D:r S:mt af the *confiskations* penningar, hvilka ther understundom kunna falla; Hwilket förslag *Consistorium* lofwade sig wilja hos H:r Landshöfdingen uti *Calmar* i bästa måtton *recommendera.*»

Före mötets början hade i domkapitlet utsetts officianter till nästa prästmöte och bestämts, att ämnet för dess disputation skulle blifva *de cruce sive piorum afflictionibus.*

1703 års protokoll omtala endast ett prostkonvent 27 juni, som syselsatte sig med ekonomiska frågor af vanligt slag. Osannolikt är dock ej, att äfven ett allmännare möte hållits, där det 1702 till nästa synod utsatta disputationsämnet afhandlats. Ty detta återkommer ej vidare, utan det heter fast mer i protokollet vid kapitlets sammanträde 22 juni: »Sist blefwo the personer vtsedde, hvilka i nästkommande års synod (1704) skole blifwa officiarii. *Materia Disputationis erit, volente Deo, de precibus christianorum et vera Dei invocatione.*»

Då det ej heller är antagligt, att detta ämne utan vidare förkastats, men kapitlet 29 juni 1704 bestämt, att 1705 års disputation skulle handla *de magistratu politico,* är det troligt, att Spegel äfven hållit prästmöte 1704, ehuru protokollen iakttaga tystnad därom.

Af 1705 års protokoll får man ej heller veta mer om det årets möte, än att följande års disputation skulle röra sig *de conjugio.*

1706.

År 1706 d. 28 Junii blefwo *in ipso actu Synodali* efterföljande *propositioner Venerando Clero* föredragna.

§ 1. At the längst aflägsne Prosterijn wilja afhemta Bibliarna som til talet 100 st. äro nedkomne, och at *Rever: Dni Præpositi* wilja til the öfrigas nedförsel utgifwa för sina Prosterjn 12 öre för hwar kyrka, hwilka the sedan kunna af kyrkorna igen bekomma.

§ 2. At *Dni Præpositi* wilja hålla kyrkoherdewal uti the församlingarna som ledige äro genom några dödsfall och thet til *Michaelis* dag.

§ 3. At *Pastores* intet tilåta någon Student Prädika som icke kan upwisa en Schedul af Biskopen underskrifwen.

§ 4. At *Pastores* icke så lättel:n tillåta nöddoop som här til dags på it och annat ställe skiedt är.

§ 5. Uplästes Kongl. Maj:ts bref at *Evangelium* om then yttersta domen skal altid Prädikas nästa söndagen för *Adventet.*

§ 6. Uplästes Kongl. *Cammar Collegii* förordning om *Charta Sigillata.*

§ 7. Påmintes at Prästerne insända Domschedúlarne, sedan the äro wederbörligen *Exeqverade* och fulgiorde.

Vid det prostkonvent, som samma dag hölls i domkapitlet, afhandlades utom vanligen förekommande ekonomiska ärenden ett gammalt mål rörande balans i Häradshammars kyrkokassa, hvilket slutade med en skrifvelse til »Slåts Cancelliet» med begäran om »it kraftigt bistånd, emedan thetta är en *res sacra et publica* hwilken framför alla andra bör sin rätt behålla». Af konventets sätt att afgöra en annan fråga framgår, att fordringarna på prästbildningen under Spegels tid blifvit andra än förr. En viss Nicolaus Lindelius, som på kallelse af en pastor anhållit att blifva prästvigd, synes hafva fått afslag af biskopen. Af någon anledning hade hans sak blifvit hänskjuten till konventet, som bekräftade afslaget under förklaring, att han »omöjeligen kunde komma til prädikoembetet förr än han hafwer giordt bättre prof i studierna», och rådde honom att återresa till akademien för att »giöra sig i studierna bättre grundat».

Protokollen från 1707 lämna inga andra upplysningar om årets synod, än att det då beslöts, att följande års mötesdisputation skulle handla *de immortalitate animæ.*

1708 upplyses likaledes, att man vid nästföljande möte skulle disputera *de resurrectione mortuorum,* och vid det prostkonvent, som samma år 27 juni hölls i domkapitlet, beslöts,

att kyrkoherdeval skulle hållas i de pastorat, som voro lediga;

att en ansökan från en viss kyrkoherdeänka om två nådår skulle afslås, »ty at understödia odygden är intet wäl giordt»;

att prostarna skulle »taga några exemplar hem med sig af Barna-Scholan och låta them i församlingarna utdelas och förseljas»;

att pastorerna skulle varnas för att »af kyrkornas penningar betala thens omak, som förfärdigar kyrkoräkningarna»;

att det yngre prästerskapet skulle tillhållas att »icke blanda sig i ächtenskapssaker, serdeles at the icke befatta sig med trolofningar»;*

att trettioåtta prästänkor skulle erhålla 6 d:r kmt hvar »i Augment på enkehielpen», och

att tolf namngifna, »gamla och fattiga präster» skulle erhålla understöd med angifna belopp, som växla mellan 6 och 40 daler kopparmynt.

1709.

Uti *Synodo* d. 24 Junii proponerade. Högwördige H:r *Doctoren* och Biskopen efterföljande puncter hwilka alla i gemen och hvar och en i synnerhet bör til efterrättelse uptaga såsom

1:o) att Domarne för hoor eller Lönskeläger icke måge hedanefter hitsändas til at påskrifwas, efter hwar och en weet wäl huru han med kyrkoplichtens förrättning skal *procedera*.

2:o) At Dni *Prepositi* icke wilja wid sina *visitationer* företaga några ärender at afgiörá som theras ämbete intet tilhöra, och i kyrkolagen icke är befalt, ty elies kommer ther af stoor oreda.

3:o) At Presterskapet icke wil inlåta sig sig i några trolofningars förrättande, utan om man blifwer såsom it witne kallad, så må thet wara.

4:o) at ingen *dispensation* må skie wid lysningar för brudefolk, antingen för weld, eller andra orsaker, utan at Presterskapet noga efterföljer thet som i kyrkolagen ther om är befalt.

5:o) at the *Collecte*brefwen hwilka ännu äro i *Consistorio* förwarade skola til *Michaelis* tid utfärdas.

6:o) at Prästerskapet icke wil tröttas wid til at draga försorg om the fattige efter *Consistorii* förslag.

Vid prostkonventet i domkapitlet samma dag förekom endast utdelning af understöd till behöfvande präster. Därom heter det:

* Jfr sid. 289.

»Blef slutit, at efter 584 d:r koppmt woro förflutne år tagne af *Capellans*-penningarne och af *Magno Laurelio* utdelte til PresteEnkorna i ty Bruks-patronen *Johan Du Flon* som på kiöp tagit 1707 års spanmål wid Skiärkinds kyrkioherberge icke hade wid Prestemötet sistledne år, ey heller nu samma spanmål betalt, altså skulle *Capellanerna*, hwilka elies årl. plägar niuta hiälp af *Collecten* som årl. insamlad blifwer, icke thenna gången få reda penningar, utan en *assignation* til *Mag:r Laurelius* som spanmålen i Skierkind haf:r borthandlat, at så snart *Duflon* hafwer betalt sin skuld så skulle *Mag:r Laurelius utleverera penningarne*»

1710.

Den 28 juni beslöts i kapitlet, att ämnet för följande års mötes-disputation skulle blifva *de fine mundi*.

Uti Prestemötet d. 29 Junii blef efterföljande förrättat

1:o) Gåfwo *Præpositi acta visitationis* ifrån sig

2:o) förmantes Presterskapet at flitigt drifwa *Catechismi* lära och öfning

3:o) frågades om the fattige efter wanligheten blifwa försörgde. S[wara]des ja så mycket möjeligit är.

4:o) Om H:r *Gudmund Chryselius* i Grebo hafwer med en märkelig bättring i sit lefwerne giordt sig wärdig at blifwa hos *Kongl. Senaten rocommenderad* til at få sin förra lägenhet igen. H:r *Pastores* i Wist, åtwed, Biörsätter och Swjnstad, betyga, at han nu lefwer skickeligen förrättar ämbetet wäl, och studerar flitigt, men är ther hoos utfattig, så at han är medömkan wärd.

5) Berättade H:r *Præses* om thet som war på Riksdagen i Stockholm uträttat, och om theras Grefl. *Excellencers* stora omsorg om rikets förswar emot fiendernas Stämplingar, om *aliancer*, om *religionen* och *justitien*, om *Commercierne*, stats och *Cammar*wäsendet, med mera. ther på uplästes then almänna *propositionen*, och Presterskapets swar therpå, samt hwad som beslutit war om *contributionerne*, och lånen af kyrkorne. Om *Dragounernas recrutering* hwar om doch ännu intet slut war giordt.

ther efter uplästes Kongl Majts bref, som han skrifwit ifrån Bender och war tryckt. tå och blef slutit at *Præpositi* måste

låta Presterskapet weta, at om befalning kommer ifrån *Kl. Senaten*, eller *Cancelliet* häri staden at bref skal på Predikstolarne upläsas, så måste thet skie; men elies är så godt at thet upläses wid andra tilfällen, och folket får weta thet Kongl. Maj:t mår wäl, hwad omwårdnad Kl. maj:t drager om sina undersåtare, och hwad theras plicht är ther emot.

Om sider uplästes thet förslaget som är giordt til en klädeordning.

6:o) Förestälte H:r *Præses* med tienliga ord och *motiver* at Presterskapet som någon förmögenhet hafwer wil af frj wilja och kiärlek til sit fädernesland sammanskiuta något til krigshielp, och begärades at *præpositi* wille kalla sine *contractister* til samman, och vptechna hwad hwar wil gifwa, inrättandes sina upsatser i 3 *Columner*. (1:o) the hafwa och wilja gifwa. (2:o) thet wilja men hafwa intet. (3:o) the som hafwa men wilja intet, hwarefter *præpositi* inom 14 dagar samma förtechningar skola insända.

Vid prostkonventet i kapitlet samma dag utdelades först sedvanligt understöd af »Capellans Collecten».

»Sedan taltes om skulden hos Du Flon at H:r *Mag:r Laurelius* som handlat måtte och draga omsorg ther om at thet blifwer betalt. *Mag. Laurelius* swarade at jag hafw:r intet handlat efter min egen näsa utan efter *ordres* och samtycke».

Detta var Spegels sista prästmöte i Linköping. 1711 blef han ärkebiskop, och vid nästa års synod leddes förhandlingarna af hans efterträdare *Iakob Lang*.

1712.

Anno 1712 d. 28 Junii war Biskopen och *Consistorium* tilsammans kl 6 om morgonen då at förordna *officiarios* til nästkommande Prestemöte. och tilsattes thesse tå.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Materia disputationis erit de Inferno.

Efter Bönen sammanträdde Biskopen och *Consist.* med Presterskapet utj *Gymn: majori*, då detta blef företagit:

1) framgåfwo Prosterna sina *visitations acter*.

2) förmante Biskopen presterskapet at inrätta sina predikningar med lärdomar och en tydel. *textens* förklaring.

3) at lära folket wäl förstå at de läsa af *Catechismo*, hälst det som i *Lutheri* förklaring är inbegripit.

4) fråg: om Prosterna hålla något *protocoll* öf:r de små ärender som i *Contractet passera?* Sw. intet annat än *visitations acten*.

5) Huru åhörarna förhålla sig, och om någon är benägen til stora och offentel. synder, kunde den angifwas. H. *Lars Hiort* sade: at i hans försambling är en och annan som på 2 åhr int. warit wid Guds bord.

6) om kyrkorna någorstäds förfalla? past: i Börkeberg klagade häröf:r, at the intet achta tingsdomen en gång. *Resol:* kan angifwas hos landshöfdingen.

7) om fattiga och Siukestugor? Presterna swarade at mästedelen äro sådana stugor inrättade.

8) Jgenomögnade H. Biskopen Prosternas *visitations acter*. Och då *Mag: Pet: Asps* framkom steg han upp och giorde sit beswär 1) öfwer them som både wid Tyska försambl. i Norkiöp. och af adelen i Kimstad *communicera privatim*, hwilket och hans åhörare til en del påstå, at han däröf:r blifwer mycket beswärader. 2) at i Tyska församblingen inga ottesångar hållas. 3) at Cronobetienterna wid *Prostevisitationen* undraga sig altjd, och wilia intet infinna sig wid catechismi förhör.

Resol: 1) förmanas folket hålla sig efter kyrkoordning, och ingen utan ordsak och särdeles tilstånd understå sig *communicera privatim* utan offentel. i Guds huus 2) Wil *Consist:* förmå hos landshöfdingen, at han befaller Cronobetienterna, i synnerhet ländsman at wara tilstädes wid Prostetinget.

9) Berättade past: i Törnewalla *M:r Dan: Milberg* om it qwinfolk som 9 à 10 åhr gåt omkring uthestängd ifrån Herrans Nattward efter hennes sak som tilförene i Cons. läre wara bekant, int: kunnat komma til dom. *Resol:* Emädan landshöfdingen befalt saken gå til doms, och *Consistorium* jämwäl dijt *remitterat* henne, så wil man skrifwa Kongl. hofRätten til här om.

10) Vpteknades de *Capellaner* som skola få af *Collecten:*

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

§ 11. Huru myckit presteenkiorna hafwa af hwar kyrkia? Sw: sombligestädes 1 och sombligstäds 2 d:r Silfrm:t. *H. Præses* tyckte at det intet woro förmyckit om the af hwar kyrkia fingo 2 d:r Silfrm:t. Men presterna swarade, at på några ställen lära wilkoren det intet tohla. Men efter här om är ankommit Kongligit bref, blef *resolverat* at det skal upsökias och sedan *Communiceras* med *clero.*

§ 12. förmante H. Biskopen Presterskapet til Gudelig wandel, och at the sökia förelysa sina åhörare i lärdom och lefwerne, wälbesinnandes at the hafwa wård om then ädleste gåfwan menniskiornas siälar, för hwilka the räckenskap göra skola.

1713.

Anno 1713 d. 27 Junii hölts *Consistorium*, närvarande högwördige *H. Doct:* och Biskopen *Jacob Lang*, H. Domprosten *Mag. Borænius, Mr Wibiörnsson, M:r And. Törner, M:r Laurelius.*

§ 1. Tilsattes *officiarii* utj tilstundande Prestemötet såsom:

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Materia erit de vita Æterna.

§ 2. Blef på *Gymnasio* utj *Ven. Cleri* närwaro afhandlat. 1) Emottogos H. H. Prosternas *Visitationsacter*, hwilka efter de woro något widlöftige, och kunde int. i hastighet genomläsas, bad H. Biskopen at the wille angifwa om något särdeles förefallit, så kunde det afgiöras; och angafs (1) om församlingarna få taga af kyrkomedlen något til hielp til kyrkomurens reparation, och slöts at som församlingarna friwilligt sammanskiuta åhrligen, så kan det utan widare förfrågan bewilias, doch så at the *persvaderas* göra det utan kyrkemedlen. 2. Klagades at åhörarna i Hannäs ha intet den wördnat för H. *Lithelius* som sig borde, fördenskul förmantes *pastor* at flitas(?) derpå, at kyrkol. jämwäl i detta måhlet blifwer efflerlefwat och effter ingenting mehra af

Presterskapet påmintes förestälte högwördige H. Biskopen them at the (1) wille säga sin mening huruwida en *Capellan* är plichtig göra wekopredikningar wid bägge kyrkorna hwarom doch ingen sin tancke yttra wille. (2) at the som ihiälligga sina egna barn, intet sätias på pallen, utan wnder predikan stå i en bänck och sedan *absolveras* uppå kyrkogålfwet. (3) förmantes *Clerus* at intet söka sig *recommendationer* til at bli *promoverade* hos andra än sina förmän, som äre benägne at hielpa them effter hand. 4. Begärdes at *pastores* wille gifwa en vpsats på huru myckit hwar kyrka gifwer i diek(n)ehielp; för richtig räkning skull. och synes skiäligt at hwar kyrka gifwer der til 6 d:r effter förordning, så framt hon icke är alt för fattig, hwilket kan angifwas i *Consistorio*, som då wil tilse huruwida thet kan lindras. (5) Tilböds kyrkorna at kiöpa then förswänskade *Flavium Josephum* af fru Grefwinnan *Gustava Gyllenstierna*, hwar på the sade sig i förstone åstunda skriftelig befalning. Sammalunda utläto the sig om *Hedengrans* tafla öfwer *religions* friheten, at the intet äro angelägne om at then sig tilhandla. (6) förmantes the at noga *informera* sig om them som begära *testimonia* at få komma in i *Hospitaler*. och 7. tillsades the som ha *partes* i *synodo* at the i rättan tid tilkännagifwa sina ursächter, och at *disputationen* inlefwererades til Cons:m utj Febr. månad. 8. vpreknades the som komma at åtniuta af *Capellans Collecten* och woro thesse.

Härefter uppräknas fjorton kaplaner, en änka och »Margaretha Johans dotter», hvilka erhöllo understöd, växlande mellan 20 och 40 daler kopparmynt.

Hwarmed *Synodus* med bön och lyckönskning slöts, och *clerus dimitterat* [blef].

1715.

Uti Prestemötet d. 29 *Junii* blef följande afhandlat. (1) ingåfwo Herrar *Præpositi* sina *visitationsacter* och *noterades* deras ord. 2.) at Kongl. Hofrätten behagade gunstigt afgöra ächten-

skapsmåhl angående soldate och ryttarehustrur, at the icke förlänge afhållas ifrån sina salighetsmedel. 2.) klagades af några at trätor och ogudachtigt lefwerne föres på soml. ställen så wäl emällan ächta folk som grannar. Sädan påmintes (1) *Clerus* at i god tid insända sina *collecter*, så framt the wilia undwika tilbörligit straf och olägenhet. (2) Effterfrågades huru fattige prästebarns vptuchtelse och förmynderskap blifwa förrättade, hwarpå ingen swarade, doch blef det ärendet til wederbörandes omsorg *recommenderat*. (3) föredrog H. Biskopen med bewekeliga föreställningar at thet Ärewördige Presterskapet wille gripa sig an och förskiuta till Hans Kongl. Majs:ts Och fäderneslandets tienst, effter skedde *publicationer* på de föliande åhrens *contributioner* til Hans Kongl. Maj:ts Nåders och *credits* bibehållande, som hwar och en lärer kunna efftersinna, at detta wil wara angeläget, utlofwandes til en god begynnelse Högwördige Her Biskopen här til 100 Rd:r hemställandes för öfrigit til *Venerandum Clerum* at utlåta sig hwar för sig huru mycket the wilia utfästa. Her Prosten Asp* som främst satt ibland Prosterna, berättade at han för sin egendom gifwer så stor *contribution*, at han intet förmår gifwa något, och om Her Biskopen och *Consistorium* intet wil taga hans ursächt ann, så wil han sielf förklara sig hos *Contributions* Ränteriet. Prosten Arvidsson beklagade sin fattigdom at han intet förmår at tilskiuta, altså tilspordes *Consistoriales* hwad the lofwa wille — — — — — — — — — — —.

Af de 137 mötesdeltagarne, som uppräknas i protokollet, tecknade 129, bland hvilka särskildt nämnes »Prostinnan i Husby», 675 daler smt. 50 öre, i hvilket belopp ingingo 30 daler, tecknade af »en församling».

Sedan påminte H. Biskopen 3 ting, Embetes höghet, Embetes wichtighet, Embetes answarighet, hwilket han widare med et zirligit och grundeligit tal utförde, och önskade at the thessa stycken wille wäl besinna och med sig hem i sina huus hemföra, ehuruwäl han intet wil twifla om hwars och ens åhoga härom, men så wore wäl at alle besinade det så wäl som sig borde. Aldrasist vprächnades de som i åhr komma at få någon hielp af Capellans medlen.

* Kyrkoherde i Norrköping. I den längd, som afslutar dessa synodalhandlingar, finner man antecknadt: »Prosten Asp besinnade sig gaf 50» (daler smt.)

De voro fjorton, och understöden växlade mellan 15 och 40 daler kmt.

Hwarpå slutet skedde med wanlig bön och sång.

1717.

Nästa synod hölls 28 juni 1717 under præsidium af Torsten Rudeen, som året förut efterträdt Jakob Lang på biskopsstolen. Dagen före mötet hade i domkapitlet utsetts officianter till följande års möte och bestämts, att *locus de creatione* skulle blifva ämne för dess synodalafhandling.

Mötesprotokollet lyder:

Uti *synodo* blef förhandlat thet som fölier och 1) *gratulerade* H. Biskopen them som hafft *partes* denna gången, at han der hafft sit nöje af them. 2) vprecknades Registret på Prästerskapet. 3) förmante hans Högwördighet them til at flitigt drifwa *Catechismi* lära, som är den förnämsta delen af PrästEmbetet. 4) förmante the vnga präster at intet brucka nya *formulerer* såsom Bref i stället för *Epistel.* 5) at *pastores* innehålla med *Capellanernas* lön til änkiehielpen, när the äro tröge at then utgifwa. 3) Befalte H:r Biskopen Prästerskapet tilhålla sine åhörare, intet sökia något hos *Consistorium* utj ächtenskapsmåhl, förr än the hafwa sina *pastorum* berättelser med alla omständigheter, i synnerhet utj ächtenskaps måhl. 4) angaf H. *pastor Johan Zerl* soldaten Jan flink, och hans fästeqwinna Chierstin Månsdotter at han kommer them intet til at sammanwigas, hwartil de dömde äro. hwaröfr *resolverades,* at the skola instämmas, genom H:r Hauptmannen i Wadstena. 5. förmante H. *Præses* Prästerskapet effter de puncter som kyrkeordningen föreskrifr, förmodande at the them noga effterlefwa. 6) Vpräknades *Officiarii* til nästkommande Prästemötet. 7) förmante H. Biskopen at the som *opponera* skola, böra beflita sig om det som tienar til *materiens* vpelysning, och icke anbringa *noviteter*, och lychtades med lyckönskning.

1718.

UTI SYNODO D. 28 JUNII.

§ 1. Sedan H. *Præses* berömt them som denna gången hafft *partes*, förmante han de öfrige at effterfölia theras exempel och förkofra sig i sina studier. Sedan upräknades *Officiarii* til nästkommande Prästemöte, som woro föliande — — — — —
Materia de Divina Providentia.

§ 2. Vplästes Kongl. Hofrättens bref at Prästerskapet ej skall blanda sig i arfskiften jemte den förordning som ther om giord är, och ansades at ställa sig den til effterrättelse, och deremot intet bryta. skolande deraf meddelas de hemmawarande en *Copia*. 3. försäckrade H. *Præses* (at) Prästerskapet at the snart torde få Bibelwärket öf:r gl. Testamentet och bad them än widare härwid wjsa sin benägenhet. 4. förestältes *Clero*, om icke *terminen* til Prästemötet kunde ändras, effter den tiden infalla så många Helgedagar, och hellre utse en anen weka, til Exempel. om hösten när inbärgningen är skedd. *Præpositi* sade först sin mening, at det wore bäst blifwa wid det gambla, i hwilken mening och så de andra woro, så at den wanliga terminen bibehålles. (5) *Consistorii memorial* 1) om en wiss förordning för byggnaden i Prästegårdarna, effter der om sker stor twist. 2) at de intet fara illa med Prästegårdarne wid afträden. 3) at *Comministri* blifwe föruthj antydde af *pastoribus* wid hwilkendera kyrkian de skola predika. 4) angående wektingspredikningarna, at der twänne kyrkior äro, skall pastor predika för den ena, och *Capellanen* för *annexan*, och det effter billigheten och bättre reda skull. (5) Påminte presterna at de Kongl. *Placater* som skola upläsas intet finnas wid kyrkiorna. *Resol: Consistorium* wil skrifwa om detta til högsta ombudsmannen at få om Barnamord, wigt och mått, skogseld, tiänstehionsstadga *sollicitanters*. etc. 6: klagade *pasto[res]* at theras klåckare äro borttagna til soldater, hwaraf händer försummelse med klämtningar, och annan

kyrkiotienst. 7. at under *officerare* intet wilja wjsa besked när de inflytia i församblingarna, och at de sällan begå Herrans Nattward. *Resol:* at härom skrifwes til landshöfdingarne, at de therpå skaffa rättelse. 8) Påminte H. Biskopen at Prästerna intet äro för korta i Bönerna på Predikstolen, börande altså läsa *Barmhertige Gud* sedan den wanliga kyrkio Bönen, och krigsbönen och icke allenast uppenbarligen, utan wid alla tilfällen sökia draga sina åhörare ifrån den galna wägen, och den stora okärlighet och bedrägerj som nu, gudbättre, myckit går i swang. 9) klagar *pastor* i Rägna at en best är [i] Denna Sochnen. hwilket ärende påminnes hos H. *secreteraren*, at han kunde effter H. landshöfdingens *resolution* införskaffas til Slottet. 10) *Proponerades* om Prästerskapet wilia åhrligen sammanskiuta en liten penning til dem som af Ståndet kunna blifwa olyckelige antingen genom Wådeld, eller andra tilfällen. Och samtyckte de samtel. här till, och åtogo sig *Præpositi* och *pastores* at gifwa 1 mark Silfr:mt: doch skola *Præpositi* härom höra sina hemmawarande *Contractister*. Sedan slöts alt med lyckönskan, Bön, och Wälsignelse.

1720.

Vti *Synodo* d. 2 7:ber blef effterfölljande *proponerat* och afhandlat.

§ 1. Förehölt Högwördige H:r Biskopen samtel: Stifftets Prästerskap, at de för det ofta ombytta Regementet nu komme at aflägga til Kl. May:tt Konung *Friedrich* deras Tro- och huldhetz ed; altså blef Eden af Prosten och *Lectoren* H:r *Mag:r And. Wibiörnsson ven: Clero* förestafwad, samt derpå med uprächte finger aflagd.

§ 2. Berättade Högw. H:r Biskopen för Prästerskapet, at Ständernas *Contoir* utfäst sig willja betala kyrkiors, fattighuus och pupillers til *Cronan* försträckte eller til omwäxling emot mynteteckn insatte medel, hwarom widare it *formelt Reglemente* forderligast läre(r) utkomma; fördenskul förmantes Prästerskapet

at wäl förse sig och i beredskap hafwa wederbörl. richtiga *qvittencer* på alla sådana Medel, under hwad *titul* de ifrån Kyrkiorna til *publici* nytta, kunna wara uttagna.

§ 3. Vplästes de til *Consistorium* nyl: ankomne Prästerskapets i detta Stifft enskylta beswärs *puncter*.

§ 4. ursächtade H:r Biskopen, at man å nyo blefwit föranlåten beswära Stifftets Prästerskap med förökning på Herrdagspenningar hwar til den dyra tiden som och det långl. warandet der uppe*; hafwande och äfwen så myckit af egna medel kåstat på sig.

§ 5. Berömdes samtel: H. H:r *Officiarii* för denna gången, och att altsammans med särdeles heder och nöje aflupit.

§ 6. Påmintes *ven: Clerus* at noga i acht taga deras Embete, hwartil Högw: H:r Biskopen tog sig anledning af en Kongl. Håfrättens skrifft, som blifwit hos Kongl. May:tt *insinuerad*, och sedan hyt til *Consist:* ankommit, angående Prästerskapets försummelse at lära deras åhörare rättel: förstå sina Christendoms stycken, och syndsens grofhet emot det 6:te budet. Ehuruwäl man förmodar at alla rätsinnige Lärare taga sitt Embete i acht utan åtwarning, höltz doch denna Kongl. May:ttz påminnelse ganska nödig denna gången at giöra i anledning af ankommen Kl. befallning.

§ 7. Påmintes Prästerskapet giöra en dagl. flyt i *Locis communibus*, och i synnerhet se uppå den *materia* som nästkommande *Synodo* skal förehafwas, då och de yngre skola sättja sig fram på bräderna och wid det tilfället wysa sin flyt, hwarföre de skola i hugkommas; förmodande dess utan at hwar och en så wäl i detta som annor mål, lära sig påminna sin Prästel. Ed.

§ 8. Tog H:r Biskopen sig tillfälle at myckit berömma Riksrådet och LandtMarskalken H:r Grefwe *Horn*, för det han wysat en stor Redebogenhet wid Sidsta Riksdag emot Stifftets Prästerskap.

§ 9. förordnades officiarii til nästa Prästemöte — — —.

Slöts med lyckönskan til *Ven: Clerum*.

Materia disputationis till nästa synod: *De scriptura sacra*.

---

* [vore orsaken].

1721.

Anno 1721 d 31 *Augusti* afhandlades utj Prästemötet effterföliande:

Sedan *venerandus Clerus* war samladt enhälleligen *proponerade* Högw: *H. Doct.* och Biskopen effterföliande angelägenheter så som 1. at sedan *Disputationen* är med nöje och wederbörandes beröm sluten, är detta at påminna angående Kyrkemedlen som blifwa betalte, at en del *assignationer* ankommit, och wore nödigt, at de som fått penningar sammansättia sig at afhämta dem ifrån de orter de äro *assignerade*, såsom stockholm, Jönkiöping och Linkiöping, dels i Plåtar, dels Koppar-runstycke, upläsandes H:r Biskopen sielfwa *Specification* at hwar för sig der af taga måtte anledning sörja för sina kyrkomedel, at dem snart afhämta ifrån de orter de stå förwarade i Ränterierne. angående *procenten*, lärer *Ven. Clerus* intet tyckia det wara obilligt, at *Consistorium* lofwat åth dem som omaket hafft 3 daler *procent*; Men som Camereraren *Torsberg* intet är nögd der med, så förnimmes nu, hwad de wilja bestå, *refererandes* H. Prosten *Serlachius* omständeligen de beswären be:t:e Camererare *Torsberg* hafwer. Alla tyckte at hans beswär bör ihug kommas med tacksamhet föreslåendes 6 *procent* det de gärna bestå. H:r Biskopen gaf dem anledning at tänka på hwad sätt de *transporteras* måtte, om de wilja sammansätia sig som äro af detta Lähnet, och afhämta dem i Jönkiöping, som kan blifwa allenast it wagnlass eller söka wexel med någon. 2. Vplästes H. landshöfdingens i Callmar [bref], hwarutj han begär, at Presterskapet befalles insända en *Specification* på alla *publicationer* som ske å Predikstolarne. 2) at de sätia sina namn under *Suppliqver* de skrifwa åt allmogen. 3. at *Placater* måtte åhrligen upläsas, som är befalt. 4.) Hwad det första widkommer, så är det både owänliget [owanliget?] och omögeliget, utan bidia Presterna deremot, at Befallningsmännen, i rättan tid lefwerera fram sina *publicationer* det wederbörande enhälleligen begära swaras skall. Till det an-

dra så utlåta Presterskapet sig, at de dermed sparsamligen wilja umgå, och om de något skrifwa lära de intet annat utlåta sig, än det de weta. Till det tridie så böra *Placaterne* upläsas, allenast *Consistorium* kan winna dem ifrå Kongl. *Cancellie Collegio* hwar med all flijt giöres, så at om Kyrkorna intet få dem derifrån, at de då måtte få tryckas här. Widare angående *publicationer* som ske genom fogdarne på *restantier*, så klaga Presterna, at de der med komma i afwund hos sina åhörare, hwarföre *Consistorium* lofwade skrifwa H. landshöfdingen till at det *corrigeras*, såsom ock *citationer* angående försummad[e] skiutsdagswärks längder, tingsstämningar etc.

§ 3. Vplästes *Consistorii Calmariensis* bref, angående de *contribution[er]* som fordras för Prästegårdarna, hwar till de förmena sig intet wara plichtige, efter de betala för hwart Sextiondefierde Mantal. Prosterna swarade, at några budit till at taga af den hemmans *contribution*, men fåt landshöfdingens Bondes *resolution* at det ej bör skee, som *Consist.* will hafwa *part* af. De ifrån Callmare lähn hade at klaga öfwer fougdarnes alt för nära *exseqverande* af Cronoskatter.

§ 5 [4]. Påminte H. *Præses.* at wid Proste: *visitationerne observeras* at, när förhöret är ändat, slutes med gudztiensten, och qwinfolken få hemlof. som för enighet i achttages allestädes.

§ 6 [5]. Anbelangande kyrkio *reparationer*, så wille Presterskapet drifwa på, at församblingarna söka widmachthålla sina kyrkior och intet förlita sig på *collecter*, som denna tiden intet *importera*, till dess tiderna annorlunda skicka sig. Kunnande hwar i sin Sochn *proponera*, om icke de wille sammanskiuta någon spannemål till kyrkiobyggnad. Då de utläto sig. det gärna giöra, allenast de få *Consist.* bref omkring Stifftet, som lofwades.

§ 7. [6]. H. *Præses* berättade för *Clero* om Boktryckaren i *Schara*, som mist all sin egendom genom wådeld, fått Kongl. Maj:ts lof at gå omkring med en Stambok, jemte Biskopens *Sv[v]edbergs recommendation*, *proponerandes* om de äro benägne något der till förskiuta, och Presterne, effter hans förslag, emottaga Stamboken, och låta den gå omkring? Men dertill wille de intet samtyckia, utan om han sielf will någon omkringsända wore

det bäst. *Resol:* altså at han får det swaret, at han sielf skickar någon omkring, påminnandes doch de swårheter som öfwerligga detta Stifftet framför något annat.

§ 8 [7]. Talte H. Biskopen om den församlade flychtings spannemålen, at *Consist.* har derom ingen widare *disposition*, utan at spannemålen skulle försäljas i Penningar, som bestå i Plåtar, hwarföre *Consistorium* skrifwit Hans Maj:t til. om fracht för införandet, och betalning åth den som upbär p(ennin)g(a)r[ne]. Emedlertid om någon will inhämta den till sig, eller hitsända wore wäl. Berättades ock, at Hans Mais:ts bref ankommit om nytt sammanskåt. och *Collecter* med; men *Consistorium* tillskrifwit Konungen, at slippa detta, och derföre brefwet intet ännu *communicerat*, utan när swar kommer, skall widare detta afhandlas, och Prosterna inkomma med sin berättelse om det som derwid kan uträttas.

§ 9. [8]. Wppå tillfrågan om clerus hade något at påminna; framkom *Mag. Münchenberg*, och bad slippa sina Cronoskatter, och änkiehielpen. *Resol.* Änkiehielpen slipper han intet, om det andra har han at ingif:a sin *supplique* hos *Consistorium* med de skiäl han hafwer, då will *Concistorium* det på sin wederbörliga ort *recommendera*.

§ 10. [9]. *Rector Gervallius* klagade sin nöd han är stadd i, sedan alt brand upp för honom, och lof:ade *Clerus* honom hielp när bref kommer omkring der om.

§ 11. [10]. förfrågades hos Kongl. Maj:t om de mynteteken som ligga i kyrkorna ofruchtsamme hwar om *clerus* påminner, och på kyrkornas wägnar flitigt anhålla för theras fattigdom skull the äro stadde utj.

Under den dittills obekanta formen, att prostarna tillspordes, hvilka de ville hafva, utsågos därpå officianter till nästa möte. Något disputationsämne uppgafs däremot icke.

Sedan upplästes *catalogus* och *noterades absentes*. och när det war ändat, bådo Presterna, at någon måtte påtaga sig at skrifwa öfwer Bönedags texter: hwar om *Reverendiss: Episcopus* lofwade wilja efftertänka, hwad derwid står at giöra, eller påhitta. Till det sista förmante H. *Præses* till Gudachtighet, sär-

deles denna bedröfweliga tiden, som fäderneslandet swäfwar i stor fahra etc. Widare at Presterskapet intet är för nähra gångit med sina Åhörare at utfordra sina rättigheter, som förebracht är, och at de intet wille gifwa lasterenom rum etc.

2) at de intet bruka alt för hårda *expressioner* emot sina åhörare, och förbanna dem; ty 3 ting bör en Prest achta sig före i sin Predikning at han icke talar af *ähregirughet*, *hemgirughet*, och *penningegerighet** som intet är till upbyggelse, underwisandes, särdeles de unga huru de skola inrätta sina Predikningar med besynnerliget efftertryck, at ingen grundar sina predikningar uppå lösa rychten, som ähreskändare åstadkomma, och äro offta bara osanning, upläsandes af kyrkordningen det, som wid detta tillfället bör antydas af en Biskop. Hwarpå önskades dem lycka och wälsignelse på sin hemresa. Men wid slutet påminte någre, och synnerl:n de långwägade, at *Synodus* måtte ske i sin wanliga tiid om Pärmässan. H. *Præses* will förmoda at Presterskapet har det förtroende till honom och *Consist.* at de der till utseendes warda det som richtigast pröfwas etc., hwarmed alt war tyst.

1722.

Protocollum uti *gymnasio* wid slutet på *Synodo* d 13 sept 1722.

§ 1 Till sattes *Officiales* till nästkommande Prästmöte. nämbl. — — — — — — — — — — — — — — — —

materia Disputationis: de Statú integritatis et immortalitate animæ, propagatione et imagine Dei.

§ 2 Blef slutit at hädan effter skall altid en *Comminister* tagas till *opponens*, samt en el:r 2 *magistri* till *opponentes*, emedan *disputatio* mäst beror på gode *opponenter*.

§ 3 uppnämde någre Proster dem som hafwa *Stipendia Territorialia* såsom — — — — — — — — — — — —

* Tillagdt af annan hand, möjligen Rudeens egen.

flera *stipendiarii* nämdes icke. Högwördige H:r Biskopen giorde påminnelse om Prästerskapets uppbörder af åhörarne, hwar på en deel af Prästerna begärte en *commission* måtte hållas.

Pastor Corylander Styrsta sade at sällan eller aldrig uppläses någre *publicationer* som kunna angå Prästerskapets nytta och fördeel, utan de allenast som angå allmogens förmåner, begärandes *Consistorium* wille därom hos h:s nåde H:r Landshöfd. påminna.

Pastor Zerl klagar at åhörarne äro tröga at infinna sig i weke prädikningarne, hwarwid högw. H:r Biskopen på minte, at de som ärna sig till herrans nattward om söndagen böra för ut i wekan gå i prädikningen.

Pastor Wåhlin begär at *Consistorium* wille söka hos H:r Landshöfdingen det Enkiorne måtte få behålla de ankomne *placater* och *publicationer*. *Resol.* är redan här om på mint, hwar om än en gång på minnes.

Proponerade hög wördige H:r Biskopen at som *gymnasii Biblioteqve* är mycket förfallit, altså bör effter wanligheten en Bok ifrån hwart Präste sterbhus inlefwereras, och på det *Bibliothequet* måtte kunna förbättras, kom H:r Biskopen med samtl. *clereciet* öfwer ens, at hwar en som *ordineras* till präst gifwer der till 1/2 *Carolin*, och för hwar fullmackt 1 *Carolin*.

Pastor Callander i Skiärkind klagar öfwer det at Prästerskapet ej blifwer *maintinerat* wid sine *privilegier*, utan måste utgifwa lagmans penningar, wara på wägerödning etc. *Resol.* skrifwes der om till H:r landshöfdingen. frågade och H:r *Callander* om han skall skriffta någon i Söchne weckan, effter någre det begära besynnerl. i wekoprädikningen. *Resol.* wid wisse omständigheter effterlåtes det.

Påminte högw: H:r Biskopen *Pastores* at de gifwa om parterne besked hwar ifrån de äro komne, och huru med saken förewetter, för än de gå till *Consistorium*, och at de tillsäga dem det de utlösa af *Notarien extracta Protocolli*, innan de gå härifrå, emedan somlige komma in, hafwandes intet besked ifrå sin pastor och gå bort utan at inlösa extracterne.

Påminte jämwäl H:r Biskopen huruledes en deel af präster-

skapet wisa uti sin rättighets utfordran en alt för stor girughet, hwarmedelst hela ståndet pålägges en skymf, hwilcket Prosterne på Prostetinget böra med flit sökia at af böja.

2) för mante Prästerskapet till nyckterhet och gudfrucktigt lefwerne, emedan han för nummit at några Präster hafwa den elake osed at de gå druckne på prädikstolen samt i dageligit sus och dus warandes obequeme at förrätta sit Embete hwarigenom hela ståndet kommer at lida, 3) at en deel giort sig en fördömelig wahna der med at de bruka Eeder och swordomar i hwart ord de tala, blifwande således med sit onda förhållande sina åhörares wäg ledare till helfwitit i stället för himmelen, ifrån hwilcken stygga wahna H:r Biskopen alfwarsamt förmante dem afstå, hwar om Prosterne böra låta sig angelegit wara at giöra en noga undersökning hwar i sitt Prosterj, och sådant *Consistorio* till kiänna gifwa.

1724.

Protocollúm hållit i *gymnasio* på d. 28 augusti uti samtel. *clericiets* närwaro.

1) upläste högw: H:r Biskopen några påminnelser, angående ett och annat, som på hosfogade papper * stå uptecknade.

* En lös bilaga, som innehåller följande promemoria:

Påminnes i Prästemötet 1724 d. 26. 27. 28 aug.

1) at pastores ej tillåta studenter prädika, utan de upwist *Consistorii* skriftel. till stånd der till.

2) at man icke går Biskopen och *Consistorium* förbj och söker promotorial hos andra till någon befordring. Jtem at församlingarna i förtid icke inkomma med sin kallelse för någon, innan ett ordentel:t wahl är hållit.

3) at *pastores* ej *vocera* någon till *ordination* och *adjunct,* som de icke weta wara någorlunda grundad i sina studier etc. warandes den, som antager någon *adjunctum*, förplichtad, at honom behålla, till dess han blifwer till någon ständig lägenhet förhulpen.

4) at h. H:r *Præpositi* wid visitationerne jämwäll see effter, huru Prästegårds husen wid macht hållas.

5.) at de som fått Kongl. fullmacht på pastorater, insända straxt en afskrift deraf til *Consist:*

6.) at *acta visitationis* af h. H:r Probsterna wid hwart Prästemöte inlef-

2) Beslöts at Ständernes *obligationer* skole till Probsterne i ett *circulair*bref med det första öfwersändas, då ock dessa puncter med Prästerskapet skola *communiceras*, samt huruledes apostladagarne skole firas.

men Båtsmans rullerne blefwo till wederbörande Probster lefwererade i *gymnasio*.

3) Proponerade högwördige H:r Biskopen på Probstens M:r Broocmans* wägnar om Prästerskapet skulle wara nögd dermed at låta inbinda den förste Tomen af Schriwers Sieleskatt för 5 à 4 daler för hwart band, menandes Probsten Broocman at han ändå kan få en dahlers bättre kiöp, om Bokbindaren får någon *qvantitet* af detta wärk at inbinda, hwar till Präster skapet samtyckte, allenast frågade pastor Spaak i mogata, om äfwen så mycket blir i det Swänska som det är i Tyska exemplaret. hwar til swarades, at intet blir utslutet, utan registret kommer ock under samma kiöp, förutan det stora registret, som ej kommer under samma kiöp.

4.) Påmintes de yngre at sökia sin förkofring i studier och

---

wereras, medan ifrån några Probsterier de ej finnas på några åhr tilbaka wara insände.

7.) at unge Präster warsaml. umgå med straffande uti prädikningar.

8.) at på ett ark *in folio* upsätties af hwar *pastore* de kyrkioherders och capellaners namn, som ifrå gamle tider til närwarande, hwar effter annan warit, samt åhr talet, när hwar och en dit kommit och der ifrån skilgdes antingen genom döden på ett och annat sätt, eller transporterad til annat pastorat, hwilket til wederbörande Probster lefwereras at til *Consistorium* öfwersändas till effterrättelse, medan altsedan 1695 ej någon anteckning der på är skedd; samt utj Stifftsboken derpå finnes någon *defect* af somlige kyrkior.

9.) at de böcker icke förgätes at insändas till *bibliothequet*, som af Präste sterbhus böra der till gifwas.

10.) at h. H:r *Præpositi* hwart åhr till *luciæ* tid wille insända en förteckning på PrästEnckiorna i hwar sitt contract.

11.) Ständernes *obligationer* lefwereras, iämwäll Båtsmans rullerne.

12.) om Prosten Broocmans arbete. pgr af KonungsSund.

13.) Collecters richtiga lefwererande.

14.) Dieknar förbiudas predika.

15.) Penningar för Scrivers Siele[skatt].

* Jfr *Svensk Boktryckeri Historia* 1483—1883 af *G. E. Klemming* och *J. G. Nordin*, (Sthm 1883) sid. 263.

giöra sig fasta i wår lutherska Evangeliska lära och ej gifwa några nyheter inryme, och at de yngre sökia råd hos de äldre om ett och annat i detta måhl jämwäl at *pastores* först *conferera* med sina Probster om mindre swårigheter och händelser, innan de dem i *Consistorio* angifwa, at Probsterne dem kunna afgiöra och *Consistorium* der med icke beswäras.

5.) tillsattes *officiales* till nästa Prästemöte.

— — — — — — — — — — — — — — — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — —

Materia: De Libero arbitrio.

Härwid påmintes, 1) at *officiales* ej måga wara för widlöfftige i sine *invitationer* och *gratulationer*, warandes allenast nog, om den första *respondens* och *opponens* bereder sig till et kort tahl at tiden med de långsamme *orationer* ej utdrages.

2.) at *Præpositi* och de öfrige *pastores* bereda sig på et *argument* at framställa när de af *præside* blifwa *inviterade*.

3.) at de unga Präster säthia sig främst på bänckarne första dagen effter middagen samt bereda sig at swara till frågerne, hwilket af samtal *clero* blef samtyckt.

4.) påminte h. H:r Biskopen, at Probsten Brookman will å egen bekostnad låta trycka synodal prädikningarna, om Präster-skapet så skulle tycka godt wara, hwar till de alla samtyckte,

5.) uplästes H:r öfwersten Falckenhagens bref till h. H:r Biskopen af d. 25 *hujus* der i begäres at *pastores* måge tillhållas at underrätta de hemmawarande ryttare och soldater i deras sanna christendom, emedan kongl. may:t nu nyl. öfwersänt å nyo dess nådige resol. och tryckte bref, som *anno* 1685 d. 28 *september* tillförene der om är utgångit. jämwäll påminner wälbem:te H:r öfwerste at *pastores* måge meddela ryttare wederbörligit wittnesbörd om deras grundande i sin christendom, samt at de icke emot förordningen måge lysa för någon ryttare, innan han ifrån wederbörande officerare upwist tillståndszedell derpå, medan nyl. händt at *pastor Brytzenius* i winnerstad, utan ringaste effterfrågan wigt ryttaren Nils wadman. Swaras öfwersten, at han till håller ryttarne bivista *cathechismi* förhör. Härmed slöts *Synodo* med *ψ*alm och wälsignelse.

1725.

ACTA SYNODALIA IN CONVENTU VEN. CLERI D. 2 SEPT. 1725.

§ 1 HH:r Biskopen betackade *V. Clero*, som så flitigt instält sig wid thetta nu i herrens nampn öfwerståndne *Synodo*, föreställandes them, hwad tijd Prästerskapet hälst skulle willia *synodus* måtte hållas på, om man skulle skiutat längre fram, eller blifwa wid then förr wanlige tiden. Hwarpå H. Prosten Vibiörnsson swarade, at *clerus* underkastar det i H:r Biskopens behag, men önskade så för sin som samtl. Prästerskapets wägnar, som utlåtit sig wara hälst nögde, om *Synodus* om Pärmessan måtte hållas, om thet ske kunde. Hwar emot H. *Præses* sina skäl til thenna ändring androg, nl. 1. *officia* och syslorna wid scholan, då *anniversarium Examen* kommer at hållas: 2 marknads beswären. 3 de många helgedagar, som Permässotiden falla, dä Prästerskapet måste wara hemma wid församl. til Gudstiänstens uphållande: men utlät sig doch, thetta oaktat, willia beqwäma sig efter *V. cleri* behag*. då alla enhälligt utläto sig, hälst wara nögde, at *synodus* kunde hållas Pärmessetijden, hwarwid thet altså beslöts. H. domProsten påminte, at, emädan 4:de *sessions*dagen torde infalla Pärmessodagen, eller någon Söndag, det kunde då hållas allenast en Prädikan och *session* slutfölljas: kunnandes ock tå, dhen som åhret förut warit *Præses*, den dagen prädika. hwilket biföls och samtycktes.

§ 2 Sedan tilsattes officiarii til nästa Prästmöte — — —
— — — — — — — — — — — — — — — — — —

Materia disputationis uppgifves ej.

§ 3 J anledning af the redan inlefwererade *acta visitationis*, får *Consistorium* fuller see Stiftets och församl. tilstånd. warandes angelägit att Samptl Prästerskapet söker bibehålla och förmana sina åhörare wid den wanl. Gudstienstens och Religions renhet, serdeles som icke allenast utanifrån medelst misstänkte

* Jfr sid. 320.

böckers införande och förswänskande, utan ock genom de uhr fångenskapet hemkomne, hwarjehanda nyheter utspridas. Hwar på man frucktar den anstälte *Eclesiastiqve Deputation* äfwen torde syfta: om hwilkens uphof, grund och sammanhang H. H. Biskopen för Samptl. Prästerskapet berättade, opläsandes ock *Cleri Comitialis* wid Riksdagen 1723 inlagde *libell* och *protest* emot denna *deputation*. Sedermehra har likwäl Kl. Maytz bref om des anställande kommit, hwars göromål föregifwas wara kyrkolagens förbättring: ther om oplästes Kl. Maytz bref af d. 24 Nov. *Consistorii* swar, samt *Consistorii* bref til ErcheBiskopen om samma *Deputation*. derföre förmantes Samtl. Prästerskapet igemen, at föreställa sina åhörare wid tiänligt tilfelle, faran här af och dess skadel. påfölgd, doch med then försiktighet som wärkets angelägenhet fordrar. Elliest hwad kyrkolagens förbättring [vidkommer], så kan hwar ock en, likmätigt *Deputations* bref *directe* opsända sina påminnelser.

§ 4. föresteltes följande påminnelser at (1) hH:rar *Præpositi* wid *visitationerne* hafwa inseende på Prästegårdernes bygnad, på det at *Pastorum* Enkor eij framdeles må *graveras* med alt för stor husröta (2) att samtl. Prästerna hwar i sin församling blifwa qware wid altaret och i Choret, medan Tron siunges, til förekommande af buller och oliud i kyrkan, samt til sångens desto ordentligare *dirigerande*. (3) Om Capellaners lydno och heder mot sine *Pastores*, efter *Consistorium* blir så ofta beswärat med klagomål öfer theras sidwördnad och halsstarrighet. (4) Warnades de unga Präster, at eij så obetänkt uthäfwa sina passioner på Prädikstolen: dock förbiudes them eij at straffa gångbara, grofa och heml. synder, allenast det sker med sachtmodighet til åhörarnes förbättring, och ei at deraf upwäckes åtlöye eller förakt, efter de warnings grader som kyrkolagen föreskrifwer. (5) anmodades herrar Prosterne at tijdigt indrifwa Collecter och domkyrkotunnorna, på det räkenskaperne så mycket förr kunna färdige göras: låtandes *Consistorio* weta (1) hwilken domkyrkotunnorna lefwereras till (2) hwar de innestå, ther om *Pastores* torde underrätta *Præpositis*, eftersom åtskilliga tunnor ännu innestå i Norra Webo *.

* Hänvisning till *Kopieboken, pag. 407.*

§ 5. Pastor i Liung *M. Duræus* inlagt en skrift, som han begärt måtte opläsas in *Conventu Cleri*, anhållandes at *Consistorium* wille *recom[m]endera* honom hos Prästerskapet til någon brandstods åtniutande, efter han förl. Britmässa led så stor skada. Hwilket ährende ock hH Biskopen nu androg, med begäran, at *V. Clerus* wille til *M. Duræi* skadas ersättiande något sammanskiuta, då herrar *Præpositi* torde det incassera och framdels insända. derom ock i nästa *Circulair* bref påminnes *

§ 6. Påmintes at herrar *Præpositi* och *Pastores* utlösa *Gezelii* arbetes Tom öfer gl. Test:tet, och nu wid hemresan afhämpta.

§ 7. Prosten Brytzenius frågar på sina och Contractisternes wägnar, hur wida krigsPrester och hofpredikanter må ha frihet hålla gudstienst hemma och utdela *Sacramenterne*, på den tijd ofentel. gudstiensten sker i kyrkorna, litandes på sina *Principalers* förswar: hwilket synes lända til den *publiqve* gudstiänstens förakt och försummelse i kyrkan, samt stor *confusion*, i det församl. ledamöter *distraheras*, och blifa hemma wid den prädikan i hofet hålles, och *absentera* sig således från kyrkan, twärt emot kyrkol. 19 C. 31 §. *R:* När någon *Casus existerar* och angifwes i *Consistorio*, skal man wara omtänkt om rättelse.

§ 8. *Dn. Ringelius* inlefwererat en skrift, begiärandes at få någon lägenhet: och imedlertid, at *V. Clerus* wille något samanskiuta til hans, hustrus och barns understöd. Hwar wid hH:r *Præses* utlät sig, at om hans befordran til någon lägenhet lärer wäl *Consistorium* draga försorg: men om *V. Clerus* imedlertid behagar hugna honom med något, skulle man gärna önska.

§ 9. *Proponerade* H. H. Biskopen, om någon af *Clero* skulle hafwa lust at köpa H. Prosten Olof Ekmans utgångne *Passions* Prädikningar heller *Crux Christi*, då de wille nu uptechna sina nampn på en lista, at så månge Exemplar måge förskrifwas.

§ 10. Slutel. förmantes alla i gemen och hwar en i synnerhet sin plikt efter guds och kyrkolagen at i ackt taga och efterlefwa både i lära och lefwerne. Och emädan tijden war förfluten, blef *Catalogus* denna gången ey upläsen, utan beslöts altså *synodus* med bön och sång.

* Hänvisning till *Kopieboken, pag. 410.*

1726.

ACTA SYNODALIA IN CONVENTU V. CLERI ANNO 1726 D. 29 JUN.

§ 1. Efter Sluten prädikan, som höltz af Prosten Brytzenius, såsom *Præses* förra åhret, sammanträdde Biskopen med *V. Clero* i *Gymnasio*, tackandes icke allenast dem som så enhälligt kommit op til det nu genom guds nåd ändade Prästmöte, utan ock *officiarios* för aflagt wackert prof.

Wid hwilket tilfälle förordnades *officianter* till nästa *synodus*.

Materia: Locus de prædestinatione.

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

§ 2. Här woro wäl mycket att påminna, men som *V. Clerus* begärt slut i dag, och tijden är kort will man allenast andraga det angelägnaste. Enkannerl. at kl. May:t genom öpet bref, hwilket ock nu uplästes, sammankallat Ständerna til en allmän rijksdag d. 1 septemb. nästkom:de Jämwäl uplästes riksdags Ord. 6 och 7 §§ till underrättelse om fullmakternes upsättiande för riksdagsmännen. *Sonderades* äfven *Clerus*, om de wille sig förena under sin samwaro, hwilka i åhr komma at blifwa herdagsmän från Stiftet. Man begärte, at *Consistorium* wille sielf föreslå några, der man sedan kan wällia.

§ 3. Berättade hH:r Biskopen sig hafwa hördt ett och annat af *Ecclesiast. Deputat:s* författningarne, att der skal uptänkas åtskillige nyheter, till Ståndets och jämväl *ceremoniernes* ändring och olägenhet. Och som Borgerskapet och bondeståndet skola äfwen wara mycket benägna för slika nyheter, enkanerl. det som angår *pietismum:* så wore icke orådligt, om Prästerskapet sökte tilfelle at underrätta dem serdels bondeståndet, om sådana nyheters skadel. påfölgd, dess beskafenhet och författning samt hwad försiktighet der wid bör brukas. *

* I den skrifvelse (Kopieboken 1726, pag. 324), hvarmed mötesbeslutet utsändes till prästerskapet och församlingarna, finnes ingen antydan härom.

§ 4. Klagas af några *Præpositi*, at *Pastores* eij wisa dem wederbörlig handräkning i ämbets mål, med domkyrkot:s indrifande, *Collecternes* tijdige insändande, samt *Consistorii* brefwens skyndsamma kringsändande, derwid äfen klockarne wisa stor tröghet. hwilket förmantes att rättas.

§ 5. Anmodades *V. Clerus* wid utlysninge(n) af hällestad *Collecten* upmuntra åhörarne til rundeligt sammanskott.

§ 6. kyrkoherden och Comm. i hällestad inlagt en skrift, som nu uplästes, begärande, at *V. Clerus*, efter gl. plägsed, wille något sammanskiuta til deras uprättelse och tröst under deras olycka genom branden: samt at *Clerus* wille utsättia och dela, hwad til hwardera ährnas.

§ 7. Påmintes om Änkolistornas tijdiga insändande, sist til *Luciæ* tijd.

§ 8. Jämwäl om domkyrkot[unnornas] indrifwande.

§ 9. Prosten Broocman* upwijste så mycket som tryckt war af Scrivers Siäleskatts 4 del: med begäran, at *clerus* ju förr ju heldre wille lefwerera pgr til bandet. Upwiste äfwen ett exemplar af en med grof Stil uplagd Psalmbok, om några skulle behaga köpa den sam(m)a til kyrkorne.

§ 10. *Proponerades* om *V. Clerus* skulle willia bekåsta, at *Circulair*brefwen trycktes, så wil Boktryckaren sig det åtaga, då kunde ett exemplar blifwa wid hwar kyrka, och Pastor slippa afskrifa dem. hwilket *V. Clerus* eij wille samtycka till.

§ 11. Påmintes, att kl. förordningar, om barnmord, Skogseld, tiänstehion, och fler som anbefalte äro årl. at upläsas, måtte äntl. opläsas, så wida de wid kyrkorne finnas. Elliest will *Consistorium* wid riksdagen göra ansökning, att alla sådana *placater* måtte tryckas i et band, til kyrkornas behof.

Däremot har Torsten Rudeen i ett tillägg egenhändigt gifvit följande fingervisning för riksdagsmannavalen: »Skolandes Consistorium hälst see, at de som senast låtit sig bruka för Riksdagsmän, och hafwa således bästa kunskapen om närwarande tillstånd, kunde förmås sig äfwen nu beswäret åtaga, hälst och Biskopen föga kan hoppas sin hälsa kunna förslå till den trägna upwachtning som der fordras, och nödgas för thenskull hoos H:s Kgl maj:t göra sin underdåniga ursächt».

* Jfr sid. 323, not.

§ 12. Widare hade Biskopen intet at påminna allenast förmantes alla til erindring af sin Christel. plikt i lära och lefwerne, efter guds ord och kyrkolagens föreskrift. Jämwäl förmantes flitl. drifwa *Catechismi* förhör, til hwilkas befrämjande torde mycket tiäna, om böterna efter kyrkolag 2 Cap. af de tröge utsöktes. Enkannerl. påmintes de yngre Präster söka sin förkofring i studier, så wida de wille niuta befordring. förmodande man i öfrigt, at så alla i gemen, som hwar ock en i synnerhet lärer så förestå sitt ämbete, at det kan lända til guds ähra, församl:s upbyggelse, och egen samwets frijd.

§ 13 Emedan *Catalogus Cleri* i går oplästes, och tijden är förfluten, slöts med bön och sång, och inbördes önskningar.*

1728.

ACTA SYNODALIA IN CONVENTU VEN. CLERI DIE 5 SEPTEMB. 1728.

§ 1 Oplästes Catalogen på Prästerskapet, och befans större delen wara församlade, förutan ifrån Vimmerby contract, hwarom Prosten Lenberg af d 29 sistl. skrif:r.

§ 2 Kyrkoherden i Hellestad H Valbom samt Com. dersammasteds H Redelius inlagt en tackseyelseskrift til *V. Clerus*, för dess sammanskott til uprättelse utur deras olycka, wid den för 2 åhr sedan derstedes timade brand och wådelden: hwilken skrift äfwen nu oplästes, med begäran, at om någre woro, som ännu icke något här til förskutit, wille dem framdeles der utinnan hugna**

§ 3 Jgenom bref af d 4 *hujus recommenderar* HH landshöfdingen *EhrenCrona* rådmannens och handelsmans i Norköp H. Lindstedts ansökning och förslag, att få *fournera* kyrkorna här i stiftet med godt mässewyn, för 8 pl[åtar] ankaret, williande han ock försända wynerne til nästa köpstäder i lähnet, wid första lefwerantzen lemna och aflåta kärilen, samt 6 *bouteiller* med til-

* Hänvisning till *Kopieboken, pag. 324.* ** D:o *pag. 267.*

räckelige korkor till hwar kyrka: med mehra. Hwilket bref oplästes, och förestältes sielfa innehållet behörigen, der på större delen af Prosterne utlåto sig wara förnögde med detta tilbod. hwarföre begärtes, at hH:rar Prosterne framdeles wille opgifwa en wiss *qva(n)tite*, så mycket, som til hwar kyrka behöfes. *Rs:* Prosterne lofade insända sådana *specificationer*.

§ 4. oplästes Prostens Mr Brocmans * skrift, hwar uti han anhåller, at *Consistorium* behagade hos *V. Clerum recommendera* dess *qvart*bibel, så at Hr *Præpositi* och *Pastores* wille förmå sina åhörare, som på sneiders *octav*bibel ey *prænumererat*, nu på hans under trycket warande *qvart*bibel *prænumerera* 6 daler kmt, och *prænumeration* forderligst insända. *Rs:* Hh:r *Præpositi* och *Past[ores]* lofade willa widare inhämta sina församl. utlåtelse här om, samt sedan gifwa *Consistorio* swar **

§ 5. *Proponerades*, om någon hade lust at *prænumerera*, eller sig tilhandla Sal. Prostens *Hallenii* nu på trycket komne Swänska *Concordans* bibel, fol. 2 tom för 3(?) d. Smt.

§ 6. förelästes *V. Clero* Kl. Mayt:s d 27 Jun. aflåtne och til *Consistorium* d 5 sistl. aug. ankomne bref, ang:de warning för *Dippels* willosatzer och skrifter, at Prästerskapet, der de skulle finna några med slika willfarelser wara besmittade, sådana sina åhörare warna, och om dess fördömeliga lärdomar underwijsa, samt råda them ifrån sig gifwa dess skadel. böcker, med mehra; på det *Evangelii* rena lius och lähra må hos oss framgent blifa oförkränkt. *Rs. V. Clerus* begärte få en afskrift af detta bref til dess bättre efterlefnad, som lofades.

§ 7. Vidare oplästes Kl May:ts Bref d 8 *Mart[ii]* 1728 af innehåll, at när några *Collecter* begäras til någon bofällig kyrkas *reparation*, skal altid en noga underrättelse gifwas, om kyrkans bofällighet, af hwad orsak then samma härkom(m)er, huru kyrkans medel äro wordne *disponerede*, samt om församl. icke af egna medel kan åstadkomma samma *reparation:* på det man kan weta, om kyrkan icke genom wårdzlöshet kommit i lägerwall. *Rs.* här af *communiceras* äfen en *Copia* med *Clero.*

* Jfr sid. 323, not.

** Hänvisning till *Kopieboken, pag. 267.*

§ 8. J anledning af, at det taltes om Ståndets förackt, som mäst förorsakas af en del Prästers oanständiga lefwerne, så oplästes *Consistorii Comitialis* til detta *Consistorium* under d. 8 *Jul[ii]* 1727 aflåtne bref, ang:de en alfwarsam upsicht på Prästerskapets förhållande i lära och lefwerne, samt at de som derutinnan brotzlige befinnas, eller lefva i trätor och oenighet med sine åhörare, måge alfwarl. tiltalas och näpsas.

Rs. Gifwes *V. Clero* äfen afskrift häraf.

§ 9. *Proponerades* hwad *methode* man skal bruka till Riksdagsp(ennin)g(a)rnes jämkande, medan det härtil klagats öfwer deras olikhet, antingen man skal taga Prästegårdarnes storlek, eller mantalen, eller bägge, til *fundament:* warande ock många som ännu återstå med the förra riksdagsp(ennin)g(a)rs utgiörande, hwar igenom riksdagsmännen mycket kommit at lijda.

Rs. V. Clerus underrättar *Consist:o* om mantalens storlek.

§ 10. Berättades, at man utaf de från kyrkorne inkomne kyrkoräkningar befunnit någon *confusion* och mörkhet, samt at några afdragit och affördt *in credito* för kyrkoräkningens görande, som bör utan wedergällning ske. förmantes, att sådant bör ändras, och räkningarne med bästa tydlighet och klarhet inrättas hädan efter.

§ 11. Påmintes om *Catechismi* förhörs oförsumel. drifwande, samt böternes uttagande af de tröge och owillige, i anledning af kyrkolag 2 Cap. 9 §.

§ 12. Klagas, at *Circulair*brefwen icke altid och tidigt *communiceras* med *contractisterne*, eller opläsas på Predikstolarne, de der angå *Collecter* och andra *publiqve* ährender; som förmantes hädan efter böra ske.

§ 13. J lyka måtto klagas, at *Collecterne* icke på de utsatte och föreskrefne dagar upbäras och insamlas, hwar igenom sker at lefwerantzen längre utdrages: jämwäl, at *Præpositi* icke på sina reversaler *specificera*, huru mycket i *Collect* faller wid hwarje kyrka; hwilket begärtes, hädanefter måtte behörigen *observeras*.

§ 14. Med domkyrkot:rnes försälgande och dess prys förhålles hädan åt efter wanligheten, så at *Præpositi*, utan förfrågan

i *Consistorio,* kunna sätta wärdie derpå, efter som säden högst går och gäller i landsorten, kunnande ock hH:rr landshöfdingarnes Markegång tagas til *fundament.* Påmintes ock, at H:r *Præpositi* och *Pastores* wille gifwa oplysning om hwad som ännu *resterar* och i församl. innestår, och hos hwem, och huru wida sådan rest är möijelig at utbekom(m)a, af Domkyrkot[unnorne] för S[a]l. Sysloman Norboms tijd: medan inewarande Sysloman Mr Vidbom kan dessförinnan icke göra sin räkning.*

§ 15. Medan thet klagas, at Tings-Predikningarne under tijden försummas, twärt emot kyrkolag 2 Cap. 13 §; förthenskul påmintes H:r Prosterne at hafwa en alwarsam upsicht, på wederbörande, at Tingspräedikningarne oförsumel. förrättas.

§ 16. Aldenstund det understundom frågas, om de i kyrkorne befintliga och nu obrukel. Myntetekn, och 14 /: Smts försäkringszedl. skola försälgas, och huru högt, eller om kyrkorne full summa hafwa för dem i framtiden at förwänta, eller ock om de skola förwaras. förthenskul tyckes bäst wara, om kyrkorne dem försällja til *licenter* och *trafiqven,* för det högsta prijs de kunna få, 4, à 6 styfer för hwar daler, medan thessa myntetekn och zedl. hör under 9 mom. i Reglementet, och owist, huru snart de elliest af Ständernes Contoir kunna inlösas, och imedlertid ligga kyrkan ofruchtbare. hafande *Consist:m* med Sal. kyrkoherden *Possiet* i stockholm här om *corresponderat,* och fåt dylikt swar.

§ 17. Tilsattes *officiarii* til nästa Prästmöte. och efter öfwerenskommande fans rådligt dela *Locum de Christo,* som nu i ordning följer af Haffenreff[ero]** så at först handlas *de persona & officio Christi* och sedan här näst *de communicatione idiomatum.*

— — — — — — — — — — — — — — — — — —

§ 18. Slutl. förmantes *V. Clerus* at efterlefwa kl. kyrkolagen, så wäl i andra mål, som ock Cap. 25 § 8. hwarmed the hemförlofades, och i guds beskydd anbefaltes.***

---

* Hänvisning till *Kopieboken, pag. 268.*

** Sid. 176.

*** Hänvisning till *Kopieboken, pag. 267 o. f.*

VISITATIONSAKTER.

De äldsta och märkligaste vistationsakterna från Linköpings stift äro utan tvifvel de, som bevara minnet af Abraham Angermanni räfst, hvilken, ämnad att omfatta hela riket, inskränktes till Linköpings och en del af Skara stift* och företogs af Mäster Abraham i sällskap med Linköpingsbiskopen Petrus Benedicti. Originalen finnas nu, sammanförda i en omfångsrik pergamentsfoliant, i Upsala universitetsbibliotek, och stiftsbiblioteket i Linköping eger sedan 1792 en afskrift, som dock icke tillfredsställer strängare anspråk på noggrannhet. Petrus Benedictis egna visitationsakter funnos kvar i domkapitlets arkiv, när Spegels inventarium upprättades 1701, och ännu 1797 har Ragvald Nicolai** meddelat biskopen i Kalmar, Martin Georg Wallenstråle, utdrag däraf***. Nu äro de emellertid borta liksom Jonas Kylanders, hvilka sist omtalas i Spegels inventarium.

Arkivets nuvarande äldsta visitationsakter förskrifva sig från Johannes Bothvidis tid och äro i godt skick.

* Jfr Jordan Andersson: *Studier i Linköpings stifts odlingshistoria;* Link. 1881.

** Sid. 11, not.

*** *Cler. Calm.* (jfr sid. 144, not.) III: 627.

Hans närmaste efterträdare på biskopsstolen, Jonas Petri Gothus, och dennes efterföljare, Andreas Johannes Prytz, ha efterlämnat särdeles fullständiga och intressanta visitationshandlingar, hvilka liksom de föregående innehålla en mängd uppgifter om och afskrifter af pergamentsbref och andra äldre dokument, som vid visitationerna ännu funnos i kyrkornas ego. Samma förhållande tycks, att döma af andra dokument, där de åberopas, ha egt rum med Samuel Enanders visitationsakter, som nu saknas i arkivet.

Att handlingarna rörande Terseri visitationer åtminstone till någon del varit samlade, framgår däraf, att de i inventarierna upptagas under sitt särskilda nummer. Men då samtidigt anmärkts, att de äro ofullständiga, och då man påträffar dem såväl i domkapitlets allmänna protokoll* som i form af marginalanteckningar i äldre visitationsakter, har man anledning antaga, att de icke med samma noggrannhet som de äldre införts i särskild bok. Denna förmodan vinner äfven stöd af Spegels anmärkning vid visitation i Söderköpings hospital 1695, att protokollet från Terseri visitation därstädes 1676 »icke kommit till Consistorium för än d. 6 Febr. 1684 och warit sålunda borte therifrån utj 8 års tid». I hvarje fall saknas nu andra visitationsakter från Terseri tid, än de som på nyss nämndt sätt finnas intagna i andra handskriftsamlingar. Likaledes saknar arkivet urkunder angående visitationer af Olaus Swebilius och Magnus Pontinus, och ovisst är, om några sådana funnits, då hvarken protokoll eller inventarieförteckningar lämna antydningar därom.

* Jfr sid. 17, N:o 10.

I Spegels och hans efterträdares visitationsakter har vår tid lättare att igenkänna sina egna kyrkliga förhållanden än i hans föregångares. Men så hade ock, när Spegel intog biskopsstolen i Linköping, 1686 års kyrkolag, som satt sin i väsentliga drag ännu kvarstående prägel på svenska kyrkan, trädt i stället för den gamla kyrkoordningen af 1572, efter hvilken hans företrädare hållit sina visitationer.

Den allmänna karakter, visitationsakterna fingo genom Spegel, behöllo de under hans efterträdare, Thorsten Rudeen, Jakob Lang och Eric Benzelius d: y. Efter den sistnämndes tid återfinnas de ej vidare i särskilda band, utan böra sökas bland arkivets i kapslar förvarade lösa handlingar.

---

1. SOLENNES VISITATIONES ANNO 1633, HÅLDNE AF HANS HÖGWÖRDIGHEET H. BISKOPEN I LINKÖPING SAHL. DOCT. JOHAN BOTHVIDI*.

Fol., perg.b., 201 fol., registr.

Till bandet ha användts två, nu delvis utplånade och nästan oläsliga, latinska handskrifter, af hvilka den ena är ett missale eller antifonale. Den här ofvan återgifna titeln, som tydligen tillkommit efter Bothvidis död och röjer en annan hand än de öfriga manuskripten i bandet, är tecknad på ett löst blad, som äfven innehåller ett register, hvars senare del

* I inventeringsprotokollet från 2 maj 1696 har And. Ol. Rhyzelius (sannolikt 1774) antecknat, att dessa visitationsakter saknades. De ha sålunda senare återkommit till arkivet. —

förskrifver sig från Ragvald Nicolai*. På bandets första sida är med Bothvidis synnerligen svårlästa handstil en anteckning gjord om ställen, där han visiterat, och längst ned på samma sida har en annan hand skrifvit:

»*Ebrius, infamis, erroneus atq[ue] furentes*
Cum pueris Domini non debent sumere Coenam».

Samma hand, som skrifvit titel- och registerbladet, har på flera ställen i marginalerna gjort anteckningar med hänvisningar till senare visitationer af biskoparna Prytz och Terserus.

Fol. 61 (som bör vara 62) innehåller ett af Bothvidi egenhändigt skrifvet titelblad till bandets återstående del.

Utom visitationsakterna och hvad därtill närmast hör, såsom inventariiförteckningar, »casuum examina», hvarjehanda uppgifter om socknar, kyrkor och prästbol, m. m. innehåller detta band:

Fol. 140 (andra sidan): »Copia aff S. Konungh Johans Breff på Prästegården i Ekesiö», dat. Söderköping 19 september [15]86.

Fol. 141: »K. Siggismundj Breff på kyrkiotijenden» (till kyrkoherden i Eksjö J. Zacharias Nicolai), afskrift utan ort och datum.

Fol. 141 (andra sidan): »K. Gustaff Adolphs Breff på Wederlaget (till samma kyrkoherde), dat. Örebro 26 februari 1617. Kopia.

Samma sida: »Rijchs Rådz Breff på Präste Mantals Penningarna» (till samme kyrkoherde), dat. Stockholm 11 december 1627. och undertecknadt *Pär Årlandsson, Matthias Soop, Oluff Erichsson.* Kopia.

Fol. 142: »K. Gustaff Adolphs Breff på Scholmästerens Underhåld i Ekesiöö», dat. Stockholm 24 november 1634**. Kopia.

* Sid. 11, not.

** I marginalen är antecknadt (af Ragvald Nicolai) »N. B. fel! forte 24 el. 14».

Fol. 176: Östgöta lagmannen Erik Ribbings »Breff under Lagmansdom» på ön Bärö i Solgen till kyrkan och prästgården i Hult, dat. »Åhr, Dagh och Stadh som föreschriffwit ståår, d. v. s. »Ekesiöö fastagånge måndagh Anno Dominj [M]CDLI».* Kopia.

Fol. 185: Johan III:s bekräftelsebref på »biscop Peers** i Linköping åtgärd» att lägga vissa gårdar och byar från Karstorps, Hessleby och Hvena socknar till Lönnberga, dat. Stockholm 21 september [15]83***. Kopia.

2. FÖRTECKNING UPPÅ VISITATIONERNE UTHI THENNA BOOK, (SAMPT HÄREDEN OCH SOCKNERNE) AF SAL. BISKOPEN IONA PETRI GOTHO ÅHR 1638 OCH DE FÖLLIANDE.

Fol., pappb. med perg.rygg, fol. och registr. Ryggtitel: *Acta Visitationum Dioecesis Lincopensis Anno 1638, 1639, 1640, 1641, 1642, et 1644, a M. Jona Petri Episcop. Lincop.*

Titeln, som omedelbart på första sidan efterföljes af register, är liksom detta skrifven af samma hand som näst föregående bands. Folieringen (af Ragvald Nicolai†) omfattar bladen 1—230; därefter följa 18 blad, som sakna all slags numrering. Ett och annat är oskrifvet. Här och där förekomma marginalanteckningar från senare — företrädesvis biskoparna Prytz', Enanders och Terseri — visitationer. Men äfven tidigare visitationsakter åberopas såsom (fol. 99, andra sidan) Jonas Kylanders, hvilka nu saknas i domkapitlets arkiv. Protokollet rörande visitation i Malexander (fol. 150, 151) inskränker sig till en rubrik jämte förteckningar öfver inven-

* Äfven åberopadt Prytz' visitationer, se sid. 344, där det är dat. »fästegänga måndagh».

** *Petrus Caroli Skeningiensis?*

*** Jfr *Jonas Petri Gothi* visitationer sid. 340.

† Sid. 11, not.

tarium domesticum, präst- och klockareegor samt socknens mantal. Utom dylika förteckningar förekomma någon gång äfven i dessa akter socken- och ortbeskrifningar samt, mera sparsamt, förklaring af ortnamn såsom fol. 71, där det om *Thiustiæ Heradt* heter: »af *situ denominatum* och *Thiusan* nembl. något smaal wäg emillan bärgen nerföre åth Häredet», och om socknen *Gielbozrum* (Gärdserum): »af *H. Bóo Grijp* till Wijnääs». Att dessa kommentarier äro af senare datum än själfva visitationsprotokollen, synes däraf, att de äro af samma hand, som titeln och registret.

Af ryggtiteln, som öfverensstämmer med bandets innehåll, framgår, att inga visitationsakter finnas för 1643. Ovisst är, om Jonas Petri Gothus då visiterat i stiftet. Har så skett, finns en lucka i handlingarna rörande hans visitationer.

Utom visitationshandlingarna innehåller detta band:

Fol. 60: kopia af en skrift med redogörelse för »Borgrettens, som höltz på Linkopingz huus», dom i tvist mellan fru *Anna Sneckenborgh till Ekhult* och *Johan Christersson til Skrafuestadh* om stolrum i kyrkan (Björsäters eller Örtomta?), dat. Linköping 21 mars 1639 och undertecknadt: *Johan Christersson Ulff; Petrus Biugge Leser och Consistorial i Linköping; Laurentius Petrj in Örctompte; Nicol. Ingevaldi Pastor i Biörseter;*

Fol. 83: kopia af Gustaf II Adolfs bref på »wår och Cronones gårdh Bredwasse be:dt til Prästestom i Loftahammar»; dat. Stockholm 13 februari 1627*.

Fol. 91: kopia af bref rörande byte af ängstycken, »det ena i Hoordeel (Westrum) det andre i Löökerum» mellan »Edle och Wälbördige *Iffuar Christopherson* til Guursteen och *G. Zacharias* kyrkioheerde Uthi Gladhammar», dat. Westrum 29 april 1625 och undertecknadt med bomärken af *Måns Nilsson i Busseboo, Anders Christensson i Yperijdh i Hiorte Sochn, Per Ingeson i Rösle Larss Larsson i Möhrhult och Bothwidh i Hulta i Gladhammer Sochn**.

* Anfördt i Prytz' visitationer, sid. 347.

Fol. 96 (andra sidan): kopia af Lucia Ulfzdotters testamente af all hennes »ägelot i Yttrebij och Suendalen — — — under Prestens gård i Lochnawij* till ewerdeliga ägo mina siel och mina föreldra sielom til roo;» dat. »Anno D(omi)ni MCDXXVIII die Apo(s)to(lo)rum Philippi & Jacobi».

Fol. 97: kopia af Nils Gudmunsons, Folke Jeppesons och Nils Slatte, wäpnares, bekräftelsebref på »allom the ägelut wår k. moder *H. Lucia Nils Jonsses* hustro war, — — — gaf i Suendalom til forb:de Prestens bordh», dat Ytterbij an(n)o D(omi)ni MCDXXXI.

Fol. 122: kopia af Johan III:s, under fol. 185 i näst föregående band antecknade bref 21 september 1583.

Fol. 136 (andra sidan): kopia af Johan III:s bref till Pedher Staphanson med befallning at utsyna en fjärdedel från frälsehemmanet Sjöarp i Ryds (Westra Ryds) socken och »lägga then till Prästebolet», dat. Vadstena 6 februari 1578.

Fol. 140 (andra sidan): kopia af Gustaf II Adolfs gåfvobref på »cronones torp Kiälemåla» till »H. Måns kyrkioherde uthi norra wy och prestebordet», dat. Linköping 25 januari 1619.

På samma sida är antecknadt:

»Om 3:die delen uthi *Skuru* som häfdas under Prästegården (i Norra Vi) finnes detta besked uthi ett gammalt Munke *Calendario: Ego Ingeborgh Magnosa dotter dedi ad mensam Pastoris in Wij Tertiam partem in Skuru pro anima mea et parentum meorum in perpetuum Anno 1374 in die Gervasii & Prothasij martyrum*».

Föl. 145 (andra sidan): kopia af Elina Raghwelsdotters gåfvobref till prästens bord i Asby på »Bredegarden mz huus ok iord, aker ok ängh ok fiskewatnom, wato ok torro innan garde och utan» för tretton själamessor om året; dat. *Anno Domini 1383.*

Fol. 146: kopia af Peder Jönssons, »byggiande i Elidishult i Nääsby Sochn», bref, hvarigenom han och hans hustru Märitta Jönissedotter för sina föräldrars »siälarökt» gifvit och

* På andra ställen i denna och nästföljande urkund: *Ludkonwij* och *Ludkowij*.

sålt »Nordeste gården» till Asby kyrka och till prästens bord; dat. *Anno Domini* 1434 *die pentecostes.*

Samma fol. (andra sidan): kopia af ett odateradt och ofullständigt bref, hvarigenom Jngeld Olsson »gifuit hafuer 1 Odegårdh Alatorp Aasby kyrkio ok Prästenom, helftena til Kyrkian och helftena under Prästins bordh, som ther sittiande är, för henna siäl, ok alla henna föralderes siäla för 20 marker gotniska».

Fol. 179: Östgötalagmannen *Niels Bielckes till Salestadh* dom i egotvist mellan kyrkoherden Gregers i Konungssund och bönderna i Wäsby, dat. Konungssunds prästgård 8 juni 1604.

Fol. 186: kopia af hertig Johans af Östergötland bref om rätt för Qvillinge socknemän att för kyrkans räkning i »Cronones ström» uppföra en »sågkvarn» i stället för den, som »Hogenschildt Bielke, medan han stodh uthi sin floor» slagit under sig; dat. Bråborg 24 mars 1612.

Fol. 205 (andra sidan): kopia af Gustaf I:s upplåtelsebref för »Her Birge Sunonis kyrkioprest i Hageby Höghe» å en äng och en utmark; dat. Vadstena 13 april 1559.

Fol. 208 (andra sidan): kopia af Knut Stenssons gåfvobref å »fäm fierdingz Landz Jordh innan Yxstada i Rogzlösa Sochn» till prästens bord i Rogslösa för en självamessa »i huario Månade til Gudz dom»; dat. Westerlösa *Anno Domini* 1420 *die Marcelli Apostoli.**

Fol. 211 (andra sidan): kopia af Gustaf II Adolfs bref om återställande till Kongl. Maj:ts och kronans hemman Almestorp i Björkekinds härad af ett stycke äng, som blifvit »lagdt bort uti ett annet häredt under Tingzstadh Prästegårdh», dat. Stockholm 27 april 1620.

Om denna kopia är antecknadt, att hon är afskrifven »af itt löst pappeer i Tingstad kyrkiobook vid (Terseri) visitation den 14 Maii 1673».

Fol. 213: Östgötalagmannen Axel Bielkes till *Herredssäter* bref om landssyn den 21 juni 1596 på torpet Almstad i Björkekinds härad, »huilket Torpeställe en tijdh långh hafwer

* Jfr Kongl. bref, sid. 119.

leghat till engh halfparten till Alm, tegh om tegh, och halfparten till Tingstadh Prästegårdh», ofullständigt. Kopia.

Fol. 218: kopia af lagmansdom »åhrom effter Gudz bördh 1480 odensdagen näst epter Sancti Calixti dagh» mellan »hederligan man her Bryngulf i förnästadhe (Furingstad) om hans Prästegårdz wada och Skogzdeel uppå den eena sijdho; och Jordegandena i Förnestadha kyrkioby uppå den anna sijdo».

Under denna kopia är antecknadt, att originalet på pergament vid Terseri visitation 13 maj 1673 förvarades i Furingstads kyrkokista.

Fol. 219: kopia af Lösings häradsrätts dom 6 maj 1650 mellan »Höglärdh m:r Nilss Lundius, fulmechtigh giordh af det Ehrewördige Capitelet i Linköpyngh, och Regementz Quartermesteren, mannhaftig Johan Persson i Kumbleby» rörande pastorsboställets i Furingstad ägor. I denna dom är nyssnämnda lagmans dom åberopad.

Dessutom är i detta band, fol. 178 (andra sidan) och 179 antecknadt:

»*Anno Dni* 1228, Konung Erich den Ellofte wijd thet Nampn, den hundrade och Trättijonde Sweriges Konung efter Syndafloden, hafuer låtit byggia Konungssundz kyrkia, och twå andre kyrkior I Swerige wijdh Nampn, Kongzöre och Kongzleena med sin och Cronones omkostnadt, och hafuer gifwit itt Stycke Iord som kyrkian är på bygder, och Pastor skall sigh af föda, och är medh Råå och Röör omlagder. Thet förste ähr vijdh Fiuukz Norre gärdes hörne een treekantigh Steen, Wäster uth åth hwite Häll, Söder uth till Swarte Råå, Öster uth i Medie Steenbroo, och i Fiuukz berg, Norr uth i förnembde Hörnesteen: Men itt Engiestycke ifrån hwar byy hafuer Konungen sielfr gifuit till kyrkian. Jtt stycke ängh ifrån Grinnebyy, liggiandes uth medh daalsängien, medh sine fulle Råä och Märkie. Jfrån Wäsby itt Stycke mitt i daalsengien innan fyra Steenar Ifrån Swijnesund itt Stycke uth medh Store becken. Ett Stycke ifrån Konungsund mitt på Tufwedälden in till Fiuukz gärde. Ett stycke ifrån Rådha wijdh Store bäcken till Näste(?) häfd Öster uth. Ett Stycke

ifrån Säby liggiandes nedh till Lindholmen Söder uth till een Steen och i Mööbecken.. Ifrån Fiuuk ett Stycke åker ut wijdh wägen, innan fyra Steena, (här är af annan hand tillagdt: sååls med een Spann korn, och brukas af klockaren. Noch 1. Spanneland i Prästegårdzgärde. 1 liten kåhlgård emillan kyrkan och klockaregården på norre sjdan om kyrkian.)

Hafwer och Konung *Magnus* Ladulåås den hundrade, trettijonde och andre Sweriges konung efter Syndafloden *Anno* 1280, gifuit itt heem (hemman?) till Konungsundz Prästegård liggiandes i Konungsundz Byy, och ähr halt fempte Stång, och tuu Spans afgiäld uthi full måål i åker och ängh, uthi fiske och all annor tillägor.

Magnus Green hafwer warit tillstädes uthi konung Carlss räfst *A:o D(omi)ni* 1454 med fleere af adelen och Presterskapet, och hafwa giordt itt bythe, emellan Prästegården och the andre fyra gårdar i Konungsundh, Så at Prästegården skulle hafwa itt heelt fiskie i åån, och tridie parten aff. fiskiet i wassen, ther emoot skulle för:te fyra gårdar hafwa uthi Wederlagh fyra Tunnor åker, hwar efter som han ähr uthi sitt Stångefall, liggiandes Samme åker ther i Konungsundz Nordeste gärde. Datum An:o D(omi)ni 1556».

Härunder är af annan hand antecknadt: »Thetta för:na är i M. Erich Falkz Episcopi Linopensis * närwara skrifwit Anno Domini Ettusend femhundrade femtie Sex».

Att denna upplysning gäller om *originalet* till anteckningen, är tydligt och framgår ytterligare af ännu en anmärkning under sidan 179, lydande: »N. B. Thetta föreskrefne är uthi een Pergamentzbook in 4:to som det här är infördt, ordh ifrån ordh annoterat».

3. ANDREAS JOHANNES PRYTZ' VISITATIONER 4 NOVEMBER 1648—1 APRIL 1653.

Fol., pappb. med perg. rygg, fol. och (ofullständigt) registr. Ryggtitel (nästan utplånad): *Acta Visitationis*) *M. Andreæ Prytz 1648, 1650, 165—1653.*

* Icke *Lincopensis.*

Bandet inledes med en ofullständig förteckning öfver Prytz visitationer, skrifven senare af samma hand som de två föregående bandens titlar på ett löst blad, som äfven innehåller en hänvisning till Johannes Bothvidis visitationer 1633. Särskilda titelblad finnas för visitationerna i Göstrings härad (fol. 54), Aspelands (fol. 77), Sewedes (fol. 95), Tuna län (onumrerad sida) och Tjust »i Östergötland»(?) (fol. 137). — Folionummer äro vanligen endast utsatta på de olika visitationsakternas första blad. — En afdelning, som börjar med fol. 77 och slutar med den sida, som i ordningsföljd från närmast föregående foliosiffra skulle hafva n:o 169, är märkt med tryckta (inbrända?) bokstäfver på hvar åttonde sida, omfattande litt. B—N. I likhet med föregående band innehåller detta marginalhänvisningar till äldre och anteckningar om senare visitationer. Handlingarna rörande visitation i Ed 4 april 1652 äro ofullständiga, och mellan dem och följande visitationsakter finnas rester af flera bortskurna blad.

Utom handlingar, som mera direkt höra till visitationsförrättningarna, innehåller bandet:

näst efter det första, lösa bladet: kopia af Göta hofrätts dom 18 mars 1688 i tvistemål mellan »frw Brijta Oxe kiärandhe och rijkzrådet *Class Rolambdh* samt kyrkioherden i Säby wällerdhe Mester *Oluff Marelander* Swäranden, Angående een Engiemadh, som klaganden will Under sin frälsegård Mölarp förswära.»

Bland visitationsakterna från *Frinnaryd*, som börja fol. 21: kopia af Per Brahes »första donationsbreff på thetta (Frinnaryds) gäld» för *Nicolaus Medelius*, dat. Visingsborg 15 nov. 1641.

I akterna från visitation i *Hult*, som börja fol. 45: kopia af Erik Ribbings »dombreef på Bääröön», dat. »fästegänga måndagh anno Dni. MCDLI»*. I förteckningen öfver präst-

---

* Jfr Bothvidis visitationer sid. 338, där det är dat. »fastagånge måndagh». I marginalen är för öfrigt årtalet med vanliga siffror uppgifvet till 1551.

gårdsägorna omnämnes som stöd för eganderätten till Bärö i Solgen ett bref af biskop Lars i Linköping 1298.

Samma sida: kopia af »*Gunne Haraldsdotters* breff på utjorden Biersbij till hennes måg *Magnus Blääs* datum Ekesiöö A(nn)o D(omi)ni (årtalet ej utsatt) på philippi oc Jacobi dagh.»

Bland akterna från visitation i *Ingatorp*, som börja fol. 50 (andra sidan): kopia af en viss Carl Magnussons gåfvobref år 1384 (datum saknas) på gården Rosendal till Ingatorps kyrka och »Quernena Under Prästegäld bool» till själamessor för honom och hans hustru Christina Bondhedotter.

Bland visitationsakterna från *Åsbo*, som börja fol. 70 (andra sidan): kopia af Ragvalder Tykesons i *Hermannakulla* testamente af åtskilliga gårdar till »mino (Åsbo) kyrkio och them som helio kyrkiotienst föreståå till æverlika ægo», dat. »Hæmmakulla ärum Gudz byrd 1262 den 6 Decembris»;

kopia af Nils Ragvaldersons i *Härmanna kulla* gåfvobref till Åsbo kyrka på Grönehult m. m. »att the som lius tenda och klucko ringia måge Jungfru Maria till loff och föri minum stackars siäl ringia», dat. »Härmannakulla årum Gudz byrd 1291 den (datum saknas) Januari»;

kopia af en berättelse om Åsbo kyrkas byggnad och invigning af biskop Knut(?), »som alt i Kyrkiebooken skrifwit är i Linköping åhrum effter Gudz byrdh 1181»;

kopia af underhäradshöfdingen Anders Stenssons i Röösten dom den 9 april 1630 »om twå akerflåtter som för 339 åhr sädan hafr warit gifne till samma åssb:o kyrkia af een Frelssesman b:d Niels Rafwelson i Heermannekulla», hwilka en »Fougde medh nampn anders andersson i Grönelund uthan lagh och dom tagit»; *

kopia af Göta hofrätts resolution 6 oktober 1636 i an-

---

* I marginalen vid denna dom är af annan hand antecknadt:
»Anders Andersson i Grönlund, fogde, orätträdig,
qvi pudorem consumserunt, qd loqvantur aut faciant parum pensi habent, dum cupitis potiantur. *Demosthenes.*»

ledning af Åsbo församlings klagan öfver fogden Anders Anderssons vägran att återlämna ofvannämnda donationsjord till kyrkan;

kopia af landshöfdingen Schering Rosenhanes befallning 6 november 1638 till »*Oluff Johansson* Under Grönelund» att »domen (hofrättens nyss anförda) ställa Uthi tilbörligh *Execution* och kyrkian the ägor, som nu twistas om, inrymma låta»;

kopia af Johan III:s bref 12 mars 1592 till Jonas Persson med befallning att »widh högsta onåde tillgörandes hålla Fru Estridh (som velat tillegna sig prästebordet i Åsbo) före, att hon der medh affståår»;

kopia af hertig Carls bref, dat. Nyköping 20 april (15)96, hvarigenom han »tager i (sitt) fursteliga hägn frijdh och förswar — — — — Prästman Her *Swen* i Åsbo», som beklagat sig öfwer att Jacob Borgstorp till Ökna »honom afhändt och ifråntagit några ägor, som af ålder och Uthi månge åhr Under Prästebolet legat hafwa, medh mycken annan öfwerwåld, som han honom tilfogar».

I *Lönnbergaakterna*, som börja fol. 92, är antecknadt:

»Prästegården Solfwahult benemd, Donerat till Lönneberga kyrkio af Edle Mann *Per Elofzonn* åhr 1341 — — — Donations Breef på Solfwahult finnes intet, Utan allenast i kyrkiobooken * noterat medh fordom Pastoris, Sahl, *Nicolai Magni* egen hand, huilcken Uthi Lönneberga Afsompnade, åhr 1613».

Akterna från visitation i *Hvena*, som börja fol. 95 (andra sidan) innehålla bland annat:

kopia af drottning Kristinas bref, dat. Stockholm 18 juni 1647, på ett halft kronohemman klockaregården till »Prästeboletz förbättring så länge kyrkoherden *Isak Jonæ* sigh för kyrkioherde Uthi bem:te Försambling bruka låter».

I visitationsakterna från *Rumskulla*, som börja på andra sidan af fol. 99, finns (litt. E.):

kopia af Johan III:s bref, dat. Stockholm 5 juli 1581, hvarigenom han »undt och förlänt till Rumskulla Prästebord»

* Link. Bibl. Handl. I: XLIV sid. 111.

»ett Skattehemman uthi Rumskulla Kyrkioby», fritt från alla skatter och utskylder.

Kristdalaakterna, som börja fol. 129 innehålla:

kopia af ett bref, dat. Anno D(omi)ni M.CD.LXII, hvarigenom »*Peder* KyrkioPräst i Hweena och Profuast i Sefwede, *Jöns* i Wy, och *Harald* i Wimmerby» intyga och jämte »*Sone Pedersson* Härads domhafuande i Sefwedhe» med sina insegel bekräfta, att bland en mängd uppräknade personer, som till »prästens bord i Christdala» gjort testamenten, »*Johann Jngiebiörnsson* gaf till Christdala Prästegård allann sin äghodeel i Miöasiöö, och Ålabäckien som löper uth af Miöasiöön, och en åker som ligger i Klockaregiärdet för alla Christna Siäla skuld, och för sin faders och Moders Siäla skuld, och så för Peder Loppass och hans Barna Siäla skuld, och för sik och sina hustru skuld, allena til Prästens Bordz uppehälle till ewärdeliga ägho, att hafua, fara och bruka, Präst effter Präst, sigh till nytto och uppehälle, medh sådanna förord: Att Präst efter Präst skall wara Plichtiger att säya eena Siälamässo, och itt *Vigilias* medh Kirkiu liusom i een föresagdan dagh, för alla Christna Siäla skuld, och theras Siäla skuld som till äre nämbde.»

Under denna kopia är antecknadt: »N. B. Är och märckiandes i detta gambla Breef kyrckian eller Giället kallas och skrifuas *Christdala* medh Chr, och icke Krigzdal medh K».

I visitationsakterna från *Gladhammar*, som börja fol. 142 andra sidan finns:

kopia af bytesbref, dat. 29 april 1625, mellan »Edle och Wälbördige Jfwar Christopferson till Gursten och kyrkoherden Zacharias» i Gladhämmar rörande två ängar*; undertecknadt med fyra bomärken.

Visitationsakterna från *Lofta och Hammaren* (nu Loftahammar), som börja fol. 163, innehålla:

kopia af Gustaf II Adolfs gåfvobref 13 febr. 1627 å »halfwa gården Breedewassa till Prästestombe»**.

* Förut anfördt i *Jonas Petri Gothi* visitationsakter, där ortnamnen skrifvas något olika, såsom »Bussebo» i st. f. »Basebo» m. fl. Jfr sid. 339.

** Jfr Jonas Petri Gothi visitationer sid. 339.

I marginalen af denna kopia är antecknadt: »originalet finnes igen in actis Consistorii; confirmation derpå hafwer pastor *M. Jacobus Vallerius* wärfwat A:o 1671 den 14 Maii».

Landerydsakterna, som börja fol. 171, innehålla:

kopia af Johan III:s bref, dat. Stockholm 25 januari 1579, hvarigenom Landeryds socken, som »i några förledne åhr legat under Scholæstugun i Linköping» förklaras skola »her efter wara och blifua itt Prästegiäld för sigh sielft».

Såsom i flera afseenden karakteristiska anföras slutligen ur detta band följande tvenne anteckningar:

från visitationen i *Hult*, fol. 49: »fans Uthi Esshult een g. Munkebook ther Uthi woro 56 ark medelmåttigh godh Pergament för huilken R. diss. Dn. Episcopus lefuererade til kyrkian ni(?) Spr—2 Rdr»;

från visitationen i *Väderstad och Harstad*, fol. 62:

»Anno 1622, tå Sochnestämbna höltz på alle Helgonnedagh medh Wädersta och Harsta församblingar, befans att kyrkiowärenader Peer i Boosgården ock anders i Lämminge hade förwändt bort kyrkiones bööker, som woro Permebööker. Uthi hwilka woro antecknade kyrkiones handlingar öfwer 300 åhr till förrenne, och kostade samma bööker på then tijd thee köptes till — 1 par Oxar; then ena boken war *Official* ther Uthi wore gambla kyrkiones handlingar, i Wädersta, i then andra war *Gradual*.

Tå Uthi alle mäns närwaro bekende anders i Harsta frijt Uppenbarliga, att han hade seedt i Peers stufwa i Boosgården, att Hindrick Pellss som war Peer Erichssons Underfougde, att han hade den ena kyrkiobooken och skaar Uth Perman. Detta skall högeligen effter ransaakas.»

Om vidare ransakning egt rum, och huru den utfallit, framgår ej af domkapitlets handlingar.

4. HAQVIN SPEGELS VISITATIONER 11 MAJ 1694—17 AUGUSTI 1702.

Fol., skinnb., 600 fol., registr. Ryggtiteln oläslig.

Bandet inledes med en förteckning öfver Jonas Petri [Gothus] visitationer åren 1640 o. 1641, Andreas Prytz' 1652 och Samuel Enanders 1668. — Uppgifter om pastorer i församlingarna efter reformationen förekomma äfven i dessa protokoll, hvaremot sockenbeskrifningarna och de vanliga, mera utförligå anteckningarna om hemman- och gårdetal här äro sällsyntare. Detaljuppgifter om kyrkoarkiven och deras äldre handskrifter förekomma också sparsammare i dessa än i föregående akter, och Spegel tycks ej ha egnat saken någon större uppmärksamhet, ty, när ämnet vidröres, heter det vanligen helt kort: »funnos några stycken gamla bref». Åtskilliga blad äro oskrifna.

Däremot har detta band särskildt intresse genom följande af Spegel utom protokollen däri egenhändigt nedskrifna anteckningar.

Fol. 40 efter visitationen i Eksjö 12 juni 1694:

»J Ekesiö kyrka är en stor grafplats och hall, ther en grefwinna på Bredwjk begrafwen är, hwilken hete — — — *Erasme von Klenken*, född i Hanover, som hade haft en Ängelsk grefwe, benämd *Redwin*, then ther i Tyska kriget warit General wid Swenska arméen, och fick bem:te sin Fru, som sades, uti drottning *Mariæ Eleonoræ* hoff.»

Fol. 45 (andra sidan) efter visitation i Höreda 13 juni 1694:

»J. Höreda äro thessa säteri —: *Torsiö* — som war fordom donerat then Skotske öfwersten *Burdon* som hade en Fru af *SaintClair*.

Ryningsholm —.

Hunnestad — som är Landshöfdingens och Gen. Majorens *Klercks*.

Åsarp nu it rusthåll, ther *Joh. Starenflygt* bodde, som hade *Maria Elisabet Bagge*.

J Höreda sokn äro 58 mantaal och 1/8

Säby äro — 149 3/4 mantaal

Fljsby — 100 1/4

Jngatorp — 73

Ekesiö sokn $53^3/_8$
Marbäck — 43
Linderås — 83
Hult — — $69^1/_8$
Askery $60^1/_2$ förutan några thertilhöriga gårder som ligga i Ydre härad».

Fol. 75, efter visitation i Vestra Husby 30 maj 1695:

»Herregårdar uti then församlingen äre:

Hyllinge, som tillhörer *M. Gyllenklo*, — nu H. Hof*Cancelerens Bergenhielms* Fru.

Kors-säter — tillhörigt *von Sacken.*

Minnesiö — Öfwert Lieutenant *Creutzes.*

Ludingsbo — Rytmester *Sabbelfelt.*

Knäppningsborg, war i forna tider en stor Herregård.

Ringstaholm

Skogen kallas Ludden.

Siögarna heta Hålten, Aspelången Endgarnen.

Vti then soknen äre 16 byar, små och store, som göra 59 gårdar.

Taxen är $2^1/_2$ R.d:r *Specie.*

Gärd eller Boskapsp(enninga)r 5 d:r Smt $4^1/_5$ öre.

Husby kyrka är upbygd år 1440 — dedicerad S. Olof. inwjgd af Biskop Cole* — hwälfd år 1485.

Herregrifter äre:

Johans von Ungarn, som dödde är 1617. Hans Fru, *Anna Karsbroch* hafwer förärt Prädikestolen år 1626.

Salomons von Osten, genant *Sacken*, öfwerste för östgötarna til foot. Herre til Fullerstad och Korssäter, födder på Elkesem i Churland; dödde på sin gård Korssäter år 1667.

Otto — Johans von Sacken — hans son — Major för östgötarne til hest».

Fol. 79 (andra sidan), efter visitation i Mogata 1 juni 1695:

* Jfr Spegels biskopskrönika *Andra Delen utaf Swenska Kyrkio historian*. Link. 1707, sid. 192 och 197, och Rhyzelius: *Episc. Sviog.* Link. 1752 sid. 103. —

»J Mogata äro thesse säterj:

Borrum — som hörer *Rosenhielmar* til. *Husby*, som fordom war Stathållarens *Uttermarks*, men nu Häradshöfdingens *Gyllenadlers* ämbetes säte. *Nafverstad* — H. Majorens *Burenskölds*.

Gårdatalet är 51. Taxen 7 d:r S:mt Gärdep(enninga)r. 14 d:r 11 öre».

Efter visitation i Skällvik 3 juni 1695, på inhäftade blad mellan fol. 87 och 88:

»Uti Skälwjks församling är:

Steegz-ö-borg, som nu kallas *Steborg*, men gården heet i fordom dagar *Steegzö*. Sielfwa steenhuset synes wara bygt af någon utaf Bonde-familien, antingen K. *Carl Cnutson*, eller Biskop *Carl Bonde*, ty sådant wapn med en gammal skrift fins i Stenmuren inhuggen, men nu oläslig, sedan huset är hwjtlimat. Såsom huset är nu förtiden, så hafwer Konung Johan låtit thet förbethras, och som it Slot med torn och annan prydnad giordt thet ansenligt.

Degershof — som är en Konungsgård under Stegborg.

Herborum war Possarna tilhörigt i forna tider, men är nu *Gyllenstiernas*.

Uti Capellets sokn är thesse säteri:

Tornsborg som sidst war *Iöran Gyllenstierna* tilhörigt.

Diurs-ö — hörde för H. *Benct Horn* och hans förfäder til, men nu *Gyllenstiernas* af Foglewjk.

Engelholm war Öfwerst *Spenses*, men nu *Hans Reuter-Crantzes* Fru *Anna Chronström* och hennes barn.

Taxan är 6 d:r S:mt.

Giärden 26 d:r S:mt.

Wederlaget.

Gårdetalet 54.

Vnder prestegården Korsnäs är 3 torpare.»

Fol. 91 (andra sidan) efter visitation i Ringarum 6 juni 1695:

»Vti Ringarums kyrka ligger begrafven *Ulf Jonson Snackenborg* och hans Fru *Christina Gyllenhorn*. Hans Wapn är en röd Båât.»

Efter visitation i Söderköping och Skinberga (Skönberga) 7—9 juni 1695 finns på inhäftade blad mellan fol. 99—100 jämte series pastorum antecknadt:

»På kyrkedöran i Staden står målat:

Anno 1490 hic comburebatur inclementia Danorum s. ædes Laurentii.

I stadskyrkan äro begrafne thesse Herrar:

Jöran Gyllenstierna och hans Fru *Christina Grijp.*

Otto Wellingk, hwilkens wapn är en grip med en bögd yxa, nestan som Norska leijonet med yxan.»

Fol. 158 efter visitation i Swinstad* 23 juli 1696:

»I then församling äre thesse Herregårdar — *Strömsbro* — som nu hörer Her grefwe *Carl Bonde* til eller hans Swärfader, grefwe *Christopher Gyllenstierna* men fordom *Oxenstiernar* — *Flemming.*

Gräfwasten fordom H. *Gustav Bondes.*»

Fol. 162 (andra sidan) efter visitation i Grebo 24 juli 1696:

»Vti then församling äro thesse Säteri: *Herresäter* — thet Majorens boställe är; men fordom tillhörigt *Oxenstiernor* och *Ulfsparrar.*

Wigbyholm — som hörer *Kaggar* til, och fordom *Skedingar.*

Wärnäs, fordom H. *Johan Ollongrens*»

Fol. 167, efter visitation i Åtvid den 25 juli 1696:

»Vti Åtwids kyrka är Herregrift *Nils Assersons Mannerskölds*, som fordom warit Gouverneur uti Räfwel, bodde sedan på Nääs, hwilket Rytmestaren *Bock* nu besitter

J thenna församling äre Herregårdar: 1) *Nääs***, ther Rytmester *Bock* boor, hafwandes en Calvinsk Fru af de Besche

2 *Rödsteen*, ther en Cornet hafwer sit bostelle.»

Fol. 171 (andra sidan) efter visitation i Dalhem den 26 juli 1696:

»Vti thenna kyrkan syntes inga Herregrifter, utan *Arend Möllers* som warit först öfwerste sedan Gouverneur i Narwen.

* Spegel har i marginalen anmärkt: »eller *Sunis-stad.*»

** Nu *Adelsnäs.*

J then församlingen äre Säteri:

Tyllinge, som är Lieutenanten *Joh. Paul* tilhörigt och hans Fru *H. Post*.

*Temptö**, hwilket fördom var Biskopens, Doct. *Johan. Matthiæ*, men är nu hans barns.

Rusthål: Ladugården som är Rytmestares säte.

Fol. 180 (andra sidan) efter visitation i Gamleby 27—29 juli 1696:

»J then församling äre Säterj:

Gamlegård, som hörer H. *Lars Sparre* och *Charlotta Soop* til.

Mem, som nu kallas *Casimirsborg*, tilhörer *Leijonhufvuder*.

Skramstad. fordom *Gripars* — nu Öfwerst. Lieut:s säte».

Fol. 187 efter visitation i Törnesfall 30 juli 1696:

»J Tyrnesfals** sokn är Säteri:

Bleekheem, som nu hörer H. *Mauritz Posse* til men fordom *Skyttarna* enkannerliga Fru *Anna Skytte* — som bodde ther år 1638.

J Tyrnesfals kyrkia ligga trenne store hallar, bland hwilka then

I) hafr sådan påskrift:

*Presbyterum clarum fac vivere Christe Ioarum Jnter sanctarum sacras sedes animarum!****

qvi anno Domini 1342 sabbato — — — — —.

---

* I marginalen: »al[ias] Tämt-ö».

** I marginalen: »*Qvod Tyrnir et Sqvagir duo martyres fuerint sub primis Christianismi auspiciis isto in loco occisi*». Därefter följer med orden: »*vide membran.*» en hänvisning, som torde åsyfta någon för Spegel tilgänglig pergamentsskrift, hvarom emellertid ej lämnas någon vidare upplysning.

*** Antagligen återgifven med den radföljd, som förekommit på stenen, där den rimmade inskriften

Presbyterum clarum
fac vivere Christe Joarum
inter sanctarum
sacras sedes animarum

måhända icke var utförd i versform.

II) wisar thessa orden:

Annò Domini 1329 seqvuntur se Agnetis et Ragnildis, cujus animæ cum Christo in perpetua pace reqviescant. Amen.

III) hafwer thessa få orden:

Hic reqviescit sanctus Ioarus, cujus anima vivit in pace. Amen.»

Fol. 195 (andra sidan) efter visitation i Västervik 31 juli 1696:

»Wid Westerwjk hafwer fordom warit it litet slot, tilhörigt *Sturarne*, och kallat *Stegeholm*, hwilket tå thet war förstördt, upbygdes sedan af gamle grefwe *Königsmark*, men i senaste kriget, år 1677, upbrendes tillika med staden af the danske.

Ellies är en halfmjl från Staden, eń gård Benämd *Sturerum*, som nu är Lieutenantssäte, Beläget ut med *rivieren*, som löper åt gamle byn».

Fol. 204 (andra sidan) efter visitation i Lofta den 2 augusti 1696:

»J Lofta kyrka wore någre tekn (såsom Sköldar etc.) til gamle Herregrifter, men nu aldeles obekant, hwilkas the wore.

På wäggen stode thesse tu namn *Påvel Nilson* och *Magnus Lenk* med theras Wapn.

J Lofta församling äre Säterier:

Åkerholm
Åthunga } tilhörigt H. Landshöfdingen *Lorentz Creutz*
*Gurfsten**.

Win-ö, fordom *Lilliarnas* nu Cap:tain *Pistols*.

Nygård — Her *Lars Sparres*, och *Charlottae Soops*».

Fol. 228 efter visitation i Askeby 11 september 1696:

»Askeby, hwarest en mycket stor och ansenlig kyrka är, men intet synnerliga mycket omlagad, sägs fordom hafwa warit it *Bernhardiner* kloster.

Vti thet ena fenstret på Södra sidan står en Biskops afmålning, med sit wapn, som är en grip.

---

* Nu *Gursten*. Jfr. sid. 347.

J then kyrkan äro Begrafne någre af thesse familier, *Tott, Sparre, Kagg*, och *Pjl.*

J Askeby Sokn är ingen Herregård».

Fol. 235 efter visitation i Törnevalla 15 september 1696:

»J Törnewalla är intet säterij.

J then församling hafwer ingen visiterat, sedan Biskopen *Enander* war ther, år 1662.

Ther berethades af Prosten M. *Laurino*, at *Sigfridus Aronus*, hwilken hafwer giordt then psalmen, *Sorgen för glädien går etc:*, skal hafwa i sielfwe Kyrkewäggen låtit inmura någre gamla skrifter och penningar, thet en gammal man hade för Prosten bekendt, och han therföre i kyrkeboken infördt.

Thenne *Sigfridus Aronus Forsius* war född i Helsingfors och blef Professor Astronomiæ uti Upsala, hafwer och låtet utgå *prognoses Astrologicas* ifrån år 1611 intil 1620*».

Fol. 239 efter visitation i Rystad den 16 september 1696:

»J Rystad är belägen:

Kungsgården Tuna, som är Öfwerstens säte.

Stadby, som hörer Camereraren *Franken* til.

Skiulstad.

J then kyrkan är begrafwen *Otto Mörner*, Hofmarchal hos Carol IX med sin Fru, *Catharina von Gronow*. Jtem hans Son *Stellan Mörner*. hans Son *Carl Mörner*, som war Riks Råd, hwilken. hade Fru *Maria Ribbing*. Hans Son, *Hans Mörner*, som war General Lieutenant och Landshöfd. uti Calmar».

Fol. 243 (andra sidan) efter visitation i Landeryd:

---

* *Sigfrid Aron Forsius* var född i Helsingfors under senare hälften af 1500-talet, blef kyrkoherde i Kimito 1603, uppehöll professur i astronomi i Upsala 1608—10, var kyrkoherde vid Riddarholmskyrkan i Stockholm 1613—15(?), blef för sina astrologiska spekulationer afsatt och fängslad, men lössläpptes och reste öfver till Finland, där han dog som kyrkoherde i Ekenäs. Enligt Beckmans psalmhist., bihang III, sid. 1026, har han »sannolikt utgifwit Andelige Psalmer och Wijsor 1614 samt 25(?) (498), och i G. Ps. B. förf. 207 samt öfwers. 286». Han utgaf 1607 den första för svensk orts horisont beräknade almnack, som efterföljdes af flera, den sista för 1624. Jfr föröfrigt Link. Bibl, Handl. II, sid. 17 o. f.

»J Landerÿs sokn äre twenne Säteri:

Ekholmen, som är Draken tilhörigt.

Slattefors, som hörer *Ammiral Bers* fru til, *Anna Slatte*».

Fol. 254 efter visitation i Slaka 6 juni 1697:

»J Slaka kyrkio fans ingen förnäm graf men i församlingen äro twenne Säteri:

1 *Normesstorp* — tilhörigt fordom *Ekeblad* nu *Manderfelt*.

2 *Landbohof* — som är *Rosenfelts*».

Fol. 262 efter visitation i Skeda 7 juni 1697:

»J Skeda kyrka är Rytmester *Lunows* (eller *Lunas*) graf [och] *Assessoren Adlerbergs*.

J socknen är Hokkerstad; Erkebiskopens *Svebilii*.

Fol. 268 efter visitation i Vårdnäs 8 juni 1697:

»J Wålnäs sockn äro säterier:

Stora Säby — *Banqvens* under Pant, inlöst af Lagmannen *Germund Cederhielm*. *Brokin* — *Helena Jacobskölds* Pant; återwunnet af *vice Præsidenten Falkenberg*.

Westerby — Rytmester *Winnerstedt*, fordom *Gustav Kurchs*, nu grefwinnans *Maria Dalbergs*.

Hamra, Rytmester *Möllers*.

Kusebo — *Gyllenståls*».

Fol. 276 efter visitation i Kettilstad och Tjärstad 10 juni 1697:

»J Källestads sokn* hafwer fordom *Præsidenten* i Norköping *Daniel Leijonstierna*, som war DomProstens M:ri Bencts Figreli broder, haft många sätesgårdar, hwilka han skaffade sig, både mädan han hade sin förste Fru — N. *Sparre*, och Jämwäl när han fick then andra, som war *Otto von Schedings* dother.

J Tiärstads sokn är Säteriet *Skedewj* — nu öfwerst *Spences*, fordom Schedingars».

I marginalen: »N. B. Rimforsa Håkantorp — rusthåll».

»Begrafn: H — — *Leijonburgs*, som war öfw. Lieutenant til hest för Östgötarna».

---

* Nu *Kettilstad*; skrifves i dessa visitationsakter äfven *Kjälstad*.

Fol. 281 efter visitation i Hägerstad 11 juni 1697:

»J Hägerstad kyrkio är begrafwen N. — — — *Leijonstierna* och en Lieutenant bend. *Svanstierna*, cujus filia nupsit servo cuidam a qvo prius vitiata fuerat.

J then Sochnen är Säteri:
Uthalla — som är *Simon Adam Mollers.*
Stiernwjk — *Anders Koskuls.*
Fröswjk — — *Kugelhielms.*
Wada — *Catharina von Schedings.*
Wjksholm — *Jöran Ulfsparres* i W. götland.»

Fol. 286 efter visitation i Horn 13 juni 1697:

»Vti Horn hafwer warit en Pastor benämd H. *Olaus Helsingius*, född i Liusdala af förnäm slecht*, hade förr warit hofPredikant hos hertig *Johan*, tå han och fick til Hustru en af Konung *Erics* oechta döthrar, wid namn *Margareta*. —

J thet ena kyrkofenstret är it stort målat wapn, och i thet samma står it grips hufwud, och it Molteke wapn, 3 swarta foglar. Kyrkan som är af trä, mycket wäl bygd, är målad år 1404.

J Horns sokn är säteri:
Åby — som tilkommer en *Drake* och hans Frw *Scheding*.
Hornberg — grefwe *Carl Bondes*».

Fol. 307 efter visitation i Näsby 27 maj 1698:

»J then församlingen är nu ingen Frelse gård, sedan Näsby, hwilket förr hörde *Körningar* til, är blefwet *reducerat* och häfdas nu som it rusthåld, Liggandes samma gård strax wid kyrkan».

Fol. 324 efter visitation i Skruckeby**.

»j then soknen är allenast Säteriet *Grensholmen*, som hörer til Lagmannen *Sven Ribbing*.»***

Fol. 331 (andra sidan) eften visitation i Harg† 9 juni 1698:

---

* I marginalen är antecknadt: »på hans hall står *Claraevallis*»
** Nu *Östra Skrukeby* och *Lillkyrka*.
*** Säteriet Grensholmen ligger nu i Vånga socken.
† Nu Östra Harg.

»J Hargs församling är thet gamla säteriet *Jdingstad*, hwarest Biskop Henrics förfäder sägs hafwa bodt, och han sielf thet större Stenhuset låtit upbygga».

Fol. 337 efter visitation i Wist 13 juni 1698:

»J thet gäldet är herrgården *Sturefors*, som länge hafwer warit uti *Oxenstiernornas* familie [och] *Säby* — som hafwer hördt then slechten *Nat och Dag* til».

Fol. 342 efter visitation i Wickenstad* 15 juni 1698:

»J then soknen är säteriet *Sköldstad*, som är litet».

Fol. 364 efter visitation i Kuddby 18 september 1698:

»Vti hela Kudby församling är ingen Herregård eller säteri».

Fol. 371 efter visitation i Östra Husby 19 september 1698:

»J Husby församling finnas nu för tiden thesse adelige Säteri: 1 *Mauritzberg*, hwilket Capitain *Ekeblad* nu possiderar;

2 *Kungsgården Ekenäs*, som är en appertinence til Stegborgs hus och län.

Fol. 381 efter visitation i Häradshammar** 21 september 1689:

»J Häradshammars sockn är thet säteri *Gotnawjk*, som kommer Öfwersten *Cnut Posse* til.

Håfgren, som fordom war *Lilliars*.

J Jonsbergs sokn är herrgården som och kallas *Jonsberg*, tillhörigh H. Landshöfdingen *Ulfsparre*».

Fol. 387 efter visitation i Östra Stenby 23 september 1698:

»Uti Östra Stens församling äre Säterier:

Rotenberg, som fordom bygdes af Landshöfdingen i Nykyping, *Hans Rotkirch*, men nu tilhörer H. Landshöfdingen i Calmar Baron *Blekert Wachtmester*.

Ollonö och *Nääs* } som tillhör Her *Gustaf Curcs* barn.

---

* Nu *Vikingstad*.

** I marginalen: »eller Härsemehamre, som thet kallas i gamla Pergaments bref.»

Fol. 392 (andra sidan) efter visitation i Tåby 25 september 1698:

»J Tåby församling är Säteriet *Mäm*, som hörer til *Baggarna*, hwilke ellies skrifwa sig til Berga och Lagnö.»

Fol. 481 efter visitation i Vimmerby 8 juni 1700:

»J. Wimmerby sokn är Säteriet *Winketomta*, som hörer Öfwersten *Georg Selow* til. J Pelarna sokn är Ramstorp, som war öfwerste *Ramsverds.*»

Utom hwad Spegel sålunda själf nedskrifvit vid somliga visitationer, har han låtit i protokollet vid sin visitation i *Östra Sten* (Stenby), fol. 382 och 387 (andra sidan), anteckna följande om och ur »Et gammalt Missale Romanum på Pergament uthi hwilket största delen af bladen wore tid efter annan utskorne, så att nu allenast funnos 56 behållne»:

»The förnämsta *Antiquiteter*, som funnos uti ofvanbem:te gamla pergamentsbok wore I. en ordning om Skriftedagarna förän folket om Påsken skulle gå til herrans natward, hwilka begyntes wid midfastan, och hölles uti Stenby hwar måndag och Tisdag, uti Husby hwar onsdag och Torsdag, i Hersemehamar hwar fredag och lögerdag intil Påskan, och Presterna uti thesse församblingar skulle hielpa hwarandra at skrifta *.

1584 haf:r H. Göran Gere låtet bygga Ollenö. och haft H:r Benct Hylte ** med sig som war hans Swärfader. Item Högenskiöld Bielke, och Clas Bielke.

3. Kong Johans bref af år 1588 om Prestegårds ägor.

4. Then Kongl Swea Hof Räts bref til Biskop M:r *Jon Kylander* uti Linköping af år 1620 at alla Stiftets Prester skulle hwart halfwa år för *Consistorio* och *Consistorium* sedan för bem:te Hof Ret berätta, huru månge ogiärningsmän, som ther hade undergåt uppenbare Skrift.

5. lagmannens Nils Bossons til Winäs Riddares *attestatum* om östkinds Härads Råmärke.

6. *Benct abiornssons* til Hendelö, Häraddshöfdingens

---

* Beteckning för ny afdelning (II eller 2) fattas.

** Felskrifning för *Gylta*, ty riksrådet Göran Gera var gift med *Märta Gylta*, dotter till riksrådet Bengt Gylta.

bref om Stegsborgs och Häradshamars ägor. *Item* om notedrägten uti Bråwiken.

7. lagmannens *Arvid Trolles* bref af år 1430.

8. Peder *Christerssons* Oxes dom om Skiellingstad äng.

9. nogra *admonitiones* utaf Biskopen *Kylandro*, hwaraf allenast funnes 6 puncter, the öfrige wore utskurne, och the samme wore afhandlade på Riksdagen i stockholm.

10. En berättelse at kyrkans största kalk war 1538 kiöpt utaf en Borgmästare i Söderkiöping benämd stephan Prytz.

11. En anteckning af 1513 tå M:ro Hans Brask giorde sin första Biskopsmässa i Linkiöping, och år 1582 tå M:r Peder Larsson [gjorde] sin förste messa, och när han smordes, war et så starkt westanwäder, at halfwa Kyrkehanen på tornet afblåste. *

12. *Caroli 9:ni* bref A:o 1595 om arke Biskopars myndighet, men begynnelsen är borte.

---

* Denna anteckning afser tvenne olika tilldragelser af likartad beskaffenhet, som noggrannare än här blifvit af domprosten Samuel Älf med hänvisning till källorna skildrade i marginalanteckningar i det exemplar af Rhyzelii *Episc. Sviog.*, han donerat till Linköpings stiftsbibliotek. Det heter där på sid. 120: »A. D. 1513 Sångh mäster Hans Braske sin förste Messa i Linkeping, och tå var en sådana Vestanstorm, att maken har icke varit 100 år tilförene, att fåå taak blefvo oriffne. *vid. Past. Klints* annot. på ett gammalt Perg. missale Roman — i Stenbys kyrkobok. fol. 31. 6. cfr Benzelii Mon. vet. E. S. p. 135.» Och på sid. 129: »1582 sang Mäster Per Carson sin första Messa i Linkeping, och när han smordes vart ett gräseligt Västanvär, at halfva kyrkotaket på Domkyrkan gick aff. *Vid. Past. Klints* annot. på ett gammalt Missale R. i Stenby kyrkobok, fol. 31. 6.»

Af den senare anteckningen framgår, att visitationsprotokollets *Peder Larsson* är densamme som *Petrus Caroli Skeningensis*, denne må sedan efter Rhyzelii mening hafva blifvit biskop i Linköping 11 februari 1582 eller enligt Spegels biskopskrönika redan 1581 eller enligt Eric Benzelius d. y:s marginalanteckning i ett Linköpings stiftsbibliotek tillhörigt exemplar af samma krönika först 3 februari 1583.

Samuel Älf anmärker på annat ställe om »mäster Per Carlson», att »Palmschöld kallar honom *Peder Larsson*»; och i *Kalmar Slotts och Stads Historia,* 7 delen, sid. 171 upplyser *Sylvander*, att »hans svenska namn var *Pehr Kars*, förkortning af Pehr Karlson».

13. 1586 war et owanligit stort Strömmingsfiske i Swerge. 1599 en berättelse om then sälsynte fisken eller *monstro*, som warit tagen uti Belt, Item om andre sådane underlige syner». —

Fol. 490 (andra sidan) har följande anteckning om en kyrkobok i Lönnberga*:

»Uti Prästegården i Lönnberga fans och en gammel Kyrkebok, hwilken synes wara påbegynt 1578, tå en war Pastor benämd *Nicolaus Magni* förordnad af tå warande Episcopo Lincopensi *M. Martino.* J samma bok är iblant annat intecknadt at en Fru boendes i Gallö hade först låtit upbygga en liten trädkyrka i Löneberga, och sedan gifwit et hemman kallat Gulleberg til Prästegård: men sedan hade en adelsman benämd Peder Elfsson gifwit Sölfwehult thertil år efter Christi börd, ungefär 1341. Sedan har löneberga en lång tid legat til Häsleby, och warit it giäld. Therjemte war intecknadt om archieBiskopens Angermanni visitation, then han effter Kong Carl then 9:des befalning, nestan öfwer hela Sweriges Rike hållit hafwer**, påbegynt 1596. Men Räckningarna wore uti samme bok, efter the tiders beskafenhet här och ther utan ordning infört intil thes nu warande Pastor hade i sin faders tid begynt år 1666 at ställa räkningen uti Debet och Credit, och så continuerat in til 1693. Thet öfrige uti samma bok består mäst af allehanda berättelser, som höra til Swenske Crönikan».

Vid visitation i *Vadstena hospital* 15 augusti 1695 är anmärkt, att »der funnos 26 stycken gamle bref — — — hwilka nu äre bortte at afcopieras».

Lösa handlingar i detta band:

Ett bref till Haqvin Spegel från kyrkoherden i Gamleby Olaus Lundelius hufvudsakligen om kyrkoreparation därstädes, fol. 177.

D. Joh. Bothvidi qvæstiones visitatoriæ, fol. 320.

---

* Se sid. 346, not.

** Jfr sid. 334

5. HAQVIN SPEGELS, JAKOB LANGS OCH TORSTEN RUDEENS VISITATIONER 7 JUNI 1703—11 MAJ 1724.

Fol. skinnb., pag. 1—15, oregistr. Ryggtitel: Visitationsprotokoll — — — 1703, 1704 — — — — (återstoden oläslig).

Spegels visitationsakter i detta band omfatta tiden från och med 7 juni 1703, då han visiterade i Västra Harg, till och med 16 augusti 1708, då han i Krigsberg höll sin sista visitation inom Linköpings stift. Nästa protokoll, som är dateradt 27 april 1712, rör visitation i Ljung, hållen af Lang, hvars samtliga visitationsakter finnas här och afslutas med protokoll öfver visitation i Mjölby 18 september 1715. Därefter följa protokoll öfver Rudeens visitationer från och med Skeda 17 november 1717 till och med Rystad 11 maj 1724. Protokollen rörande visitationerna i Svinstad 5 augusti 1708, i Källstad 1 september 1712 och i Tuna 18 juni 1722 äro ofullständiga, och flera protokoll — synnerligast från Langs visitationer, såsom i Skärkind 28, i Törnevalla 29, i Rystad 30 oktober 1713, i Vreta Kloster 18 (juli?) 1714, i Klockrike 20 s. m. — inskränka sig till summariska anteckningar. Mellan protokollen angående visitation i Rök 23 september 1719 och i Veta 10 oktober 1721 finnas 20 oskrifna blad.

Efter visitationsprotokoll från Lomaryd 15 oktober 1721 följer »Afhandling som skiedde i Eksjö d. 17 oktobr (1721?) med Norre och Södra Vedbo Prästerskap och allmoge om Prästernas upbörd — — — — — til föllje af: Kl. Maj:ts allernådigste förordning och resol[utio]ner öfwer allmogens allmänna beswär wid Riksdagen 1719 och 1720».

Protokollet rörande visitation i Ekebyborna 13 augusti 1722 innehåller en afskrift af Greta och Giörl Sparres bekräftelsebref på generalen Carl Larsson Sparres donation af Gafvelstena utjord å Asks socken under Ulfåsa sätesgård till Ekebyborna kyrka för framtida underhåll af Sparregrafven därstädes, dat. 4 juli 1717.

Af Spegels egen hand förekommer i detta band endast följande anteckning efter visitation i Tryserum 8 augusti 1707:

»Uti Tryserums sokn äre Säteri *Foglewjk*, som nu är tilhörigt hans Excell:s Her Grefwe *Nils Gyllenstierna*, som hafwer ärft thet efter sin Fader, Her Carl Gyllenst:na hvilken med wåda skiöt sig ihiel; han hade til hustru Fru *Sidonia Mannersköld;* H. Nils Assersons dotter till Nääs.

J Tryserums kyrka ligga månge af the gamle Herrar *Gyllenstiernar* begrafne, enkannerl. Rijksdrotsen *Nils Gyllenst:na*.

Bemälte säteri är beläget 2 stora mijl från Tryserums kyrka och Meer än 2 mjl från Hanäs.

2. *Kurum*, nu tilhörigt Fru *Görvel Gyllenstierna*, som hade H. Majoren *Lenard Schulman*.

3. *Hwetewjk* war fordom *Johan Gyllenst:nas*, som hade Fru *Christina gyllenhorn*. Sedan H. *Iöran Flemings*, som hade Fru *Sigrid Gyllenst:na*.

4. *Graf-säter*, som war *Seved Ribbings*, hwilken dödde år 1707 och hade Fru *Sophia Pawel*.

5. *Stierneberg*, kommer nu Fru *N. Lewenhufvud* til, then Lärde *Johan Gyllenst:nas* Enka».

Lösa handlingar i detta band: »Extract af visitations Protokollet hållit d. 11 Junii 1722 uti Mörlunda Prestergård» (rörande ett äktenskapsmål, som afdömts vid visitationen).

Förteckning öfver dem, som skulle befordras till laga ansvar för uteblifvande från visitation i Södra Vi 20 juni 1722.

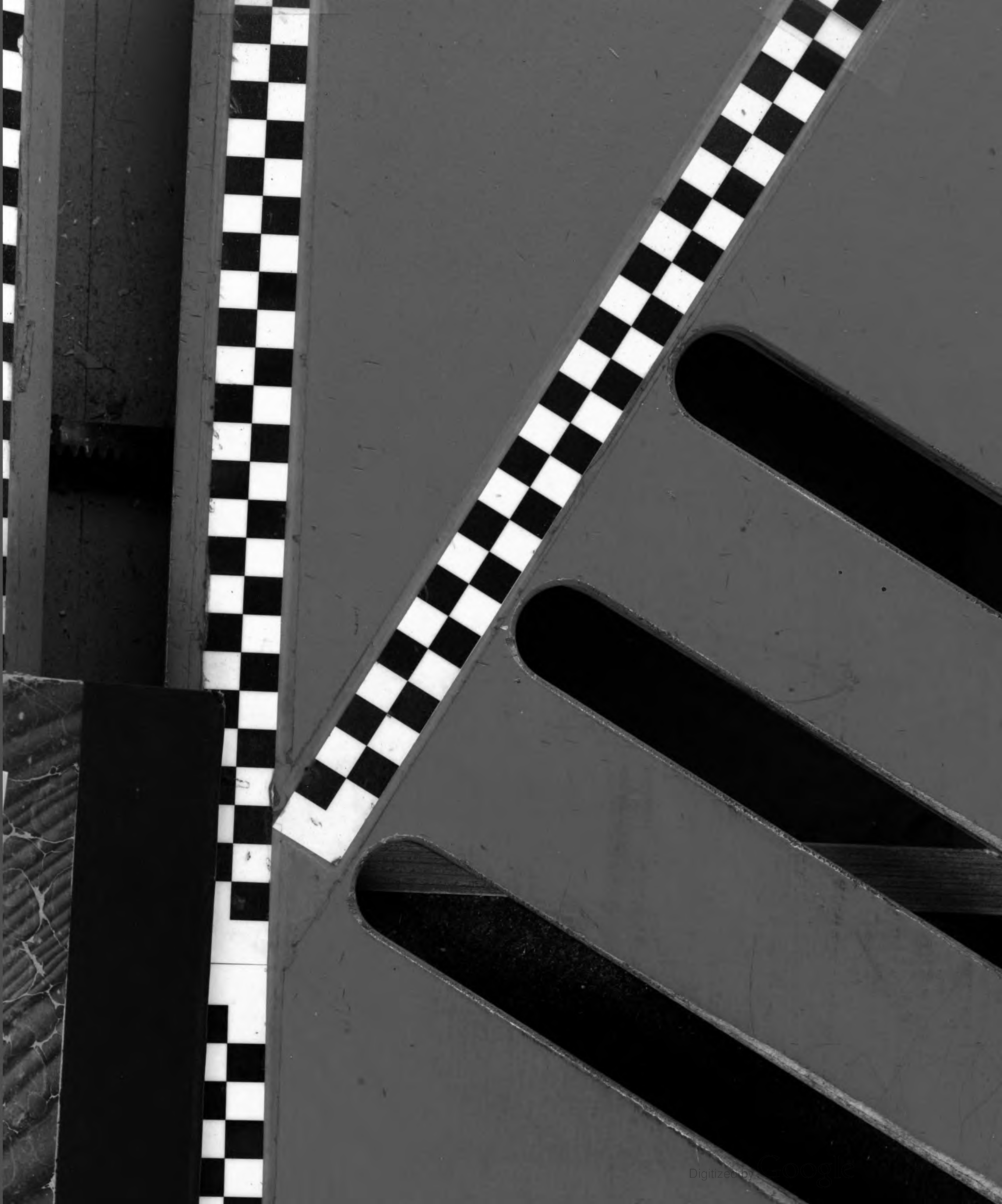
6. TORSTEN RUDEENS OCH ERIK BENZELIUS D. Y:S VISITATIONER 6 OKTOBER 1725—8 OKTOBER 1732.

Fol., pergb., pag., oregistr. Ryggtitel: Visitationsprotokoll.

Dessa protokoll, som äro skrifna med synnerlig noggrannhet och, hvad de Benzeliska vidkommer, med stor utförlighet, omfatta 537 sidor, hvilka genom felpaginering, som

börjar med sid. 339 (orätt 239) uppgifvas till 437. Flera af dessa sidor äro, liksom föröfrigt ungefär en (opaginerad) tredjedel af hela bandet, oskrifna. — Rudeens visitationer omfatta pag. 1—241 och sluta 6 mars 1729 med protokoll vid visitation i Grebo. Benzelii, som upptaga återstoden af bandet, börja med protokoll vid visitation i Skeninge 28 oktober 1731 och sluta med protokoll vid visitation i Vestra Tollstad 8 oktober 1732. — Mellan Rudeen och Benzelius innehades biskopsstolen i Linköping af Johannes Matthiæ Steuchius, som icke hållit någon visitation i stiftet.

UNIVERSITY OF MINNESOTA
3 1951 T00 026 562 R

UNIVERSITY OF MINNESOTA
3 1951 T00 026 562 R